

■ Угода
про асоціацію з ЄС
у частині охорони праці

■ Обережно:
виконання робіт
у колодязях

№ 4/2015

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

індекс 74377

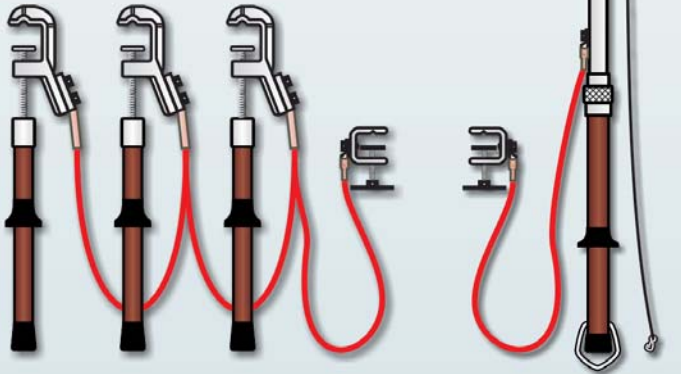
28 КВІТНЯ
ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ
ОХОРОНИ ПРАЦІ

www.ohoronapraci.kiev.ua

ПЕРЕНОСНІ ЗАЗЕМЛЕННЯ

Виробляємо переносні заземлення будь-якої складності за ТУ та ескізами замовника для:

- ♦ розподільних пристроїв, трансформаторних підстанцій
- ♦ повітряних ліній, включаючи СІП та накид на ПЛ
- ♦ контактних мереж залізниці
- ♦ пожежних машин, брандспойтів
- ♦ пересувних, вантажопідйомних механізмів та машин

НВТ "ДНІПРОЕНЕРГОМАШ"

Тел. (0562) 362457

www.npo-dem.com

<http://www.vostok-service.com.ua> **2014**

10 РОКІВ В УКРАЇНІ

ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

3M ОФІЦІЙНИЙ ДИСТРИБ'ЮТОР

ВОСТОК СЕРВИС

КИЇВ:

ТОРГОВИЙ ДІМ 1: (044) 422-95-30/31

ТОРГОВИЙ ДІМ 2: (044) 296-75-55

ТОРГОВИЙ ДІМ 3 "ДИСКОНТ ЦЕНТР": (044) 401-15-06

ДОНЕЦЬК:

ТОРГОВИЙ ДІМ 1: (062) 385-69-57

ТОРГОВИЙ ДІМ 2: (062) 297-82-92

ДНІПРОПЕТРОВСЬК:

(0562) 36-68-86

ХАРКІВ:

(057) 766-72-91/92

КРИВИЙ РІГ:

(0564) 09-67-31/32

МАРІУПОЛЬ:

(0629) 58-32-51

СПЕЦОДЯГ

СПЕЦВЗУТТЯ

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

БЕЗПЕКА ПОНАД УСЕ!

АВЦЕНТР

ДНІПРОПЕТРОВСЬК • ДОНЕЦЬК • ЗАПОРІЖЖА • КИЇВ • КРИВИЙ РІГ • ЛЬВІВ • ХАРКІВ

+380 44 230-87-07

[WWW.AVCENTR.COM.UA](http://www.avcentr.com.ua)

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА 2015р.

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

Для зручності фахівців з охорони праці додаток з актуальними нормативно-правовими документами видається окремим збірником обсягом 64 сторінки

Передплатити журнал можна на рік або з будь-якого місяця у відділенні зв'язку

Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

Передплатна ціна:

на один місяць – 97 грн 85 коп.

на квартал – 293 грн 55 коп.

на півріччя – 587 грн 10 коп.

на рік – 1174 грн 20 коп.

Адреса редакції журналу:

Сайт:

E-mail:

Тел./факс:

Реквізити:

02100, м. Київ,
вул. Попудренка, 10/1,
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
www.ohoronapraci.kiev.ua
peredplata.op@gmail.com
(044) 559-19-51, тел. 558-74-27
р/р 2600622131
в ПАТ «Укргазпромбанк», м. Києва
МФО 320843, ЄДРПОУ 21601181

ТОВ «КВІРІН» КОМПЛЕКСНІ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ

ДСТУ ISO 9001:2009 (ISO 9001:2008)

Концепція, проект, монтаж, обслуговування

04070, м. Київ, вул. Почайнинська, 23, оф. 31

(ст. метро «Контрактова площа»)

Тел.: +38 (044) 568 57 45; +38 (096) 563 77 51

e-mail: kvirin@kvirin.ua

www.шпак.com

SCHRACK
SECURENET

Системи пожежної сигналізації

www.vesda.kiev.ua

VESDA
Vision Fire & Security

Аспіраційні системи
пожежної сигналізації

www.novec1230.kiev.ua

Системи пожежогасіння всіх типів

www.kvirin.com

Системи охоронної сигналізації
та контролю доступу

www.kvirin.ua

Системи раннього виявлення загрози
виникнення надзвичайних ситуацій

www.kvirin.ua

ПУЛЬТОВА ЧАСТИНА

Пульт централізованого
пожежного спостереження

Девіз 2015 року –

«Приєднуйтесь до формування превентивної культури охорони праці»

ЗВЕРНЕННЯ

Організаційного комітету з підготовки та проведення у 2015 році заходів з нагоди Дня охорони праці в Україні до центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, роботодавців, профспілок, засобів масової інформації, керівників і працівників підприємств, установ та організацій

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Міжнародна організація праці (МОП) оголосила 28 квітня Всесвітнім днем охорони праці з метою привернення уваги світової громадськості до масштабів проблеми та до створення і просування культури охорони праці, яка може сприяти зниженню щорічної смертності на робочому місці.

Ідея святкування Всесвітнього дня охорони праці бере початок від Дня пам'яті загиблих працівників, який було проведено американськими і канадськими трудящими в 1989 році в пам'ять про працівників, що загинули та постраждали на роботі; уперше в світі з ініціативи МОП він відзначався у 2003 році.

Україною підтримано ініціативу МОП і 28 квітня відповідно до Указу Президента від 18 серпня 2006 року № 685/2006 визначено як День охорони праці.

У 2015 році Всесвітній день охорони праці за рекомендацією МОП відзначатиметься під девізом **«Приєднуйтесь до формування превентивної культури охорони праці»**.

Характерною особливістю сучасного виробництва в Україні є наявність шкідливих і небезпечних умов праці. Окрім того, ситуація, що склалася в країні, за короткий час може призвести до реального дефіциту трудових ресурсів.

Упродовж майже всього періоду незалежності України рівень виробничого травматизму мав стійку тенденцію до зниження, але останнім часом почався зворотний процес, і кількість травмованих та загиблих на виробництві досягла критичної позначки: кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками, які сталися у 2014 році, перевищила кількість смертей на виробництві за попередній рік.

У деяких галузях виробництва зростання кількості загиблих із розрахунку на 1000 працюючих становить: у вугільній галузі – 61 %, у соціально-культурній сфері – 84 %, в енергетиці – 43 %, на підприємствах зв'язку – 80 %, у газовій та деревообробній промисловості – більше ніж у два рази.

Тому проблема збереження здоров'я і життя працездатних громадян має особливе значення, а тематика Дня охорони праці у 2015 році є як ніколи актуальною.

Культура охорони праці – це створення чітко сформульованої системи прав, обов'язків та сфер відповідальності, де принцип профілактики має найвищий пріоритет.

Безпечні та здорові умови праці визначаються не тільки чинною законодавчою базою, а й загальним рівнем цивілізованості, виробничої культури та соціально-економічного розвитку суспільства.

Україна активно інтегрує європейські норми з охорони праці у власну правову систему, створює умови для формування сучасної високої культури і відповідальності за збереження життя та здоров'я працівників.

У першу чергу мова йде про ставлення уряду, роботодавців та працівників до питань охорони праці, їх налаштування на роботу без нещасних випадків.

Досягнути такої узгодженої політики можна шляхом спільного формування та розвитку культури охорони праці через впровадження превентивних заходів, головний девіз яких – зацікавити, навчити, зробити питання охорони праці звичною та невід'ємною складовою нашого життя.

Забезпечення балансу між контролем за дотриманням законодавства, з однієї сторони, і наданням консультацій та інформації – з другої, дозволить досягти більшої гнучкості контрольних функцій з боку держави та створити кредит довіри до інспектора через можливість роботодавця або працівника звернутися за порадою без застосування санкцій у відповідь.

Необхідно орієнтувати та доводити до керівників, закріплювати на рівні свідомості кожного працівника, що заходи з охорони праці та їх виконання не повинні бути лише задля «галочки», що належна культура охорони праці потрібна насамперед для них, адже ніякі компенсації не повернуть втрачені на виробництві здоров'я та життя. До того ж для роботодавця це економічно вигідно, адже очевидно, що видатки на ліквідацію аварійної ситуації (включаючи виплати за випадками виробничого травматизму) є значно більшими, ніж витрати на заходи запобігання виробничого травматизму.

Саме тому Організаційний комітет звертається до всіх працівників, роботодавців, сьогодишніх та майбутніх, громадськості та наголошує на необхідності пам'ятати, що людське життя – це найвища соціальна цінність, і ніякими обставинами не можна виправдати смерті людини.

У суспільстві має зростати усвідомлення того, що співпраця та діалог між усіма учасниками щодо питань охорони праці є пріоритетними, адже поліпшення умов праці та її безпека одночасно зберігають здоров'я праців-

ників і підвищують продуктивність праці та якість продукції, забезпечуючи тим самим конкурентоздатність виробництва, інвестиційну привабливість держави.

Зважаючи на важливість створення безпечних умов праці, попередження виробничого травматизму та професійних захворювань, **Організаційний комітет звертається** до керівників і працівників підприємств, установ, організацій всіх форм власності, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Фонду соціального страхування, профспілкових організацій, об'єднань роботодавців із закликом підтримати ініціативу та зосередити зусилля на виконанні вимог Конституції України щодо забезпечен-

ня належних, безпечних і здорових умов праці та вимог Закону України «Про охорону праці».

Охорона праці є невід'ємною складовою забезпечення гармонійного розвитку суспільства. Саме тому важливо пам'ятати, що підвищення рівня культури охорони праці в суспільстві — це запорука збереження здоров'я працівників.

Організаційний комітет звертається до представників ЗМІ з проханням проінформувати суспільство про заходи, що відбуватимуться в Україні у рамках відзначення Дня охорони праці.

Організаційний комітет

Ура! Переможців оголошено

Журі з організації та проведення фінального етапу Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка «Охорона праці очима дітей» визначила кращі роботи в трьох вікових категоріях.

К оли влітку минулого року головний редактор Дмитро Матвійчук запропонував дати друге життя конкурсу дитячого малюнка «Охорона праці очима дітей», думки творчого колективу розділилися. Звичайно, дуже хотілося, щоб діти могли проявити фантазію та власний погляд на серйозні дорослі проблеми, але чи зможе редакція силами свого нечисленного колективу зробити те, чим раніше опікувалась уся служба Держгірпромнагляду України? Чи вдасться нам організувати конкурс на належному рівні? Чи допоможуть соціальні партнери, чи зможуть регіональні підрозділи в наш нелегкий час провести відповідний відбір?

Сьогодні можна із упевненістю заявити: у нас вийшло! Величезне спасибі всім тим, хто нам у цьому допомагав!

Строге і неупереджене журі (до складу якого входили директор державної художньої школи імені Т. Г. Шевченка Олена Авраменко, головний фахівець соціальної політики Федерації роботодавців України Андрій Солод, головний державний інспектор відділу організації державного нагляду теруправління Держгірпромнагляду України в Київській області та м. Києві Ірина Піщанська, заступник начальника управління профілактики виробничого травматизму виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань України Катерина Українцева й автор цих рядків) півтори години, у суперечках і обговореннях, визначало кращі роботи та зрештою назвало імена переможців.

Ними стали:

**Вікова група
від 6 до 10 років**

I місце

Родіонов Данило, 8 років
Чорнобаївська санаторна школа-інтернат І-ІІ ст, с. Чорнобаївка, Херсонська обл.

II місце

Боборикін Андрій, 8 років
ПЗОШ «Гармонія», м. Хмельницький

III місце

Захаров Максим, 9 років
ЦТДЮ «Соняшник», м. Біла Церква, Київська обл.

**Вікова група
від 11 до 14 років**

I місце

Чебан Катерина, 12 років
Семенівський НВК № 2, смт Семенівка, Полтавська обл.

II місце

Коробко Вероніка, Коробко Сніжана, 14 років
Запорізька ЗОШ І-ІІІ ст. №23, м. Запоріжжя

III місце

Єлфімов Ігор, 15 років
(на момент участі в конкурсі було 14 років)
Гімназія №39 ім. гетьмана Б. Хмельницького, м. Київ

**Вікова група
від 15 до 18 років**

I місце

Ковальова Марія, 15 років
Северодонецький НВК, 9-А клас, м. Северодонецьк, Луганська обл.

II місце

Розман Андрій, 16 років
Студія образотворчого мистецтва Тячівського ЦДЮТ на базі Чумалівської ЗОШ І-ІІІ ст., с. Чумаліво, Закарпатська обл.

III місце

Фрейдлін Євген, 17 років
ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей», м. Бровари, Київська обл.

Вислів «тут чогось не вистачає, а у цьому щось є» повторювався особливо часто. Членам журі доводилося ретельно розглядати кожен дитячий малюнок, що пройшов у фінал.

Потрібно зазначити, що розширилося поле діяльності учасників конкурсу. Якщо в минулі роки основними темами малюнків було будівництво, електробезпека і газ у побуті, то сьогодні багато робіт присвячено охороні праці в сільському й лісовому господарстві.

Отже, журі зробило свій вибір. Переможців буде нагороджено грамотами та коштовними подарунками у Всесвітній день охорони праці 28 квітня в Центрі дитячої та юнацької творчості Солом'янського району м. Києва.

Редакція журналу щиро вітає переможців конкурсу і бажає їм нових творчих успіхів!

Володимир Терещенко,
власкор

Відразу скажу, що визначити переможців було нелегко. Головне завдання — відібрати роботи, які дійсно малювали діти, а не їхні батьки. Потім — перевірити їх на відповідність умовам конкурсу: саме охорона праці, а не безпека життєдіяльності, наприклад. І насамкінець — як розкрити тему.

Зміст

6

24

№ 4 (250)/2015
ОХОРОНА ПРАЦІ

Науково-виробничий щомісячний журнал

Видається з липня 1994 р. Перереєстрований 19.06.95 р.
Свідцтво КВ № 1496

Засновники: Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду; трудовий колектив редакції журналу «Охорона праці»

На першій сторінці обкладинки колаж **Олександра Антоненка**

Редакційна колегія

Матвійчук Дмитро Лаврентійович –
головний редактор журналу «Охорона праці»

Акопян Валерій Григорович –
директор виконавчої дирекції Фонду
соціального страхування від нещасних
випадків на виробництві та професійних
захворювань України

Больман Георгій Олександрович –
заступник виконавчого директора
Асоціації незалежних експертів України
«Укреспект»

Деньгін Анатолій Петрович –
директор ННДІПБОП, канд. техн. наук

Зіміна Олена Спиридонівна –
Державна інспекція
ядерного регулювання України

Костриця Василь Іванович –
Національний координатор
(06.1996–02.2013) МОП в Україні

Лисюк Микола Олександрович –
заступник директора з наукової
роботи ННДІПБОП, канд. техн. наук

Мірошніченко Олексій Валентинович –
виконавчий віце-президент Конфедерації
роботодавців України

Савчук Сергій Петрович – національний
координатор Міжнародної організації праці
в Україні

Українець Сергій Якович –
заступник Голови ФПУ

Цопа Віталій Андрійович – докт. техн. наук,
професор, міжнародний експерт і аудитор систем
менеджменту ISO 9001, 14001, 50001
і OHSAS 18001

Чернюк Володимир Іванович – заступник
директора з наукової роботи Інституту
медицини праці АМН України, докт. мед. наук

■ Управління охороною праці

Людмила Солодчук

Хороший початок

6

*Про напрями діяльності та першорядні
завдання новоствореної Державної служби
України з питань праці*

Людмила Солодчук

Роман Чернега: «Безпека передусім – це філософія для бізнесу, держави, всього суспільства»

8

*Інтерв'ю з головою Державної служби
України з питань праці*

Віталій Цопа

Слабкі ноги міцніють у дорозі

14

*Роз'яснення частини Угоди про асоціацію
України та ЄС, що стосується питань безпеки
та гігієни праці*

Вадим Кобець

Спільна робота на результат

24

*Досвід харківського ТОВ «Техноком» щодо
інтеграції СУОП підприємства та практик
у сфері охорони та гігієни праці компанії Nestle*

Володимир Терещенко

Плоди зберемо восени

28

*Стан справ з обсягом викладання охорони
праці у вищих навчальних закладах України*

Олеся Цибульська

По-новому про відоме, або Читаючи Закон...

30

*У статті розглянуто ст. 5 Закону України
«Про охорону праці» та приділено увагу
питанню організації та проведення
психологічної експертизи*

■ Безпека праці

Сергій Колесник

Обережно: колодязі!

34

*Про досвід комунального підприємства м. Миколаєва з ор-
ганізації виконання робіт у колодязях*

Олег Малихін, Олександр Сліпачук

Травмування в колодязях

36

*Аналіз травматизму на підприємствах, де основним видом
діяльності є обслуговування об'єктів водопровідно-каналі-
заційного господарства*

Володимир Потебешко

Знайди причину нещасного випадку

40

У новій рубриці публікуємо приклади розслідування нещас-

них випадків на виробництві, надаємо методологічну допомогу щодо встановлення причин їх настання та розглядаємо заходи стосовно запобігання їм

Людмила Солодчук

Георгій Більман:

«Дозвільна система сьогодні не працює так, як було задумано. Її треба вдосконалювати»

42

Інтерв'ю із заступником виконавчого директора Асоціації незалежних експертів України «Укресперт» щодо проблем у сфері надання експертних послуг в Україні

Костянтин Резніченко

Знайомтеся: Криворізький ЕТЦ

48

Про послуги Криворізького ЕТЦ у галузі техогляду й експертного обстеження технологічних транспортних засобів

■ Медицина праці

Василь Голінко, Сергій Чеберячко,

Олександр Чиркін

Захист без захисту

52

Рекомендації вчених щодо створення програм респіраторного захисту працюючих

■ Соціальний захист

Ірина Калиновська

Про соціальні ризики від соціального фонду

55

Автор розглядає питання, чи справді нові стандарти соціального страхування в Україні відповідають букві та духу європейського права

■ Безпека життєдіяльності

Ігор Григорук

Насправді на ЧАЕС було дві аварії

58

Про аварії на ЧАЕС у 1982-му та 1986 році розповідає В. Корнійчук — фахівець Центральної геофізичної обсерваторії Держгідромету

■ На допомогу спеціалісту з охорони праці

Положення про Державну службу України з питань праці

Правила охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт

34

36

58

Читайте в наступному номері:

Взуття професійного призначення

Оглядаємо будівлі навесні

Редакція журналу

Приймальня 558-74-11

02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1.

ДП «Редакція журналу «Охорона праці»

Теличко Костянтин Едуардович 296-05-69

перший заступник головного редактора, канд. техн. наук

Солодчук Людмила Миколаївна 558-74-18

заступник головного редактора

Дизайн Борецька Ганна, Турчанова Алла,

Антоненко Олександр.

Реклама 296-05-65, 296-82-56

Відділ реалізації та маркетингу 559-19-51

Поліграфічні послуги 559-62-79

mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

Власні кореспонденти:

Сумська, Харківська та Чернігівська обл. —

Кобець Вадим Володимирович (057) 397-16-77

Автономна Республіка Крим,

Миколаївська, Кіровоградська,

Одеська та Херсонська обл. —

(051) 632-23-29

Дніпропетровська та Запорізька обл. —

(097) 694-01-21

Моїсєєнко Олег Васильович

Волинська, Закарпатська,

Івано-Франківська, Львівська,

Тернопільська та Чернівецька обл. —

(098) 498-66-72

Парфенюк Ігор Юрійович

Донецька та Луганська обл. —

(050) 220-60-16

Сагань Юрій Павлович

Житомирська, Київська та м. Київ,

Полтавська та Черкаська обл. —

(044) 559-97-32

Терещенко Володимир Вікторович

Вінницька, Рівненська та Хмельницька обл. —

(044) 296-01-73

Фандєєв Олександр Іванович

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій. Рукописи не рецензуються. За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 09.04.2015. Формат 60х84/8.

Папір — крейдований глянсовий. Друк — офсетний.

Ум. друк. арк. — 14,02. Наклад 5676. Зам. № 440

Надруковано в друкарні ТОВ «Інтерекспресдрук».

03680, Київ, вул. Сим'ї Сосніних, 3.

Журнал видається українською та російською мовами.

Загальний наклад — 8 218 прим.

Редакція журналу «Охорона праці» — колективний член

Європейської асоціації з безпеки.

© ОХОРОНА ПРАЦІ

Передплатний індекс 74377

Передплатна ціна — 57 грн 85 коп.

ХОРОШИЙ ПОЧАТОК

Наприкінці березня голова Державної служби України з питань праці Роман Чернега презентував громадськості напрями діяльності очолюваної ним структури. Він відзначив, що Держпраці – перший із реформованих органів державної влади, який затвердив положення про свою службу та створив територіальні підрозділи в регіонах.

ОПТИМІЗАЦІЯ

Реформа низки органів державної влади була передбачена постановою Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10.09.2014 № 442. У ній, зокрема, йдеться про об'єднання двох структур – Державної інспекції з питань праці та Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки – в одну, делегування новій службі функцій ліквідованих органів та додаткових функцій з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників, які раніше покладалися на Держсанепідслужбу. Таким чином, постановою КМУ від 11.02.2015 № 96 було затверджено Положення про Державну службу України з питань праці, а постановою КМУ від 11.02.2015 № 100 – утворено головні управління та управління служби шляхом реорганізації територіальних органів ліквідованих Держгірпромнагляду та Державної інспекції з питань праці. (Поло-

ження про Державну службу України з питань праці опубліковане в додатку до цього номера журналу). Держпраці є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра соціальної політики.

Граничну чисельність служби – 3 636 працівників (з яких 158 – співробітники центрального апарату) сформовано за рахунок штату Держгірпромнагляду, Державної інспекції з питань праці та частково Держсанепідслужби (455 працівників). Це майже на 12% менше чисельності співробітників, які виконували функції у двох перших органах державної влади на початок 2014 р. Формування центрального апарату Держпраці планується завершити у квітні, територіальних органів – у травні.

Мета цієї реформи – зменшення навантаження на суб'єктів господарювання, яких тепер перевірятиме один орган, а не три, спрощення доступу громадян до захисту своїх трудових прав, оптимізація витрат на утримання та підвищення ефективності управлінського апарату нової служби. Завдяки таким заходам економія бюджетних коштів орієнтовно складе 7,5 млн грн.

ПЕРЕВІРКИ

Ще влітку минулого року було прийнято законодавче рішення щодо мораторію на проведення перевірок суб'єктів господарювання. Однак, за словами Романа Чернеги, функціонування бізнесу без перевірок з боку наглядових органів дало змогу виявити певну кількість недобросовісних роботодавців. Статистика свідчить про збільшення кількості звернень від громадян, у яких йдеться про їх незаконне звільнення, звільнення без вихідної допомоги та компенсації за невикористану відпустку тощо. У деяких галузях за цей час суттєво зріс рівень виробничого травматизму, особливо зі смертельними наслідками. Ситуація, що склалася, може стати передумовою для виникнення соціальної напруги. І якщо раніше відновити порушені права працівників можна було під час перевірок наглядовими органами, то тепер громадяни змушені звертатися до суду. Це підвищує навантаження на судову систему, при цьому процес відновлення порушених прав громадян може затягуватися на роки.

Якщо така тенденція збережеться, Держпраці планує звернутися до КМУ з пропозицією відновити проведення перевірок у частині дотримання підприємствами трудового законодавства та законодавства про охорону праці. Щодо власне перевірок, вони будуть комплексними, тобто дотримання вимог законодавства щодо всіх згаданих вище питань перевірятиме один інспектор. «Сьогодні Держпраці разом з науковими установами та за підтримки міжнародних працеохоронних інститутів розробляє методику проведення таких перевірок, – зазначає Роман Чернега. – Ми виробимо єдину методику, як швидко та ефективно оцінити ситуацію на підприємстві щодо стану охорони та гігієни праці, дотримання трудових прав працівників. Працюємо над тим, щоб оптимізація наглядових органів відбулася не лише за формою, а й за змістом, щоб інспектори Держпраці стали фахівцями з комплексу питань».

ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ

Оновлення нормативної бази.

Питання приведення норм національного законодавства у відповідність із вимогами ЄС визначені Президентом та Урядом України як пріоритетні. Держпраці ставить досить амбіційне завдання щодо виведення із національного законодавства нормативних актів, які були прийняті ще за часів СРСР. Таких у підвідомчій галузі сьогодні понад 450. Адаптацію НПАОП до вимог українського та європейського законодавства планується завершити до кінця поточного року. Усі оновлені нормативно-правові акти будуть розміщені на сайті Держпраці для вільного доступу до них громадян та суб'єктів господарювання.

Підвищення ефективності роботи державних підприємств. Підготовлено проект розпорядження КМУ щодо передачі Держпраці державних підприємств (експертно-технічних центрів), які перебувають у підпорядкуванні Держгірпромнагляду. Згідно з останніми змінами в законодавстві порядок призначення на посади керівників держпідприємств буде змінено. Якщо раніше їх призначали рішенням керівника органу державної влади, тепер проводитимуться конкурси на заміщення вакантних посад.

Міжнародна співпраця. У цьому контексті відбулася плідна розмова голови Держпраці з представниками місії Євросоюзу, налагоджена співпраця з представництвом в Україні Міжнародної організації праці (МОП). Зокрема, проведено зустріч з Генеральним директором Міжнародного бюро праці п. Гаєм Райдером з питань обміну досвідом при реалізації реформ у сфері соціально-трудових відносин. До речі, планується, що фахівці МОП проаналізують Положення про Державну службу України з питань праці на його відповідність конвенціям МОП, в тому числі й тим, що ратифіковані Україною. На травень запланована презентація цього Положення з відповідними технічними коментарями від міжнародних експертів.

Також розпочалася співпраця з Європейським агентством з безпеки праці та охорони здоров'я на робочих місцях (EU-OSHA): проведено круглий стіл, визначено напрями взаємодії, зокрема в питаннях підвищення кваліфікації інспекторів Держпраці (*детальніше про це — у статті Віталія Цопи «Слабкі ноги міцніють у дорозі», опублікованій у цьому номері журналу*).

Європейське агентство з безпеки праці та охорони здоров'я на робочих місцях має свої представництва в різних країнах Євросоюзу, в тому числі і в тих, які ще не мають статусу держави — члена ЄС, оскільки це передбачено програмою дій «Східного партнерства». Сьогодні, за словами Романа Чернеги, ведуться перемови щодо відкриття такого представництва і в Україні. На кінець року заплановане підписання угоди про співпрацю між Україною та EU-OSHA.

Управління ризиками. Практика вітчизняних підприємств (у тому числі з іноземними інвестиціями) щодо впровадження на виробництві методів управління ризиками засвідчила високу ефективність цього інструменту про-

За ініціативи журналу «Охорона праці» голова Державної служби України з питань праці Роман Чернега провів робочу зустріч з фахівцями з охорони праці підприємств, представниками навчальних центрів та провідними експертами у сфері впровадження міжнародних стандартів з охорони та гігієни праці. Обговорювалися питання щодо формування державної стратегії з питань охорони праці, удосконалення нормативно-правової бази, впровадження сучасних підходів до навчання з питань ОП, впровадження у вітчизняне законодавство поняття «управління ризиками», оновлення нормативів щодо забезпечення працівників ЗІЗ, підвищення престижу професії спеціаліста з охорони праці, формування культури ОП, посилення відомчого нагляду за охороною праці центральними органами влади, реалізації повноважень у сфері ОП місцевими органами влади тощо.

«Сьогодні основним завданням для нас є налагодження конструктивної співпраці бізнесу та влади, — наголосив Роман Чернега. — Ми й надалі зустрічатимемося з професійною аудиторією та обговорюватимемо важливі питання зі сфери охорони праці задля подальшого їх ефективного вирішення». Учасники домовилися про спільну роботу в рамках тематичних робочих груп, а також висловили сподівання, що такі зустрічі фахівців з охорони праці та керівництва Держпраці відбуватимуться на регулярній основі.

філактики виробничого травматизму. Держпраці планує вивчити досвід інших країн та розглянути можливість більш широкого застосування в Україні випробуваних у світі методів управління ризиками. У свою чергу EU-OSHA готова надати технічну допомогу та поділитися теоретичними знаннями з цих питань.

Відкритість. Держпраці є відкритим органом державної влади, який запрошує до співпраці різноманітні громадські та волонтерські організації. Також планується створення при Держпраці громадської ради, взяти участь у роботі якої запрошують представників організацій профспілок та роботодавців. На думку Романа Чернеги, доступ громадськості до участі в роботі державного органу є надзвичайно важливим питанням. Це забезпечить його відкритість та прозорість, а отже, і успіх у реалізації державної політики у сфері трудового законодавства та законодавства про охорону праці.

Підготувала **Л. Солодчук**, заступник
головного редактора журналу «Охорона праці»
Фото **О. Фандеєва**

На інтерв'ю з головою Державної служби України з питань праці (Держпраці) Романом Чернегою читачі журналу чекали з нетерпінням. Річ у тім, що чергова реформа у сфері охорони праці (хоча до реорганізаційних потрясінь тут уже звикли) суттєво відрізняється від попередніх. Змінюються не тільки чисельність та підпорядкування центрального органу виконавчої влади, але й функціональні обов'язки служби. Відповідно, іншими мають бути й підходи до наглядової діяльності. Отже, хто перевірятиме, що перевірятиме, у який спосіб і з якими наслідками для суб'єкта господарювання – ці запитання ми адресували Роману Чернезі.

Роман ЧЕРНЕГА:

«Безпека передусім – це філософія для бізнесу, держави, всього суспільства»

— Романе Тарасовичу, пропоную передусім відповісти на бліц-запитання: з чого Ви розпочали роботу в новій для Вас сфері та які першорядні завдання вже поставили перед службою?

— Свою роботу я розпочав із зустрічей: із представниками роботодавців, профспілок, міжнародних організацій, науковцями, керівниками підприємств та фахівцями з охорони праці. Крім цього, мене включено до складу наглядової ради Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Чому саме такими є перші кроки? По-перше, щоб заглибитись у суть та проблематику сфери трудових відносин. А це і правові питання, і охорона та гігієна праці, і соціальний захист потерпілих на виробництві тощо. По-друге, щоб налагодити постійний та ефективний соціальний діалог з партнерами та всіма зацікавленими сторонами.

Першорядні завдання я вже озвучив на брифінгу в уряді: скерувати зусилля на управління ризиками, на вдосконалення нормативно-правової бази з питань, що належать до компетенції Держпраці, зокрема на оновлення НПАОП.

— Дещо філософське запитання: як би Ви сформулювали гасло нової служби і що найперше хотіли б сказати всім, хто опікується в країні питаннями безпеки праці?

— Збереження життя та здоров'я людини на виробництві – це мета й основний принцип роботи Державної служби України з питань праці. Ним повинні керуватися не тільки державні службовці, але й роботодавці та працівники. Власники, керівники підприємств мають усвідомити, що на першому місці стоїть безпека на виробництві, а вже потім – отримання прибутку. До речі, в європейських країнах гасло «Безпека передусім» є безумовним принципом у роботі як наглядових органів, так і всіх суб'єктів господарювання. Звичайно, культура охорони праці там формувалася протягом десятиріч. Але ж і наша країна обрала курс на зближення з Євросоюзом. І оскільки Україна є цивілізованою державою, де життя та здоров'я людини мають найвищу цінність, ми маємо відповідати цьому статусу та створювати умови для розвитку соціально орієнтованого бізнесу.

З цього принципу випливає стратегічне завдання служби – підняти статус та авторитет фахівців з охорони праці підприємств. Вони, як і лікарі, що давали клятву Гіппократа, обрали для себе «неприбуткову», але соціально важливу професію. Це ангели-охоронці працівників. Водночас фахівці з охорони праці є партнерами служби, на них ми покладаємося у своїй щоденній роботі. Таку ж думку, і мені приємно на цьому наголосити, поділяють і у федераціях роботодавців та профспілок. Як і щодо більшості питань, у нас збігається точка зору стосовно того, що спеціаліст з охоро-

ни праці — це перша після керівника підприємства авторитетна особа, статус якої має підтримуватися відповідними рішеннями та діями адміністрації. Лише в такому разі охорона праці справді посідає перше місце, а не матиме другорядне значення як для роботодавців, так і для працівників.

— Думаю, всім було б цікаво дізнатися, як Ви формуєте свою команду? Яким буде її обличчя?

— Хотів би відзначити, що і в Держгірпромнагляді, і в Державній інспекції з питань праці, які ліквідовуються, сформовано кваліфікований кадровий потенціал. Основний кістяк, і я хочу донести це до працівників центральних апаратів та територіальних органів, ми збережемо. Адже це фахівці, які відповідально виконують покладені на них функції, працюють на підняття престижу служби.

Звичайно, є певні моменти, пов'язані з виконанням Закону України «Про очищення влади», яких не уникнути. Що стосується колишніх керівників, ми будемо збирати факти, вивчати й аналізувати їхню діяльність, і лише тоді прийматимемо рішення щодо їх подальшого перебування в системі Держпраці. При цьому політична складова є дуже важливою. Слід показати суспільству, що особам, які запламували себе участю у корупційних схемах чи щодо яких були порушені кримінальні справи, чи які недобросовісно виконували свої функції і мають місце факти, що це підтверджують, не місце на державній службі. Такий підхід ґрунтується на об'єктивних обставинах, він єдино правильний у світлі законів «Про державну службу», «Про боротьбу з корупцією» та «Про очищення влади».

Хто буде обличчям служби? Це будуть працівники, які займають державницькі позиції. Якщо особа є держслужбовцем, єдиним пріоритетом для неї мають бути інтереси країни. А нашим пріоритетом, я повторюю, є збереження життя та здоров'я людини, а також дотримання вимог трудового законодавства.

Держпраці є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра соціальної політики та здійснюється у сфері соціального забезпечення населення. Тому до нас прикута увага багатьох громадських організацій, які слідкують за тим, щоб ми ефективно виконували свої функції. До речі, завдяки співпраці з міністром соціальної політики Павлом Розенком наша служба першою серед реформованих державних органів затвердила своє положення та структуру. В умовах, які склалися сьогодні в Україні, а це і складна економічна ситуація, і бойові дії на сході нашої держави, ми повинні відновити довіру людей до влади. Через те, що її було втрачено, і відбувся більш як рік тому Майдан, відбулася Революція гідності. Ми маємо оновити владу і повернути повагу до неї. Тому професіоналізм, бажання працювати та патріотизм — це обов'язкові якості тих, хто хоче увійти до колективу нової служби.

Україна переживає дуже складний період: я маю на увазі низький рівень фінансового забезпечення бюджетної сфери, зокрема центральних органів виконавчої влади. Але треба розуміти, що така ситуація не триватиме вічно, наша держава обов'язково вийде з кризи. Сьогодні ж особливість роботи колективу держслужбовців полягає в тому, що за невисоку зарплату вони мають виконувати складну, суспільно важливу роботу. А це люди зі своїми життєвими проблемами, особливо це стосується працівників тих територій, які переїхали з окупованих територій на тери-

торію, підконтрольну українській владі. З ними слід у першу чергу спілкуватися, допомагати із житлом, облаштуванням на новому місці. Ці моменти дуже важливі, адже ми повинні бути прикладом для інших державних структур — як у царині трудових відносин вибудовувати стосунки з працівниками, як налагоджувати комунікацію.

Щодо керівників тих структур, що входять до складу Держпраці, то дуже важливо, щоб вони не лише брали на себе повноваження, а й відповідали за свою ділянку роботи. Важливо вміти співпрацювати з колективом, доносити до нього інформацію про те, що ми вже працюємо в інших умовах, за інших обставин. Ми будемо нову філософію та шукаємо нові підходи до роботи у сфері державного управління. До речі, працювати їм необхідно не тільки з підлеглими, а й з керівниками піднаглядних підприємств, із соціальними партнерами. Ми повинні навчитись вести з ними соціальний діалог, бути активними його учасниками, представляючи в ньому інтереси держави.

Яких менеджерів ми підберемо і як вони себе зарекомендують — так нас і сприйматиме суспільство. Те ж саме стосується і питань співпраці з міжнародними організаціями, які сьогодні виявляють підвищений інтерес до діяльності нашої служби. Ми дуже сподіваємося на їхній досвід, допомогу, в тому числі й технічну. На мій погляд, плідна співпраця з такими структурами буде свідченням того, що відбуваються зміни. І що прагнення України стати повноправним членом європейської спільноти невдовзі здійсниться.

— Дефіцит часу — це, власне, найбільша перешкода у процесі формування нової служби.

— Дійсно, часу на розкачування в нас немає, ми вже запізнюємося з проведенням багатьох реформ. Щодо формування нової структури, це для мене як для керівника, та й для всієї нашої команди, справді виклик. Адже поєднуються функції, які раніше ніколи не поєднувались. Якщо заглибитися в їхню суть, стає очевидним, що діяльність колись окремих, а сьогодні об'єднаних служб спрямована на досягнення однієї мети — забезпечити дотримання прав працівників. Тобто на виконання вимог трудового законодавства та законодавства про охорону праці. Людина, як працівник, перебуває в центрі уваги нової служби. Це спрощує комунікацію громадян та держави: тепер для вирішення трудових питань вони звертатимуться до одного органу державної влади. Що стосується роботодавців, то підприємства перевертатимуть не два наглядових органи, а один. Це економія і часу, і зусиль фахівців підприємств, які відволікаються на спілкування з інспекторами. Тож це рішення влади вважаю правильним.

— Створення інтегрованої інспекції праці — ідея не нова. Так звана інтегрована модель працює в багатьох країнах світу. Чий досвід хотіли б взяти за основу?

— Ми плануємо використовувати досвід, який нагромадила та яким обмінюється з усіма зацікавленими державами Міжнародна організація праці. При цьому обов'язково враховуватимемо особливості відносин у трудовому середовищі, які склалися в Україні, а також специфіку вітчизняного законодавства. Тарас Шевченко писав: «І чужому навчається, й свого не цурайтесь». Тому сліпо щось копіювати — це неправильно. Слід уважно вивчити як досвід, так і документи, які пропонує використовувати та ратифікувати авто-

ритетна міжнародна організація, і лише після цього вносити пропозиції щодо їх впровадження та гармонізації норм цих документів з національним законодавством.

До речі, зараз у рамках підготовки Генеральної угоди між урядом, профспілками та роботодавцями обговорюється питання ратифікації Конвенції МОП 2006 року про працю в морському судноплаванні. Зокрема, уряду пропонують взяти зобов'язання щодо підготовки тексту конвенції та подати її на ратифікацію Верховною Радою України. У цьому контексті, я маю на увазі всю законотворчу роботу у сфері трудового законодавства, стане в пригоді й моя освіта, і попередній досвід роботи, зокрема на посаді народного депутата. Я вже згадував про свою принципову позицію та плани служби — до кінця поточного року замінити понад 450 НПАОП, які були прийняті в СРСР. Не може Україна керуватися нормативно-правовими актами неіснуючої держави. Вони є якорем на шляху інтеграції нашого суспільства до європейського співтовариства.

Цей амбіційний план хочемо реалізувати за допомогою партнерів — профспілок і роботодавців, які підтвердили готовність нам допомагати. Вітчизняний бізнес, особливо великий, має багато напрацювань з цих питань. Підприємцям як нікому іншому відомо, які НПАОП є неефективними і неактуальними. Це, наприклад, нормативно-правові акти, які регулюють забезпечення працівників засобами індивідуального захисту. Сьогодні існують більш сучасні підходи до цих питань, зокрема, вони були озвучені й під час моєї зустрічі зі спеціалістами з охорони праці підприємств. На це будуть спрямовані зусилля юридичного відділу і центрального апарату служби, а також юристів територіальних підрозділів. Безумовно, ми сподіваємося на підтримку фахівців підприємств, експертів, науковців, на підтримку уряду, адже наші задуми збігаються з кроками держави щодо реалізації програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

— У цьому контексті запитання про перевірки: МОП передбачає для наглядовців абсолютно вільний доступ на підприємство в будь-який час доби та без попередження. У наших інспекторів такої можливості немає...

— Що стосується мораторію на перевірки: ми в Держпраці (я вже говорив про це на брифінгу) ініціювали підготовку проекту розпорядження КМУ про його скасування в частині дотримання законодавства про працю та законодавства про охорону праці. Підстав для цього більш ніж достатньо, тому сподіваємося на підтримку уряду.

Стосовно порядку проведення перевірок: як визначено законодавством, вони можуть бути плановими (про які повідомляємо за 10 днів) і позаплановими. Підставою для останніх є конвенції МОП № 81 1947 року про інспекцію праці у промисловості та торгівлі та № 129 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві, які ратифіковані Україною та мають статус закону. Але якщо між законами виникають протиріччя (одні дозволяють раптову перевірку, інші — забороняють), то згідно з Конституцією України міжнародні документи мають пріоритет над національним законодавством. І це розставляє всі крапки над «і». Крім того, Положенням про Держпраці також передбачено право безперешкодно проводити перевірки на підприємствах або в організаціях в будь-яку робочу годину доби.

Право інспектора на раптове відвідування підприємства без попередження ми будемо використовувати. Але це не повинно стати чинником поширення корупції. Раніше мали

місце випадки, коли інспектор приходив з перевіркою переважно для вирішення своїх особистих питань. Я хотів би застерегти від цього новий колектив. Ми будемо використовувати цей інструмент для запобігання аваріям, нещасним випадкам на підприємствах. Якщо побачимо протидію з боку роботодавців, можемо залучати до перевірок правоохоронні органи.

Щодо того, хто та що перевірятиме: на підприємство з перевіркою буде приходити один інспектор, який володіє єдиною методикою здійснення нагляду і у сфері охорони праці, і у сфері трудового законодавства. Я не кажу, що це відбудеться в поточному році, але ми прагнемо до цього та обов'язково цього досягнемо. Об'єднання функцій двох колишніх наглядових органів має відбутися і по суті, і на практиці, а не просто бути юридично зафіксовано на папері.

Зараз мені кажуть: давайте розробляти два порядки перевірок. Я відповідаю «ні»: ми створюємо інтегровану інспекцію, і нехай цей процес буде більш тривалим, але ми зробимо те, що заплановано. Ведеться внутрішньовідомча дискусія, мотивована, очевидно, якимись локальними інтересами. Але робота триває, і запевняю вас, єдину уніфіковану методику проведення перевірки буде розроблено — таке рішення прийняв уряд. Наші соціальні партнери та міжнародні організації готові допомагати, тож ми впораємося з цим завданням.

Згадаймо, як раніше проходили перевірки. Найпершим завданням інспектора Держгірпромнагляду було перевірити папери: щодо того, чи створено на підприємстві СУОП, як ведеться журнал інструктажів, чи є дозволи на виконання робіт/експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки, чи є документи щодо проходження персоналом навчання тощо. Переважно це була паперова робота, яка інколи навіть проводилася в дистанційному режимі: суб'єкти господарювання надавали в теруправління документи, а наглядовці шукали в них недоліки та виписували штрафи. Тепер усе має бути по-іншому: інспектор у першу чергу повинен обійти територію підприємства, зазирнути в усі шпарини, перевірити безпечність машин та механізмів, подивитись, як працівники застосовують ЗІЗ і дотримуються правил безпеки, а вже потім проводити ревізію паперів. Тоді це буде змістовна, а не формальна робота.

Щодо галузевої спеціалізації, то її буде збережено. Інспектор з нагляду, наприклад у машинобудуванні, як і раніше, відвідуватиме підприємства цієї галузі, але тепер перевірятиме ще й дотримання трудового законодавства. І навпаки, колишні працівники Державної інспекції з питань праці освоюватимуть технічні питання, щоб стати універсальними інспекторами.

Ми усвідомлюємо, що навчити інспектора Держгірпромнагляду основам трудового законодавства буде легше, ніж правовика — питанням безпечної експлуатації того чи іншого устаткування, оскільки це триваліший процес. Тому зараз ми розглядаємо можливість організації дистанційного навчання для працівників наглядового органу. У цьому контексті підніматимуться питання якості роботи навчальних центрів.

Усі ці завдання не вирішити за один день, але ми повинні надолужувати те, що не зробили за роки незалежності: визначити вектор державної політики з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю та рухатись уперед.

— Що Ви можете запропонувати та чого очікуєте від бізнесу?

— Я хочу, щоб бізнес зрозумів, що він працює в Україні та для громадян України. У цей важкий час усе суспільство, у тому числі й роботодавці, не на словах, а на ділі демонструють патріотизм, допомагаючи нашим військовим. Так само й кожний бізнесмен, особливо у сфері найбільш уразливого малого та середнього підприємництва, повинен проявляти високу відповідальність по відношенню до своїх працівників.

Що стосується бізнесу, то є речі, визначені законом, виконання яких не потребує додаткової підтримки роботодавців з боку держави. Візьмемо, наприклад, дотримання трудового законодавства. Людина повинна бути оформлена на роботу за трудовим договором, а якщо в неї або на підприємстві виникають проблеми, то вона має бути звільнена належним чином, а не виставлена за двері з «порадою»: хочеш судитися — судись.

У питаннях, що стосуються безпеки праці та профілактики професійних захворювань, ми згодні з роботодавцями і профспілками, що тут не може бути зрівнялівки. Адже є певна частина соціально відповідального бізнесу, який дбає про своїх працівників, переймається оцінкою ризиків на виробництві, оздоровленням виробничого середовища, справно перераховує до Фонду соціального страхування (далі — Фонд) страхові внески тощо. Такі роботодавці не повинні стояти поряд з усіма іншими, і це логічно. У зв'язку з цим ми повинні залучати народних депутатів, представників Кабміну, щоб разом ініціювати такі питання, як впровадження диференційованого підходу в частині нарахування внесків до Фонду та пошук інших можливих преференцій для соціально відповідальних роботодавців. Такі правові норми є чинними в Європейському Союзі.

Соціально відповідальний роботодавець не тільки контролює питання щодо забезпечення безпеки робочих місць, а й постійно доносить до працівників інформацію про те, що насамперед вони самі повинні дбати про збереження свого життя та здоров'я, а не чекати вказівок: «Вдягни каску! Дотримуйся інструкцій!» тощо. З людьми, навіть дуже досвідченими, треба постійно працювати. За статистикою, найчастіше травмуються початківці, а також працівники, які мають понад 10 років трудового стажу, — останні, як правило, впевнені, що все знають. Тут, як я вже казав, важливим є авторитет керівника служби охорони праці та відданість питанням безпеки з боку самого роботодавця. Формування культури охорони праці, мотивування працівника до обов'язкового дотримання правил безпеки — процес постійний і надважливий. Тільки так ми зможемо зберегти життя якомога більшої кількості працівників, знизити рівень травматизму на виробництві та створити умови для того, щоб працівники були здоровими та залишались у трудових лавах якомога довше. У зв'язку з цим звертаю вашу увагу, що 28 квітня цього року ми будемо відзначати Всесвітній день охорони праці під девізом «Приєднуйтесь до формування превентивної культури охорони праці».

— І насамкінець ще кілька не менш важливих запитань: якою Ви бачите систему управління ризиками на виробництві? Чи потрібна Україні загальнодержавна програма профілактики виробничого травматизму? Що буде з дозволами у сфері експлуатації небезпечного устаткування?

— Для читачів вашого журналу не є новиною, що великий бізнес досить успішно впроваджує напрацьовані у світі методики з оцінки та управління ризиками. На шпальтах видання широко висвітлюється цей досвід. Є чимало робо-

тодавців, які не шкодують коштів на впровадження новачок на своїх підприємствах, але при цьому стикаються з нерозумінням та протидією з боку виконавців: люди не хочуть брати на себе додаткові зобов'язання і робити те, що не передбачено законодавством.

Враховуючи ці чинники, ми повинні розробити та прийняти нормативно-правові документи стосовно управління ризиками, що будуть обов'язковими для всіх.

До вирішення цього питання треба підходити з розумінням. Управління ризиками у великих компаніях, штат яких нараховує кілька тисяч осіб, і на підприємствах малого бізнесу з кількома працівниками — абсолютно різні речі. Для перукарні чи взуттєвої майстерні підходи та інструментарій з оцінки ризиків, що застосовуються, скажімо, на металургійному комбінаті, будуть неприйнятними та неефективними. На підприємствах малого бізнесу присутні свої, властиві тільки їм виробничі ризики та шкідливі чинники, які також повинні бути усунуті або мінімізовані, але в інший спосіб.

Ми маємо сформулювати філософію цього напрямку діяльності, розробити універсальні підходи до оцінки ризиків, надати можливість кожному підприємству самостійно обирати, як управляти ризиками в умовах свого виробництва. І ці підходи мають бути збалансованими.

Щодо дозволів, які стосуються сфери охорони праці та промислової безпеки, зараз з цього питання розгорнулася масштабна дискусія. Підприємці хочуть перейти на принцип декларування: придбали небезпечне устаткування — повідомили про це органи нагляду та запустили його в роботу без будь-якого контролю з боку держави. Така практика існує в Європі, проте...

Зі свого боку ми доводимо підприємцям, що дозвільна система в Україні поки що необхідна. У рамках робочої групи я також беру участь у цій дискусії і, звертаючись до представників бізнесу, наводжу такі аргументи: «Якщо ви декларуєте устаткування підвищеної небезпеки, немає проблем — працюйте. Але якщо раптом станеться аварія, внаслідок якої постраждають люди, розміри штрафів будуть просто величезними, адже цих коштів має вистачити на виплату компенсацій на утримання і самих потерпілих, і членів їх сімей аж до кінця життя». Після цих слів представники бізнесу замислюються, вони не готові до такого розвитку подій. Утім, рано чи пізно, ми дійдемо до прийнятного рішення, інакше й бути не може. У суперечці народжується істина.

Що стосується загальнодержавної програми профілактики виробничого травматизму, то вона однозначно в Україні повинна бути. Практика свідчить, що без зміни державної політики в цій сфері ми не зможемо рухатися далі на шляху формування культури безпеки праці. Суспільство, підприємницьке середовище ще не є достатньо свідомими: бізнес прагне зекономити на охороні праці, щоб отримати більший прибуток. Тому нам потрібно багато часу та зусиль для продуктивного спілкування з роботодавцями. Державні програми такого спрямування повинні бути, інше питання — де брати гроші на їх реалізацію.

Зі свого боку Держпраці проводитиме інформаційні кампанії, сприятиме створенню та поширенню соціальної реклами, різноманітної візуальної та поліграфічної продукції, працюватиме із ЗМІ, щоб якомога краще донести пересічному українцеві: «Безпека передусім!».

Бесіду вела **Людмила Солодчук**,
заступник головного редактора журналу «Охорона праці»
Фото О. Фандєєва

На часі – енергоаудит

У березні за ініціативи ДП «Кіровоградський ЕТЦ» на базі ПАТ «Червона Зірка» відбувся семінар на тему: «Сучасні та безпечні методи виявлення за допомогою тепловізора втрат теплової енергії будівлями та спорудами. Визначення граничних температур нагрівання контактних з'єднань, електрообладнання підстанцій, повітряних ЛЕП, кабельних ліній, електродвигунів та іншого обладнання». В роботі семінару взяли участь представники підприємств, установ і організацій різних форм власності, органів місцевої влади та самоврядування.

Спеціалісти ЕТЦ ознайомили учасників семінару з можливостями використання безпечного методу тепловізійного контролю під час оцінки стану електрообладнання, контактних з'єднань. Було розглянуто питання виявлення прихованих недоліків конструкцій будівель і споруд, дефектів теплоізоляції, неякісного перекриття тощо. Обговорили і переваги тепловізійного обстеження: наглядність результатів, точність, оперативність і достовірність, що дає змогу запобігти аваріям, зберегти обладнання та убезпечити працюючих від травм на виробництві. Учасникам семінару продемонстрували на слайдах, як на практиці використовувати тепловізор під час обстеження будівель, споруд та електрообладнання.

Сергій Колесник, власкор

Безпечне використання автопідйомників

Теруправління Держгірпромнагляду в Дніпропетровській області провело семінар-нараду з представниками підприємств та організацій, які здійснюють ремонт і технічне обслуговування електричних мереж та мереж зв'язку із застосуванням автомобільних підйомників (автовишок). Участь у нараді взяли керівники технічних служб і фахівці з питань охорони праці ПАТ «ДТЕК «Дніпрообленерго», КП «Міськсьвітло», ПАТ «Укртелеком» тощо.

На нараді розглянули стан виробничого травматизму у сфері житлово-комунального господарства, енергетики та зв'язку за 2014 р., зокрема обставини та причини деяких нещасних випадків із смертельними наслідками, а також випадків з тяжкими наслідками на об'єктах Дніпропетровської області. Учасники наради зазначили, що загалом падіння з висоти є найбільш поширеним видом подій. Упродовж 2014 р. на підприємствах різних галузей виробництва Дніпропетровщини під час падіння з висоти травми отримали 24 працівники, у тому числі один з них — зі смертельним наслідком. Крім того, від ураження електричним струмом торік на підприємствах області загинуло троє працівників.

Представників підприємств ознайомили з основними вимогами охорони праці під час виконання робіт з використанням автопідйомників. Не залишили поза увагою і питання необхідності укомплектування персоналу засобами захисту, запобігання випадкам ураження електричним струмом, виконання працівниками підприємств вимог безпеки під час робіт на висоті.

Прес-служба теруправління

Обрали керівників Фонду соціального страхування України

Перше установче засідання правління новоствореного Фонду соціального страхування України (далі — Фонду) відбулося 3 квітня. На ньому затвердили Статут Фонду, а також обрали голову правління та директора виконавчої дирекції.

Головою правління одноголосно було обрано представника від сторони роботодавців заступника голови Ради Федерації роботодавців України Шевчука Олега Борисовича. Заступниками голови стали заступник голови Федерації профспілок України Саєнко Володимир Володимирович і заступник міністра

соціальної політики Ярошенко Валерій Станіславович.

Директором виконавчої дирекції Фонду був обраний Баженов Євген Володимирович.

На думку новообраного голови правління Олега Шевчука, ключове завдання Фонду — суттєве скорочення адміністративних витрат і поліпшення якості обслуговування. «Ми розуміємо, що процес об'єднання структур двох Фондів не буде простим. Можуть виникнути певні проблеми з якістю надання послуг соціального захисту. Саме тому перед правлінням і виконавчою дирекцією сьогодні стоїть дуже важливе

завдання — провести оптимізацію адміністративних структур якомога швидше та ефективніше, і максимально безболісно для застрахованих осіб».

За матеріалами прес-служби ФРУ

Реабілітація має бути комплексною

У Харкові відбувся круглий стіл на тему: «Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань. Реабілітація потерпілих в сучасних реаліях. В ньому взяли участь представники Харківської обласної адміністрації, Фонду соціального страхування, об'єднань профспілок та роботодавців, місцевих теруправлінь Держгірпромнагляду, центру зайнятості, медичних установ, МСЕК.

Учасники домовилися про співпрацю у питаннях соціальної реабілітації осіб, травмованих на виробництві. Зокрема, про бронювання місць для інвалідів на підприємствах області, їх перекваліфікацію та навчання новим спеціальностям, які користуються попитом на ринку пра-

ці, тощо. Про можливість медичної реабілітації цієї категорії осіб розповів головний лікар клінічного санаторію «Курорт «Березівські мінеральні води» докт. мед. наук, професор Олександр Сердюк. Для цього в санаторно-курортному закладі розроблено науково обгрунтовані методики щодо призначення комплексного санаторно-курортного лікування потерпілих шляхом поєднання різних лікувальних методів.

На завершення круглого столу було ухвалено резолюцію, що визначає перелік першочергових заходів, направлених на комплексне вирішення питань медико-соціальної та професійної реабілітації потерпілих на виробництві.

В. Кобець, власкор

Прокурорський нагляд більше не діє

З 25.04.2015 набирає чинності Закон України «Про прокуратуру України» від 14.10.2014 № 1697-VII. Згідно із зазначеним Законом функції прокуратури тепер такі:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді (у випадках, визначених цим Законом);
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також під час застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Тобто норми щодо здійснення прокурорського нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів, яка була передбачена у попередньому Законі, більше немає.

А це означає, що оскарження дії/бездіяльності керівників органів виконавчої влади, роботодавців та інших посадових осіб з питань дотримання законодавства, в тому числі з охорони праці, можливе тільки у суді та/або в адміністративному порядку.

Новий Проект МОП

Н а Черкащині відбулося офіційне відкриття Проекту Міжнародної організації праці «Добровільне і конфіденційне консультування і тестування на ВІЛ для працівників». Проект впроваджує Федерація профспілок Черкаської області за участю обласного центру профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІДом за підтримки Об'єднаної програми ООН з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС) і Фонду народонаселення ООН (ФН ООН).

Голова Федерації профспілок області Петро Шевченко в своєму виступі підкреслив, що основне завдання проекту:

— надати всім працівникам послуги з добровільного консультування та тестування на ВІЛ;

— полегшити доступ до лікування ВІЛ-позитивним; запобігти поширенню ВІЛ-інфекції серед працюючого населення;

— зберегти трудовий ресурс.

Адже проблема ВІЛ/СНІДу давно вийшла за межі медичної і носить соціальний і трудовий характер. Небезпечна тенденція щодо збільшення захворюваності серед благополучних верств населення (а не серед груп ризику, як це було раніше) з кожним роком набуває все більших масштабів.

Для участі в проекті було відібрано шість підприємств: ПАТ «Азот», Черкаський ТЕЦ, медичний коледж, Національний університет імені Богдана Хмельницького, а також Корсунь-Шевченківський коледж ім. Т. Г. Шевченка і кондитерську фабрику «Меркурій». Зокрема, передбачено провести тестування на ВІЛ 2 тис. працівників. Кошти на придбання тестів виділила МОП. Під час презентації проекту тестування пройшли 25 осіб, які особистим прикладом підтвердили важливість реалізації проекту.

Федерація профспілок Черкаської області

СЛАБКІ НОГИ МІЦНІЮТЬ У ДОРОЗІ

Цю статтю присвячено роз'ясненню тієї частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка стосується питань безпеки й гігієни праці. Розглянемо коротко статті Угоди та директиви ЄС з охорони праці, які Україна зобов'язалася імплементувати у своє законодавство, зміст рамкової (базової) Директиви № 89/391/ЄЕС від 12.06.1989 «Про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях», Стратегічну рамкову (базову) програму ЄС із безпеки й гігієни праці на 2014–2020 рр. та організаційну структуру ЄС у сфері безпеки й гігієни праці.

Віталій Цопа,
доктор техн. наук, професор Міжнародного
інституту менеджменту (МІМ-Київ), міжнародний
експерт і аудитор із систем менеджменту
ISO 9001, 14001, 50001 і OHSAS 18001

В Європейському Союзу (ЄС) надають величезного значення питанням безпеки й гігієни праці. Вирішення цих питань належить до пріоритетних завдань для законодавчих і виконавчих органів влади ЄС.

Проте слід відзначити, що, на відміну від України, де роботодавці вимушені суворо дотримуватися законодавчих і нормативних актів у цій сфері, в ЄС вимагають передусім охоплювати аналізом і оцінкою максимальну кількість ризиків на робочих місцях, а потім уже використовувати на-працьовані документи, стандарти, інформацію тощо для подальшого виключення та зниження ризиків.

Мета статті – надати відповіді на запитання:

- ☒ що і в які строки треба зробити Україні в частині безпеки й гігієни праці на робочому місці для реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС?
- ☒ які основні вимоги базової директиви ЄС у сфері безпеки й гігієни праці?
- ☒ які основні цілі й завдання Стратегічної рамкової (базової) програми ЄС із безпеки й гігієни праці на 2014–2020 рр.?
- ☒ які існують в ЄС основні установи, організації та асоціації у сфері безпеки й гігієни праці?
- ☒ які основні кроки програми (дорожньої карти) реалізації Угоди про асоціацію в частині питань безпеки й гігієни праці у співробітництві України та ЄС?

ПРО УГОДУ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікована Верховною Радою України 16.09.2014, покликана поглибити інтеграцію між Україною і ЄС у сфері політики, торгівлі, культури, зміц-

нення безпеки й замінити колишню Угоду про партнерство та співробітництво між європейськими співтовариствами й Україною. Ця угода також включає питання впровадження положень і вимог європейських директив щодо безпеки й гігієни праці.

Угода про асоціацію складається з преамбули та семи розділів.

I. Загальні принципи.

II. Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики.

III. Юстиція, свобода та безпека.

IV. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею.

V. Економічне та галузеве співробітництво.

VI. Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством.

VII. Інституціональні, загальні та прикінцеві положення.

Крім того, документ містить 44 додатки, 3 протоколи й декларацію, які також є невід'ємною частиною Угоди.

Питання безпеки й гігієни праці розглядаються у статтях 419–425 Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди. Конкретні вимоги до термінів імплементції директив ЄС у сфері охорони праці в українське законодавство вказані в Додатку XL до цієї глави у частині «Здоров'я і безпека праці». У табл. 1 автор розглядає зміст статей Глави 21 Розділу 5 Угоди та дає їх тлумачення відповідно до питань безпеки й гігієни праці.

Додаток XL до Глави 21 включає перелік європейських директив щодо праці, відповідно до яких Україна зобов'язується у певні строки змінити своє законодавство в таких трьох галузях:

- 1) трудове законодавство;
- 2) антидискримінація та гендерна рівність;
- 3) здоров'я і безпека праці.

Таблиця 1

Статті Угоди, присвячені здоров'ю і безпеці праці, та їх тлумачення

Глава 21 Співробітництво в галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей		
Стаття Угоди	Зміст статті Угоди	Тлумачення автором статей Угоди щодо питань безпеки й гігієни праці
419	Беручи до уваги Главу 13 («Торгівля і сталий розвиток») Розділу IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») цієї Угоди, Сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці , політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці , соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації.	ЄС та Україна згідно з Угодою активізують діалог і співробітництво щодо забезпечення безпечних та здорових умов праці.
420	Співробітництво у сферах, визначених у статті 419 цієї Угоди, передбачає досягнення таких цілей: а) покращення якості людського життя ; б) протистояння спільним викликам, зокрема глобалізації та демографічним змінам; в) збільшення кількості та покращення якості робочих місць з гідними умовами праці ; г) сприяння розвитку соціальної та юридичної справедливості у контексті реформування ринку праці; д) сприяння створенню на ринку праці таких умов, які б поєднували гнучкість та захищеність; е) сприяння впровадженню активних заходів на ринку праці та підвищення ефективності служб зайнятості з метою задоволення потреб на ринку праці; ж) стимулювання розвитку ринків праці, що сприяють залученню малозабезпечених осіб; з) зменшення обсягів неформальної економіки шляхом трансформації нелегальної зайнятості ; и) покращення рівня забезпечення охорони здоров'я та безпечних умов праці , зокрема шляхом проведення навчання і тренінгів з питань охорони здоров'я та безпеки праці, сприяння реалізації превентивних заходів, попередження ризиків великих аварій та управління токсичними хімічними речовинами, а також обмін доброю практикою та результатами досліджень в цій сфері; й) посилення рівня соціального захисту та модернізації систем соціального захисту, зокрема щодо якості, доступності та фінансової стабільності; к) скорочення бідності та посилення соціальної єдності; л) забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень; м) подолання дискримінації в усіх її формах та проявах; н) посилення можливостей соціальних партнерів та сприяння соціальному діалогу.	Співробітництво ЄС та України у сфері безпечних і здорових умов праці передбачає досягнення таких цілей: ☒ покращення якості людського життя через зниження втрат здоров'я й життя на робочих місцях українських підприємств; ☒ протистояння спільним викликам, зокрема глобалізації та демографічним змінам, у частині питань безпеки й гігієни праці в Україні; ☒ збільшення кількості та поліпшення якості робочих місць з безпечними умовами праці на українських підприємствах; ☒ зменшення обсягів тіньової економіки, яка, по суті, не несе зобов'язань щодо забезпечення необхідного рівня безпеки й гігієни праці на робочих місцях. Створення для українського бізнесу умов для відходу від нелегальної зайнятості й переходу на легальну зайнятість; ☒ підвищення рівня забезпечення охорони здоров'я та безпечних умов праці, зокрема, шляхом: • проведення навчання і тренінгів з питань безпеки й гігієни праці; • сприяння реалізації превентивних заходів, запобігання ризикам великих аварій; • управління ризиками на роботах, пов'язаних із токсичними хімічними речовинами; • обміну доброю практикою з питань охорони праці ЄС із Україною; • обміну результатами досліджень у сфері безпеки й гігієни праці; ☒ посилення можливостей соціальних партнерів та сприяння соціальному діалогу з питань безпеки й гігієни праці між роботодавцями, профспілками, працівниками та їх асоціаціями.
421	Сторони сприяють залученню всіх заінтересованих сторін, зокрема соціальних партнерів та організацій громадянського суспільства , у контексті впровадження реформ в Україні та співробітництва між Сторонами згідно із цією Угодою.	ЄС та Україна сприяють залученню всіх заінтересованих сторін, зокрема соціальних партнерів та організацій громадянського суспільства, до вирішення питань безпеки й гігієни праці.
422	Сторони сприяють встановленню корпоративної соціальної відповідальності та звітності , а також заохочують ведення соціально відповідальної господарської діяльності, яка пропагується Глобальним договором ООН 2000 р., Тристоронньою декларацією МОП щодо засад, котрі стосуються багатонаціональних корпорацій та соціальної політики, 1977 р. зі змінами і доповненнями, внесеними у 2006 р., та Керівними принципами ОЕСР для багатонаціональних підприємств 1976 р., зі змінами і доповненнями, внесеними у 2000 р.	ЄС та Україна сприяють установленню корпоративної соціальної відповідальності та звітності, а також веденню соціально відповідальної господарської діяльності, у тому числі з питань безпеки й гігієни праці, відповідно до: ☒ Глобального договору ООН 2000 р.; ☒ Тристоронньої декларації МОП щодо засад, котрі стосуються багатонаціональних корпорацій та соціальної політики; ☒ Керівними принципами ОЕСР для багатонаціональних підприємств.
423	Сторони докладають зусиль для посилення співробітництва у сфері зайнятості та соціальної політики в рамках усіх відповідних регіональних, багатосторонніх та міжнародних форумів і організацій.	ЄС та Україна докладають зусиль для зміцнення співробітництва у сфері безпеки й гігієни праці в рамках усіх відповідних регіональних, багатосторонніх та міжнародних форумів та організацій, зокрема таких, як: ☒ ACSH – Консультативний комітет з безпеки й гігієни праці; ☒ EU-OSHA – Європейське агентство з безпеки й гігієни праці; ☒ SLIC – Комітет старших інспекторів праці; ☒ PEROSH – Об'єднання європейських досліджень з питань безпеки й гігієни праці; ☒ SCOEL – Науковий комітет зі значень ГДК; ☒ EUROFOUND – Європейський фонд поліпшення умов життя і праці; ☒ EUROSTAT – статистичне бюро Європейського Союзу, ESAW – Європейська статистика нещасних випадків на робочому місці.
424	Україна забезпечує поступове наближення до права, стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей, як зазначено у Додатку XL до цієї Угоди.	Див. Додаток XL до Глави 21 Розділу V цієї Угоди в частині «Здоров'я і безпека праці», де наведені 27 директив ЄС з охорони праці, які Україна зобов'язалася імплементувати у своє законодавство (табл. № 2).
425	Постійний діалог відбуватиметься з питань, охоплених Главою 21 Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди.	ЄС та Україна забезпечують постійний діалог: обмін досвідом, консультації, навчання тощо з питань безпеки й гігієни праці через установи та організації ЄС, пов'язані з питаннями охорони праці, і, насамперед, через Європейське агентство з безпеки й гігієни праці, яке вже стає основним координатором з боку ЄС у взаємодії з Україною в частині реалізації Угоди про асоціацію в питаннях здоров'я і безпеки праці.

Перелік європейських директив у сфері здоров'я і безпеки праці
за строками їх імплементації в українське законодавство

Додаток XL до Глави 21 Розділу V Угоди в частині «Здоров'я і безпека праці»				
№	Директива	Про що Директива	Номер окремої директиви у значенні статті 16(1) Директиви № 89/391/ЄЕС	Термін ¹
1	Ради № 92/91/ЄЕС від 03.11.1992 ²	Про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників на бурових установках гірничодобувної промисловості	Одинадцята	2 роки
2	Ради № 92/104/ЄЕС від 03.12.1992 ³	Про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників гірничодобувної промисловості під час видобутку відкритим і шахтним способом	Дванадцята	
3	№ 89/391/ЄЕС від 12.06.1989	Про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях	Рамкова (базова)	3 роки
4	Ради № 89/654/ЄЕС від 30.11.1989 ⁴	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці на робочих місцях	Перша	
5	Ради № 89/655/ЄЕС від 30.11.1989 ⁵	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками промислового обладнання на робочих місцях	Друга	
6	№ 2001/45/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27.06.2001	Вносить зміни та доповнення до Директиви Ради № 89/655/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками промислового обладнання на робочих місцях	Друга	7 років
7	Ради № 89/656/ЄЕС від 30.11.1989	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці	Третя	
8	Ради № 92/57/ЄЕС від 24.06.1992	Про виконання мінімальних вимог щодо безпеки й гігієни праці на тимчасових або пересувних будівельних майданчиках	Восьма	
9	Ради № 83/477/ЄЕС від 19.09.1983	Про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом азбесту на робочому місці (друга окрема директива на основі статті 8 Директиви № 80/1107/ЄЕС)	–	
10	Ради № 91/382/ЄЕС від 25.06.1991	Зміни та доповнення до Директиви № 83/477/ЄЕС про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом азбесту на робочому місці (друга окрема директива на основі статті 8 Директиви № 80/1107/ЄЕС)	–	
11	№ 2003/18/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27.03.2003	Зміни та доповнення до Директиви Ради № 83/477/ЄЕС про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом азбесту на робочому місці	–	
12	№ 2004/37/ЄС Європейського парламенту та Ради від 29.04.2004	Про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом канцерогенів або мутагенів на робочому місці	Шоста – кодифікація Директиви № 90/394/ЄЕС	
13	№ 2000/54/ЄС Європейського парламенту та Ради від 18.09.2000	Про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом біологічних факторів на робочому місці	Сьома – кодифікація Директиви № 90/679/ЄЕС	
14	Ради № 90/270/ЄЕС від 29.05.1990	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при роботі з екранними пристроями	П'ята	
15	Ради № 92/58/ЄЕС від 24.06.1992	Про мінімальні вимоги до написів, що стосуються безпеки та/або гігієни праці на робочому місці	Дев'ята	10 років
16	Ради № 98/24/ЄС від 07.04.1998	Про безпеку й гігієну праці працівників, зайнятих на роботах, пов'язаних з використанням хімічних речовин	Чотирнадцята	
17	№ 1999/92/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16.12.1999	Про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників, що піддаються потенційній небезпеці у вибухонебезпечних середовищах	П'ятнадцята	
18	№ 2002/44/ЄС Європейського парламенту та Ради від 25.06.2002	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці під час впливу на працівників небезпечних фізичних факторів (вібрації)	Шістнадцята	
19	№ 2003/10/ЄС Європейського парламенту та Ради від 06.02.2003	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці під час впливу на працівників небезпечних фізичних факторів (шуму)	Сімнадцята	
20	№ 2004/40/ЄС Європейського парламенту та Ради від 29.04.2004	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників, які піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (електромагнітних полів)	Вісімнадцята	
21	№ 2006/25/ЄС Європейського парламенту та Ради від 05.04.2006	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників, які піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (штучного оптичного опромінювання)	Дев'ятнадцята	
22	Ради № 93/103/ЄС від 23.11.1993	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників на борту рибальських суден	Тринадцята	
23	Ради № 92/29/ЄЕС від 31.03.1992	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці, що сприяють поліпшенню медичного обслуговування працівників на борту суден	–	

24	Ради № 90/269/ЄЕС від 29.05.1990	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників під час здійснення ними ручних вантажно-розвантажувальних робіт, пов'язаних з наявністю, зокрема, ризику травми хребта	Четверта	10 років
25	Комісії № 91/322/ЄЕС від 29.05.1991	Про встановлення гранично допустимих значень на виконання Директиви Ради № 80/1107/ЄЕС про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом хімічних, фізичних та біологічних факторів на робочих місцях	–	
26	Комісії № 2000/39/ЄС	Про затвердження першого переліку гранично допустимих значень шкідливих речовин на виконання Директиви Ради № 98/24/ЄС про безпеку й гігієну праці працівників, зайнятих на роботах, пов'язаних з використанням хімічних речовин	–	
27	Комісії № 2006/15/ЄС	Про затвердження другого переліку гранично допустимих значень шкідливих речовин на виконання Директиви Ради № 98/24/ЄС та внесення змін і доповнень до Директив № 91/322/ЄЕС і 2000/39/ЄС	–	

¹ Термін впровадження положень Директиви з дати набрання чинності Угодою.

² Директива має доповнення до основних вимог. «Робочі місця, які використовуються до дати остаточного впровадження цієї Директиви, повинні задовольняти мінімальні вимоги безпеки та охорони здоров'я, викладені в Додатку, в максимально короткі терміни принаймні протягом 5 років з цієї дати».

³ Директива має доповнення до основних вимог. «Робочі місця, які використовуються до дати остаточного впровадження цієї Директиви повинні задовольняти мінімальні вимоги безпеки та охорони здоров'я, викладені в Додатку в максимально короткі терміни принаймні протягом 9 років з цієї дати».

⁴ Директива має доповнення до основних вимог. «Робочі місця, які використовуються до остаточного набрання чинності цієї Директивою, повинні задовольняти мінімальні вимоги охорони здоров'я та безпеки, передбачені Додатком II, принаймні протягом 6 років з дати набрання чинності цієї Угодою».

⁵ Директива має доповнення до основних вимог. «Знаряддя праці, які надані для використання працівникам на підприємствах та/або в установах на дату остаточного набрання чинності цієї Директивою, повинні задовольняти мінімальні вимоги охорони здоров'я та безпеки, передбачені Додатком II, не пізніше ніж через 7 років з дати набрання чинності цієї Угодою».

У табл. 2 автор аналізує перелік європейських директив у частині «Здоров'я і безпека праці». Із неї видно, що наведені 27 директив можна розбити на три групи (рис. 1):

1) рамкова (базова) Директива № 89/391/ЄЕС від 12.06.1989 «Про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях»;

2) 19 окремих директив у значенні статті 16(1) рамкової (базової) Директиви № 89/391/ЄЕС* (рис. 2);

3) 7 інших директив, пов'язаних з ризиками й небезпеками, галузі яких не включені до сфери дії статті 16(1) рамкової (базової) Директиви № 89/391/ЄЕС.

Відповідно до статті 16(1) рамкової (базової) Директиви № 89/391/ЄЕС, мають бути прийняті окремі директиви в таких галузях:

- ⇒ **робочі місця;**
- ⇒ **виробниче обладнання;**
- ⇒ **індивідуальні захисні пристосування;**
- ⇒ **робота з екранними пристроями;**
- ⇒ **робота з важкими вантажами, пов'язана з ризиком пошкодження хребта;**
- ⇒ **тимчасові або пересувні будівельні майданчики;**
- ⇒ **рибальство та сільське господарство.**

* Загалом на сьогодні цих директив 20, але одну з них – Директиву № 92/85/ЄЕС від 19.10.1992 про заходи щодо поліпшення безпеки й гігієни праці вагітних жінок, жінок, що нещодавно народили, та матерів-годувальниць на робочих місцях (десяту окрему у значенні статті 16(1) Директиви № 89/391/ЄЕС), автор не розглядає в межах цієї статті, оскільки вона не наведена в частині «Здоров'я і безпека праці» Додатку XL до Глави 21 Розділу 5 Угоди.

Рис. 1. 27 директив ЄС з установленими строками імплементації в законодавство України

ПЕРЕЛІК ОКРЕМИХ ДИРЕКТИВ У ЗНАЧЕННІ СТАТТІ 16(1) ДИРЕКТИВИ № 89/391/ЄС

№ 89/391/ЄЕС від 12.06.1989 про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях					
Ради № 89/654/ЄЕС від 30.11.1989	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці на робочих місцях	1	Ради № 92/85/ЄЕС від 19.10.1992	Про заходи щодо поліпшення безпеки й гігієни праці вагітних жінок, жінок, що нещодавно народили, та матерів-годувальниць на робочих місцях	10
Ради № 89/655/ЄЕС від 30.11.1989	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками промислового обладнання на робочих місцях	2	Ради № 92/91/ЄЕС від 03.11.1992	Про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників на бурових установках гірничодобувної промисловості	11
№ 2001/45/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27.06.2001	Вносить зміни та доповнення до Директиви Ради № 89/655/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками промислового обладнання на робочих місцях	2	Ради № 92/104/ЄЕС від 03.12.1992	Про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників гірничодобувної промисловості під час видобутку відкритим і шахтним способом	12
Ради № 89/656/ЄЕС від 30.11.1989	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці	3	Ради № 93/103/ЄС від 23.11.1993	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників на борту рибальських суден	13
Ради № 90/269/ЄЕС від 29.05.1990	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників під час здійснення ними ручних вантажно-розвантажувальних робіт, пов'язаних з наявністю, зокрема, ризику травми хребта	4	Ради № 98/24/ЄС від 07.04.1998	Про безпеку й гігієну праці працівників, зайнятих на роботах, пов'язаних з використанням хімічних речовин	14
Ради № 90/270/ЄЕС від 29.05.1990	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при роботі з екранними пристроями	5	№ 1999/92/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16.12.1999	Про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників, що піддаються потенційній небезпеці у вибухонебезпечних середовищах	15
№ 2004/37/ЄС Європейського парламенту та Ради від 29.04.2004	Про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом канцерогенів або мутагенів на робочому місці (кодифікація Директиви № 90/394/ЄЕС)	6	№ 2002/44/ЄС Європейського парламенту та Ради від 25.06.2002	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці під час впливу на працівників небезпечних фізичних факторів (вібрації)	16
№ 2000/54/ЄС Європейського парламенту та Ради від 18.09.2000	Про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом біологічних факторів на робочому місці (кодифікація Директиви № 90/679/ЄЕС)	7	№ 2003/10/ЄС Європейського парламенту та Ради від 06.02.2003	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці під час впливу на працівників небезпечних фізичних факторів (шуму)	17
Ради № 92/57/ЄЕС від 24.06.1992	Про виконання мінімальних вимог щодо безпеки й гігієни праці на тимчасових або пересувних будівельних майданчиках	8	№ 2004/40/ЄС Європейського парламенту та Ради від 29.04.2004	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників, які піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (електромагнітних полів)	18
Ради № 92/58/ЄЕС від 24.06.1992	Про мінімальні вимоги до написів, що стосуються безпеки та/або гігієни праці на робочому місці	9	№ 2006/25/ЄС Європейського парламенту та Ради від 05.04.2006	Про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників, які піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (штучного оптичного опромінювання)	19

Рис. 2. Окремі директиви, прийняті відповідно до статті 16(1) рамкової (базової) Директиви № 89/391/ЄС

Принципи законодавчої моделі ЄС у сфері безпеки й гігієни праці

	ПРИНЦИП 1 Управляти ризиками на робочому місці відповідно до загальної моделі профілактичних і запобіжних заходів, викладених у базовій Директиві № 89/391/ЄС
	ПРИНЦИП 2 Директива встановлює мінімальні вимоги до країн – учасниць ЄС
	ПРИНЦИП 3 Директива поширюється на всіх роботодавців
	ПРИНЦИП 4 Директива поширюється на всі небезпеки та ризики
	ПРИНЦИП 5 Основна відповідальність за безпеку й гігієну праці працівників покладена на роботодавця

Рис. 3. Законодавча модель ЄС у сфері безпеки й гігієни праці

УВАГА!

Формування дорожньої карти співпраці України та ЄС у сфері безпеки й гігієни праці і, зокрема, у частині використання європейського досвіду з управління ризиками, обговорюватиметься під час III Національної науково-практичної конференції «Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки», організованої за підтримки Державної служби України з питань праці, Інституту медицини праці НАМН України тощо.

Окрім цього, на конференції заплановані виступи на теми: оцінка медико-соціальних та економічних втрат суспільства від професійних захворювань, економічні аспекти охорони праці, класифікація витрат на охорону праці та управління професійними ризиками, методи виявлення латентних ризиків під час проведення аудитів на робочих місцях та інші.

Конференція відбудеться 19–20 травня 2015 р. у Києві в готелі «Братислава». Її програму розміщено на сайті журналу «Охорона праці». Для участі в конференції потрібно зареєструватися, зателефонувавши за одним із зазначених номерів: (044) 559-19-51, 558-74-27, 296-05-65, 296-82-56.

Законодавча модель ЄС у сфері безпеки й гігієни праці визначається п'ятьма основними принципами (рис. 3).

Рамковий (базовий) характер Директиви № 89/391/ЄЕС полягає в тому, що її положення та вимоги сформульовані в загальній формі, для їх реалізації було прийнято кілька десятків законодавчих актів ЄС. Усе законодавство ЄС з охорони праці зазвичай розділяють на підставі цієї Директиви на такі групи за предметом регулювання (рис. 4):

- ⇒ загальні принципи профілактики та основи безпеки й гігієни праці (Директива № 89/391/ЄЕС);
- ⇒ вимоги безпеки й гігієни праці для робочого місця;
- ⇒ вимоги охорони праці під час використання обладнання;
- ⇒ вимоги охорони праці при роботі з хімічними, фізичними та біологічними речовинами;
- ⇒ захист певних груп працівників на робочому місці;
- ⇒ вимоги щодо робочого часу.

ГРУПИ ДИРЕКТИВ ЄС ЗА ПРЕДМЕТОМ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Загальні принципи профілактики та основи охорони праці

89/391/ЄЕС про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях

Вимоги охорони праці на робочому місці

89/654/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці на робочих місцях

92/57/ЄЕС про виконання мінімальних вимог щодо безпеки й гігієни праці на тимчасових або пересувних будівельних майданчиках

92/91/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників на бурових установках гірничодобувної промисловості

92/104/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників гірничодобувної промисловості під час видобутку відкритим і шахтним способом

93/103/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників на борту рибальських суден

1999/92/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо вдосконалення безпеки й гігієни праці працівників, що піддаються потенційній небезпеці у вибухонебезпечних середовищах

Вимоги охорони праці під час використання обладнання

89/655/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками промислового обладнання на робочих місцях

89/656/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці

90/269/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників під час здійснення ними ручних вантажно-розвантажувальних робіт, пов'язаних з наявністю, зокрема, ризику травми хребта

90/270/ЄЕС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці при роботі з екранними пристроями

92/58/ЄЕС про мінімальні вимоги до написів, що стосуються безпеки та/або гігієни праці на робочому місці

Вимоги охорони праці під час роботи з хімічними, фізичними та біологічними речовинами

2004/37/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом канцерогенів або мутагенів на робочому місці

2000/54/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом біологічних факторів на робочому місці

98/24/ЄС про безпеку й гігієну праці працівників, зайнятих на роботах, пов'язаних з використанням хімічних речовин

2002/44/ЄС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці під час впливу на працівників небезпечних фізичних факторів (вібрації)

2003/10/ЄС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці під час впливу на працівників небезпечних фізичних факторів (шуму)

2004/40/ЄС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників, які піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (електромагнітних полів)

2006/25/ЄС про мінімальні вимоги щодо безпеки й гігієни праці працівників, які піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (штучного оптичного опромінювання)

Захист певних груп працівників на робочому місці

92/85/ЄЕС про заходи щодо поліпшення безпеки й гігієни праці вагітних жінок, жінок, що нещодавно народили, та матерів-годувальниць на робочих місцях

94/33/ЄС про захист молоді на робочих місцях

91/383/ЄЕС про додаткові заходи щодо поліпшення безпеки й гігієни праці працівників з фіксованим строком роботи за наймом або тимчасових працівників

Вимоги щодо робочого часу

2003/88/ЄС про деякі аспекти організації робочого часу

Рис. 4. Деякі директиви ЄС, згруповані за предметом законодавчого регулювання

Основні вимоги рамкової Директиви № 89/391/ЄЕС

Директива № 89/391/ЄЕС визначає:	
загальні принципи, що стосуються профілактики й захисту працівників від нещасних випадків	обов'язки роботодавця
• уникати ризиків; • оцінювати ризики; • боротися з джерелами ризиків; • адаптувати робоче місце до низького рівня ризиків; • адаптуватися до технічного прогресу; • замінювати небезпечні умови на менш небезпечні, краще на безпечні; • розробляти політику профілактики; • забезпечувати пріоритетно колективні захисні заходи; • залучати працівників до процесу поліпшення безпеки й гігієни праці.	• оцінити всі ризики для безпеки і здоров'я працівників, зокрема, при виборі засобів праці, хімічних речовин і сумішей, а також при облаштуванні робочих місць; • вжити заходів, які б забезпечили підвищення рівня захисту, що надається працівникам; інтегрувати їх у всі види діяльності підприємства та/або установи і на всіх ієрархічних рівнях; • враховувати придатність працівника до дорученої йому роботи з точки зору безпеки і здоров'я; • залучати працівників до обговорення питань охорони праці при впровадженні нових технологій; • призначати працівників для здійснення діяльності, пов'язаної із захистом та профілактикою професійних ризиків; • вжити необхідних заходів для надання першої медичної допомоги, пожежогасіння, евакуації працівників і виконання дій, необхідних у разі виникнення реальних небезпек; • складати для компетентних органів звіти про виробничі нещасні випадки, що сталися з працівниками; • інформувати й консультувати працівників, надати їм можливість брати участь у дискусіях з усіх питань, що стосуються безпеки й гігієни праці на робочому місці; • переконатися, що кожен працівник отримав відповідну підготовку з питань безпеки й гігієни праці.

ДИРЕКТИВА**№ 89/391/ЄЕС ВІД 12.06.1989**

Директива № 89/391/ЄЕС від 12.06.1989 «Про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях» — рамкова (базова) директива.

Мета цієї директиви — упровадження заходів, що сприятимуть поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників через управління ризиками на робочих місцях.

Директива встановлює загальні принципи профілактики й захисту працівників від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. У цій Директиві також викладені принципи профілактики ризиків, захисту безпеки і здоров'я, оцінки ризиків, усунення ризиків і факторів аварії, інформування, консультації, підготовки й навчання працівників та їх представників з питань безпеки й гігієни праці.

Рамкова Директива № 89/391/ЄЕС визначає основні зобов'язання для роботодавців і працівників (табл. 3). При цьому зобов'язання працівників не зачіпають принцип відповідальності роботодавця, останній не може накладати фінансові штрафи на працівників для забезпечення безпеки й гігієни праці.

Ця Директива потребує більш докладного аналізу, і автор планує опублікувати окрему статтю про необхідність значних змін до Закону України «Про охорону праці» відповідно до вимог рамкової (базової) директиви ЄС з охорони праці.

ми в результаті нещасних випадків на виробництві. Близько чверті працівників переконані, що їхнє здоров'я і безпека перебувають під постійною загрозою, ще 25% вважають, що вже зазнали впливу шкідливих та/або небезпечних умов праці. Як наслідок, крім людей страждає й економіка країн. За приблизними розрахунками, наприклад, Німеччина втрачає в продуктивності 3,1% ВВП через нещасні випадки, а витрати Великобританії на соціальне забезпечення, знову ж пов'язані з нещасними випадками, становлять понад 2,3 млн фунтів на рік.

Європейське агентство з безпеки й гігієни праці стверджує, що запобігання ризикам та пропаганда безпеки й гігієни праці сприяють благополуччю і здоров'ю працівників, поліпшують продуктивність і конкурентоспроможність окремо взятої компанії. Звіт агентства про соціально-економічні витрати виробництва, пов'язані з охороною праці й нещасними випадками, показав, що 1 євро, вкладений у профілактику травматизму, повертає компанії від 1,29 до 2,89 євро. Таким чином, інвестування в безпеку й гігієну праці на робочому місці вигідно і роботодавцю, і працівникові (див. сайт ohrantrtyda.ru).

Стратегічна рамкова (базова) програма, прийнята Євросоюзом, визначає стратегії, пріоритети та загальні цілі всіх країн Європи. Оскільки проблеми в кожній країні в принципі однакові, то і програма досить універсальна. Крім того, учасники Європейської комісії відносять свої успіхи, досягнуті в поліпшенні умов праці за останні 25 років, саме на рахунок узагальненого законодавства і політичних дій у цій галузі.

Стратегічна рамкова (базова) програма спрямована на 27 держав, кожна з яких має свою національну стратегію, адаптовану до національних умов і ключових пріоритетів у сфері охорони праці. Попередня стратегічна рамкова (базова) програма 2007—2012 рр. довела свою результативність та ефективність, проте слід зазначити, що її реалізація була проблемною й нерезультативною для малих та мікропідприємств. Дані особливості були враховані у Стратегічній рамковій (базовій) програмі, прийнятій на 2014—2020 рр. За час дії цієї програми у 2007—2012 рр. кількість нещасних випадків скоротилася на 27,9%.

СТРАТЕГІЧНА РАМКОВА (БАЗОВА)**ПРОГРАМА ЄС ІЗ БЕЗПЕКИ Й ГІГІЄНИ ПРАЦІ НА 2014—2020 РР.**

У рамках обговорення, що відбулося в ході однієї з найбільших конференцій з охорони праці, організованої Європейською комісією в Брюсселі 28 квітня 2014 р., 6 червня 2014 р. учасники конференції ухвалили Стратегічну рамкову програму Євросоюзу з безпеки й гігієни праці на робочому місці на 2014—2020 рр. Попередня програма була чинною з 2007-го по 2012 р. Щороку Європейське агентство з безпеки й гігієни праці підбиває підсумки травматизму по всьому світу. Щороку більше 4000 працівників гинуть і більше 3 млн стають потерпіли-

Стратегічна рамкова (базова) програма на 2014–2020 рр. розглядає такі основні питання:

- ⇒ оптимізація законодавчої бази;
- ⇒ удосконалення моніторингу з охорони праці;
- ⇒ пропаганда і профілактика охорони праці;
- ⇒ сприяння соціальному партнерству та ін.

У рамках роботи з малим бізнесом Європейське агентство з безпеки й гігієни праці планує підтримувати спеціальний онлайн-сервіс, присвячений небезпекам і ризикам на робочих місцях.

Контроль за реалізацією Стратегічної рамкової (базової) програми ЄС на 2014–2020 рр. здійснюється Європейською комісією, а виконавцями її є держави, представники працівників і роботодавців, а також Європейське агентство з безпеки й гігієни праці. У 2016 р. будуть підбиті перші підсумки реалізації Стратегічної рамкової (базової) програми з подальшим її коригуванням за 2017–2020 рр.

Стратегічну рамкову (базову) програму було прийнято Європейською комісією, щоб убезпечити більш ніж 217 млн працівників у ЄС від нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві. Вона визначає основні цілі й завдання для поліпшення стану безпеки й гігієни праці на робочому місці, основні напрями робіт і підходи для досягнення цих цілей і виконання завдань. Європейська стратегія передусім спрямована на те, щоб в ЄС тривала робота з просування високих стандартів у сфері безпеки й гігієни праці. Нова стратегія була розроблена на основі результатів оцінки й аналізу попередньої стратегічної програми ЄС з безпеки й охорони праці, яка була чинною з 2007-го до 2012 р., публічних обговорень і пропозицій заінтересованих сторін, таких як інститути ЄС і соціальні партнери, а також тристороннього Консультативного комітету з безпеки й гігієни на робочому місці і Комітету трудових інспекторів.

Зазначена програма-стратегія ЄС на 2014–2020 рр. визначає три основні проблеми (рис. 5) у сфері безпеки й гігієни праці на робочому місці.

Основні стратегічні проблеми ЄС		
Проблема 1 Необхідність поліпшити виконання чинних правил охорони праці, зокрема, мікро- і малими підприємствами, шляхом запровадження ефективних і дієвих стратегій запобігання ризикам	Проблема 2 Необхідність посилити профілактику професійних захворювань шляхом усунення нових ризиків, не забуваючи при цьому про наявні відомі ризики	Проблема 3 Необхідність враховувати старіння робочої сили в ЄС

Рис. 5. Стратегічні проблеми ЄС у сфері безпеки й гігієни праці

Стратегія пропонує усунути ці проблеми за рахунок досягнення семи ключових стратегічних цілей:

- 1) зміцнювати національні стратегії безпеки й гігієни праці шляхом кращої координації національних політик і взаємного навчання в країнах ЄС;
- 2) надавати практичну підтримку малим і мікропідприємствам, яка дає їм змогу суворо дотримуватися правил техніки безпеки і полягає у застосуванні практичних інструментів та наданні допомоги в їх освоєнні. Це може бути, наприклад, веб-плат-

форма, що надає галузеві інструменти для управління ризиками;

- 3) поліпшувати роботу національних інспекцій праці в державах — членах ЄС;

- 4) спрощувати в разі потреби чинне законодавство, щоб усунути зайві адміністративні труднощі, зберігаючи при цьому високий рівень безпеки й гігієни праці на робочому місці;

- 5) враховувати старіння робочої сили в Європі й посилювати профілактику професійних захворювань шляхом оцінки існуючих і нових ризиків у таких сферах, як наноматеріали, зелені та біотехнології;

- 6) удосконалювати збір статистичних даних та інструменти моніторингу за безпекою й гігієною праці;

- 7) зміцнювати координацію між такими організаціями: Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та іншими партнерами з метою запобігання нещасним випадкам на виробництві і професійним захворюванням та поліпшення безпеки й гігієни праці у всьому світі.

Стратегія реалізується коштом ЄС, а саме Європейського соціального фонду (ESF), Фонду зайнятості, програми «Соціальні інновації» (EASI).

ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ ПОВ'ЯЗАНА З ПИТАННЯМИ БЕЗПЕКИ Й ГІГІЄНИ ПРАЦІ

Згідно зі статтею 423 Угоди, ЄС і Україна повинні докласти зусиль для зміцнення співробітництва у сфері безпеки й гігієни праці. Тому виникає питання, з ким і як повинна співпрацювати Україна в цій галузі. У табл. 4 наведені європейські організації, що працюють за чотирма напрямками в галузі безпеки й гігієни праці:

- 1) дослідницька робота;
- 2) стратегічне планування;
- 3) законодавча діяльність;
- 4) агітаційна (інформаційна) діяльність.

Саме з ними Україні слід налагоджувати спільну роботу з питань безпеки й гігієни праці. Передусім це стосується двох організацій: із боку ЄС — Європейського агентства з безпеки й гігієни праці та з боку України — Державної служби України з питань праці. Так, 3–4 березня поточного року в Україні відбулася перша зустріч представників цих двох організацій. Європейські експерти оголосили, що ініційований перший проект Європейського агентства з безпеки й гігієни праці, який присвячений реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на надання допомоги Україні в питаннях безпеки й гігієни праці і фінансується з лютого 2015-го по січень 2016 р. При цьому представники EU-OSHA запевнили, що проект буде пролонговано надалі ще як мінімум на два роки. Головна тема зустрічі — розробка дорожньої карти співробітництва між EU-OSHA і Державною службою України з питань праці із залученням українських соціальних партнерів — профспілок, асоціацій працівників, роботодавців тощо — до підготовки й практичної реалізації Угоди про асоціацію в частині питань безпеки й гігієни праці в Україні.

Структура ЄС із розгляду питань безпеки й гігієни праці

№	Напрямок роботи	Організація ЄС	Стисла характеристика організації
1.	Дослідницька робота	 Partnership for European Research in Occupational Safety and Health	Партнерство в європейських дослідженнях з охорони й гігієни праці – об'єднання з 12 європейських інститутів з охорони й безпеки праці в 11 державах – членах ЄС.
		Senior Labour Inspectors' Committee (SLIC)	Комітет старших інспекторів праці. Його члени почали зустрічатися в неформальній обстановці з 1982 р. для надання допомоги Європейській комісії з контролю за виконанням законодавства ЄС на національному рівні в питаннях контролю виконання за- конодавства ЄС із безпеки й гігієни праці. Рішенням Європейської комісії № 95/319/ЄС в 1995 р. Комітету SLIC було присвоєно офіційний статус із правом надавати свої висновки Комісії (на її прохання або за власною ініціативою) з усіх питань, пов'язаних з виконанням державами-членами законодавства ЄС про безпеку й гігієну праці на робочому місці. З 1995 р. Комітет SLIC увійшов до структури Європейської комісії.
		Scientific Committee on Occupational Exposure Limits (SCOEL)	Науковий комітет зі значень ГДК було створено за рішенням Європейської комісії № 95/320/ЄС із правом консультувати Європейську комісію з ГДК для хімічних речовин на робочому місці. SCOEL робить це за допомогою наукових рекомендацій для Комісії, які використовуються для підтримки регуляційних пропозицій щодо значень ГДК (OELVs) для хімічних речовин на робочому місці.
2.	Стратегічне планування	European Commission 	Європейська комісія — це орган виконавчої влади Європейського Союзу, відповідальний за підготовку законопроектів, виконання рішень Європарламенту й Ради, контроль дотримання договорів ЄС та інших правових актів і поточні справи Союзу. Комісія працює на кшталт кабінету міністрів, складається з 28 членів, неофіційно іменованих комісарами. Кожна країна, що входить до ЄС, призначає одного єврокомісара, проте члени комісії зобов'язані представляти інтереси Союзу як єдиного цілого, а не обстоювати позиції держави, яка їх висунула. Один із 28 комісарів – це голова комісії, якого пропонує Європейська рада та обирає Європарламент. Рада потім призначає 27 інших комісарів за згодою голови комісії, після чого висунутий склад Єврокомісії схвалюється парламентом.
		Представники соціального діалогу: 1) профспілки, асоціації профспілок; 2) асоціації роботодавців; 3) асоціації працівників; 4) органи центральної виконавчої влади; 5) органи місцевої виконавчої влади; 6) законодавці	Соціальний діалог – це процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей і прийняття погоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади й місцевого самоврядування в питаннях формування та реалізації державної соціально-економічної політики й регуляції соціально-трудова відносин.
		Advisory Committee on Safety and Health at Work (ACSH)	Консультативний комітет з безпеки й гігієни праці – тристоронній орган, створений у 2003 р. за рішенням Ради № 2003/C218/01 для поліпшення процесу консультацій у галузі охорони праці (СУОП) шляхом реорганізації – злиття комітетів, створених у цій галузі відповідно до попередніх рішень Ради, а саме: колишнього Консультативного комітету з безпеки, гігієни й охорони праці на робочих місцях (заснований у 1974 р.) і Комісії з безпеки й гігієни праці у вугільній галузі та інших видобувних галузях (заснована в 1956 р.).
		SLIC	Див. у табл. вище
3.	Законодавча діяльність	European Commission	Див. у табл. вище
		European Council 	Європейська рада – вищий політичний орган Європейського Союзу, що складається з голів держав та урядів країн – членів ЄС. Членами Європейської ради є також її голова, якого обирають на 2,5 роки, і голова Єврокомісії.
		European Parliament 	Європейський парламент – законодавчий орган Європейського Союзу, який обирають безпосередньо громадяни держав – членів Союзу. Разом із Радою Європейського Союзу парламент утворює двопалатну законодавчу гілку влади ЄС та вважається одним з найвпливовіших законодавчих органів світу. Європарламент був створений у 1957 р. Спочатку члени призначалися парламентами держав – членів Євросоюзу. З 1979 р. обирається шляхом обміну знаннями й інформацією, просування культури запобігання ризикам у всіх країнах ЄС.
4.	Агітаційна (інформаційна) діяльність	EU-OSHA 	Європейське агентство з безпеки й гігієни праці (EU-OSHA) засноване в 1996 р. у Більбао, Іспанія. Його місія – створення більш безпечної та продуктивної праці в Європі. Це досягається шляхом обміну знаннями й інформацією, просування культури запобігання ризикам у всіх країнах ЄС.
		Соціальні партнери	Профспілки, роботодавці, державні органи, працівники та їх представники, асоціації.
		Недержавні організації	Організації: освітні, просвітницькі тощо.

**ВИСНОВКИ.
АВТОР ПРОПОНУЄ:**

1. Розробити програму — дорожню карту співробітництва між Україною та ЄС з метою реалізації Угоди про асоціацію в частині питань безпеки й гігієни праці за чотирма ключовими напрямками:

- 1) науково-дослідницька робота;
- 2) стратегічне планування;
- 3) законодавча діяльність;
- 4) просвітницька (інформаційна) діяльність.

2. У дорожній карті має бути передбачене вивчення організаційної структури ЄС та належних до неї організацій, що працюють у сфері безпеки й гігієни праці, під час візитів експертів, викладачів, соціальних партнерів, учених і управлінців у відповідні європейські організації для участі в семінарах та тренінгах із вивчення досвіду ЄС в частині інформування, агітації, навчання, соціального партнерства, законодавства, упровадження практик з управління ризиками, наукових досліджень з питань безпеки й гігієни праці. Для цього необхідно встановити контакти й налагодити співпрацю в частині вивчення досвіду ЄС у питаннях безпеки й гігієни праці з низкою організацій ЄС (табл. 5).

3. Вивчити досвід ЄС щодо розробки, планування й реалізації стратегії у сфері безпеки й гігієни праці з визначенням ключових стратегічних цілей і завдань та формування на основі цього власної національної стратегії й відповідної стратегічної програми України з питань безпеки й гігієни праці на 2015–2020 рр.

4. У травні поточного року журналу «Охорона праці» спільно з експертами Європейського агентства з безпеки й гігієни праці провести III Національну науково-практичну конференцію «Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки».

5. Організувати навчання європейськими експертами українських керівників, фахівців і викладачів за темами:

- ⇒ розробка національної стратегії у сфері безпеки й гігієни праці;
- ⇒ порядок проведення інспекцій;
- ⇒ інструменти управління ризиками на робочих місцях;
- ⇒ досвід і практика впровадження директив з безпеки й гігієни праці;
- ⇒ організація соціального діалогу;
- ⇒ організація науково-дослідних робіт в ЄС.

6. Домовитися з Європейським агентством з безпеки й гігієни праці про надання Державній службі з питань праці допомоги в перекладі актуальних методик, досліджень та інформації з питань безпеки й гігієни праці українською мовою, у тому числі широко застосовуваних у ЄС інструментів оцінки ризиків і управління ними на робочих місцях (методик, програм, платформ тощо).

7. Розробити національну стратегічну програму з безпеки й гігієни праці на 2015–2020 рр. і відповідний план робіт з реалізації національної стратегії України на 2015 р.

8. Розробити спільну програму робіт науково-дослідних організацій України і ЄС в частині наукових тем з безпеки й гігієни праці, актуальних і затребуваних в Україні.

9. Організувати публікацію в українських спеціалізованих виданнях з охорони праці статей провідних європейських та українських експертів за напрямками, зазначеними в п. 5.

У наступних номерах читайте статті автора та інших європейських експертів:

- ✓ про роль та функції організацій ЄС, що працюють у сфері безпеки й гігієни праці;
- ✓ про необхідність формування національної стратегії України з питань безпеки й гігієни праці;
- ✓ про необхідні й важливі зміни до Закону України «Про охорону праці» відповідно до вимог рамкової (базової) директиви ЄС з безпеки й гігієни праці, яку Україна зобов'язалася імплементувати у своє законодавство.

Таблиця 5

Очікуване співробітництво організацій ЄС та України з питань безпеки й гігієни праці

№	Організація		Сфера співробітництва
	ЄС	Україна	
1.	ACSH – Консультативний комітет з безпеки й гігієни праці	- Мінсоцполітики - асоціації роботодавців України - профспілки - профспілкові об'єднання	- розробка пропозицій щодо зміни законодавства - законодавча діяльність
2.	EU-OSHA – Європейське агентство з безпеки й гігієни праці	- Державна служба з питань праці (управління/департамент з безпеки й гігієни праці) - ДП «Навчальний центр»	- агітаційна діяльність - інформаційна діяльність - просвітницька діяльність
3.	SLIC – Комітет старших інспекторів праці	- Державна служба з питань праці (управління/департамент з інспекцій безпеки й гігієни праці) - Державна служба з питань праці (санепідемслужба) - профспілки (інспектори профспілок) - галузеві інспекції	наглядова діяльність
4.	PEROSH – Партнерство в європейських дослідженнях з охорони й гігієни праці	Державна установа «Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці» й інші	науково-дослідна діяльність
5.	SCOEL – Науковий комітет зі значень ГДК	НДІ медицини праці АМН України й інші	науково-дослідна діяльність
6.	EUROFOUND – Європейський фонд поліпшення умов життя і праці	Фонд соціального страхування України	організаційна діяльність у фінансуванні
7.	EUROSTAT – статистичне бюро Європейського Союзу ESAW – Європейська статистика нещасних випадків на робочому місці	- Державна служба з питань праці (підрозділ зі статистики) - Фонд соціального страхування (підрозділ зі статистики) - Державна служба статистики	організаційна діяльність у статистиці

Вадим Кобець,
власкор

У харківському ТОВ «Техноком» були успішно інтегровані створена відповідно до чинного законодавства вітчизняна СУОП та західні практики у сфері охорони та гігієни праці, з якими компанія Nestle прийшла на український ринок.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Техноком», на фабриках якого виготовляються продукти швидкого приготування та приправи, входить до складу відомої в усьому світі компанії Nestle. Начальник служби охорони праці та охорони навколишнього середовища цього підприємства Дмитро Селявін зазначає, що головним завданням підприємств, що працюють під цим брендом, є **орієнтація на постійне підвищення внутрішньої мотивації працівників на безпечну поведінку**. Задля досягнення цієї мети в компанії докладають зусиль для створення на робочих місцях безпечних умов праці, а в колективі — сприятливого морально-психологічного клімату.

На підприємстві це можна помітити відразу, тільки зайшовши на його територію. Усі шляхи пересування працівників і транспорту тут позначені та огорожені відповідними знаками безпеки й пристосуваннями. У виробничих приміщеннях та на робочих місцях панують порядок та чистота.

Щодо питань охорони праці, тут увага акцентується не лише на виконанні вимог НПАОП, а й на зміні мислення співробітників, формуванні у колективі належної культури безпеки праці. Адже чим більше зусиль доклататиметься у цьому напрямі, тим меншою є ймовірність виникнення інцидентів та отримання травм на робочих місцях, зазначає Д. Селявін.

Щоб досягати задекларованих цілей, у ТОВ «Техноком» розроблена та функціонує система організаційних заходів з безпеки виробництва. Значна частина цих процедур — з арсеналу компанії Nestle, але всі вони адаптовані до вітчизняних умов та чітко кореспондуються з чинною нормативно-правовою базою. Пошук спільного знаменника між вимогами вітчизняної СУОП та власними напрацюваннями компанії досягається на підприємстві завдяки застосуванню спеціальної процедури під назвою Legal Safety Compliance — це дотримання компаніями, що входять до складу Nestle, вимог законодавства та правових норм з охорони праці як своїх власних внутрішніх принципів, політик, стандартів та нормативів.

Робота служби охорони праці підприємства в цьому напрямі полягає в:

- ✓ здійсненні моніторингу змін у вітчизняній законодавчій та нормативно-правовій базі з охорони та гігієни праці;
- ✓ підвищенні обізнаності бізнесу про ризики у сфері Legal Safety Compliance;
- ✓ забезпеченні цілеспрямованої роботи з навчання та перевірки знань персоналу з питань охорони праці;
- ✓ проведенні роботи із систематизації внутрішньокорпоративних норм і правил безпеки з приведенням їх у відповідність із вимогами чинних вітчизняних НПАОП;
- ✓ представленні компанії в контролюючих органах;
- ✓ забезпеченні функціонування СУОП.

Кабінет охорони праці підприємства

У ТОВ «Техноком» керуються затвердженими Цілями підприємства, які знаходять відображення в операційних планах керівників та лідерів бізнес-процесів. Кожен із них має свої показники результативності з охорони праці, виконання ними конкретних заходів з поліпшення умов праці відповідним чином відстежується та фіксується.

ПОВЕДІНКОВИЙ АУДИТ: ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Як вдалося досягнути ефективного поєднання західних практик, таких як оцінка ризиків, Zero Access (нульовий доступ до устаткування, LOTO (система блокування та маркування устаткування), зі щоденною працезахисною роботою, в основі якої — виконання значної кількості вимог вітчизняних НПАОП? Це стало можливим завдяки щоденній роботі з персоналом, під час якої основна увага приділяється насамперед різноманітним заходам впливу на поведінку працівників. Саме це, а не вимоги щодо механічного виконання правил безпеки й відповідних інструкцій, найбільш ефективно впливає на свідомість співробітників, сприяє запобіганню небезпечним та необачним діям під час виконання робіт.

Серед таких заходів — проведення BBS-аудиту. За своєю структурою це поведінкові візити співробітників служби охорони праці на дільниці та робочі місця з метою налагодження зворотного зв'язку. Досягається це шляхом спілкування з працівниками сам-на-сам, причому увага в цей час зосереджується саме на їхній поведінці. У ході поведінкових візитів, які проводяться спеціалістами служби охорони праці та керівниками структурних підрозділів з числа менеджмент-команди підприємства, вдається досягти одночасно кількох цілей:

- ✓ сприяти запобіганню випадкам виробничого травматизму та небезпечним діям;
- ✓ виявити слабкі місця в СУОП;
- ✓ ідентифікувати небезпечні ситуації;

- ✓ мотивувати персонал;
- ✓ підняти на новий, більш високий рівень необхідні стандарти безпеки.

Під час проведення BBS-візитів від співробітників надходить значна кількість різноманітних зауважень та пропозицій. Якщо спеціаліст служби охорони праці не вміє при цьому вести діалог і вислухати працівника, то він марнує і час, і папір, вважає Д. Селявін. Таке спілкування має бути неформальним, працівник не повинен його боятися, і жодні записи не повинні робитися без пояснення, що ж ви хотіли б записати. У ефективності такої практики Д. Селявін переконався ще в той час, коли працював інженером з охорони праці в набагато травмонебезпечніших, ніж харчова промисловість, галузях. Зокрема, на металургійних гігантах Маріуполя. Вже тоді було зрозуміло, що радянська система охорони праці за всіх її позитивних якостей не враховувала такого важливого чинника, як психологічні особливості конкретної людини. Адже саме це відіграє значну роль у створенні атмосфери взаємної довіри та поваги між співробітниками під час формування культури виробництва загалом та культури охорони праці зокрема.

Процедури BBS-аудитів органічно доповнюють та допомагають проведенню треступінчастого оперативного контролю за станом виробничої безпеки. Застосування останнього, перевіреного часом механізму контролю, закріплено не тільки в СУОП, а й у інтегрованій системі менеджменту підприємства.

⇒ **Перший ступінь** адміністративно-громадського контролю проводиться лінійним керівником підрозділу (майстром, начальником зміни або дільниці) та уповноваженим трудового колективу щоденно. Результати перевірки записуються на дошці передачі зміни та підлягають обов'язковому обговоренню на DOR (Daily operational report — щоденні наради), на яких плануються заходи щодо усунення виявлених порушень та признача-

Психологічні особливості людини відіграють значну роль у створенні атмосфери взаємної довіри та поваги між співробітниками під час формування культури виробництва загалом та культури охорони праці зокрема

Начальник служби охорони праці та охорони навколишнього середовища Дмитро Селявін

ються особи, відповідальні за виконання поставлених завдань.

⇒ **Другий ступінь** оперативного контролю проводиться раз на тиждень. Керівник підрозділу та уповноважений з питань охорони праці обстежують виробничі дільниці. Всю цю роботу вони проводять у присутності представників технічних служб та служби охорони праці підприємства. Головна увага при цьому приділяється виконанню заходів щодо усунення недоліків і порушень, які були зафіксовані під час щоденного контролю, та дотриманню правил охорони праці. Запис та обговорення виявлених недоліків здійснюється в кімнаті WOR (Weekly operational report — тижневі наради).

⇒ **Третій ступінь** проводиться раз на місяць постійно діючою комісією підприємства з охорони праці, яку очолює генеральний директор. Участь в роботі на цьому етапі беруть усі керівники структурних підрозділів, головний інженер, начальник служби охорони праці, представники центрального офісу компанії. Результати проведення третього ступеня контролю оформлюються у вигляді спеціального акта та розглядаються на розширеному засіданні у першого керівника підприємства. Спільно з начальником служби охорони праці, головним інженером, керівниками структурних підрозділів розробляються відповідні заходи, узгоджуються строки і виконавці, відповідальні за усунення невідповідностей.

ВИЯВЛЯЙ, ДОВІРЯЙ, ПЕРЕВІРЯЙ!

На численних інформаційних стендах з охорони праці, які розміщені в цехах та на дільницях окремо або поруч з іншою наочною інформацією про поточну діяльність підприємства, завжди особливе місце займають відомості щодо оцінки ефективності навчання персоналу, виробничої безпеки, виявлення тих чи інших недоліків у діючій системі управління охороною праці тощо. Усі ці дані належним чином оформлюються з метою подальшого на них реагування.

Чільне місце тут займають відомості Near miss report, у яких йдеться про ті пригоди або ситуації, які могли призвести, але не призвели до нещасних випадків і ушкодження здоров'я працівників.

Кожний працівник підприємства в межах цієї процедури має змогу заповнити спеціальний бланк на електронному або паперовому носії, де вказати ті чи інші зауваження щодо невідповідностей, які він помітив. Ця інформація передається до служби охорони праці для подальшої реєстрації та контролю за виконанням запланованих коригувальних дій.

Окремо слід згадати про стандарти компанії Nestle щодо взаємодії з підрядниками. Усі ці моменти викладені в спеціальному розпорядчому документі, на який орієнтуються вже під час процедури проведення тендеру з підрядними організаціями на виконання тих чи інших робіт. Важливо зазначити, що і під час роботи підрядника на території підприємства його в будь-який момент можуть відвідати з перевіркою, і не тільки представники служби охорони праці, а й представники менеджмент-команди підприємства. Без перебільшення можна сказати, що до підрядників у ТОВ «Техноком» ставляться так само уважно, як і до власних співробітників. Адже випадки виробничого травма-

Д. Селявін перевіряє дотримання вимог безпеки при виконанні робіт підрядниками

тизму, незалежно від того, стаються вони з підрядниками чи із власними співробітниками, негативно позначаються не лише на репутації підприємства, що працює під відомим світовим брендом, а й на іміджі компанії загалом.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Заслугує на увагу і досвід ТОВ «Техноком» щодо створення побутових умов та забезпечення соціального захисту працівників. Надання їм спецодягу та інших ЗІЗ, безкоштовне харчування, медичне страхування тощо — все це на підприємствах компанії Nestle є необхідною умовою виробничої діяльності. А от сучасний спортивний комплекс з великою кількістю тренажерів, один із кращих у місті плавальний басейн довжиною 50 метрів на 6 доріжок — це те, чим підприємство та його співробітники мають по праву пишатися. Звичайно, для компанії утримання таких об'єктів, як і кількох спортивних команд, обходиться в чималу копійку. Але в ТОВ «Техноком» дбають про здоров'я працівників, пропагують та залучають їх до здорового способу життя. Увага до потреб співробітників та зусилля, спрямовані на підвищення престижу підприємства, не залишаються непоміченими. Це проявляється, зокрема, у підтримці з боку працівників, які усвідомлюють власну відповідальність за майбутнє підприємства. Що ж, це й не дивно, адже компанія, в якій працюють близькі за духом люди, виграє за всіма показниками.

Фото автора

СПЕЦОДЯГ

**ВЛАСНОГО ВИРОБНИЦТВА
ЯКІСНО ТА В СТРОК
У НАЯВНОСТІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ**

Магазин-склад
м. Харків, пр. Гагаріна, 101
Тел. (057) 761-22-78
Тел./факс (057) 751-83-79

Ми зацікавлені у Вашій безпеці

НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР Професійна безпека

ЯКЩО БУТИ, ТО БУТИ КРАЩИМИ!

Навчання з охорони праці та за професіями
Полігон для навчання верхолазів
Випробувальна та вимірювальна лабораторії
Атестація робочих місць
Випробування стелажів
Юридичний супровід
Працевлаштування за кордоном
Автошкола
Продаж засобів індивідуального захисту
Поліграфічні послуги

Чотири причини, чому компанії-лідери українського та західного ринків обирають «НВЦ «Професійна безпека»:

ПРОФЕСІЙНІСТЬ: ми створили висококваліфіковану команду з багаторічним досвідом роботи.

ЯКІСТЬ: ми забезпечуємо найвищі стандарти на усіх етапах співпраці з кожним нашим клієнтом.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД: ми прагнемо максимально задовольнити потреби кожного клієнта і економити його гроші та час.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ми завжди виконуємо свої обов'язки перед партнерами та клієнтами.

м. Київ, вул. Сім'ї Хохлових, 8
офіс 205 - 212
www.profbezpeka.com.ua

+38 (044) 501-00-45
+38 (044) 501-00-46
+38 (044) 501-00-14

Плоди зберемо восени

Володимир Терещенко,
власкор

Чи потрібні студентам знання у сфері охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту? У Міносвіти ще не визначилися. А тим часом... на сході країни не вщухають бойові дії.

У статті «Скасувати не можна виконати. Де поставимо кому?», опублікованій у № 12/2014 нашого журналу, йшлося про занепокоєння викладачів охорони праці майбутнім свого предмета у зв'язку зі скасуванням Кабінетом Міністрів України в травні 2014 р. спільного наказу МОН, МНС і Держгірпромнагляду «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України» від 21.10.2010 № 969/922/216. Минув майже рік з моменту публікації розпорядження КМУ, і журнал вирішив з'ясувати, як це вплинуло на обсяг викладання згаданих дисциплін у вищих навчальних закладах України.

Анкета, яку ми розіслали в 35 вишів, містила лише три запитання:

- ☒ Чи є у вашому виші кафедра з вивчення питань охорони праці?
- ☒ Що змінилося після скасування спільного наказу?
- ☒ Чи включено розділ «Охорона праці» у дипломні роботи бакалаврів і магістрів?

Відповіді ми отримали від половини наших респондентів, і вони вселяють, на сьогоднішній день, певний оптимізм. Якщо коротко: нічого не змінилося, робота в 2014–2015 навчальному році триває за раніше затвердженими планами. Що буде в 2015–2016-му – побачимо.

ХТО НАВЧИТЬ СТУДЕНТІВ?

Навчати питанням охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в Україні, слава Богу, є кому. З 19 вишів, відповіді яких ми одержали, у 16-ти є спеціалізовані кафедри. А от у **Національній академії Національної гвардії України, Тернопільському національному технічному університеті ім. І. Пулюя та Житомирському державному технологічному університеті** таких кафедр немає, тому дисципліни «Охорона праці», «Охорона праці в галузі» та «Безпека життєдіяльності» читають спеціально підготовлені викладачі. Деякі з них, наприклад, із Житомирського ДТУ, підвищували кваліфікацію з цих дисциплін у ДП «Головний навчально-методичний центр Держгірпромнагляду України».

Якісний склад кафедр 19 опитаних вишів, так чи інакше пов'язаних з вивченням питань охорони праці, вражає – знання студентам передають 28 докторів і 123 кандидати технічних наук. Величезна армія фахівців, яка вже сьогодні робить усе, щоб забезпечити безпечну працю на виробництві на багато років уперед.

Майже всі відповіді свідчать про те, що скасування спільного наказу серйозно не вплинуло на формування навчальних планів на 2014–2015 навчальний рік. У **Тернопільському національному технічному університеті** це пояснили тим, що наказ скасували вже після планування навчального навантаження, так що змін варто очікувати тільки з осені поточного року. А от у **НТУУ «Київський політехнічний інститут»** уже прийняли рішення щодо 2015–2016 навчального року. На Методичній раді університету,

Якісний склад кафедр 19 опитаних вишів, так чи інакше пов'язаних з вивченням питань охорони праці, вражає – знання студентам передають 28 докторів і 123 кандидати технічних наук

що відбулася в грудні 2014 р., вирішили скоротити кількість годин, відведених на самостійне вивчення предметів. Не братимуть участі викладачі кафедри охорони праці і в засіданнях державних екзаменаційних комісій. Усе це призведе до того, що кількість викладачів кафедр зменшать у півтора рази.

У Житомирському ДТУ розповіли, що їх навчальні плани розроблялися згідно з Галузевими стандартами вищої освіти, у яких навчальні дисципліни «Охорона праці» та «Охорона праці в галузі» були визнані нормативними. А оскільки Галузеві стандарти за напрямками підготовки не змінювалися, то й кількість годин на вивчення зазначених предметів залишилася колишньою. Не зменшився обсяг дисциплін і в Національному авіаційному університеті – 54 і 36 годин відповідно. Навчальне навантаження на викладачів також залишається стабільним.

Хоча є й винятки. Наприклад, в **Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу** вже були випадки, коли об'єднували предмети «Безпека життєдіяльності» та «Основи охорони праці», скорочуючи при цьому кількість годин лекційних і лабораторних занять та замінюючи підсумковий контроль у вигляді іспиту диференційованим заліком. У цьому ж виші при вивченні предмета «Охорона праці в галузі» у низці навчальних планів не передбачено проведення лабораторних робіт, а кількість лекційних годин зменшено до 9.

В **Одеському державному аграрному університеті** відразу ж відреагували на скасування спільного наказу. На секцію БЖД кафедри «Безпека життєдіяльності та фізичне виховання» на 2014–2015 навчальний рік виділили 3,75 ставки (у попередньому році – 4,25 ставки), а навчальне навантаження на викладача залишилося колишнім за рахунок зменшення на 0,5 ставки. Здавалося б, дрібниця, але якщо враховувати рівень травматизму, у тому числі й смертельного, на підприємствах АПК, штат викладачів з охорони праці необхідно збільшувати, а не зменшувати.

На 20% скоротилося навантаження на викладачів у **Луцькому національному технічному університеті**, що у свою чергу призвело до скорочення загального навантаження по кафедрі охорони праці та безпеки життєдіяльності. Як зазначило керівництво кафедри, цей факт негативно позначився на морально-психологічному кліматі в колективі.

**У ДИПЛОМІ ЗАВЖДИ Є МІСЦЕ...
РОЗДІЛУ «ОХОРОНА ПРАЦІ»**

До речі, у тому ж Одеському аграрному університеті вже в поточному навчальному році з дипломних робіт студентів розділ «Охорона праці» виключили. В **Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу** цей розділ у дипломах передбачений, але не на всіх спеціальностях. Та ж ситуація в **Луцькому національному технічному університеті** та **Житомирському державному технологічному університеті** — розділ «Охорона праці» включений лише до дипломних проектів на технічних спеціальностях. Ні до чого все це...

А от у **Національному університеті біоресурсів і природокористування України** вважають по-іншому. Як написав нам ректор цього вишу С. Ніколаєнко, «наявність розділу з охорони праці в дипломних роботах випускників дає змогу студентам реалізовувати набуті теоретичні знання, формулюючи вимоги з охорони праці для технологічних процесів або конструкційних розробок. Та й у бізнес-планах, на розробку яких у дипломних роботах зроблено особливий акцент, має бути врахована необхідність виділення коштів на заходи з охорони праці, як це передбачається ст. 19 Закону України «Про охорону праці», оцінений соціально-економічний ефект від їх впровадження, окреслені джерела фінансування. За такого підходу випускник матиме авторитет не тільки як фахівець аграрного виробництва,

а й як фахівець високого рівня, який не лише переживає за культуру виробництва та здоров'я інших працівників, а й знає, як цього досягти». Краще й не скажеш.

Загалом з відповідей більшості вишів стає зрозуміло, що сьогодні ще є місце розділу «Охорона праці» у дипломних роботах випускників. Передбачена й участь викладачів цієї дисципліни в державних екзаменаційних комісіях. Можна було б порадити, що на сьогоднішній день усе начебто добре, якби не лист із **Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова**. У ньому йдеться, що набуття чинності новим Законом України «Про вищу освіту» призведе до необхідності переробити всі існуючі в університеті навчальні плани. Це, у свою чергу, може спричинити зменшення навчального навантаження на кафедрі охорони праці та безпеки життєдіяльності. У зв'язку з цим багатьох викладачів можуть перевести на 0,5 ставки, а тим, у кого закінчується строк дії контракту із вишем, його можуть не продовжити. «У нинішній соціально-політичній обстановці в країні таке скорочення годин, відведених на вивчення дисциплін, які дають студентам життєво необхідну інформацію щодо дій у разі виникнення небезпеки різного походження, можна розглядати як загрозу національній безпеці України в цілому» — такого висновку дійшли викладачі вишу.

Адже мудрість гласить: попереджений — отже, озброєний.

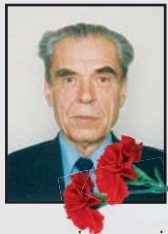
А У ВІДПОВІДЬ... ТИША

Наш огляд не був би повним, якби ми не згадали про ще одного учасника опитування — Міністерство освіти і науки України. Нам було цікаво дізнатися, як центральний орган виконавчої влади, який наполіг на скасуванні спільного наказу, бачить стан справ з навчанням з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, цивільного захисту. Особливо сьогодні, у нелегкий час проведення АТО, коли на сході нашої країни люди на робочих місцях гинуть не від виробничих травм, а від осколкових і кульових поранень?

Але... ми залишилися непочутими. Міністерство не знайшло ні часу, ні фахівця, який зміг би за чотири місяці підготувати аргументовану відповідь на наш запит. А виконавець, який все-таки повинен був відреагувати на письмове звернення, у телефонному режимі пояснив, що зазначені питання виходять за межі його компетенції.

Що ж, ми не горді, можемо запитати ще раз. Тільки копію запиту надішлемо до Кабінету Міністрів України. Можливо, там нас почують?

Жив, оберігаючи життя шахтарів

На 83-му році життя завершив свій земний шлях **Віталій Костянтинівич Салашенко**, який присвятив своє життя охороні праці у вугільних шахтах.

Після закінчення Харківського гірничого інституту Віталій Костянтинівич пройшов усі щаблі управлінської ієрархії на вугільних підприємствах — від гірничого майстра до начальника шахти; працював головним інженером вугільного тресту, заступником начальника комбінату з виробничих питань. У 1972 р. був запрошений до цен-

трального апарату Держгіртехнагляду, де чверть століття, будучи членом колегії, начальником управління вугільного нагляду, удосконалював безпеку праці в шахтах.

Він справлявся з такими проблемами, вирішити які вдавалося небагатьом. У нього було майже релігійне ставлення до роботи, він був неймовірно відданий їй, жив нею. Виняткова старанність, воля, незалежність мислення, широка освіченість — ці властиві Салашенку якості щодня проявлялися в його справах. Головним секретом його успіху в роботі були терпіння й наполегливість; а ще він ніколи не рубав з плеча.

Це була людина великої чарівності, душевного оптимізму, вірності в дружбі, безу-

мовної надійності у загальній нашій творчій роботі. Зараз розумієш це з особливою гостротою.

Коли помирає людина — це завжди боляче, тому що з нею йде цілий світ. А коли помирає колега, друг, якого всі цінували і поважали, — вмирає частинка кожного з нас, тому що він забирає життя, яким ми разом з ним жили.

Працівники державного нагляду за охороною праці, уся технічна інтелігенція вугільної промисловості сумують з приводу смерті Віталія Костянтинівича.

Ми виражаємо глибоке співчуття рідним і близьким нашого великого друга й соратника. Ім'я його довго будуть пам'ятати всі, хто причетний до охорони праці шахтарів.

Колектив ветеранів
Держгірпромнагляду України

ПО-НОВОМУ ПРО ВІДОМЕ, або Читаючи Закон...

Олеся Цибульська,
завідувач науково-дослід-
ної лабораторії аналізу
систем управління
охороною праці
ДУ «ННДІПБОП»

У черговій публікації циклу статей, присвячених комплексній оцінці Закону України «Про охорону праці», розглянуто статтю 5 «Права на охорону праці під час укладання трудового договору». Особливу увагу приділено питанню організації та проведення психофізіологічної експертизи.

Розділ II Гарантії прав на охорону праці

Стаття 5. Права на охорону праці під час укладання трудового договору

Сама назва цієї статті наголошує на тому, що працівник з роботодавцем мають укладати трудовий договір. Відповідно до ст. 21 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП) «**трудова угода** є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені

законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Працівник має право реалізувати свої здібності до продуктивної і творчої праці шляхом укладення трудового договору на одному або одночасно на декількох підприємствах, в установах, організаціях, якщо інше не передбачене законодавством, колективним договором або угодою сторін...».

Згідно з частиною першою ст. 5 Закону України «Про охорону праці» (далі — Закон) **умови трудового договору не можуть містити положень, що суперечать законам та іншим нормативно-правовим актам з охорони праці**. Маються на увазі умови трудового договору, які погіршують становище працівників, порівняно із законодавством України про працю. Такі умови, відповідно до ст. 9 КЗпП, є недійсними. Вимоги Закону щодо державного законодавства про охорону праці стосуються укладення трудового договору як за місцем основної роботи, так і за сумісництвом.

«Під час укладання трудового договору роботодавець повинен проінформувати працівника під розписку...»

Стаття 5. Права на охорону праці під час укладання трудового договору

Мал. Ю. Судака

Відповідно до п. 2 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28.12.2014 № 77-VIII у ст. 24 КЗпП:

⇒ частину третю викладено у такій редакції: «Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України»;

⇒ частину четверту «Трудовий договір вважається укладеним і тоді, коли наказу чи розпорядження не було видано, але працівника фактично було допущено до роботи» виключено.

Відповідно до частини першої ст. 24 КЗпП України трудовий договір укладається, як *правило*, в письмовій формі¹. Факт його укладення оформлюється наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу про зарахування працівника на роботу, *без якого працівник не може бути допущений до роботи* (частина третя ст. 24 КЗпП).

Згідно з частиною другою ст. 5 Закону України «Про охорону праці» **під час укладання трудового договору роботодавець повинен проінформувати працівника під розписку про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про права працівника на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.**

Умови праці при укладенні трудового договору можуть бути викладені в самому трудовому договорі, в колективному договорі або в правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи, організації і мають відповідати вимогам статей КЗпП щодо норми тривалості робочого часу (ст. 50), обмеження надурочних робіт (ст. 62), надання необхідних перерв для відпочинку та харчування (ст. 66), вихідних днів і щорічних відпусток² (ст. 67, 70, 74–76).

Чинним законодавством не встановлена окрема форма документа, в який би вносився запис про виконання вимог частини другої ст. 5 Закону.

Протягом дії трудового договору роботодавець повинен своєчасно (не пізніше як за два місяці) письмово інформувати працівника про зміни у виробничих умовах та про розміри пільг і компенсацій, включаючи й ті, що надаються йому додатково (ст. 7 Закону).

Відповідно до ст. 29 КЗпП власник або уповноважений ним орган (іншими словами — роботодавець), крім обов'язків, покладених на нього частиною другою коментованої статті Закону, зобов'язаний до початку роботи за укладеним трудовим договором:

- ⇒ роз'яснити працівникові його права і обов'язки;
- ⇒ ознайомити його з правилами внутрішнього трудового розпорядку та колективним договором;
- ⇒ визначити працівникові робоче місце та забезпечити його необхідними для роботи засобами;
- ⇒ проінструктувати працівника з техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці і протипожежної охорони.

Згідно з частиною третьою ст. 5 Закону України «Про охорону праці» **працівнику не може пропонуватися**

ДОВІДКОВО ЩОДО НЕДОДЕРЖАННЯ ВИМОГИ СТОСОВНО ПИСЬМОВОЇ ФОРМИ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Трудовий договір може укладатися як в усній, так і в письмовій формі. У певних випадках, передбачених ст. 24 КЗпП, задля забезпечення кращого захисту працівником своїх трудових прав і законних інтересів дотримання письмової форми є обов'язковим:

- при організованому наборі працівників;
- при укладенні трудового договору про роботу в районах з особливими природними географічними і геологічними умовами та умовами підвищеного ризику для здоров'я;
- при укладенні контракту;
- у випадках, коли працівник наполягає на укладенні трудового договору в письмовій формі;
- при укладенні трудового договору з неповнолітнім (ст. 187 КЗпП);
- при укладенні трудового договору з фізичною особою тощо.

Письмовий договір може укладатися і в інших випадках, передбачених законодавством. Так, письмова форма трудових договорів з працівниками, діяльність яких пов'язана з державною таємницею, встановлена **постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.1994 № 779**. Письмова форма трудового договору також передбачена ст. 25 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 № 987-XII (у разі укладення трудового договору з такою організацією), частиною другою п. 5 **Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 175 (при укладенні строкових трудових договорів на виконання таких робіт), ст. 15 Закону України «Про альтернативну (невійськову) службу» від 12.12.1991 № 1975-XII (при укладенні строкового трудового договору з працівником, який проходить таку службу). Трудовий договір, що містить зобов'язання про нерозголошення комерційної таємниці, теж укладається в письмовій формі.

Законодавство про працю не передбачає будь-яких юридичних наслідків для сторін у разі недодержання ними письмової форми трудового договору у зазначених вище випадках. Зокрема, це не буде підставою визнання цього договору недійсним. Однак у разі виявлення відповідним державним органом, що здійснює контроль за дотриманням законодавства про працю, факту невиконання вимог ст. 24 КЗпП щодо обов'язковості укладення трудового договору в письмовій формі, це може слугувати підставою для такого органу вжити до роботодавця передбачених законом заходів впливу як до порушника трудового законодавства. Зокрема, такий орган може зробити роботодавцеві припис про потребу укладення договору в письмовій формі та притягти винних посадових осіб роботодавця до адміністративної відповідальності відповідно до частин третьої та четвертої ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X.

робота, яка за медичним висновком протипоказана йому за станом здоров'я. Ця вимога також викладена у частині п'ятій ст. 24 КЗпП. У зв'язку з цим доходимо висновку, що незаконним буде і переведення працівника на таку роботу, незалежно від того, за чиєю ініціативою здійснюється переведення — працівника чи роботодавця. Звертаємо увагу на те, що з 2002 р. до виконання робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору, допускаються особи за наявності висновку психофізіологічної експертизи.

Психофізіологічна експертиза спрямована на встановлення придатності працівника до виконання небезпечної роботи. Вона визначає наявність

та рівень розвитку певних якостей (агресивності, зрівноваженості нервових процесів, уваги (концентрації та швидкості переключення), пам'яті, психомоторних якостей, стійкості до впливу стресів, орієнтації у просторі, орієнтації у замкнутому просторі, стійкості до монотонії, сумлінності, схильності до ризику), що впливають на спроможність працівника діяти адекватно при виникненні небезпеки.

Чинні на сьогодні нормативно-правові акти передбачають необхідність заходів професійного психофізіологічного відбору і психофізіологічної експертизи працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки, але, як правило, не визначають організаційної системи і порядку їх проведення³.

¹ Наприкінці 2014 р. у ЗМІ доволі часто з'являлася інформація, що відповідно до запланованих змін трудові договори укладатимуться лише у письмовій формі, а усна — піде у небуття. Проте, як і раніше, трудовий договір укладається, як правило, в письмовій формі, а в певних випадках додержання письмової форми є обов'язковим.

² Регламентується Законом України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР (в редакції від 01.02.2015 р.)

³ На сьогодні проекти спільного наказу МОЗ України та Держгірпромнагляду «Про затвердження Порядку організації та проведення психофізіологічної експертизи працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору» від 2008 р. та постанови КМУ «Питання організації проведення психофізіологічної експертизи працівників, зайнятих на роботах підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору» від 2010 р. за даними офіційного веб-сайту МОЗ України мають статус «Проект-архів».

Стаття 5. Права на охорону праці під час укладання трудового договору

Роз'яснення щодо проведення психофізіологічної експертизи від 19 червня 2014 р., розміщене на офіційній веб-сторінці Держгірпромнагляду України:

«...Одночасно, в межах повноважень повідомляємо, що на сьогодні відсутній перелік робіт підвищеної небезпеки, який потребує наявності висновку психофізіологічної експертизи.

Однак, як вище зазначалось, відповідно до спеціального законодавчого акта, регулюючого правовідносини щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, – Закону України «Про охорону праці» встановлена норма стосовно допуску до виконання робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору, осіб, які мають висновок психофізіологічної експертизи.

При цьому відповідно до ст. 13 Закону України «Про охорону праці» саме на роботодавця покладено обов'язок створення на робочому місці в кожному структурному підрозділі умов праці відповідно до нормативно-правових актів, що досягається, зокрема, за рахунок функціонування системи управління охороною праці. Відтак, у межах функціонування відповідної системи, на виконання вимог ст. 5 Закону України «Про охорону праці» роботодавець вправі самостійно, з урахуванням специфіки своєї діяльності, як елемент управління, визначати перелік робіт підвищеної небезпеки, відповідно до якого його працівники проходять психофізіологічну експертизу...».

Наказом Держнаглядохоронпраці України від 04.05.2005 № 75 було створено Центр психофізіологічної експертизи працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки та затверджено Положення про Систему професійного психофізіологічного відбору працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки (далі – СППФВ).

Згідно з наказом Держнагляд-охоронпраці України від 23.09.2005 № 12 з вересня 2005 р. розпочалось поетапне розгортання СППФВ. На даний час створені та отримали експертний висновок на право проведення психофізіологічної експертизи регіональні відділи у більшості областей України.

Нормативно-правові акти, прийняті на міжгалузевому рівні, дають змогу сьогодні здійснювати заходи психофізіологічної експертизи. Так, конкретний перелік робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору, наведено у відповідних актах:

✓ **Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки**, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1107, який містить Перелік видів робіт підвищеної небезпеки (26 видів робіт);

✓ **Типовому положенні про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці** (НПАОП 0.00-4.12-05) та Пе-

реліку робіт з підвищеною небезпекою (НПАОП 0.00-2.01-05), затвердженими наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15;

✓ **Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі**, затвердженому спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Державного комітету по нагляду за охороною праці від 23.09.1994 № 263/121 (зі змінами, внесеними наказом від 06.06.1995 № 102/85).

Якщо перелік робіт, де потрібно в першу чергу запроваджувати професійний відбір, є досить повним, то перелік психофізіологічних показників, викладений у спільному наказі, потребує впорядкування та корекції.

Отже, ці документи необхідно ще вдосконалювати, а також розробляти значну кількість нових нормативних актів, що регламентують проведення заходів професійного психофізіологічного відбору та психофізіологічної експертизи.

У зв'язку з тим, що практично весь особовий склад силових міністерств за визначенням виконує роботи підвищеної небезпеки та такі, що потребують професійного добору, психофізіологічний відбір та психофізіологічну експертизу особового складу запроваджено в усіх силових міністерствах: Міністерстві оборони України, Міністерстві внутрішніх справ України, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Службі безпеки України, Державній прикордонній службі України, а вимоги щодо їх організації та проведення передбачено у відповідних наказах.

Інші нормативні акти різного рівня, що стосуються працівників небезпечних професій окремих галузей, повторюють норму ст. 5 Закону України «Про охорону праці» стосовно необхідності визначення психофізіологічної придатності до виконання цієї роботи, наприклад:

➔ **Гірничий закон України від 06.10.1999 № 1127-XIV** вимагає від власника (керівника) гірничого підприємства забезпечувати «...прийняття працівників на роботу та проходження ними попереднього медичного огляду з метою встановлення фізичної та психофізіологічної придатності до виконання даної роботи»;

➔ **Ліцензійні умови провадження господарської діяльності у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї,**

Розробка Системи професійного психофізіологічного відбору працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки була розпочата ще в 1999 р. згідно з дорученням Кабінету Міністрів України від 12.10.1998 № 33 міністерствам економіки, фінансів, праці та соціальної політики. На виконання цього доручення при Державному підприємстві «Головний навчально-методичний центр Держгірпромнагляду України» була створена робоча група, до складу якої були залучені фахівці та науковці Української військово-медичної академії, науково-дослідних установ Міністерства охорони здоров'я та Академії медичних наук України.

затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2006 № 682, містять вимогу щодо допуску осіб до виконання робіт підвищеної небезпеки та таких, що потребують професійного добору, лише за наявності висновку психофізіологічної експертизи;

Положення про систему управління охороною праці у рибному господарстві України, затверджене наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 27.06.2012 № 376, визначає необхідність встановлення фізичної та психофізіологічної придатності працівників окремих спеціальностей (плавсклад суден флоту рибного господарства, водолази, водії транспортних засобів, верхолази, електромонтери, електромеханіки тощо) для безпечного виконання робіт;

Правила охорони праці в деревообробній промисловості (НПАОП 20.0-1.02-05), затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 31.01.2005 № 20, містять таку вимогу: «Працівники, які допускаються до виконання робіт у виробничих процесах деревообробної промисловості, повинні мати відповідну професійну підготовку та відповідати фізіологічним і психофізіологічним особливостям робіт, які ними виконуються»;

Правила охорони праці для підприємств трикотажної галузі промисловості (НПАОП 17.6-1.11-06), затверджені наказом Держгірпромнагляду України від 22.11.2006 № 4, визначають, що працівники, які допускаються до виконання робіт у виробничих процесах трикотажного виробництва, повинні мати відповідну професійну підготов-

ку та відповідати фізіологічним і психофізіологічним особливостям робіт, які ними виконуються;

Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті (НПАОП 0.00-1.15-07), затверджені наказом Держгірпромнагляду України від 27.03.2007 № 62, де вказано: «До виконання робіт на висоті допускаються особи не молодші 18 років та які пройшли: професійний добір відповідно до Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 23.09.1994 № 263/121, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25.01.95 за № 18/554»;

Правила охорони праці для працівників швейного виробництва (НПАОП 18.2-1.04-13), затверджені наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 12.12.2012 № 1416, у п. 1.9 Загальних положень яких сказано, що «працівники, які допускаються до виконання робіт у виробничих процесах швейного виробництва, повинні мати відповідну професійну підготовку та відповідати фізіологічним і психофізіологічним особливостям, необхідним для виконання робіт».

У 2002 р. ст. 5 Закону України «Про охорону праці» поповнилася частиною четвертою, відповідно до якої всі працівники згідно із законом підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Отже, знову підкреслюється важливість правильного оформлення правовідносин між працівником і роботодавцем, оскільки трудовий договір є запорукою як для страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (ст. 18 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»), так і для страхування від нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві (частина перша ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»). Відповідно до абзацу другого частини другої ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV усі особи, перелічені в частині першій цієї статті, вважаються застрахованими з моменту набрання чинності цим Законом незалежно від фактичного виконання страхувальниками своїх зобов'язань щодо сплати страхових внесків.

Далі буде

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЩО МІСТЯТЬ ВИМОГИ СТОСОВНО ОРГАНІЗАЦІЙ І ПРОВЕДЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ ТА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗА ОКРЕМИМИ НАПРЯМАМИ ДІЯЛЬНОСТІ:

⇒ **Правила визначення придатності за станом здоров'я осіб для роботи на судах**, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.11.1996 № 347, визначають перелік вимог до психофізіологічних показників для моряків;

⇒ **Правила медичної сертифікації авіаційного персоналу, крім членів льотного екіпажу**, затверджені наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.03.2007 № 243, наказ Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації «Про застосування в цивільній авіації України Спільних Авіаційних Вимог JAR-FCL 1, 2, 3, 4 «Видача свідоцтв льотному екіпажу» від 27.03.2006 № 223, Правила медичного забезпечення і контролю польотів цивільної авіації України, затверджені наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 05.12.2005 № 920, містять вимоги стосовно проведення психофізіологічного відбору льотного авіаційного персоналу (льотного складу та авіаційних диспетчерів);

⇒ **Положення про систему управління безпекою руху поїздів у Державній адміністрації залізничного транспорту України**, затверджене наказом Міністерства інфраструктури України від 01.04.2011 № 27, та **Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій залізничного транспорту, метрополітенів та підприємств міжгалузевого промислового залізничного транспорту України**, затверджений наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 29.04.2010 № 240, визначають необхідність проведення професійного психофізіологічного відбору для осіб, яких приймають на залізничний транспорт на посади, пов'язані з рухом поїздів;

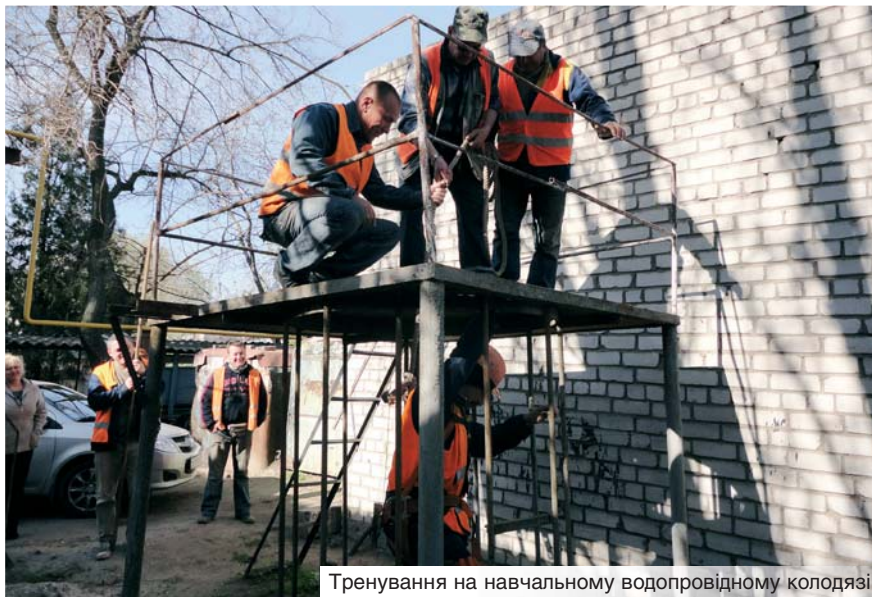
⇒ **нормативний документ «Організація роботи з персоналом підприємств електроенергетики. Положення»** (СОУ-НМПЕ 40.1.12.104:2005), затверджений наказом Міністерства палива та енергетики України від 02.11.2005 № 559, визначає порядок психофізіологічного забезпечення, та, зокрема, передбачає, що «...професійний добір проходять особи, які приймаються на підприємства електроенергетики для виконання робіт, зазначених у Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі...».

ОБЕРЕЖНО: КОЛОДЯЗІ!

Сергій Колесник,
експерт з умов праці

Про досвід комунального підприємства Миколаєва з організації виконання робіт у колодязях.

Тренування на навчальному водопровідному колодязі

Міське комунальне підприємство «Миколаївводоканал» — монополіст у сфері водопостачання та водовідведення у місті. Підприємство, утворене ще у 1906 р., надає послуги з холодного водопостачання та водовідведення. Це означає, що практично всі каналізаційні та водопровідні колодязі в місті — його господарство. На МКП належним чином організовано контроль за дотриманням вимог безпеки як з боку виконавців робіт, так і осіб, відповідальних за їх проведення. Половина із майже 1,3 тис. працівників підприємства виконують роботи підвищеної небезпеки або працюють у шкідливих умовах. Тут у повному обсязі проведена атестація робочих місць за умовами праці, працівники отримують відповідні доплати, спеціальне харчування та інші пільги та компенсації. Підприємство має дозвіл Держгірпромнагляду на виконання робіт підвищеної небезпеки, у тому числі в колодязях.

Головною умовою забезпечення безпечного виконання робіт, пов'язаних з ремонтом і експлуатацією водопровідних та каналізаційних колодязів, у МКП вважають організацію належного навчання працюючих та якісне проведення інструктажів. До робіт у колодязях допускаються слюсарі аварійно-відновлювальних робіт, які пройшли відпо-

відне навчання, обов'язковий медогляд, щорічну перевірку знань з питань охорони праці, а також усі передбачені інструктажі. Ці працівники на 100% забезпечені необхідними засобами індивідуального та колективного захисту. Роботи в колодязях проводяться тільки за нарядами-допусками; наказом по підприємству із числа інженерно-технічних працівників (ІТП) призначаються особи, відповідальні за підготовку та виконання робіт підвищеної небезпеки.

Заслугує на увагу організація проведення в «Миколаївводоканалі» щоквартальних тренувальних занять, що проходять як на території підприємства, де є навчальні водопровідний та каналізаційний колодязі, так і в межах міста, у реальних умовах. Темі занять прописані в спеціальних журналах з тренувань, які є в кожному підрозділі підприємства, де виконуються роботи в колодязях. За місяць до кінця року начальники цехів розробляють теми тренувань на наступний рік і подають їх на погодження головному інженерові підприємства. З урахуванням цих пропозицій складається річний графік тренувальних занять, який за необхідності згодом уточнюється. Основне завдання тренувань — навчити слюсарів та ІТП, як безпечно проводити ремонтні та аварійні роботи в колодязях, надавати допомогу потерпілому, правильно застосовувати ЗІЗ тощо, а головне — змінити психологію працівників, багато з яких недооцінюють небезпеку робіт в колодязях, зневажливо ставляться до додержання вимог безпеки, що з рештою часто призводить до трагічних наслідків. Перед початком занять майстер у присутності начальника цеху, головного інженера, помічника директора з охорони праці, проводить зі слюсарами інструктаж, розповідає про правила користування протигазами, лампами ЛБВК, поясами, рятувальними канатами, про те, як перевірити справність та надійність ЗІЗ, загазованість у колодязі і т. ін. Оцінку кожному члену бригади («знає», «не знає») в журналі навчальних тренувань ставить комісія у складі начальника цеху, майстра, помічника директора з охорони праці, спеціаліста з цивільного захисту. Якщо виявилось, що у когось із членів бригади недостатньо навичок, то, враховуючи, що

Майстер Олександр Кулаков проводить інструктаж з охорони праці

Одягання протигазу

робота в колодязі не може виконуватися одноосібно, повторний інструктаж і тренування проводяться протягом місяця з усією бригадою. За результатами тренувань видається наказ по підприємству, а особи, які не показали необхідні знання, не допускаються до роботи в колодязях. Якщо й наступного разу вони не отримують позитивну оцінку, їх направляють на відповідне навчання. Були випадки, коли таких працівників переводили на іншу роботу або навіть звільняли.

Не менш суворий підхід на підприємстві і до інструктажів, навчань і перевірки знань з питань охорони праці. Всі інструкції розроблені відповідно до вимог Правил техніки безпеки при експлуатації систем водопостачання та водовідведення населених місць (НПАОП 41.0-1.01-79) та Типової інструкції по організації безпечного ведення газонебезпечних робіт (НПАОП 0.00-5.11-85). Інструкції регулярно переглядаються та коригуються. Під час проведення навчань з питань охорони праці працівникам демонструються відеофільми «Увага! Колодязі!», «Обережно: колодязі!» та інші, які добре сприймаються слухачами. При отриманні зі ЗМІ або інших джерел інформації про нещасний випадок чи аварію при виконанні робіт у колодязях в іншому регіоні проводяться позачергові інструктажі з метою недопущення подібних випадків у МКП «Миколаївводоканал». Так, нещодавно в КП «Первомайський водоканал» (м. Первомайськ Миколаївської області) стався груповий нещасний випадок, за результатами розслідування якого проти керівників підприємства відкрито кримінальне провадження за ч. 2 ст. 272 КК України. Як з'ясувалося, цей випадок керівництво підприємства намагалося приховати. Тому під час проведення позапланового інструктажу особливу увагу керівники підрозділів та працівники повинні звертати на недопущення фактів приховування нещасних випадків.

Також серйозну увагу потрібно приділяти стану здоров'я працівників, зайнятих на роботах підвищеної небезпеки. Якщо такий працівник переніс тяжке захворювання, він допускається до роботи тільки після проходження позапланового медичного огляду та його позитивного висновку.

Керівництво підприємства, у тому числі особисто директор Василь Тельпіс, вважає питання охорони праці

одними з пріоритетних. У рамках виконання комплексних заходів з поліпшення стану безпеки праці на МКП «Миколаївводоканал» працівники забезпечуються всіма необхідними засобами колективного та індивідуального захисту. У достатній кількості є шлангові протигази, закуплено нові пояси, канати, лампи ЛБВК, сигналізатори газу ЗОНД-1 тощо. Завдяки активній позиції керівництва підприємства і підтримці міської влади МКП «Миколаївводоканал» готується отримати кредит у сумі 15 млн євро від Європейського інвестиційного банку на реконструкцію підприємства, впровадження новітнього і енергозберігаючого обладнання, заміну небезпечного та шкідливого для працівників та населення устаткування на сучасне і безпечне. Найближчим часом планується перевести системи водопостачання на використання гіпохлориту натрію, що дозволить забезпечити сучасний рівень безпеки

водопровідних станцій шляхом виключення рідкого хлору з технологічного процесу підготовки питної води.

На думку помічника директора з охорони праці підприємства Світлани Воронкової, пропаганда питань охорони праці під час роботи в колодязях повинна бути постійною

До ремонтних робіт готові

і активною. І не тільки для працівників, а й для підростаючого покоління. Діти повинні знати, що не можна наступати на кришку колодязя, заглядати в нього, якщо кришка відсутня, і т. ін. Важливо, щоб ця пропагандистська робота проводилася спільно службами охорони праці підприємств і органами державного нагляду, органами місцевої влади і самоврядування, громадськими організаціями. Тільки так можна знизити рівень травматизму, що пов'язаний з експлуатацією колодязів.

Фото з архіву МКП «Миколаївводоканал»

Обладнання для робіт на висоті та рятування	Зроби крок до безпеки!
Горизонтальні та вертикальні анкерні лінії	
Монтажні пояси та страхувальні системи	
ЗІЗ від падіння з висоти і карабіни	
Спускові пристрої та зажими	
м.Бровари ТОВ «КРОК ПРОМА» тел. МТС (050)-422-49-47; Київстар (097)987-39-50	Блок-ролики і поліспасти krok@krok.biz www.krok.biz

Реклама

Травмування в колодязях*

Олег Малихін,
завідувач лабораторії

Олександр Сліпачук,
ст. наук. співробітник

ДУ «ННДІБОО»

Кілька типових нещасних випадків зі смертельними і тяжкими наслідками, що сталися на об'єктах водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ) і були пов'язані з отруєнням шкідливими та небезпечними газами. Аналіз травматизму на підприємствах, де основним видом діяльності є обслуговування таких об'єктів.

ФАКТ

Слюсар КП «Житлово-комунальний комбінат» 10 липня 2013 р. приступив до огляду закріплених за ним об'єктів. До його функціональних обов'язків входив візуальний огляд системи водопостачання та водовідведення в с. Кошманівка (Полтавська область). О 7 год 30 хв він, виявивши заміщення в каналізаційному колодязі поблизу ДНЗ «Ластівка», вирішив виявити його причину. Слюсар спустився в каналізаційний колодязь, де отруївся сумішшю газів, в результаті чого знепритомнів. Помічник, підбігши до колодязя, виявив там неприємного слюсаря і покликав на допомогу.

Директор КП «Житлово-комунальний комбінат», який прибув на місце нещасного випадку, не використавши засобів захисту та обмотавшись мотузкою, спустився в каналізаційний колодязь. При спробі підняти на поверхню потерпілого слюсаря сам знепритомнів. Люди, які зібралися біля колодязя, витягли обох.

За висновками комісії з розслідування, **причинами настання нещасного випадку визнано:**

- ⇒ невиконання вимог інструкцій з охорони праці слюсарем, який приступив до виконання робіт без доручення керівника, без проходження відповідного навчання та інструктажу, чим порушив вимоги п. 1.7 Інструкції з охорони праці № 11 слюсаря-ремонтника;
- ⇒ невиконання посадових обов'язків директором КП «Житлово-комунальний комбінат», який не здійснив контролю за додержанням працівником вимог інструкції з охорони праці, чим порушив вимоги ст. 13 Закону «Про охорону праці»;
- ⇒ порушення трудової і виробничої дисципліни слюсарем, який під час виконання робіт перебував у стані алкогольного сп'яніння (згідно з результатами токсикологічного дослідження в крові потерпілого виявлено 1,5% етанолу), чим порушив вимоги п. 3.1 правил внутрішнього трудового розпорядку працівників КП «Житлово-комунальний комбінат».

ФАКТ

28 травня 2014 р. о 7 год 30 хв пожежний-рятувальник служби аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів ТОВ «Міжнародний аеропорт Дніпропетровськ» заступив на зміну. Отримавши інструктаж з питань дотримання вимог безпеки праці, відправився на своє робоче місце. Близько 16 год без прямого наказу начальника зміни з пожежно-рятувальних робіт пішов шукати люк, що знаходився на території автоколони № 1, щоб перекрити воду для ремонту несправного крана в пожежному депо. Разом з водієм вони знайшли під шаром ґравію люк, розкопали і ломом відкрили його. Пожежний-рятувальник спустився всередину оглядового колодязя без засобів індивідуального захисту і втратив свідомість. Побачивши це, водій спустився в колодязь, став піднімати потерпілого та кликати людей. На допомогу підбіг робітник служби спецтранспорту і пожежні-рятувальники, які обв'язали потерпілого мотузкою та витягли з люка. Після надання першої допомоги потерпілий був направлений до лікарні.

Причини виникнення нещасного випадку:

- ⇒ невиконання вимог інструкцій з охорони праці пожежним-рятувальником, який виконував роботу без відома роботодавця і порушив вимоги п. 1.6 Інструкції з охорони праці пожежного-рятувальника № 7;
- ⇒ невиконання посадових обов'язків начальником зміни служби аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів, який несе особисту відповідальність за стан дисципліни і законності в черговій зміні, чим порушив вимоги п. 1.2 посадової інструкції.

* Див. також Примірну інструкцію з охорони праці під час виконання робіт у колодязях, опубліковану у додатку до цього номера журналу.

ФАКТ

7 червня 2013 р. о 8 год 30 хв бригада служби водопровідних мереж Київського району комплексу «Харківводопостачання» отримала завдання на виконання робіт з ліквідації витоків. Було прийнято рішення закрити засувку в водопровідній камері. Для виконання робіт направлено бригаду в складі майстра, бригадира і електрогазозварника. Майстер наказав бригадиру відкрити люк камери, провести провітрювання і перевірку на загазованість лампою ЛБВК. Оскільки лампа показала наявність газів, камеру залишили відкритою для провітрювання. Члени бригади виставили огороження біля неї і чекали на техніку з відкачування води. Близько 10 год 20 хв на тракторі Т-16 з відкачувальним пристроєм приїхали ще два слюсарі. Опустивши відкачувальний шланг у камеру, вони побачили, що вона заповнена водою приблизно на 0,5 м і що закрити засувку можна з труби, тому воду не відкачували. Майстер дав вказівку не починати виконання робіт без засобів індивідуального та колективного захисту. Але бригадир проігнорував її, не перевірявши лампою наявність газу, почав спускатись у камеру без рятувального пояса, страхувальної мотузки та протигазу. Вже під час спуску йому стало погано. Слюсар побачив, що бригадир почав сповзати по драбині, і кинувся до камери рятувати його. У цей час майстер побіг до аварійного автомобіля, який був неподалік, за засобами захисту. Коли приніс рятувальні пояси зі страхувальними мотузками і шланговий протигаз, то побачив, що всі члени бригади були в колодязі і разом підтягували до драбини бригадира. Майстер разом з водієм опустили в камеру мотузку, якою робітники обв'язали бригадира, і почали піднімати його по драбині, але в цей час вони теж знепритомніли. Майстер і водій не змогли витягнути бригадира, тому що мотузка з нього сповзла. Була викликана рятувальна служба та автомобіль швидкої медичної допомоги. Рятівники дістали з камери потерпілих, але лікарі «швидкої» констатували смерть усіх чотирьох працівників.

Розподіл питомої ваги смертельно травмованих працівників підприємств з обслуговування ВКГ за причинами нещасних випадків, які виникли внаслідок дії шкідливих і токсичних речовин

Причини нещасних випадків	Частка смертельно травмованих, %
Незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будинків, споруд, території	7,1
Незадовільне функціонування, недосконалість або відсутність системи управління охороною праці	11,9
Недоліки під час навчання безпечних прийомів праці	9,5
Невикористання засобів індивідуального захисту через незабезпеченість ними	14,3
Виконання робіт з відключеними, несправними засобами колективного захисту, системами сигналізації, вентиляції, освітлення тощо	7,1
Залучення до роботи працівників не за спеціальністю (професією)	7,1
Порушення технологічного процесу	4,8
Незастосування засобів індивідуального захисту (за їх наявності)	9,5
Незастосування засобів колективного захисту (за їх наявності)	2,4
Порушення трудової і виробничої дисципліни	23,9
Алкогольне, наркотичне сп'яніння, токсикологічне отруєння	2,4
Усього	100

Причини виникнення нещасного випадку:

⇒ незадовільна організація роботи з боку майстра та недостатній контроль посадовими особами комплексу «Харківводопостачання» за безпечним виконанням робіт підвищеної небезпеки, чим порушено вимоги: пп. 1.2.1, 1.2.8, 1.3.10, 1.5.6 Правил техніки безпеки при експлуатації систем водопостачання та водовідведення населених місць; пп. 2.1, 3.5 посадової інструкції майстра служби водопровідних мереж; п. 2.6 посадової інструкції начальника служби водопровідних мереж; п. 2.1.35 посадової інструкції директора комплексу «Харківводопостачання»;

⇒ незастосування засобів індивідуального (рятувальний пояс, страхувальна мотузка, шланговий протигаз) та колективного (лампа типу ЛБВК) захисту під час виконання робіт у водопровідній камері, чим порушено вимоги п. 1.2.9 Правил техніки безпеки при експлуатації систем водопостачання та водовідведення населених місць; п. 3.4 Інструкції з охорони праці № 70 для слюсаря аварійно-відновлювальних робіт під час виконання робіт у колодязях, камерах і прохідних каналах систем водопостачання населених місць.

* * *

Експлуатацією та обслуговуванням водопровідно-каналізаційного господарства займаються підприємства, які мають вид економічної діяльності «Забір, очищення та постачання води» та «Збирання безпечних відходів». Як показує аналіз, кожен третій смертельно травмований працівник цих підприємств отримує травму внаслідок дії шкідливих і токсичних речовин (див. малюнок).

Як видно з таблиці, можна виділити **три основні категорії причин, які призводять до нещасних випадків зі смертельними наслідками від дії шкідливих і токсичних речовин під час виконання робіт у ВКГ:**

⇒ **недоліки СУОП** (включно недоліки під час навчання безпечних при-

йомів праці), що призвели до більш ніж 20% смертельних випадків;

⇒ незастосування з різних причин засобів колективно-го та індивідуального захисту — понад 30% потерпілих;

⇒ порушення трудової і виробничої дисципліни — майже 24%.

Отже, на ці категорії причин припадає близько 80% смертельно травмованих працівників.

Половина потерпілих у випадках, пов'язаних з дією шкідливих і токсичних речовин під час робіт у ВКГ, були слюсарі. 67% з них мали стаж за професією менше 2 років, але у 62% загальний трудовий стаж був 20 і більше років. Кожен третій перебував у стані алкогольного сп'яніння. 75% потерпілих порушили законодавство про охорону праці, 72% пройшли перевірку знань за професією та видом роботи, під час виконання якої стався нещасний випадок, 80–90% потерпілих пройшли необхідні інструктажі з охорони праці.

Настання нещасних випадків зі смертельними наслідками в основному пов'язано з **порушеннями вимог Правил техніки безпеки при експлуатації систем водопостачання та водовідведення населених місць (НПАОП 41.0-1.01-79). Нагадаємо ці вимоги:**

• П. 1.3.1. Організаційно-технічні заходи щодо забезпечення і поліпшення техніки безпеки при експлуатації споруд водопостачання і водовідведення повинні бути спрямовані на:

а) забезпечення персоналу надійними засобами захисту, а також контрольно-вимірювальними приладами і сигналізаторами небезпечних і шкідливих чинників;

б) навчання персоналу безпечних методів роботи, використання засобів захисту і здійснення контролю за їх правильним застосуванням;

в) вдосконалення конструкцій споруд і технологічних процесів, підвищення рівня механізації та автоматизації, а також створення безпечних і здорових умов праці;

г) здійснення заходів пожежо- і вибухобезпечності, а також застосування спеціального пожежо- і вибухозахищеного устаткування та іншого інвентарю.

• П. 1.5.4. При проведенні в приміщеннях робіт, пов'язаних з виділенням шкідливих речовин, повинно бути забезпечено постійну дію систем вентиляції.

• П. 1.5.5. При направленні робітників на виконання небезпечних робіт (робота в колодязях,...) відповідальні за проведення робіт керівники зобов'язані виписувати наряд-допуск.

• П. 1.5.6. Роботу в колодязях, підземних комунікаціях, резервуарах та інших спорудах місткостей повинна виконувати бригада не менше ніж з трьох осіб. Робітники повинні бути забезпечені запобіжними поясами з лямками і мотузками. Довжина мотузки повинна бути на 2 м більше глибини резервуару або колодязя. Двічі на рік пояс і мотузку випробовують на навантаження 200 кгс.

Заздалегідь слід визначити загазованість споруд газоаналізаторами (індикаторами газу або лампами типу ЛБВК) і за необхідності забезпечити вентиляцію споруд.

• П. 4.2.2. Роботи, пов'язані із спуском персоналу в колодязі, камери, колектори, резервуари та інші підземні комунікації і пристрої, належать до розряду небезпечних, і на їх виконання бригадам видається наряд-допуск із зазначенням небезпек і заходів захисту.

• П. 4.2.3. Бригади повинні забезпечуватися справними інструментом та інвентарем, захисними засобами і пристосуваннями, а також аптечкою першої допомоги.

Кожен робітник бригади повинен бути навчений поводженню із засобами захисту, зокрема з кисневим ізолюючим протигазом КІП і лампою ЛБВК. Результати навчання слід оформляти документально.

• П. 4.3.2. Під час технічного (глибокого) огляду і робіт, пов'язаних із спуском робітника в колодязь, бригада повинна складатися не менше ніж з трьох осіб: один працює в колодязі, другий — на поверхні, третій спеціально спостерігає за роботою в колодязі і у разі потреби надає допомогу тому, хто працює в колодязі. Забороняється відволікати на інші роботи спостерігаючого до тих пір, поки робітник працює в колодязі і не вийде на поверхню. Зі складу бригади виділяється відповідальна особа (бригадир).

Під час виконання робіт у камерах бригада повинна складатися не менше ніж з чотирьох осіб.

Перед спуском у колодязь або камеру необхідно переконатися у відсутності в них загазованості, для чого використовують лампу ЛБВК відповідно до інструкцій заводу-виготівника та підприємств водопостачання і водовідведення, а також у міцності скоб або драбин. Лампу ЛБВК запалюють на поверхні, далеко від відкритого колодязя.

Забороняється запалювати лампу в колодязях.

Незалежно від результатів перевірки робітникові забороняється спускатися в колодязь або камеру і працювати в ньому без запобіжного пояса і лампи ЛБВК, що горить.

• П. 4.3.4. Для видалення газу слід застосовувати:

✓ природне провітрювання шляхом відкриття кришки робочого колодязя і двох сусідніх (вище і нижче розташованих) оглядових колодязів на самопливному трубопроводі водовідведення або тільки кришки робочого колодязя на мережах водопостачання;

✓ нагнітання повітря ручним вентилятором або повітродувками, встановленими на спецмашинах;

✓ заповнення водою з пожежного гідранта, що знаходиться у водопровідному колодязі, з подальшим відкачуванням.

Категорично забороняється видаляти газ випалюванням або подачею кисню з балона.

Якщо газ з колодязя або камери не можна повністю видалити, спуск робітника в колодязь дозволяється тільки в ізолюючому протигазі із шлангом марки ПШ-1 або ПШ-2, що виходить на поверхню (на 2 м в бік лазу). Спостерігати в цьому випадку за робітником у колодязі і за шлангом повинні бригадир або майстер. Працювати в колодязі робітників в масці з викидним шлангом допускається без перерви не більше 10 хв.

Для запобігання нещасним випадкам під час проведення газонебезпечних робіт на об'єктах ВКГ необхідно звертати увагу на:

⇒ забезпеченість персоналу перевіреними засобами індивідуального захисту;

⇒ навчання та перевірку знань працівників з безпечно-го виконання газонебезпечних робіт;

⇒ оформлення наряду-допуску на виконання газо-небезпечних робіт;

⇒ функціонування системи контролю за організацією та проведенням газонебезпечних робіт.

Гірка статистика

ЦЬОГО МОГЛО НЕ СТАТИСЯ

За оперативними даними, у березні 2015 р. в Україні на виробництві загинуло 35 осіб – на 5 менше, ніж за такий самий період минулого року; сталося 10 групових нещасних випадків, під час яких травмовано 33 особи, у тому числі 12 – смертельно.

Основними видами подій, під час яких сталися нещасні випадки зі смертельними наслідками, пов'язані з виробництвом, були:

- ДТП, наїзд транспортних засобів – загинуло 36%;
- внаслідок ведення бойових дій – 18%;
- падіння потерпілих – 18%;
- дія предметів і деталей устаткування, які рухаються, обертаються – 7%;
- внаслідок дії шкідливих речовин – 7%.

Коротко про обставини деяких нещасних випадків.

03.03. Дніпропетровська область

Під час виконання робіт з капітального ремонту з реконструкцією доменної печі № 6 у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» працівник ПП «Ресурссервіс» упав з висоти з підвісного майданчика, встановленого всередині шахти печі. Від отриманих травм потерпілий помер.

05.03. Київ

Повертаючись з відрядження з Вінниці, працівники ТОВ «РЕКІТТ БЕНКІ-ЗЕР ХАУСХОЛД ЕНД ХЕЛС КЕР УКРАЇНА» потрапили в ДТП на автодорозі Житомир–Могилів-Подільський і загинули.

11.03. Одеська область

Під час тимчасової зупинки на території ремонтно-будівельного управління водій ДП «Морський торговельний порт «Южний» вийшов з транспортного засобу, який з невідомої причини почав самовільно рухатись. Внаслідок наїзду потерпілий одержав травми, не сумісні з життям.

15.03. Дніпропетровськ

У с. Піски (Донецька область) під час проведення антитерористичної операції на розтяжці підірвався співробітник полку патрульної служби міліції особливого призначення «Дніпро-1».

16.03. Донецька область

Під час демонтажу бункера прийому цементу на старій шлакоблочній дільниці ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» обрушилася частина металевих перекриттів площадки. Газорізальник, який перебував на ній, упав з висоти 8 м і загинув.

17.03. Хмельницький

У результаті вибуху твердопаливного котла на території ТОВ «Агро-Ліга-2011» смертельно травмовано оператора котельні і працівника цього товариства.

18.03. Дніпропетровськ

Проводячи огляд газоочисного обладнання доменної печі на території доменного цеху ВАТ «Запоріжсталь», інженер-механік ТОВ «АЙ ДІ» впав з площадки обслуговування у неогорожений монтажний отвір з висоти понад 6 м. Від отриманих травм потерпілий через кілька днів помер у лікарні.

18.03. Луганська область

Під час виконання вогневих робіт на висоті з демонтажу кристалізатора у ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря» (м. Рубіжне) електрогазозварник упав з робочого настилу (попередньо з висоти близько 9 м) на бетонний фундамент. Від отриманих травм потерпілий через кілька годин помер у лікарні.

18.03. Львів

Під час виконання ремонтних робіт на трамвайних коліях з обрізанням рейок електрозварник підприємства «Онур тааххут ташимаджилік ве тіджарет лімітед ширкеті» був травмований екскаватором, який рушив заднім ходом і наїхав на працівника. В результаті потерпілий одержав травми, не сумісні з життям.

20.03. Донецька область

Службовий автомобіль ТОВ «ДТЕК «Високовольтні мережі» при виконанні наряду з огляду електромережі ПЛ-110 кВ біля селища Новолуганське наїхав на міну та підірвався. П'ятеро працівників товариства були травмовані, четверо з них – смертельно.

21.03. Львівська область

У котельному цеху Ладижинської ТЕС під час проведення робіт стався викид чадного газу з працюючого котла. Працівник ПП «Євростеп», який перебував на містку мостового крана, не зміг вибратися з приміщення і отруївся цим газом.

24.03. Харків

Виконуючи роботи на токарному верстаті на ремонтно-механічній дільниці ТОВ «СЕМ-ЕМЗ», працівник підприємства був смертельно травмований у голову деталлю, яка зірвалася з верстата.

24.03. Харків

Під час відрядження до Росії працівники ТОВ «ТНМ-Енерго» у Воронежській області потрапили в ДТП на службовому транспорті. В результаті аварії 12 працівників були травмовані, двоє з них – смертельно.

Підготувала головний спеціаліст Держгірпромнагляду Галина Мельник

Знайди причину нещасного випадку

Продовження. Початок у №№ 1–3/2015

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ № 5

5. Короткі обставини нещасного випадку. Під час виконання робіт з поточного ремонту сходового маршу біля входу у під'їзд житлового будинку працівник підняв та утримував за допомогою ручного лому одну зі сходинок, аж раптом у місці проведення робіт пробіг кіт, а за ним, гавкаючи, — собака. Він злякався, не втримав інструмент і сходинок впала йому на ногу. Працівник отримав травму і йому поставили діагноз: «перелом діяфізу четвертої плюснової кістки лівої стопи».

Вид події: падіння, обрушення, обвалення предметів (код 03).

Основна причина: порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо — нога потерпілого у небезпечній зоні: під піднятим вручну вантажем. Не було вжито ніяких заходів безпеки (код 19).

Нормативне посилання: п. 3.3 розділу VI Загальних вимог стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників (НПАОП 0.00-7.11-12) — «повинні бути вжиті заходи: з тим, щоб жоден працівник не перебував під підвищеним вантажем та складовими частинами машини, які можуть опуститись або впасти». Також працівник може порушити вимоги інструкції з охорони праці за професією або виконуваним видам робіт (за їх наявності в інструкції).

КОМЕНТАР

1. Причиною нещасного випадку може бути «недосконалість, невідповідність технологічного процесу вимогам безпеки» (код 05) — проведення робіт без використання засобів механізації. Посилання — витяги з документів: «Перемещение грузов массой более 20 кг в технологическом процессе должно производиться с помощью подъемно-транспортных устройств или средств механизации» (п. 3.3.2); «Перемещение грузов в технологическом процессе на расстояние более 25 м должно быть механизировано» (п. 3.3.3. ГОСТ 12.3.020-80 «Система стандартов безопасности труда. Процессы перемещения грузов на предприятиях. Общие требования безопасности»; п. 2.1 розділу II Загальних вимог стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників (НПАОП 0.00-7.11-12) «На підприємстві повинні бути створені для кожного працівника здорові і безпечні умови праці. При цьому необхідно дотримуватись таких основних принципів запобігання небезпекам... врахування людського фактора, зокрема під час вибору засобів виробництва, технології, організації праці, устаткування робочих місць тощо»).

2. За результатами реального розслідування під час оформлення акта за формою Н-1 у п. 8 «Устаткування, машини, механізми, транспортні засоби, інструменти і пристосування, експлуатація яких призвела до настання нещасного випадку», написали «Велика собака», а причиною настання н. в. визначили необережність потерпілого.

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ № 6

6. Короткі обставини нещасного випадку. У робочий час на неслужбовому автомобілі працівник і водій виїхали з території підприємства для вирішення виробничих питань. Пройжджаючи міською дорогою загального користування, водій різко загальмував перед пішохідним переходом, тому спрацювала подушка безпеки, внаслідок чого працівник отримав травму ока. Представників компетентних органів, які контролюють безпеку руху, на місце події не викликали.

Вид події: пригоди (події) на транспорті (код 01).

Основна причина: порушення вимог безпеки під час експлуатації транспортних засобів — різке гальмування, що призвело до спрацювання подушки безпеки (код 20).

Нормативне посилання: п. 12.9 г Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабміну від 10.10.2001 № 1306: «Водієві забороняється ... різко гальмувати (крім випадків, коли без цього неможливо запобігти дорожньо-транспортній пригоді)».

Так пов'язаний чи не пов'язаний випадок з виробництвом (і на підставі якого пункту Порядку)? Працівники підприємства використовували для виробничих потреб неслужбовий (приватний) автомобіль. Чи міг роботодавець здійснювати контроль за технічним станом (спрацюванням подушки безпеки) неслужбового автомобіля? Відповідь однозначна — не міг. Нещасний випадок може бути не пов'язаний з виробництвом на підставі того, що дана подія не підпадає під визначення поняття «нещасний випадок» згідно з п. 7 Порядку, тобто відсутній вплив на працівника небезпечного виробничого чинника або середовища.

КОМЕНТАР

1. Може виникнути запитання щодо визначення коду «вид події», оскільки відсутній передбачений чинним законодавством офіційний документ, що визначає цю подію на транспорті як дорожньо-транспортну пригоду. Цей випадок слід вважати пригодою (подією) на транспорті (код 01), а не дорожньо-транспортною пригодою на дорогах (шляхах) загального користування (код 01.1).

2. Подушка безпеки є елементом конструкції автомобіля та призначена для рятування від травмування водія та пасажирів під час аварійної ситуації. В даному випадку спрацювання подушки безпеки не можна вважати конструктивним недоліком, оскільки вона виконала свою функцію під час різкого гальмування автомобіля (спрацювали датчики прискорення акселерометрів).

3. Спрацювання подушки безпеки внаслідок різкого гальмування транспортного засобу можна кваліфікувати як «конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність транспортних засобів» (код 02) (наприклад, недостатнє регулювання спрацювання датчиків прискорення акселерометрів) **тільки за результатами проведення відповідної технічної експертизи.**

4. У реальності нещасний випадок було визнано таким, що не пов'язаний з виробництвом.

ЗАВДАННЯ

Приклади нещасних випадків:

5. Короткі обставини нещасного випадку. Під час проведення вантажно-розвантажувальних робіт працівник поставив за допомогою електроштабелера піддон на другий ярус стелажа, але навскіс. Тож щоб виправити положення, він вискочив з електроштабелера, став на вантаж, що перебував поруч, обпершись на нього ногою, і спробував вручну поправити піддон, але не втримався на ногах і впав на бетонну підлогу. В результаті отримав травму. Йому поставили діагноз: «закритий травматичний вивих голівки правої стегнової кістки з переломом даху вертлугової западини, закритий перелом лівого надколінника зі зміщенням».

Вид події (+ код за Класифікатором «Вид події, що призвела до нещасного випадку») _____

Основна причина (+ код за Класифікатором «Причини настання нещасного випадку») _____

Нормативне посилання _____

6. Короткі обставини нещасного випадку. У робочий час на неслужбовому автомобілі працівник і водій виїхали з території підприємства для вирішення виробничих питань. Проїжджаючи міською дорогою загального користування, водій різко загальмував перед пішохідним переходом, тому спрацювала подушка безпеки, внаслідок чого працівник одержав травму ока. Представників компетентних органів, що контролюють безпеку руху, на місце події не викликали.

Вид події (+ код за Класифікатором «Вид події, що призвела до нещасного випадку») _____

Основна причина (+ код за Класифікатором «Причини настання нещасного випадку») _____

Нормативне посилання _____

Чекаємо від вас відповідей і пропозицій!

В. Потебешко, експерт

ТОВ “УЧБОВИЙ КОМБІНАТ “СЛАВУТИЧ”

проводить:

НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕВІРКУ ЗНАЙ
КЕРІВНИКІВ ТА СПЕЦІАЛІСТІВ НА ЗНАННЯ:

03062. м. Київ, пр. Перемоги, 67
а/с 59 (ст. м. "Нивки")
Тел.: 451-00-47, 205-36-77

- ▶ Правил безпеки систем газопостачання України;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації: вантажопідіймальних кранів, підйомників, ліфтів, котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари і гарячої води;
- ▶ Правил ТЕ теплових установок і мереж;
- ▶ Правил охорони праці під час експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок;
- ▶ Правил БЕ і ТЕ електроустановок споживачів (група II-V з електробезпеки);
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації стаціонарних компресорних установок, повітропроводів і газопроводів;
- ▶ Системи стандартів безпеки праці. Охорона праці і промислова безпека у будівництві (ДБН);
- ▶ Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями;
- ▶ Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті;
- ▶ Правил охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації ескалаторів;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації навантажувачів;
- ▶ Правил безпечного виконання робіт при спорудженні об'єктів з монолітного бетону та залізобетону;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації фреонових холодильних установок;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації аміачних холодильних установок;
- ▶ Правил безпечної експлуатації магістральних газопроводів;
- ▶ Правил безпечної експлуатації та обслуговування обладнання автомобільних газонаповнювальних компресорних станцій (АГНКС).

НАВЧАННЯ БЕЗПЕЧНИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ВИКОНАННЯ РОБІТ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ОБСЛУГОВУВАННІ ТА ВИКОНАННІ РЕМОНТНИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ:

- ▶ посудини, що працюють під тиском;
- ▶ димові та вентиляційні канали;
- ▶ аміачно-холодильні установки;
- ▶ газонебезпечні та вогневі роботи;
- ▶ самопідіймальні колиски;
- ▶ використання перекису водню;
- ▶ роботи на висоті з використанням спеціальних страховальних засобів;
- ▶ газове господарство та ін.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ З ПРИСВОЄННЯМ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ПРОФЕСІЯМИ:

- ▶ оператор АЗС, оператор ГРС, оператор котельні;
- ▶ слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування;
- ▶ слюсар з ремонту технологічних установок; машиніст технологічних компресорів;
- ▶ машиніст компресорних установок; машиніст холодильних установок;
- ▶ машиніст крана (кранівник); машиніст крана автомобільного, стропальник, водій навантажувача, ліфтер;
- ▶ електрозварник (атестація дипломованих зварників);
- ▶ електрогазозварник, газорізальник; наповнювач балонів та ін.

ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИЙ МІНІМУМ

Ліцензія Міністерства України № 270654 від 02.07.2013 р.

Реклама

Георгій БОЛЬМАН: «Дозвільна система сьогодні не працює так, як було задумано. Її треба вдосконалювати»

Інтерв'ю з Георгієм Больманом щодо актуальних проблем експертної діяльності журнал планував давно. Прискорили нашу зустріч дві вагомні обставини.

По-перше, це наміри Державної регуляторної служби ліквідувати дозвільну діяльність у сфері охорони праці та промислової безпеки, що ставить під велике питання майбутнє технічної експертизи в Україні.

По-друге, йдеться про «нормативний колапс» у діяльності експертно-технічних організацій, який назрівав вже давно, проте зараз особливо загострився у зв'язку з тим, що Міністерство юстиції наполягає скасувати деякі розпорядчі документи, які регулюють цю сферу діяльності, але прийняття яких прямо не передбачено законами України.

— Георгію Олександровичу, які накази у сфері діяльності експертних організацій можуть бути скасовані? І що з цим тепер робити?

— Є дві основні постанови — ми їх умовно називаємо дозвільна № 1107 (далі — *Постанова № 1107*) та діагностувальна № 687 (далі — *Постанова № 687*), на основі та відповідно до яких експертні організації здійснюють свою діяльність (йдеться про постанову КМУ від 26.10.2011 № 1107, якою затверджено Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвище-

Реформа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, наближається до завершення: сьогодні триває процес створення територіальних підрозділів Державної служби України з питань праці. І незабаром новим керівникам Служби доведеться вирішувати чергове, не менш складне завдання, що стосується впорядкування діяльності організацій, які здійснюють експертно-технічну підтримку державного нагляду (ЕТЦ), — як тих, що перебувають у підпорядкуванні Служби, так і тих, що працюють незалежно й самостійно.

Дійсно, у сфері надання експертних послуг в Україні нагромадилося безліч проблем, і кінця-краю їм не видно. Складається враження, що цей організм ось-ось зламається під тиском внутрішніх неузгодженостей і зовнішніх загроз. Чи буде збережено систему та як лікувати хворий організм — із цими запитаннями журнал «Охорона праці» звернувся до фахівця у сфері експертної діяльності.

ної небезпеки, та постанову КМУ від 26.05.2004 № 687, якою затверджено Порядок проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. — **Ред.**) Є кілька наказів Держгірпромнагляду, які регулюють взаємостосунки в цій сфері. Відомо, що Міністерство юстиції зайняло непохитну позицію: до положення нової Державної служби України з питань праці мають бути записані лише ті функції, що визначені законами. У зв'язку з цим під загрозою скасування опинилася Постанова № 687, яка прямо не корелюється із законодавством. «Укрексперт» ще наприкінці минулого року зібрав робочу групу, на якій було вирішено терміново вносити зміни до Закону «Про охорону праці».

Свого часу, коли було прийнято Закон «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV (далі — *Закон № 2806*), ми внесли до нього зміни: у текст документа вписали частину постанови КМУ від 15.10.2003 № 1631, що встановлювала порядок видачі дозволів Держгірпромнаглядом (була чинною до Постанови № 1107) і таким чином узаконили цей вид дозволів. Аналогічно вирішили діяти й цього разу: пропонуємо Постанову № 687 частково перенести до Закону «Про охорону праці» — у такому разі, навіть якщо її скасують, з прийняттям нової редакції цього Закону буде підстава розробити новий підзаконний акт про порядок проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Це необхідно зробити, оскільки з урахуванням рівня зношення основних виробничих фондів в Україні з кожним роком, а то й з кожним місяцем цей напрям діяльності (зокрема, відповідні види експертизи) набуватиме все більшого значення для безпечної життєдіяльності суспільства.

Георгій Больман — заступник виконавчого директора Асоціації незалежних експертів України «Укрексперт».

Освіта вища: у 1971 році закінчив Київський автодорожній інститут за спеціальністю «інженер-механік».

Досвід керівної роботи на підприємствах України — 29 років, у системі охорони праці — 12 років. В Асоціації працює три роки.

— Ви маєте на увазі законопроект зі змінами до Закону «Про охорону праці», що нарешті вводить у нормативно-правове поле України термін «промислова безпека»?

— Саме так. В Україні довго тривали дебати: вносити «промислову безпеку» до Закону «Про охорону праці» чи приймати окремий закон. Кілька років тому законопроект «Про промислову безпеку» був прийнятий в першому читанні, проте до другого читання справа не дійшла. І це добре, адже цей документ передбачав створення нової, паралельної із системою охорони праці структури з питань промислової безпеки, що й тоді, й сьогодні вбачається нераціональним. У підсумку робоча група дійшла такого висновку: промислова безпека — це складова охорони праці, це методи та засоби захисту людини від небезпечного впливу виробничого устаткування. І з метою здійснення контролю за безпечним станом устаткування роботодавця (цитую запропоновану зміну до Закону «Про охорону праці») **«забезпечує створення умов безаварійної експлуатації устаткування підвищеної небезпеки та допустимого рівня ризику експлуатації цього устаткування»**.

Не менш важливою пропозицією зазначеного законопроекту є необхідність опрацювання підзаконного акту щодо аудиту охорони праці. На моє переконання, з часом дозвільна діяльність та технічна експертиза, що здійснюються в Україні, мають бути трансформовані в аудиторську діяльність і послуги з аутсорсингу у сфері промислової безпеки. Така система успішно працює в багатьох країнах Європи, зокрема у Прибалтиці, Німеччині тощо. За цим майбутнє.

— Тобто ви також, як і Державна регуляторна служба, вважаєте за доцільне ліквідувати дозволи на виконання робіт/експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки?

— Так. Але не зараз, а лише після того, як буде підготовлено іншу модель функціонування системи технічної експертизи, впроваджено нові підходи щодо забезпечення роботодавцями безаварійної експлуатації устаткування підвищеної небезпеки.

Будемо відвертими, дозвільна система сьогодні не працює так, як було задумано. Зокрема, не визначено коло експертних організацій, що мають проводити експертизу стану охорони праці та безпеки промислового виробництва. Під час підготування Постанови № 1107 до неї забули вписати дуже важливий пункт, згідно з яким документ мав набрати чинності не з моменту прийняття у жовтні 2011 року, а через місяць, рік чи навіть два — тоді, коли будуть прийняті інші нормативні документи, що впливають із постанови та регулюють механізм видачі дозволів.

У першу чергу мають бути здійснені такі кроки: встановлені вимоги до державних і недержавних експертних організацій, що мають право проводити експертизу стану охорони праці та промислової безпеки підприємства для подальшого отримання дозволів; прописаний порядок підготовки експертів, їх атестації; затверджені форми висновків експертизи. Сьогодні нічого цього немає. З незрозумілих причин ці нормативно-правові акти не приймаються вже майже чотири роки.

Держгірпромнагляд здійснював спроби врегулювати ці питання, готуючи відповідні листи. Але вони не мають сили нормативно-правових актів. Наприклад, у грудні 2014 року Службою було відкликано лист, в якому містився перелік експертних організацій, що мають право проводити експертизу стану охорони праці на виконання

Постанови № 1107. Я абсолютно відповідально заявляю, що дозвільна система сьогодні потребує доопрацювання та вдосконалення.

— Але ж дозволи підприємствам видаються на підставі висновків експертизи. Усі ці висновки уважно вивчаються в центральному апараті Служби, і частина (близько 15%) повертається заявникам, зокрема певна кількість — як такі, що неправильно оформлені. Значить, контроль якості роботи ЕТЦ все-таки здійснюється?

— Свого часу я працював у Держгірпромнагляді керівником управління, яке відповідало в тому числі за експертно-технічну підтримку державного нагляду. І тоді, і сьогодні я стверджую: державний службовець не є експертом і не може ні розробляти відповідні нормативно-правові акти, ні проводити аналіз — якісний чи неякісний — того чи іншого висновку експертизи. У Службі просто немає таких фахівців. Висновки експертизи повертаються в ЕТЦ на доопрацювання за формальними причинами: на підставі листів і наказів Служби, що інколи навіть не мають юридичної сили, або, наприклад, через неправильно вказаний номер чи дату реєстрації НПАОП, на відповідність якому проводилася експертиза устаткування (експерт міг взяти цю інформацію з реєстру, що вже застарів або невчасно оновлюється тощо). Хоча при цьому власне експертиза могла бути проведена якісно і в повному обсязі.

Такі дії органу державної влади призводять до виникнення конфліктних ситуацій і серйозно шкодять його іміджу, а також є однією з причин того, чому роботодавці налаштовані категорично проти дозволів і послуг ЕТЦ. Адже дослідити, чи якісно проведено експертизу, може тільки інший експерт або державний інспектор у межах своєї компетенції, і лише виїхавши на місце проведення експертизи. А вже потім, якщо реальний стан безпеки устаткування не відповідає тому, що вказаний у висновку експертизи, необхідно ставити питання про притягнення до відповідальності експерта.

Коли я працював у Службі, там існував саме такий порядок перевірки, про який я розповідав: у висновку експертизи ми звертали увагу винятково на формальний бік справи — чи є печатка організації, дата проведення експертизи (висновок діє календарний рік), чи є підписи на кожній сторінці тощо. Існував навіть наказ-інструкція, який визначав, що саме має перевіряти посадова особа Держгірпромнагляду. Цей наказ й досі не скасовано, хоча нині він вже не працює. Сподіваюся, новим керівництвом будуть ухвалені відповідні рішення.

— Чи можливо в нинішніх умовах усе ж налагодити контроль за діяльністю експертних організацій?

— Зараз в Україні працюють 24 державні та близько 100 приватних експертних організацій. Державні підприємства перебувають у сфері управління Служби, але вона не втручається в їх господарську діяльність і не контролює якість експертних висновків. Контролю якості експертної діяльності інших організацій також не передбачено законодавством.

Сьогодні діють галузеві норми часу для експертних робіт, яких мають дотримуватися державні ЕТЦ (раніше ці норми були міжгалузевими, тобто обов'язковими для всіх без винятку експертних організацій). Вартість робіт для державних ЕТЦ розраховується за цими нормами з урахуванням Порядку визначення граничного розміру тарифу на проведення експертизи стану безпеки промислового

виробництва суб'єкта господарювання, затвердженого постановою КМУ від 04.11.2009 № 1251. Разом із цим приватні фірми занижують вартість робіт, що дає їм можливість вигравати тендери. Але, отримавши замовлення, деякі приватні експертні організації, не маючи необхідної матеріально-технічної бази та фахівців, звертаються до тих же самих державних підприємств і залучають їх як підрядників до виконання замовлення.

Позиція «Укрексперта» є однозначною: мають бути встановлені єдині норми часу та єдині розцінки на експертні послуги. Тоді всі працюватимуть в умовах здорової конкуренції, в яких зможуть вижити лише найбільш професійні учасники, що мають кращу матеріально-технічну базу та фахівців. Що ж до контролю якості робіт, «Укрексперт» розробив свій стандарт підприємства з урахуванням міжнародного стандарту ISO 17020 «Загальні критерії щодо діяльності органів різного типу, які здійснюють інспектування», що поширюється на членів Асоціації. Більше того, зараз Асоціація проходить акредитування в Національному агентстві з акредитації України як інспекційний орган за стандартом ISO 17020 (що, як відомо, є визнаним міжнародним стандартом компетенції органів, що здійснюють перевірки). Таким чином, Асоціація готова проводити інспектування експертних організацій на добровільній основі та видавати відповідне свідоцтво, якщо у процесі інспектування організація підтвердить свою ділову репутацію, доведе спроможність якісно виконувати роботи.

До речі, ще три роки тому Асоціація запропонувала Службі підписати угоду про співпрацю: ми готові взяти на себе великий обсяг робіт щодо експертно-технічного забезпечення нагляду. Також ми пропонували провести разом із Національним науково-дослідним інститутом промислової безпеки та охорони праці інспектування всіх експертних організацій щодо якості їх роботи. Проте спочатку в нашій пропозиції уgliedли корупційний підтекст... Потім, щоправда, розібрались, угоду відкоригували, але її й досі не підписано.

— Але ж у нинішній редакції Закону «Про охорону праці» не передбачений контроль за діяльністю ЕТЦ з боку Служби...

— Тому робоча група включила до проекту змін до Закону «Про охорону праці», про який йшлося вище, пункт про повноваження Служби в цій царині. При цьому ми наголошуємо, що вона не контролює сама, а організовує контроль за діяльністю експертних організацій.

Також у проекті запропонованих змін встановлюються нижчезазначені вимоги, що стосуються діяльності ЕТЦ: *«Експертиза стану охорони праці та безпеки промислового виробництва, проектної, технологічної, конструкторської, технічної документації проводиться експертними організаціями, які відповідають вимогам, встановленим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці, за рахунок коштів її замовника»; «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, атестує фахівців на право проведення експертизи та технічного огляду устаткування підвищеної небезпеки; організовує контроль за експертною діяльністю у сфері охорони праці».*

До законопроекту додається також нова стаття 21-1, що визначає обов'язки керівників та фахівців експертних організацій.

Щодо підготовки експертів, вважаю, що недоцільно навчати окремо фахівців для оцінювання стану промислової безпеки та охорони праці на підприємстві (згідно з Постановою № 1107) та окремо експертів з діагностики, які здійснюють огляд, випробування, експертне обстеження устаткування (Постанова № 687). Програма навчання має бути єдиною для всіх, з урахуванням напряму спеціалізації експерта, але межі навчання слід розширити, обов'язково додавши до програми необхідну інформацію щодо організації системи управління охороною праці на підприємстві. І посвідчення мають видаватися всім однакові. Але сьогодні ситуація є такою: експерти державних ЕТЦ навчаються за розширеною програмою та мають право виконувати експертизу в межах Постанови № 1107, у той час як інші експерти такого права не мають. Численні експертні організації обурюються з цього приводу.

До речі, Міністр двома своїми листами наказав Службі скасувати не зареєстрований ним наказ Держгірпромнагляду від 20.04.2007 № 83 «Про затвердження Переліку напрямів діяльності експертів технічних з промислової безпеки та форми посвідчення», яким було встановлено 21 напрям підготовки експертів, та повернутися до наказу № 16 від 20.12.2006 «Про затвердження Порядку атестації фахівців, які мають право проводити технічний огляд та/або експертне обстеження устаткування підвищеної небезпеки», яким передбачено дев'ять напрямів підготовки експертів. Утім, і наказ № 16, й інші нормативно-правові акти, що регулюють сьогодні експертно-технічну діяльність, зважаючи на зміни в законодавстві та сучасні тенденції ринку експертизи, мають бути оновлені. Крім того, вважаю, що вже сьогодні нам варто замислитися над підготовкою майбутніх аудиторів промислової безпеки та охорони праці.

Що ж до намірів влади скасувати дозвільну систему у сфері охорони праці та промислової безпеки, то з урахуванням євроінтеграційних процесів рано чи пізно вони будуть реалізовані. Але на сучасному етапі, в умовах обмежень щодо здійснення державного нагляду, дозвільна система ще має функціонувати. При цьому завдання експерта залишається незмінним: якщо під час проведення експертизи устаткування, машин, механізмів підвищеної небезпеки будуть виявлені вузькі місця у виробництві, що можуть спричинити нещасний випадок, необхідно вказати на це роботодавцю.

Як тільки ми змінимо механізм контролю за таким устаткуванням, підвищимо на законодавчому рівні відповідальність роботодавця в цій сфері та це реально почне працювати, тоді можна буде спокійно переходити на декларативний принцип.

— Якою ви бачите модель функціонування аудиту промислової безпеки та охорони праці?

— Контроль за технічним станом устаткування підвищеної небезпеки має здійснювати роботодавець, який використовує це обладнання. Але якщо роботодавець не в змозі впоратися власними силами, ніхто не забороняє йому звернутися до спеціалізованої організації, що надає такі послуги.

Сьогодні це відбувається таким чином: на замовлення власника експертна організація виконує певний обсяг робіт з обстеження устаткування, машин, механізмів підвищеної небезпеки та пише експертний висновок, наприклад, що будівельні крани можна експлуатувати ще п'ять років. Із цим висновком, який є дійсним протягом року, робото-

давець звертається до відповідного органу та отримує дозвіл. Проте через місяць-два (а може, й наступного дня) оглянуті крани можуть вийти з ладу, наприклад через нехлюйство персоналу. І нема жодних гарантій, що надалі це устаткування експлуатуватиметься з дотриманням усіх НПАОП! Експерт не повинен і не може нести відповідальність за те, що станеться з кранами вже після огляду.

Звідси випливає очевидний висновок, і я завжди про це говорив: жоден дозвіл у сфері охорони праці та промислової безпеки не може замінити нагляд! Це абсолютно різні поняття та функції. Навіть якщо роботодавець отримав дозвіл, це зовсім не означає, що його підприємство можна не перевіряти. Через тиждень, місяць, півроку устаткування можуть, наприклад, кудись вивезти, службу, що контролює технічний стан такого устаткування, ліквідувати, а фаховий персонал звільнити, тощо. Тому на підприємство має прийти інспектор, який перевірить умови дотримання НПАОП.

Аудит охорони праці — це вже інша справа. Аудиторська організація приходить до роботодавця і пропонує на постійній основі здійснювати моніторинг технічного стану наявного устаткування підвищеної небезпеки. Підписується відповідна угода: і для підприємства гора з плечей, і для аудиторської (читай: експертної) організації — постійний заробіток. При цьому обидві сторони угоди мають нести відповідний обсяг відповідальності. Але сьогодні, на жаль, не всі до цього готові.

Те ж саме стосується й переліку робіт підвищеної небезпеки, що виконуються за декларативним принципом. Розумний керівник, перед тим як подати декларацію, запросить фахівця, щоб переконатися, що в нього і з устаткуванням, і з фахівцями все як слід. І вже на підставі отриманого від експерта паперу подасть декларацію.

Але щоб аудит з охорони праці запрацював повною мірою, ми маємо внести відповідні зміни до Закону «Про охорону праці». Тоді буде підготовлено проект постанови про порядок проведення аудиту: хто проводить, хто підлягає перевірці, процедура аудиту, його підготовка, результати, джерела фінансування. А потім — відповідні інструкції, постанови, програми з навчання аудиторів. Також необхідно буде приймати рішення, чи потрібна для них міжнародна атестація, тощо.

— Затверджено Положення про Державну службу України з питань праці. Що з функцій випало, а що додалося в частині контролю за експлуатуванням машин, механізмів, устаткування та об'єктів підвищеної небезпеки?

— Основні функції Держгірпромнагляду перейшли в Положення про Держпраці, додалися функції контролю за гігієною праці та дотриманням трудового законодавства. Хоча я вважаю, що ці напрями нагляду не можна поєднувати — у кожного з них різні цілі та законодавча база. Думаю, в подальшому це рішення може бути переглянуто — час покаже. Проте, на моє переконання, державний нагляд у сфері охорони праці та промислової безпеки має бути іншим. До цього я ще повернуся.

З незрозумілої причини до Положення не увійшла функція Держгірпромнагляду щодо організації роботи з атестації та сертифікації фахівців з неруйнівного контролю. До речі, у змінах до Закону «Про охорону праці» ми цю функцію передбачили.

У попередньому положенні було записано, що Служба організовує за участю ЕТЦ — державних підприємств, які забезпечують науково-технічну підтримку державного на-

гляду та належать до сфери управління Держгірпромнагляду, — проведення експертної оцінки стану безпеки промислового виробництва. Згідно з новим Положенням, Держпраці (як і раніше Служба) організовує цю діяльність, але без зазначення, хто саме проводить це оцінювання. Очевидно, розробники ставили собі за мету розширити коло суб'єктів господарювання, які можуть виконувати такі роботи.

— Які ваші пропозиції щодо підвищення відповідальності роботодавців за недотримання вимог нормативно-правових актів з охорони праці?

— Перше: необхідно значно збільшити розміри штрафів. Друге: запустити механізм неминучості покарання за порушення законодавства про охорону праці. Третє: підприємства мають відшкодовувати Фонду соціального страхування (далі — Фонд) його витрати, пов'язані з виплатами потерпілим внаслідок нещасних випадків на виробництві та сім'ям загиблих. Хай не відразу, частинами, але обов'язково. Ось тоді в роботодавця з'явиться стимул перейматися питаннями охорони праці.

Свого часу я дуже критично був налаштований відносно тоді ще Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. На мою думку, його діяльність тільки «розслабляє» роботодавця: сплативши до Фонду страховий внесок (причому його розмір не залежить від стану охорони праці на підприємстві), він вирішує, що можна спати спокійно — всі витрати травмованим на виробництві будуть відшкодовані. Та й власне Фонд не надто переймався своєю основною місією, для здійснення якої і створювався, — профілактикою виробничого травматизму.

Що необхідно зробити, щоб підвищити відповідальність роботодавця? Перед збільшенням штрафів попередньо слід на законодавчому рівні забезпечити гідне фінансування заходів з охорони праці, адже зараз це копійки: 0,5% від фонду заробітної плати! Треба зробити ці витрати у розмірі 5% від валу, щоб роботодавець мав можливість придбати не лише плакати з охорони праці, але й високоякісні ЗІЗ, а також створити кваліфіковану службу охорони праці. Це і є шлях до змін.

Європейську систему нагляду можна запроваджувати лише за умови, якщо буде створено європейське бізнес-середовище. Скажімо, у Німеччині відповідальність за настання нещасного випадку розподіляється таким чином: 95% покладається на роботодавця, 3% — на страхову компанію і лише 2% — на наглядовий орган. А в нас майже завжди винним опиняється працівник. Хоча, відверто кажучи, культура охорони праці в Україні дійсно є дуже низькою, причому це стосується і працівників, і роботодавців. Тому в даному напрямі також потрібно багато працювати.

— Повернемося до експертних організацій. У світлі зближення України з Європою які кроки здійснила Асоціація «Укрексперт» щодо переорієнтування діяльності експертних організацій, що підпорядковуються Службі, на систему технічного регулювання? Яка кількість (чи відсоток) експертних організацій вже акредитовані як органи з оцінки відповідності?

— Організації, що є членами Асоціації, самостійно визначають сферу своєї діяльності. За наявною у нас інформацією, в якості органів з оцінки відповідності сьогодні акредитовані чотири експертні організації. Стимувальним чинником для проходження процедури акредитації в НААУ є її висока вартість і тривалий строк проведення.

Хочу наголосити, що мета діяльності Асоціації все-таки є дещо іншою. Її було створено 17 років тому, щоб об'єднати зусилля ЕТЦ для здійснення експертно-технічної підтримки державного нагляду. Сьогодні в Асоціації 43 підприємства різної форми власності, у тому числі два наукові інститути, Головний навчально-методичний центр Держгірпромнагляду тощо. І, зазначу, що ми в жодному разі не втручаємось у фінансові справи організацій.

Я вважаю, що Асоціація має проводити семінари, скажімо, кожні два місяці за різними напрямками експертної діяльності. Причому брати в них участь мають не лише керівники ЕТЦ, але й експерти технічні в будівництві, котлонагляді, газовому обладнанні тощо. Якщо фахівці в тій чи іншій сфері збираються хоча б на один день, вони завжди знайдуть спільну мову і визначаться, як працювати далі. Наше законодавство потребує змін, його треба приводити у відповідність із сучасним бізнес-середовищем, і саме фахівці мають формулювати ці зміни.

До речі, Асоціація займається також розробкою НПАОП. Лише протягом 2012–2014 років ми опрацювали або профінансували розробку восьми проектів нормативно-правових актів і стандартів. Причому не тільки в частині експертної діяльності, але й стосовно інших напрямів законодавства про охорону праці.

Проте, на мою особисту думку, розробка НПАОП не є функцією наглядового органу у сфері охорони праці, його завдання — перевіряти дотримання суб'єктами господарю-

вання законодавства, причому увагу треба зосереджувати лише на небезпечних виробництвах. Інспектор повинен контролювати, а не писати НПАОП.

Наглядовий орган має бути підпорядкований безпосередньо або Кабінету Міністрів, або Верховній Раді, але в жодному разі не якомусь із міністерств, оскільки до компетенції такого органу входить також контроль за діяльністю центральних органів виконавчої влади в частині здійснення ними повноважень з питань охорони праці.

Наглядовий орган не повинен надавати адміністративні послуги, формувати державну політику, займатися комплексним управлінням охороною праці, а також контролювати сферу експертної діяльності. Усі ці функції можна делегувати спеціальному державному/національному агентству з питань безпеки праці, надавши йому статус державної, але не бюджетної організації.

Але я розумію, що знову реформувати сферу охорони праці вже неможливо, бо такі дії остаточно загублять цю безліч разів реформовану, але дуже важливу сферу суспільного життя. Сподіваюся, ті перетворення, що зараз відбуваються в Державній службі України з питань праці, дадуть поштовх до позитивної, динамічної розбудови системи охорони праці та промислової безпеки в нашій державі.

Інтерв'ю записала **Людмила Солодчук**,
заступник головного редактора журналу «Охорона праці»

Міжнародна спеціалізована виставка **БЕЗПЕКА ВИРОБНИЦТВА**

**У рамках XIV Міжнародного
промислового форуму – 2015**

ОРГАНІЗАТОР
Міжнародний виставковий центр
ЗА ПІДТРИМКИ
Української національної
компанії "Укрверстатойнструмент"

Технічний партнер: **RentMedia**

24–27
листопада 2015 р.

+38 044 201-11-58, 201-11-56, 201-11-65
e-mail: alexk@iec-expo.com.ua
www.iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua

**МІЖНАРОДНИЙ
ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР**
Україна, Київ, Броварський пр-т, 15
М "Лівобережна"

Пропонуємо комплекс послуг, які охоплюють майже всі сфери діяльності підприємства, пов'язані з роботами підвищеної небезпеки

- Навчання посадових осіб, фахівців, членів комісій та робітників з питань охорони праці
- Атестація зварників (усі способи зварювання)
- Професійно-технічне навчання: ліфтер, водій навантажувача, оператор АЗС, електрогазозварник, стропальник
- Огляд (крім первинного та позачергового), випробування, експертне обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та їх елементів
- Послуги виміральної електротехнічної лабораторії
- Підготовка необхідної документації для отримання дозволів Держгірпромнагляду та свідоцтв ДП «Укрметртестстандарт»
- Розробка та атестація зварювальних технологій
- Допомога у працевлаштуванні наших випускників

02089, м. Київ, вул. Радистів, 64 (їхати 10 хвилин від метро «Лісова», автобус №11, зупинка «Радіоцентр»)
www.liftzvar.com.ua

e-mail: info@liftzvar.com.ua

тел.: (044) 496 95 89

(097) 329 47 98

(068) 373 37 88

бухгалтерія, тел.: (044) 496-95-91, (066) 323 44 95

Реклама

Лише в ДП «Редакція журналу «Охорона праці» Ви зможете придбати єдине повне великоформатне видання Правил улаштування електроустановок з останніми змінами станом на 2015 рік. Вимоги цих Правил розповсюджуються на всі підприємства, організації незалежно від форм власності на засоби виробництва.

УВАГА!
ТИРАЖ
ОБМЕЖЕНИЙ!!!

240
грн

Адреса редакції:
вул.Попудренка, 10/1
тел/факс: (044) 559-15-51
e-mail: dnoorop@gmail.com

ЗНАЙОМТЕСЯ: КРИВОРІЗЬКИЙ ЕТЦ

Костянтин Резніченко,
начальник відділу
технологічних тран-
спортних засобів
ДП «Криворізький ЕТЦ»

Про послуги Криворізького ЕТЦ у галузі техогляду й експертного обстеження технологічних транспортних засобів.

ЗАВДАННЯ ВІДДІЛУ

Нині у відділі працює шість осіб. Відділ здійснює такі види робіт:

- ⇒ проведення державного технічного огляду (обов'язкового технічного контролю) технологічних транспортних засобів – як щорічного, так і перед їх реєстрацією, перереєстрацією, тимчасовою реєстрацією, зняттям з обліку (окрім випадків зняття з обліку у зв'язку з непридатністю, вибракуванням і списанням);
- ⇒ проведення експертного обстеження (технічного діагностування) технологічних транспортних засобів з метою визначення строку подальшої безпечної експлуатації;
- ⇒ проведення експертизи імпортованих технологічних транспортних засобів на їх відповідність вимогам нормативно-правових актів з охорони праці, чинних в Україні;
- ⇒ проведення експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва при виконанні суб'єктами господарювання робіт підвищеної небезпеки й експлуатації машин, механізмів і устаткування підвищеної небезпеки (для отримання дозволу);
- ⇒ проведення експертизи проектної документації при виготовленні технологічних транспортних засобів на їх відповідність нормативним актам з охорони праці;
- ⇒ складання паспортів технологічних транспортних засобів.

Категорія «технологічні транспортні засоби» дуже широка й різноманітна. І шахтний, і кар'єрний, і внутрішньо-заводський транспорт належить до компетенції і сфери інтересів нашого відділу. У нашій системі може бути зареєстрований і звичайний легковий автомобіль, якщо він використовується в певних технологічних цілях, наприклад для контролю злітно-посадкової смуги на аеродромі. Але часто технологічні транспортні засоби – це великотоннажні самоскиди БілАЗ і Caterpillar, гусеничні або колісні трактори й екскаватори, грейдери, скрепери, зварювальні агрегати, причіпні вагончики, дорожні асфальтоукладальники й багато іншої, часом дуже екзотичної й оригінальної техніки. Наприклад, нам доводилося проводити технічний огляд і експертизу на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці, чинним в Україні (далі – експертиза), радіокерованого екскаватора для ламання футеровки всередині гарячих печей. Прогрес техніки настільки стрімкий і динамічний, що не втомлюєшся дивуватися з її можливостей. Україна може пишатися тим, що ми одні з перших в Європі почали застосовувати 220-тонний позашляховий автосамоскид Caterpillar (CAT 793), а наш відділ запросили провести його експертизу. Машина, здатна одночасно перевозити у своєму кузові вантаж чотирьох залізничних вагонів, безумовно, викликає повагу й захоплення.

У листопаді 2014 р. на Інгuleцькому гірничо-збагачувальному комбінаті був урочисто введений в експлуатацію перший в Україні 220-тонний самоскид БілАЗ. У підготовці цієї події брав участь наш відділ, який виконав його експертизу і провів державний технічний огляд перед реєстрацією.

З почуттям гордості й задоволення хочеться також відзначити, що фахівці нашого відділу були запрошені для підготовки до використання в кар'єрах таких гігантів, як електродравлічний екскаватор CAT-6060 і навантажувач CAT-994 з місткістю ковша відповідно 34 і 15 м³.

Відділ конструктивно співпрацює з трьома сотнями великих підприємств, чисельність технологічних

Закінчення. Початок у № 2–3/2015

транспортних засобів на кожному з яких обчислюється десятками. Наприкінці кожного року відділ розробляє графік проведення щорічного державного технічного огляду технологічних транспортних засобів підприємств на наступний рік та повідомляє підприємствам дату і строки проведення. Наше завдання – провести огляд техніки кожного підприємства якісно і в максимально стислі строки. Для цього потрібні знання, досвід, продумана організація робіт і професійна захопленість. Усе це в нас є.

НОРМАТИВНА БАЗА І ПРОПОЗИЦІЇ

Хід виконання роботи фахівцями нашого відділу регламентований, хоча й не так детально, як хотілося б, такими актами:

- ⇒ Порядок відомчої реєстрації та ведення обліку великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 06.01.2010 № 8;
- ⇒ НПАОП 0.00-6.01-10 Порядок проведення державного технічного огляду великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, затверджений наказом Держгірпромнагляду України 27.01.2010 № 9.

При проведенні позачергового технічного огляду, випробування й експертного обстеження технологічних транспортних засобів фахівці відділу керуються вимогами Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою КМУ від 26.05.2004 № 687.

При здійсненні експертизи стану охорони праці та промислової безпеки суб'єктів господарювання перед отриманням ними дозволу на право виконання робіт підвищеної небезпеки й експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки базовим документом є Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою КМУ від 26.11.2011 № 1107.

Це лише частина тих нормативів, які ми використовуємо в роботі. Повний їх перелік значно ширший.

Оскільки співробітники нашого відділу постійно користуються цими нормативно-правовими актами, звертаються до них у процесі роботи, шукають у них відповіді на ті злободенні запитання, які ставить життя, виробництво, то нам добре відомі і їхні слабкі місця. Звичайно, у нас є пропозиції щодо їх удосконалення, внесення в них істотних і важливих, на наш погляд, змін. Крім того, ми розробляємо проекти постанов Кабінету Міністрів з питань, які хвилюють наш відділ. У цьому напрямі ми активно й тісно співпрацюємо з відділом нагляду на транспорті та у зв'язку центрального апарату Держгірпромнагляду.

Питання гармонізації нормативної бази України, що стосується технологічних транспортних засобів, дуже актуальне й максимально вивчене. У цьому напрямі в нас є багато важливих напрацювань, розгляд яких ми хочемо ініціювати. Йдеться і про пакет нормативних документів, і про програму розвитку ЕТЦ, і про алгоритм взаємодії територіального управління з відповідним ЕТЦ. Слід зауважити, що згаданий алгоритм дуже зручний і практичний. Ми хотіли б його запропонувати до розгляду в масштабах усієї Служби. Ми готові на будь-якому рівні здійснювати обговорення і спільне доведення наших напрацювань. Нам лише хотілося б бути почутими.

ЯК ПОБУДОВАНО РОБОТУ ВІДДІЛУ

Кожен понеділок ми працюємо безпосередньо в офісі. Цього дня з підприємств завжди надходить значна кількість інформації про те, хто отримав, прийняв нову техніку, у кого закінчується строк техогляду тощо. У понеділок зручно планувати роботу відділу на наступний тиждень, а окремі види робіт — і на місяць. Виходячи з наміченого пла-

ну робіт прикидаю оптимальний розподіл експертів за територіальним принципом, щоб кожен з них зміг попрацювати на декількох більш-менш близько розташованих підприємствах. Це якщо йдеться про техогляд. Діагностування на підприємстві зазвичай здійснює група у складі мінімум двох експертів. Буває, що на техогляд техніки великого підприємства виїжджає група експертів або навіть увесь відділ.

Хто з працівників відділу на яке підприємство піде — залежить від конкретного набору запланованих робіт, оскільки ми не практикуємо закріплення експертів за підприємствами. Кожен експерт відділу є універсальним фахівцем і виконує конкретний обсяг дорученої на цьому етапі роботи.

Свою роботу на підприємстві кожен експерт будує з максимальною ефективністю й віддачею — так, щоб у кожному одиниці часу виконати максимально можливий обсяг якісної роботи. Ми завжди прагнемо державний технічний огляд (технічний контроль) технологічного транспорту підприємства провести за один день, а в понеділок і п'ятницю оформлюємо необхідну документацію.

Під час технічного огляду технологічного транспорту експерти перевіряють відповідність типу, моделі технологічного транспортного засобу, ідентифікаційних номерів вузлів і агрегатів, номерного знаку записам у документах, що встановлюють право власності. Потім необхідно перевірити документи водія (оператора, машиніста): посвідчення водія і кваліфікаційне посвідчення, наявність медичної довідки, групи електробезпеки для деяких технологічних транспортних засобів, допуск до кар'єра, довідку про проходження перерейсового медогляду. Якщо до документів водія зауважень немає, то експерт допускає його до керування й починає подавати необхідні команди, щоб перевірити технічний стан власне транспортного засобу, а саме: функціонування світлової сигналізації і приладів освітлення, рульового керування, гальмівної системи, навісного обладнання; наявність та якість зварних швів основних вузлів, що впливають на безпеку. Також перевіряються поручневі огорожі, наявність аптечки, вогнегасника, знаку аварійної зупинки, функціонування освітлення й приладів у кабіні водія. Після чого, залежно від результатів,

оглянутий транспортний засіб вирушає в рейс або на ремонт.

Зараз цілеспрямовано працюємо над скороченням часу, протягом якого замовник перебуває у відділі. Усі процедури мають бути максимально прозорими й короткими. Будь-який наш замовник з будь-якою справою, з оформленням будь-якого документа не повинен затримуватися в нашому відділі більш ніж на 10–20 хвилин. За цей час він повинен отримати вичерпну інформацію й коректну професійну допомогу з питання, з яким він до нас звернувся. Жодних черг під дверима нашого офісу!

ПРО СТАВЛЕННЯ ДО РОБОТИ

Робота наша не однотипна, а щодня різна. У ній завжди є елемент пошуку, творчості. Є, куди розвиватися, що поліпшувати, над чим працювати. Життя й виробництво ставлять перед нами різнопланові завдання, проблеми. Розв'язавши чергове завдання, отримавши шукану відповідь, відчуваю радість і втіху: день був прожитий не дарма! Кожного разу, видаючи в чергові руки талон техогляду, промовляю фразу «Працюйте безпечно!» і отримую вдовolenня від якісно зробленої й завершені роботи.

Колись мої колеги доводили необхідність наявності систем пожежогасіння на автомобілях БілАЗ. Нині цей важливий елемент безпеки автосамоскида має широке застосування. Аналогічна ситуація була з вимогою наявності пристрою блокування (сигналізації) підняття кузова під ЛЕП. Спочатку деякі виробники вважали цю норму нездійсненною, за раз же вона реалізована практично на всіх марках самоскидів.

Напрацьовані пропозиції щодо включення до наступного нормативу для великовантажних автомобілів вимоги про обов'язкову наявність кругового відеогляду (360°) з кабіни водія (оператора) і обов'язкове блокування руху самоскида (сигналізації) при виникненні на його шляху перешкоди (іншого транспортного засобу, людини тощо).

Коли в процесі роботи виникають якісь нові ідеї, основним критерієм доцільності їх розвитку і впровадження вважається результат порівняння благ від їх застосування з розмірами витрат на їх реалізацію. Передусім необхідно розсудливо й відповідально зважити всі за і проти. Їх баланс і дозволить оцінити доцільність подальшої роботи над розвитком і реалізацією конкретної ідеї.

Підготував О. Моїсєєнко, власкор

Новітні розробки та сучасні світові тенденції у напрямі захисту органів слуху

Проблема зниження якості слуху або повної його втрати визнана у світі як глобальна.

Згідно з офіційною статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я, більше ніж 5% населення Землі страждає від інвалідизуючої втрати слуху. Тобто така втрата призводить не тільки до погіршення якості слуху, але й має певні соціальні наслідки.

Соціальною адаптацією таких людей в Україні опікується Українське товариство глухих, яке повідомляє, що 2–3% населення страждає нейросенсорною та кондуктивною формами туговухості.

Виділяють природні та штучні причини зниження якості слуху або повної його втрати. У випадку природних причин перш за все мова йде про погіршення слуху, пов'язане з віковими змінами в організмі людини, а саме — з атрофією чутливих слухових клітин у завитку внутрішнього вуха.

У випадку штучних причин така атрофія відбувається набагато швидше, а іноді й миттєво. Головним штучним шкідливим фактором та причиною зниження якості або втрати слуху є **шум**.

Високі рівні шумів також є одним із основних шкідливих факторів в умовах сучасних промислових виробництв. Згідно з вимогами законодавства, якщо рівень будь-яких шумів на робочому місці перевищує 85 дБ, носіння засобів індивідуального захисту органів слуху є обов'язковим.

На сьогодні використовуються дві основні групи засобів захисту органів слуху — це **протишумові вставки** (їх також ще називають берушами) та **протишумові навушники**.

Навушники у свою чергу бувають з функцією активного зниження рівня шумів, яка може змінюватись залежно від рівня навколишнього шуму, або з фіксованою величиною зниження рівня шумів.

Усі засоби індивідуального захисту органів слуху класифікують у першу чергу за величиною акустичної ефективності (англ. — SNR) як найбільш поширений метод.

У повсякденній роботі ми дуже часто стикаємось з тим, що робітники на підприємствах вважають, що чим вища величина **SNR**, тим якісніші протишумові вставки. Але це не зовсім правильний підхід. Тому що, з одного боку, нам треба забезпечити рівень шуму в слуховому каналі користувача не більше 85 дБ після заглушення берушами або навушниками. Але, з іншого боку, ми не повинні повністю заглушати всі шуми та звуки, тому що це неминуче призведе до акустичної ізоляції робітника. Після зниження шумів ми маємо досягти рівня шуму в слуховому каналі нижче 85 дБ. Найбільш комфортним акустичним фоном для більшості здорових людей є рівень шумів у межах 60–65 дБ. Отже, саме цього рівня треба намагатись досягти після заглушення.

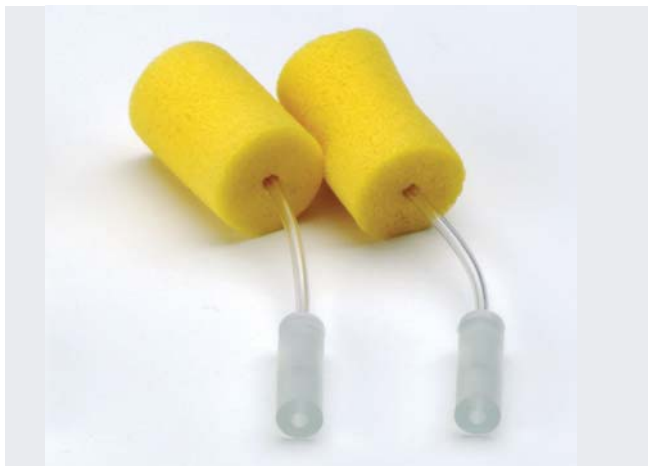
Але якщо засоби індивідуального захисту органів слуху використовуються неправильно, без достатньої щільності прилягання, то й рівень захисту знижується у геометричній прогресії. Крім того, у кожної людини форма слухового каналу є індивідуальною та унікальною. Тому, на жаль, не існує універсального засобу захисту органів слуху, який був би однаково комфортним та ефективним для всіх.

Саме цим у першу чергу обумовлене велике розмаїття засобів індивідуального захисту органів слуху за акустичною ефективністю, формою, м'якістю та конструкцією. При такому величезному асортименті засобів та концепцій захисту першочергове питання, яке турбує користувачів, це: «Навіть якщо мені комфортно у цих берушах

чи навушниках, чи дійсно я захищений ефективно? Який рівень шуму у мене безпосередньо в слуховому каналі вже після захисту?»

Довгий час наука не мала відповіді на ці питання. Але останнім часом були розроблені новітні й прогресивні методи, які дають змогу на це відповісти.

Наприклад, у компанії ЗМ було розроблено систему, яка дає можливість вимірювати акустичну ефективність протишумових вставок безпосередньо у слуховому каналі. Це система **3M EAR-Fit Validation**. Основним компонентом системи є подвійний високочуттєвий мікрофон дуже маленьких розмірів. Одна частина цього подвійного мікрофона вимірює рівень навколишніх шумів, а інша — герметично з'єднана із стандартними моделями берушів ЗМ.

Після розташування вставок у слуховому каналі користувач має можливість виміряти акустичну ефективність даної конкретної моделі вставок для свого типу слухового каналу. Також можна зробити висновки про правильність розташування засобу захисту у слуховому каналі. Результати вимірювань виводяться на екран комп'ютера у вигляді діаграми або у цифровому вигляді та у разі необхідності можуть зберігатись у базах даних.

Над створенням системи EAR-Fit Validation у ЗМ працював окремий колектив вчених компанії. Досвід практичного застосування системи виявив велику зацікавленість клієнтів у всьому світі до таких методів. Використання системи EAR-Fit Validation дає змогу швидко, комфортно та надійно провести заміри акустичної ефективності засобів захисту органів слуху, які застосовуються в умовах діючого виробництва.

Звісно, поруч із перевагами кожний метод має свої недоліки. Що стосується системи EAR-Fit Validation, то на даний момент її можна використовувати тільки стосовно протишумових вставок і лише виробництва компанії ЗМ. Але колектив вчених-розробників системи працює над її оптимізацією, і найближчим часом за допомогою цієї системи можна буде вимірювати й акустичну ефективність протишумових навушників.

У компанії ЗМ також було розроблено **Програму із збереження якості слуху**, і система EAR-Fit Validation є складовим компонентом цієї Програми.

Програма із збереження якості слуху — це інноваційна концепція, що складається з чотирьох складових елементів:

- заміри шумів та аналіз ризику;
- вибір адекватних засобів індивідуального захисту органів слуху;
- профільне навчання;
- валідація.

На етапі валідації, тобто перевірки ефективності заходів щодо захисту, і використовується система EAR-Fit Validation. Програми такого роду широко застосовуються у провідних арміях світу. Наприклад, під час виконання пострілу із легкої стрілецької зброї рівень імпульсного шуму може сягати 120 дБ і вище. Це критичні рівні шумів, навіть разовий вплив яких на організм людини може викликати контузії та миттєву втрату слуху. Тому, як правило, підходи щодо захисту органів слуху у військовому секторі набагато випереджають рівень вимог у цивільному секторі.

Система EAR-Fit Validation широко використовується у практиці армій США, Ізраїлю та інших розвинених країн світу. Також такі практики впроваджують багато промислових підприємств, де перевищення допустимих рівнів шумів є істотним шкідливим фактором на робочих місцях.

Системне впровадження Програми із збереження якості слуху та валідації дає змогу підприємствам ефективно вирішувати проблему втрати слуху робітниками без значних фінансових зусиль.

У разі потреби спеціалісти компанії ЗМ будуть раді поділитись з вами своїм досвідом більш детально та надати додаткову інформацію з питань впровадження таких методів і щодо захисту органів слуху в цілому.

Родіон Картавих, провідний технічний експерт по регіону Центральна та Східна Європа відділу персональної безпеки ТОВ «ЗМ Україна»

ТОВ «ЗМ Україна»

Бізнес-центр «Горизонт Парк»

вул. М. Амосова, 12, 7-й поверх, Київ, Україна, 03680.

Тел. +380 (044) 490-57-77; факс (044) 490-57-75

www.3M.ua

Захист БЕЗ ЗАХИСТУ

Василь Голінько,
завкафедри аерології та охорони
праці Національного гірничого
університету

Сергій Чеберячко,
доцент кафедри аерології
та охорони праці Національного
гірничого університету

Олександр Чиркін,
науковий співробітник,
ТОВ «Бета продакшн»

Нормативна база України, що регламентує використання ЗІЗ органів дихання, є дуже далекою від передової та науково обгрунтованої практики їх вибору і застосування. Роботодавцям будуть корисними рекомендації вчених щодо створення програм респіраторного захисту працюючих.

Захворювання органів дихання (у тому числі не-оборотні й невиліковні, наприклад пневмоконіоз), за даними Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, посідають перше місце у структурі профпатології. Це зумовлено недосконалістю технологічних процесів, використанням застарілого та зношеного устаткування, що призводить до забруднення повітря шкідливими речовинами. Найчастіше в цих умовах єдиною можливим способом забезпечення безпеки праці стає застосування працюючими засобів індивідуального захисту органів дихання (ЗІЗОД). Проте це не завжди дає бажаний результат.

У країнах Європейського союзу ЗІЗОД вважають недостатньо надійним засобом захисту. Наприклад, стандарти Великобританії та ФРН, що регулюють вибір і застосування фільтрувальних засобів захисту, починаються з вимоги до роботодавців вжити всіх можливих заходів для зниження концентрації шкідливих речовин в повітрі робочої зони до безпечного рівня. Це може бути заміна токсичних речовин на менш токсичні, змінення технології з метою зменшення забруднення атмосфери, оброблення матеріалів у герметичних установках, улаштування укриття з місцевими вентиляційними відсмоктувачами та інші прийнятні способи. І лише наприкінці цього списку вказується можливість застосування ЗІЗОД, причому в межах повноцінної програми респіраторного захисту.

ЧОМУ НА ЗАХОДІ ЗІЗОД ВВАЖАЮТЬ НЕНАДІЙНИМИ?

Щоб відповісти на це запитання, потрібно враховувати таке: респіратор має забезпечувати працівника чистим (в ізолюючих ЗІЗОД) або очищеним повітрям і відділяти органи дихання від навколишньої забрудненої атмосфери. При цьому респіратор потрібно використовувати завжди, коли вміст шкідливих речовин у повітрі робочої зони перевищує гранично допустиму концентрацію (ГДК).

Ще в 1960-х роках минулого сторіччя під час застосування ЗІЗОД в атомній промисловості (США) було виявлено, що навіть за наявності справних вискоєфективних фільтрів та за умови своєчасного застосування респіраторів вони не завжди гарантують необхідний ступінь захисту. Додаткові дослідження показали, що **маска далеко не у всіх випадках забезпечує герметичне прилягання**. Це може відбуватися через те, що маска не відповідає формі та розміру обличчя, або людина неакуратно її вдягає, або під час роботи вона може сповзти, і в результаті через зазори, що утворюються, у підмасковий простір починає просочуватися невідфільтроване повітря.

У ході проведених досліджень було встановлено, що під час виконання робіт у реальних виробничих умовах зазори між маскою та обличчям утворюються значно інтенсивніше, ніж під час випробувань у лабораторії. Це пояснюється тим, що короткочасні випробування під час сертифікації в лабораторних умовах не дають можливості імітувати все різноманіття рухів, які можуть здійснювати працівники, виконуючи виробничі операції. Тому середня ефективність респіраторів у різних людей є неоднаковою. Наприклад, вимірювання коефіцієнта захисту ЗІЗОД під час виконання фарбувальних робіт, проведені у США, показали, що середнє зменшення забруднення повітря, яке вдихали працівники, використовуючи при цьому однакові півмаски, може відрізнятись в сотні разів (рис. 1).

Крім того, **серйозною проблемою є визначення строку своєчасної заміни протигазових фільтрів, оскільки практично неможливо точно встановити момент їх відпрацювання**. Його не можна визначити за результатами вимірювання для інших газів в інших умовах (концентрація, вологість повітря, його витрата тощо), а використання суб'єктивної реакції органів чуття людини на потрапляння шкідливих речовин під маску неприпустимо, оскільки частина шкідливих речовин при концентрації, що перевищує ГДК, не має ні запаху, ні смаку (не викликає подразнення тощо).

Але навіть якщо частина працюючих відреагує на появу запаху при концентрації, що не перевищує ГДК, то певна кількість людей через знижену індивідуальну чутливість не зможе вчасно відчувати потрапляння газу під маску. Тому

Рис. 1. Змінення коефіцієнта захисту фільтрувальних респіраторів під час їх експлуатації

в США заборонено використовувати реакцію робітника на запах як ознаку необхідності замінити фільтр. Замінюють за розкладом та за показниками індикаторів закінчення строку служби (рис. 2), що отримали назву ESLI (End of Service Life Indicators). На рис. 3 показано, як розраховувати строк служби протигазового фільтра.

Непоодинокі випадки, коли **ЗІЗОД знімають під час роботи, тим самим нівелюючи їх захисну функцію**. Такі дії працівники пояснюють кількома причинами: респіратор заважає спілкуватися; утруднює дихання; у підмасковому просторі міститься більше вуглекислого газу, ніж кисню; під час використання респіратора виникають неприємні відчуття; звужується поле зору (що є небезпечним як для самого працівника, так і для оточуючих); може значно знизитися працездатність. Усе це «підбурює» людину — за відсутності серйозної та очевидної загрози для життя і здоров'я — ігнорувати респіратор. А суб'єктивна реакція органів чуття, особливо під час напруженого робочого процесу, не завжди дає людині змогу помітити, що концентрація забруднень перевищує ГДК.

Кратність зниження дози пилу $K_{\text{зн}}$, що зібрався в легенях працівника, при постійній концентрації пилу, залежно від коефіцієнта захисту респіратора K_3 і частки часу його невикористання x , можна визначити за формулою:

$$K_{\text{зн}} = \frac{K_3}{1 + x(K_3 - 1)}.$$

Наприклад, за умови невикористання респіратора протягом 0,1 робочого часу кратність зниження дози пилу, що зібрався в легенях працівника, для респіраторів з коефіцієнтами захисту $K_3 = 10$ і $K_3 = 100$ становить відповідно $K_{\text{зн}} = 5,3$ і $K_{\text{зн}} = 9,2$. Звідси витікає, що, незважаючи на істотні відмінності коефіцієнтів захисту респіраторів, дози пилу, що зібрався в легенях працівника, відрізняються менше ніж удвічі, а подальше збільшення коефіцієнта захисту практично не впливає на зниження дози сконцентрованого в легенях пилу.

На підставі проведених досліджень респіраторів слід визнати їх низьку ефективність для профілактики профзахворювань. У США та країнах ЄС від роботодавця вимагають не лише забезпечити працівників респіраторами, але й розробити повноцінну програму респіраторного захисту. Ця програма складається з таких етапів:

- вимірювання забрудненості повітря в зоні дихання працівника з певною періодичністю;
- вибір типу респіратора відповідно до вимог законодавства (наприклад, у США заборонено використовувати півмаски навіть із високоефективними фільтрами при забрудненості повітря, що перевищує 10 ГДК, а повнолицеві маски — понад 50 ГДК);
- індивідуальне підбирання масок, при якому для зниження ймовірності утворення зазорів відповідність маски до форми та розміру обличчя має перевірятися за допомогою спеціальних приладів (рис. 4);
- навчання робітників правильному користуванню ЗІЗ органів дихання;
- організація та контроль за своєчасним і правильним застосуванням, техобслуговуванням і зберіганням ЗІЗ органів дихання;
- проведення медоглядів.

Виконання такої програми хоча й не дає можливості на 100% забезпечити профілактику професійних захворювань, але максимально знижує ризик їх виникнення та розвитку.

УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Зазначимо, що в Україні застосування ЗІЗОД пов'язано з низкою проблем. Традиційно ще з часів СРСР вважається, що недорогі фільтрувальні півмаски можна використовувати при вмісті шкідливих речовин у повітрі робочої зони від 200 до 1000 ГДК, а ефективність повнолицевих масок обмежується лише строком служби фільтра. Такі міркування ґрунтуються винятково на результатах лабораторних досліджень, які (про що ми вже зазначали вище) не можуть вважатися

Рис. 2. Пасивний індикатор закінчення строку служби протигазового фільтра ESLI (при насиченні сорбенту парами ртуті коло в центрі змінює колір з оранжевого на коричневий)

ЗА ОСНОВУ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ НПАОП, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ СФЕРУ ЗАСТОСУВАННЯ ЗІЗОД, МОЖНА ВЗЯТИ ДОСИТЬ ЧІТКІ, ДОКЛАДНІ ТА ОДНОЗНАЧНІ ВИМОГИ **АМЕРИКАНСЬКОГО СТАНДАРТУ 29 CFR 1910.134 RESPIRATORY PROTECTION**

Рис. 3. Результат розрахунків строку служби протигазового фільтра (742 OV органічні сполуки) за допомогою програми SureLife™ фірми Scott (1 година)

Рис. 4. Перевірка відповідності маски формі та розмірам обличчя працівника та його вміння правильно надягати респіратор (людина не повинна відчувати смак розчину солодкої/гіркої речовини, що розпорошується під капюшон)

абсолютно надійними. Крім того, такий підхід до питання су-перечить результатам численних закордонних досліджень ефективності півмасок безпосередньо під час роботи.

Втім, за часів СРСР це не турбувало розробників галузе-вих норм безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту (вони навіть не розмежову-вали протигазові та протиаерозольні ЗІЗОД). За цією тради-цією, уже в незалежній Україні, був прийнятий НПАОП 25.1-3.01-07 «Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам на підприємствах гумотехнічної галузі». Напри-клад, у нормативі просто вказується, що працівникам цієї спеціальності видається протипиловий респіратор — без урахування його конструкції, характеристик (півмаска, повнолицева маска, ЗІЗОД із примусовим подаванням пові-тря під маску) і здатності забезпечити відповідний рівень за-хисту. В інших нормативних документах також відсутня необ-хідна інформація для правильного вибору та експлуатування засобів індивідуального захисту, що може призвести до вико-ристання явно неефективних респіраторів.

Так, НПАОП 0.00-1.04-07 «Правила вибору та засто-сування засобів індивідуального захисту органів дихання» прямо допускає використання фільтрувальних півмасок при високому рівні запилення (що не відповідає сучасним нау-ковим уявленням і загальноприйнятій світовій практиці), а в ДСТУ EN 529-2006 — всупереч вимогам європейського стандарту EN 529, узятого за основу під час його розроб-ки, — не встановлено допустимі межі застосування ЗІЗОД, що не дає змоги обгрунтовано здійснювати їх вибір.

Крім того, проблеми, пов'язані з використанням явно малоефективних типів ЗІЗОД (за конструкцією), можуть посилюватися через низьку якість деяких моделей. Напри-клад, півмаска ПР-7, що використовується в газо- та пило-захисних респіраторах РУ-60, РПГ-67, Ф-62Ш і яка роз-роблена півсториччя тому, має недостатню герметичність. Як виявилось, при встановленні в респіратор із трикотаж-ним обтюратором замість фільтра пластикового пакета у півмасці — через нещільне прилягання її до обличчя — можна дихати!

Зважаючи на проблеми щодо вибору та застосування ЗІЗОД на українських підприємствах, спеціалісти Наці-онального гірничого університету визначили комплекс пер-шочергових заходів, спрямованих на поліпшення ситуації в цій сфері.

КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ РОЗВИТКУ ПРОФЗАХВОРЮВАНЬ

1. Розробити нові або внести зміни до чинних НПАОП:

- що регламентують вибір та застосування ЗІЗ органів дихання (зокрема, встановити межі при-пустимого застосування респіраторів усіх типів і вимоги до періодичності заміни протигазових фільтрів),

- що регламентують порядок перевірки від-повідності маски обличчю та навчання вмінню правильно вдягати респіратор.

За основу для відповідних НПАОП можна взя-ти досить чіткі, докладні та однозначні вимоги аме-риканського стандарту 29 CFR 1910.134 Respiratory Protection

2. До внесення зазначених змін до норматив-но-правових актів вибір ЗІЗОД здійснювати від-повідно до науково обгрунтованих рекомендацій фахівців.

Що стосується порядку вибору та застосу-вання ЗІЗОД, фахівцям з охорони праці можна порекомендувати видання, підготовлені Національним інститутом охорони праці США (National Institute for Occupational Safety and Health, NIOSH): *NIOSH Respirator Selection Logic* («Настанова щодо вибору респіраторів NIOSH», під. ред. Н. Боллінджер, 2004); *NIOSH Guide to Industrial Respiratory Protection* («Настанова що-до застосування респіраторів у промисло-вості», під ред. Н. Боллінджер і Р. Шутца, 1987). Переклади цих видань є у вільному доступі в Інтернеті.

3. Припинити випуск/імпорт і заборонити вико-ристання застарілих моделей ЗІЗОД.

ОСНОВА
ВИДАВНИЦТВО

osnova@i.kiev.ua www.osnova-ua.com

ВИДАВНИЦТВО «ОСНОВА» РЕАЛІЗУЄ

Якимчук Г. К., Адаменко Ю. І., Плівак О. А.
ДОПУСКИ І ПОСАДКИ

Довідник у 2-х частинах

Наведено таблиці допусків і посадок, граничних та основних відхилень ЄСДП для гладких з'єднань, підшипників кочення, загальні технічні вимоги. Подано також нормальні кути, ухили та конусності, допуски і посадки конічних з'єднань, основні допуски розмірів, що не з'єднуються. Викладено методи контролю розмі-рів — граничні калібри та їх розрахунки.

36,00
грн

Ливинець М. П., Немилостивий О. М.
ДОВІДНИК ЕНЕРГЕТИКА

У довіднику викладено вимоги до улаштуван-ня, експлуатації та техніки безпеки під час експлу-атації електроустановок напругою до 10 кВ. По-дано відомості про найчастіше використовуване електроустановки напругою не більше 10 кВ, електро-ізоляційні та провідникові матеріали. Приділено увагу пристроям захисних вимикань і правилам користування електроенергією.

58,00
грн

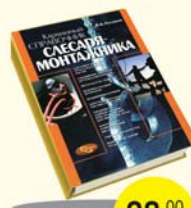
Мова видання: російська

Биковський О. Г.
ДОВІДНИК ЗВАРНИКА

У довіднику систематизовано інформацію про зварюваність усіх конструкційних сплавів, про елек-тродні матеріали та технічні можливості відомих спо-собів електричного та газового зварювання, терміч-ного різання, наплавлення та наплення зносостійких матеріалів. Наведено параметри режиму цих техноло-гічних процесів, технологічні та технічні особливості їх виконання, технічні характеристики сучасного об-ладнання для ручних і механізованих способів зварю-вання, різання, наплавлення та наплення під час ви-робництва металоконструкцій.

42,00
грн

Лісовий В. Б.
**КИШЕНЬОВИЙ ДОВІДНИК
СЛЮСАРЯ-МОНТАЖНИКА**

У довіднику систематизовано відомості про осно-вні сорменти прокату, труб, фасонних частин, про види з'єднань, кріплення деталей і матеріалів, про допуски і по-садки, а також вилучення з ЄСКД, необхідні в повсякден-ній роботі. Наведено довідкові дані щодо вимірювального інструменту, такелажного оснащення. Висвітлено основні питання охорони праці.

28,00
грн

Мова видання: російська

Адреса видавництва: 01032, Київ-32, вул. Жилианська, 87/30.

Тел.: (044) 584-38-97, тел./факс: 584-38-95, 584-38-96

Про соціальні ризики від соціального фонду

Ірина Калиновська,
начальник управління
нормативно-правового
та юридичного забезпечення
Держгірпромнагляду

Чому в новому Законі «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» профілактика нещасних випадків на виробництві віднесена до розряду третьочергових завдань? Та чи справді нові стандарти соціального страхування в Україні відповідають букві та духу європейського права?

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 р. № 77-VIII набув чинності з 1 січня 2015 р. (крім підпунктів 3, 5, 9 та 10 пункту 3 розділу I цього Закону, які набувають чинності з 1 квітня 2015 р.).

Відповідно до розділу II Прикінцеві та перехідні положення Закону, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 14, ст. 71 із наступними змінами) було визнано таким, що втратив чинність.

Згідно із положеннями розділу I Закону, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 46–47, ст. 403 із наступними змінами) викласти в такій редакції: «ЗАКОН УКРАЇНИ Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі — Закон).

Зазначений Закон визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючих громадян щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, охорони життя та здоров'я. З його ухваленням фактично відбулось об'єднання функцій двох Фондів: Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, діяльність яких здійснювалась протягом багатьох років.

Ідея цілком сучасна і передбачає зменшення штату адміністративного персоналу, відповідно, і видатків на його утримання, узгоджується із політикою реформ, спрямованих на досягнення європейських соціальних стандартів, і, можливо, дійсно дозволить усунути корупційні схеми в системі соціального страхування, про які неодноразово йшлося.

А що собою являє (означає) таке часто вживане словосполучення, як «європейські соціальні стандарти»? Є багато фахових думок з цього приводу.

Європейські стандарти обов'язкового соціального страхування закріплені в різноманітних документах Ради Європи та Європейського Союзу. У Преамбулі Європейського кодексу соціального забезпечення 1964 р. (переглянутий 6 листопада 1990 р.) зазначається, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами задля сприяння соціальному прогресу. Кодекс містить **мінімальні соціальні стандарти, які держави повинні забезпечувати** у зв'язку з такими соціальними ризиками: **хвороба, безробіття, старість, трудове каліцтво, професійне захворювання, материнство, інвалідність, втрата годувальника, утримання дітей**.

Та головна теза цього Кодексу — це значна кількість профілактичних

заходів, спрямованих на запобігання виникненню страхового випадку та зниження його соціальних і фінансових наслідків. В інтересах забезпечення гнучкого підходу щодо надання права на допомогу передбачений певний ступінь допусків, який дає змогу при зниженні рівня захисту шляхом будь-яких винятків надавати компенсації або еквівалентне забезпечення.

Рада Європейського Співтовариства прийняла 9 грудня 1989 р. Хартію Співтовариства про основні соціальні права працівників.

Відповідно до її змісту кожен працівник Європейського Співтовариства має право на адекватний соціальний захист і, незалежно від статусу і розміру підприємства, на якому працює, адекватний рівень допомоги з соціального забезпечення. Особи, які не можуть вийти (вперше або повторно) на ринок праці та не мають засобів до існування, повинні отримувати достатні кошти і соціальну допомогу з урахуванням особливостей їхньої конкретної ситуації.

Основна частина європейських трудових стандартів закріплена в **Європейській соціальній хартії (переглянутій) 1996 року, яка захищає 31 право, а стаття 12 покладає на державу обов'язок започаткувати систему соціального забезпечення або підтримувати її функціонування**. При цьому у держав — членів ЄС залишається право визначати основоположні принципи своїх систем соціального забезпечення, і приписи ЄС не повинні істотно впливати на фінансову рівновагу та перешкоджати будь-якій державі-членові зберігати або впроваджувати суворіші заходи захисту.

Проте **Україна**, ратифікувавши 14 вересня 2006 р. Європейську соціальну хартію (переглянуту), **не взяла на себе зобов'язань щодо виконання положень статті 12**.

Так, на сьогоднішній новоприйнятий Закон визначає **види соціального страхування**: у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (далі — страхування від нещасного випадку); медичне. А також містить **визначення загальнообов'язкового державного**

соціального страхування (далі — соціальне страхування): це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України.

Матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності складаються з:

ЗАКОН УКРАЇНИ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» (не чинний)
Стаття 20. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності 1. За страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг:	Стаття 34. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням За загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг:
1) допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);	1) допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною) (статті 35, 37 Закону);
2) допомога по вагітності та пологах;	2) допомога по вагітності та пологах (статті 38, 39 Закону);
3) допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);	3) допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб які померли від нещасного випадку на виробництві) (статті 45, 46 Закону);
4) оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.	4) забезпечення оздоровчих заходів (оплата путівок на санаторно-курортне лікування застрахованим особам та членам їх сімей, до дитячих оздоровчих закладів, утримання санаторіїв-профілакторіїв, надання соціальних послуг у позашкільній роботі з дітьми, у тому числі придбання дитячих новорічних подарунків) (статті 47, 48 Закону).

Отже, ми маємо начебто непомітну, але вагому зміну — забезпечення оздоровчих заходів на оплату лікування, причому із конкретизацією: в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесення захворювань і травм.

Зрозуміло, що законодавець намагався відійти від загальної термінології, зокрема такого терміну, як «забезпечення оздоровчих заходів», до якого цілком можна віднести і профілактику, і діагностику, і лікування, і реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами.

Однак звернемося до положень Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». У ньому термін «медична допомога» визначається як діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також вагітністю та пологами, тобто він чітко розмежовує профілактику, лікування і реабілітацію.

Згідно із пунктом 1.2. Порядку отримання застрахованими особами і членами їх сімей санаторно-курорт-

ного лікування, що сплачується за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, затвердженого постановою правління Фонду від 25.02.2009 № 12, передбачено надання застрахованим особам і членам їхніх сімей санаторно-курортних послуг з комплексного лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань з максимальним використанням природних лікувальних ресурсів, фізіотерапевтичних методів, дієтотерапії, лікувальної фізкультури та забезпечення належних культурно-побутових умов на базі санаторно-курортних закладів, розташованих на територіях курортів державного та місцевого значення або в лікувально-оздоровчих місцевостях.

Не беруся стверджувати, що нова редакція Закону перекреслює можливість отримання послуг з медичної реабілітації та профілактики захворювань у санаторно-курортних закладах, і відповідні роз'яснення повинні надати спеціалісти, та, на мій погляд, **не можна прирівнювати або тлумачити термін «лікування» як медична реабілітація, профілактика захворювань.**

Тепер щодо змін, які відбулись у соціальному страхуванні від нещас-

ного випадку на виробництві та професійного захворювання. У новому Законі є розділ V під назвою «Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

І тут розпочинається найцікавіше.

Згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», що діяв раніше, **страхування від нещасного випадку є самостійним видом загальнообов'язкового державного соціального страхування**, за допомогою якого здійснюється соціальний захист, охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності. Відповідно, враховуючи мету законодавчого акту, було сформовано **завдання страхування від нещасного випадку**, а саме:

⇒ **проведення профілактичних заходів**, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, викликаним умовами праці;

⇒ **відновлення здоров'я та працездатності** потерпілих на виробництві від нещасних випадків або професійних захворювань;

⇒ **відшкодування шкоди**, пов'язаної з втратою застрахованими особами заробітної плати або відповідної її частини під час виконання трудових обов'язків, надання їм соціальних послуг у зв'язку з ушкодженням здоров'я, а також у разі їх смерті здійснення страхових виплат непрацездатним членам їх сімей.

Усе цілком логічно: спочатку заходи з метою недопущення настання нещасного випадку, потім відновлення здоров'я, і вже у разі неможливості відновлення — відшкодування шкоди.

Що ж ми маємо на сьогодні? Новий законодавчий акт не визначає основних принципів та завдань страхування як від тимчасової втрати працездатності, так і від нещасного випадку на виробництві, а лише формулює ключові завдання і функції Фонду соціального страхування України та його робочих органів, до яких у першу чергу належать:

1) **реалізація державної політики** у сферах соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату праце-

здатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, медично-го страхування;

- 2) **надання матеріального забезпечення**, страхових виплат та соціальних послуг відповідно до цього Закону;
- 3) **профілактика нещасних випадків**;
- 4) **віднесення страхувальника до класу професійного ризику виробництва** з урахуванням виду його економічної діяльності;
- 5) **проведення перевірок достовірності поданих страхувальниками відомостей** про види економічної діяльності (у тому числі основний) підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання для віднесення страхувальника до класу професійного ризику виробництва з урахуванням виду його економічної діяльності;
- 6) **здійснення перевірки обґрунтованості видачі та продовження листків непрацездатності** застрахованим особам, у тому числі на підставі інформації з електронного реєстру листків непрацездатності;
- 7) **здійснення контролю** за використанням роботодавцями та застрахованими особами коштів Фонду;
- 8) **аналіз та прогнозування надходження коштів** від сплати єдиного внеску.

Тобто тепер у першу чергу передбачається реалізація Фондом державної політики, далі надання матеріального забезпечення і тільки потім — профілактика нещасних випадків. Таке дивне формування першочерговості порушує загальновідомі світові принципи державної політики, спрямованої на захист здоров'я громадян, як то **пріоритетність профілактики та медичної освіти перед процесом лікування як таким**.

Закон передбачає нові принципи, за якими здійснюється соціальне страхування (див. таблицю). Безумовно, до позитиву тут можна віднести встановлення відповідальності (маю надію, що у майбутньому вона буде більш деталізована) роботодавців та Фонду за реалізацію права застрахованої особи на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за цим Законом.

Що стосується змін, які відбулись у повноваженнях Фонду щодо здійснення заходів з профілактики нещасних випадків, то тут, на мій погляд, більше негативу, аніж позитиву (див. табл.)

Та найбільше новий Закон втратив через відсутність нормативних положень щодо обов'язковості фінансування Фондом профілактичних заходів, у тому числі заходів, що передбачені у державних цільових, га-

ЗАКОН УКРАЇНИ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»

Стаття 3. Принципи соціального страхування

1. Соціальне страхування здійснюється за принципами:

- 1) законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального страхування;
- 2) обов'язковості страхування осіб відповідно до видів соціального страхування та можливості добровільності страхування у випадках, передбачених Законом;
- 3) державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав;
- 4) обов'язковості фінансування Фондом витрат, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг, в обсягах, передбачених цим Законом;
- 5) формування та використання страхових коштів на засадах солідарності та субсидування;
- 6) диференціації розміру виплати допомоги залежно від страхового стажу;
- 7) диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві;
- 8) економічної заінтересованості суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці;
- 9) цільового використання коштів соціального страхування;
- 10) відповідальності роботодавців та Фонду за реалізацію права застрахованої особи на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за цим Законом.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (не чинний)

Стаття 5. Основні принципи страхування від нещасного випадку

Основними принципами страхування від нещасного випадку є:

- 1) паритетність держави, представників застрахованих осіб та роботодавців в управлінні страхуванням від нещасного випадку (**виключено**);
- 2) своєчасне та повне відшкодування шкоди страховиком (**виключено**);
- 3) обов'язковості страхування від нещасного випадку осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту) та інших підставах, передбачених законодавством про працю, а також добровільності такого страхування для осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності;
- 4) надання державних гарантій реалізації застрахованими громадянами своїх прав;
- 5) обов'язковості сплати страхувальником страхових внесків (**виключено**);
- 6) формування та витрачання страхових коштів на солідарній основі;
- 7) диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві;
- 8) економічна заінтересованість суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці;
- 9) цільове використання коштів страхування від нещасного випадку.

ЗАКОН УКРАЇНИ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»

Стаття 50. Профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

1. Фонд здійснює заходи, спрямовані на запобігання нещасним випадкам, усунення загрози здоров'ю працівників, викликаній умовами праці, у тому числі:

- 1) вивчає стан умов, безпеки, охорони праці та профілактичної роботи на підприємствах, у фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, з метою надання страхувальникам необхідних консультацій у створенні ними та реалізації ефективної системи управління охороною праці;

Отже тепер консультування може бути надано виключно у разі вивчення стану умов та безпеки праці на підприємстві.

- 2) бере участь у:
 - навчанні, підвищенні рівня знань працівників, які вирішують питання охорони праці;
- здійсненні наукових досліджень у сфері охорони та медицини праці;
- 3) перевірці стану профілактичної роботи та охорони праці на підприємствах, бере участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві, а також професійних захворювань;

Хіба вивчення стану умов, безпеки, охорони праці та профілактичної роботи на підприємствах не є перевіркою стану профілактичної роботи?

- 4) веде пропаганду безпечних та нешкідливих умов праці, організовує створення тематичних кінофільмів, радіо- і телепередач, видає та розповсюджує нормативні акти, підручники, журнали, іншу спеціальну літературу, плакати, пам'ятки тощо з питань соціального страхування від нещасного випадку та охорони праці;
- 5) бере участь у розробленні законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці;
- 6) вивчає та поширює позитивний досвід створення безпечних та нешкідливих умов виробництва;
- 7) виконує інші профілактичні роботи.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (не чинний)

Стаття 22. Профілактика нещасних випадків

Фонд соціального страхування від нещасних випадків здійснює заходи, спрямовані на запобігання нещасним випадкам, усунення загрози здоров'ю працівників, викликаній умовами праці, у тому числі:

- 1) надає страхувальникам необхідні консультації, сприяє у створенні ними та реалізації ефективної системи управління охороною праці
- 2) бере участь у:
 - розробленні центральними органами виконавчої влади державних цільових та галузевих програм поліпшення стану безпеки, умов праці і виробничого середовища та їх реалізації (**виключено**);
 - навчанні, підвищенні рівня знань працівників, які вирішують питання охорони праці;
 - організації розроблення та виробництва засобів індивідуального захисту працівників (**виключено**);
 - здійсненні наукових досліджень у сфері охорони та медицини праці;
 - 3) перевірці стану профілактичної роботи та охорони праці на підприємствах, бере участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві, а також професійних захворювань;
 - 4) веде пропаганду безпечних та нешкідливих умов праці, організовує створення тематичних кінофільмів, радіо- і телепередач, видає та розповсюджує нормативні акти, підручники, журнали, іншу спеціальну літературу, плакати, пам'ятки тощо з питань соціального страхування від нещасного випадку та охорони праці. З метою виконання цих функцій Фонд соціального страхування від нещасних випадків створює своє видавництво з відповідною поліграфічною базою;
 - 5) бере участь у розробленні законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці;
 - 6) вивчає та поширює позитивний досвід створення безпечних та нешкідливих умов виробництва;
 - 7) виконує інші профілактичні роботи.

лузевих, регіональних програмах поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища.

Отже фактично на виході ми маємо здійснення Фондом профілактичних заходів тільки шляхом вивчення стану умов, безпеки, охорони праці та профілактичної роботи на підприємствах, перевірки стану профілактичних заходів, а якщо простіше, то **ПЕРЕВІРКИ ПІДПРИЄМСТВА**.

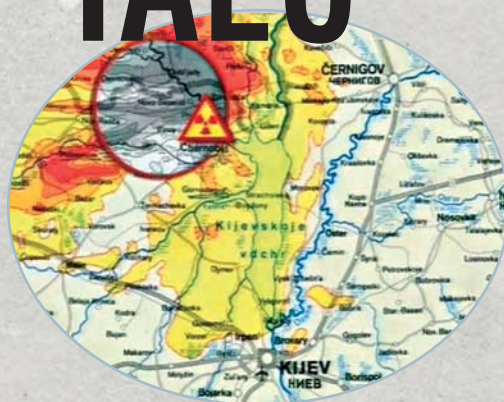
Тоді виникає цілком слушне питання: а чи не є це дублюванням повноважень наглядових органів із різницею лише у неможливості притягувати до відповідальності у разі виявлення порушень? І чи не загубилося під час такого механічного об'єднання те найкраще, що вже реалізовувалося. Можливо, варто змінювати підходи до самого соціального страхування та здійснення контролю за діяльністю Фондів з боку держави та громадянського суспільства?

Ігор Григорук, журналіст

Насправді на ЧАЕС було дві аварії

Про другу ядерну аварію на Чорнобильській атомній електростанції знає весь світ, але правду про першу, що сталася чотирма роками раніше на 1-му енергоблоці станції, номенклатура, як колишня, так і нинішня, досі замовчує.

Володимир Олександрович Корнійчук – герой Чорнобиля, працівник Центральної геофізичної обсерваторії Держгідромету. Він фахівець із більш ніж п'ятдесятирічним стажем, який двічі проводив радіаційні розвідки на ЧАЕС: 1982 року, після аварії на 1-му енергоблоці, та 1986 року, після аварії на 4-му енергоблоці Чорнобильської станції. Про ці трагедії – його очима.

ЧОРНИЙ ВЕРЕСЕНЬ 1982

Аварія на 1-му енергоблоці ЧАЕС сталася 9 вересня 1982 року. Після проведення ремонтних робіт під час пускових операцій розірвався технологічний канал. Спрацювали протиаварійні системи і частину палива через вентиляційну систему винесли назовні. Після цього реактор зупинили та охолодили, але радіоактивні матеріали, що вийшли назовні, спричинили забруднення території станції й довкілля.

У жовтні 1982 року працівників Держгідромету Володимира Корнійчука і Тамару Пряміцину відправили для обстеження території до Прип'яті. У зразках ґрунту, які вони взяли для експертизи, було виявлено частинки опаленого реакторного палива і графіту, що випали з радіоактивної хмари. Осадом із радіоактивних частинок накрило хутір Чистогалівка, розташований за п'ять кілометрів від ЧАЕС. Сумарна радіоактивність сліду від аварії 1982 року становила близько 10 кюрі. Для осаду характерним було випадання довгоживучих ізотопів – цезію-144, цирконію-95, ніобію-98, стронцію-89, стронцію-90 тощо. Також забруднення від аварії виявили у р. Прип'ять, що підтвердила проба води: концентрація цезію-137 у п'ять

разів перевищувала фоновий показник... Копія звіту про експедицію 1982 року зберігається у В. Корнійчука дотепер. Оригінал відправили замовникові робіт у м. Обнінськ (Росія). Ось короткі витяги зі звіту про експедицію: «Виявлено локальну зону радіоактивного забруднення ґрунтів завдовжки 10 км, радіаційно небезпечні радіоактивні матеріали, також є сферичні гарячі частинки ядерного палива...», «Забруднення, що поширилося на довкілля, є сумарним еквівалентом трирічної допустимої дози викиду одного реакторного блока типу РБМК...». Була у звіті також інформація про потребу відселення 50 мешканців зараженої Чистогалівки.

...Нікого тоді не відселили, а наслідки зараження території приховали. Більше того, дехто навіть намагався перешкоджати роботі експедиції Володимира Олександровича. Найбільшим супротивником їхньої діяльності був Віктор Брюханов, колишній директор ЧАЕС, який навіть спромігся вмовити місцевого інспектора ДАІ зняти номери із службового автомобіля членів експедиції. Тож на обстеження території В. Корнійчуку і Т. Пряміцині довелося ходити пішки.

ПОТІМ БУВ КВІТЕНЬ 1986...

Володимир Олександрович 26 квітня 1986 року (це був вихідний) перебував на дачі. Він і гадки не мав, що його весь день розшукували, телефонуючи додому, але так і не знайшли. Тоді О. Корнійчуку треба було терміново їхати до Чорнобиля, щоб провести першу після аварії на станції радіаційну розвідку. Він був там потрібен, як фахівець-дозиметрист, оскільки працював завідуючим лабораторії радіаційного контролю атмосферного повітря Українського центру спостережень за станом природного навколишнього середовища.

Першими 26 квітня до Чорнобилю поїхали заступник начальника українського управління Держкомгідромету СРСР Георгій Потурідіс і Тамара Пряміцина з відділу В. Корнійчука, яка опікувалася питаннями контролю атомних станцій і режимних підприємств. Наступного дня, 27 квітня, В. Корнійчуку дали машину і він забрав з роботи апаратуру та поїхав до аеропорту. Про те, що на ЧАЕС справи кепські, фахівець-дозиметрист дізнався ще до того, як виїхав на станцію. Увечері 26 квітня йому додому зателефонувала Т. Пряміцина і в загальних рисах розповіла про реальну ситуацію на станції. Тамара Костянтинівна (нині покійна) на той час була одним із кращих дозиметристів Союзу. До Чорнобильської аварії 1986 року вона вже проводила радіаційну розвідку на Челябінській АЕС, а 1982 року разом із Володимиром Олександровичем проводила радіаційну експертизу стану радіаційного забруднення довкілля після аварії на 1-му енергоблоці Чорнобильської станції. В перший день у Чорнобилі Г. Потурідіс і Т. Пряміцина отримали велику дозу опромінення, тож Тамарі Костянтинівні було зле — її весь час нудило. Так погано вона почувала себе колись у Челябінську. Там, так само, як і в перший день у Чорнобилі, дозиметрист відчувала різкий присмак металу в роті.

Перші заміри, проведені на метеостанції «Чорнобиль», показали, що в цій зоні досить чисто. Показники гамма-фону були невисокими — 2 тис. 200 мкР/год. Це здивувало В. Корнійчука, тому наступні заміри він вирішив провести у Прип'яті. Дорогою фахівці заміряли фон над Чорнобильським аеродромом. Розвідку провели в польоті на висоті 20–30 м. Пролітаючи над летовищем, вони спостерігали за тим, як у вертольоти вантажили мішки з піском. Потім рятувальники скидали їх на 4-й енергоблок, який дуже димів. У той день стовп ку-

ряви від пожежі на станції здіймався високо в небо. Його було видно ще з аеропорту, розташованого за 17 км від Прип'яті. Мішки з вертольоту льотчики скидали в реактор ще довго — до 7 травня, поки його не закрили. Над летовищем геологічний вимірювальний прилад радіометр СРП показував 3 тис. мкР/год. «Значить, основний напрямок поширення радіації проходить не в цьому місці», — подумав тоді Володимир Олександрович, головним завданням якого було визначити ключовий напрямок поширення радіаційного сліду. Тому він вирішив не летіти відразу до Прип'яті, а спершу обстежити територію Чернігівщини, Київщини та Житомирщини.

Терміново взяли курс на Чернігів, політали вздовж Дніпра — прилади постійно фіксували нормальні фонові показники. У Києві ситуація також була близькою до норми, в Острії трохи гіршою: 60–70 мкР/год. Уже над Овручем рівень радіаційного фону досягав 1000 мкР/год, а коли повернули на Поліське, на 33-му кілометрі прилади знову почали зашкалювати — стрілки дозиметричної апаратури зупинилися десь на позначці 12 тис. мкР/год. Дуже тривожно було В. Корнійчуку спостерігати, як людей з Чорнобиля евакуювали до Поліського. Цього не можна було робити, адже в перші дні після аварії рівень гамма-фону в Поліському досягав 12 тис. мкР/год, хоча у Чорнобилі показники забруднення були зафіксовані у п'ять разів нижчі. Того дня останній політ був до Поліського. Вже звідти фахівець-дозиметрист доповідав телефоном про результати радіаційної розвідки. Під час телефонної розмови з Г. Потурідісом В. Корнійчук зауважив, що на Київ забруднення не пішло, і вказав основні напрямки радіаційних опадів, що проходили північніше Чорнобиля — в сторону Білорусії, частково захоплюючи північні райони України.

Як пригадує Володимир Олександрович, сприятлива ситуація тривала недовго — кілька днів. А коли напрямок вітру різко змінився на південний, лівову частку радіаційного забруднення понесло на Київ. Тож 30 квітня на майданчику лабораторії на проспекті Науки вимірювальна апаратура зафіксува-

ла рівень гамма-фону на позначці 2 тис. мкР/год, зокрема на Троєщині та Оболоні подекуди доходило до 3 тис. мкР/год.

Щодня метеорологи інформували центральні органи влади про зміни радіаційної обстановки після аварії. Разом з тим про реальний стан радіаційного забруднення знали одиниці. Тож В. Корнійчук, продивляючись тоді центральну і регіональну пресу, ніяк не міг збагнути, чому дають неправдиву інформацію про показники забруднення довкілля.

Ці питання непокоїли не тільки його, а багатьох працівників Держгідромету, проте інформація дозиметристів була режимною і розголошенню не підлягала. Зокрема, працівники станцій спостережень і лабораторного контролю (ССЛК) Гідрометслужби СРСР давали у відповідному відділі КДБ підписку про

В лабораторії радіаційного контролю

нерозголошення даних їхніх спостережень. Обговорювати ці питання дозиметристам і працівникам лабораторій можна було лише з колегами по роботі. У разі розголошення інформації можна було потрапити за ґрати на три роки. Ці обмеження стосувалися навіть високопосадовців найвищого рівня. Одного разу, ще 1986 року, Голова Держкомгідромету СРСР Юрій Ізраєль на одному із засідань ЦК Компартії СРСР, присвяченому питанням подолання наслідків аварії на ЧАЕС, запропонував поінформувати громадськість про реальний стан радіоактивного забруднення територій у СРСР, за що мало не поплатився партквитком. Його відразу жорстко попередили, щоб не піднімав ці питання. А вже через чотири роки академіка Ю. Ізраєля на всіх рівнях критикували за повільність і неточність подачі даних про наслідки аварії на ЧАЕС.

Тільки 23 грудня 1990 року В. Корнійчук вперше побачив у офіційній пресі більш-менш об'єктивну оцінку ситуації тих подій. У газеті «Правда України» було надруковано партійний звіт «Об итогах работы комиссии XXVIII съезда Компартии Украины по изучению партийных документов, связанных с Чернобыльской трагедией». Там було написано: «30 апреля, начиная со второй половины дня, в городе Киеве зафиксировано резкое повышение радиоактивности с 50 до 3 тыс. мкР/ч, что намного выше (в десятки раз) допустимых нормативов и аварийных уровней...».

З 30 квітня на перше травня, коли хмару з Чорнобиля понесло на південь, радіаційні опади пройшли через Київ по всій Україні — до самого Чорного моря, а випадання радіаційних опадів зафіксували аж у Грузії. Вони подекуди дійшли навіть до півдня Туреччини. На щастя, поблизу Ельбруського перевалу їх зупинили гірські тумани. Того року через значне радіаційне забруднення довелося знищити весь урожай грузинського чаю...

Найбільше спогадів про після-аварійний період у Володимира Олександровича пов'язано з постійними перельотами. Перших півроку фахівцю-дозиметристу потрібно було дуже багато літати. В середньому він приземлявся за день по тридцять і більше разів, а одного разу йому довелося зробити 46(!) посадок.

Під час одного такого вильоту в Чорнобильську зону (на початку травня 1986 року) треба було зробити посадку в селі Усів, оскільки там фахівці мали взяти проби ґрунту для перевірки в лабораторії. Коли вертоліт приземлився, дуже дивно було побачити у радіаційній зоні селян. Як потім з'ясувалося, три села — Усів, Красне та Машів — випадково забули відселити. Стривожені люди обступили вертоліт і довго розпитували, що відбувається в Чорнобилі, тому що по радіо мало про що могли дізнатися.

Добре запам'яталася Володимирові Олександровичу одна ситуація в Усові. Коли група мала відлітати, дорогу до вертольота зненацька перегородили «Жигулі». За хвилину з машини вийшов селянин, який ніс на руках маленького синочка. Стривожений батько попросив В. Корнійчука забрати малюка з собою. Мовляв, однак усі тут помруть, так може хоч дитина врятується. Володимир Олександрович заспокоїв його і сказав, що скоро всіх звідси заберуть, але тільки

Зростання обсягів виробництва електроенергії на АЕС за роками (%):

1990	⇒	24,5
1991	⇒	27,1
1992	⇒	28,4
1993	⇒	32,9
1994	⇒	34,2
2010	⇒	47,4

після того, як про село повідомлять Державну комісію... Ті три села невдовзі й справді евакуювали, адже влада (не так, як 1982 року) вже прислухалася до В. Корнійчука.

ЧИ МОЖЛИВИЙ ТРЕТІЙ ЧОРНОБИЛЬ В УКРАЇНІ?

Після Чорнобильської трагедії в Україні не сталося жодної серйозної ядерної аварійної ситуації на АЕС, оскільки і вітчизняні, і зарубіжні енергетики стали більш відповідально ставитися до питань безпеки на ядерних об'єк-

Граничний термін експлуатації атомної станції становить приблизно тридцять років, а цей поріг в Україні вже пройшли всі без винятку вітчизняні АЕС.

тах. А також завдячуючи ініціативам Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), що всіляко спонукає виробників цієї галузі дотримуватися міжнародних стандартів безпеки у всіх сферах поводження з ядерними матеріалами. Однак, через значне зношення основних виробничих фондів вітчизняних АЕС, імовірність виникнення масштабної ядерної аварії в нашій державі велика. Пояснюється це тим, що граничний термін експлуатації атомної станції становить приблизно тридцять років, а цей поріг в Україні вже пройшли всі без винятку вітчизняні АЕС, які давно треба зняти з експлуатації та побудувати нові. Або повністю технічно переоснащувати діючі станції.

На жаль, ні зупиняти, ні знімати з експлуатації жодну з діючих АЕС ніхто не збирається. Більше того, у після-аварійний період в Україні йде планомірне нарощення обсягів виробництва електроенергії на атомних станціях. В 1990 р. атомники виробили 24,5%

від загального показника з енергетики. У 1991 р. зростання обсягів продукції становило 27,1%, в 1992 р. — 28,4, у 1993 — 32,9%, в 1994 р. — 34,2%. А вже в 2010 частка виробництва електроенергії на АЕС загалом по Україні становила 47,4%.

Ядерна енергетика в Україні й надалі буде займати ключові позиції серед виробників електроенергії. В усьому світі ця галузь продовжує стрімко розвиватися. Але є й винятки. Зокрема, Японія, після двох пережитих ядерних аварій на Фукусімі, найближчим часом має намір відмовитися від використання атомних електростанцій. Три роки тому там розробили нову енергетичну стратегію, якою передбачені ці питання.

В. Корнійчукові, як працівнику радіометричної лабораторії, відомо все про випадки підвищення радіаційного фону, зафіксовані на території України ще із середини шістдесятих років минулого століття. Зокрема, за останні двадцять з лишнім років ситуація з радіаційним забрудненням на території держави суттєво не змінювалася. А катастрофічних стрибків рівнів радіаційного забруднення, які спостерігалися 1986 р. і 1982 р. у Чорнобильській зоні відчуження, не було взагалі. Більше того, загалом на забруднених територіях, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, рівні забрудненості докілька радіонуклідами поступово зменшуються.

Хоча система оповіщення не дуже і змінилася з часів СРСР, однак превентивні заходи для уникнення трагічних наслідків через виникнення загрозливих рівнів радіоактивного забруднення територій передбачено чинним законодавством. Для цього розроблено та впроваджено плани взаємодії органів державного управління (починаючи з районного рівня).

У разі катастрофічного погіршення ситуації з радіоактивним забрудненням інформація з пунктів спостережень Гідромету швидко надходить до керівників обласного і районного рівнів, які, в свою чергу, повинні оголосити екстрену евакуацію населення з небезпечної зони. І не тільки оголосити, але й забезпечити її своєчасне проведення, підключивши правоохоронців, працівників служби цивільного захисту, держепідеміологів, транспортників і всіх інших учасників, заявлених у планах взаємодії на випадок надзвичайної ситуації. Тепер повністю приховати нові випадки радіоактивного забруднення територій навряд чи вдасться.

СТАЦІОНАРНІ БАГАТОКАНАЛЬНІ ДОЗОР-С-Ц

Стационарний газоаналізатор
з цифровими датчиками.
Кількість каналів – до 62

ДОЗОР-С (IP65)

Стационарний газоаналізатор
з аналоговими датчиками.
Кількість датчиків – до 5

ПЕРЕНОСНІ ДОЗОР-С-М

Переносний багатоконпонентний
газоаналізатор.
Кількість вимірюваних
речовин – до 5

ДОЗОР-С-П

Переносний одноконпонентний
газоаналізатор.
Вбудований або виносний датчик.
Вбудований насос

ГАЗОАНАЛІЗАТОРИ "ДОЗОР-С"

ВИМІРЮВАННЯ ДИМОВИХ ГАЗІВ

ДОЗОР-С-Д

Стационарний газоаналізатор.
Кількість контрольованих газів – до 5

ТЕЧЕШУКАЧІ

ДОЗОР-С-Пп

Діапазон вимірювань – 0–2,5%
Чутливість – 1 ppm

ДОЗОР-С-М-Д

Переносний газоаналізатор
для експрес-аналізу димових газів
у контрольних точках димоходу

ДОЗОР-С-М-ЗХ

Діапазон вимірювань – 0–100 %
Чутливість – 1 ppm

БАГАТОКАНАЛЬНИЙ КИСНЕВИМІРЮВАЧ

ДОЗОР-С

Кількість каналів – до 4.
Занурювальний тип датчика забезпечує
високу швидкість відгуку

КОМПЛЕКС ТЕЛЕМЕТРІЇ

ДОЗОР-С-Г

Забезпечує надійність та безпеку
експлуатації газорозподілення за
рахунок оперативності надходження
даних про технологічний процес газороз-
поділу в режимі реального часу

СЕРТИФІКОВАНІ В УКРАЇНІ, РОСІЇ, БІЛОРУСІ.

Контроль: аміаку NH_3 , горючих газів і парів горючих рідин CnHm , тиску, діоксиду азоту NO_2 , діоксиду сірки SO_2 , діоксиду вуглецю CO_2 , граничного рівня, кисню O_2 , ручних сповіщувачів, оксиду азоту NO , оксиду вуглецю CO , сірководню H_2S , хлору Cl_2 . Розрахунок коефіцієнта надлишку повітря λ і суми NO_x .

НВП "Оріон" Україна, 61070, м. Харків, вул. Рудика 4

Тел.: (057) 719-40-53, 719-40-54, 719-40-55

e-mail: info@orion.com.ua <http://www.orion.com.ua>

Учбовий центр

НОВАТОР

Організовує навчання в м. Києві та регіонах України за бажанням замовника без відриву від виробництва

Ліцензія № 285936 від 23.01.2014,
Ліцензія №041277 від 26.06.2012,
Свідоцтво № 80.1-1.16-045.09 від 22.04.2009

03148, Україна, м. Київ, вул. Тимофія Строкача, 7, офіс 144
e-mail: novator_n@ukr.net www.ucnovator.kiev.ua

Навчання з питань охорони праці

Навчання з питань пожежної безпеки

Навчання з електробезпеки (II, III, IV, V група допуску)

Навчання посадових осіб та спеціалістів за Правилами (понад 100 видів НПАОП)

Спеціальне навчання з питань охорони праці робітників

Професійно-технічне навчання робітничим професіям

НАВЧАННЯ

- З охорони праці під час виконання робіт на висоті (висотно-верхолазні роботи)
- За законодавчими і державними нормативними актами та галузевими інструкціями з технічної та безпечної експлуатації конструкцій, будівель і споруд
- З антикригової обробки повітряних суден

Послуги з підготовки необхідної документації для одержання дозволів Держгірпромнагляду на роботи підвищеної небезпеки та свідоцтв про атестацію вимірювальних електротехнічних лабораторій

**Дистанційне навчання
www.do.ucnovator.kiev.ua**

Лабораторія з атестації робочих місць за умовами праці

Вимірювальна електротехнічна лабораторія

Випробувальна механічна лабораторія

Лабораторія зварювання (атестація зварників)

ТРЕНІНГИ

- Надання першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасного випадку з використанням тренажерів «Фантом-П», «Гоша-06», «Гаврюша» та автоматичних зовнішніх дефібриляторів (АЗД)
- Гасіння осередку пожежі первинними засобами пожежогасіння
- Організація евакуації людей при виникненні надзвичайної ситуації
- Надзвичайний стан: допоможи собі сам

Методичний відділ
+ 38(044) 407-11-00
+ 38(044) 407-11-09
+ 38(067) 231-79-13
+ 38(050) 409-55-10
novator_metod@ukr.net

Бухгалтерія
+ 38(044) 407-10-17
+ 38(067) 500-97-12
novator_n@ukr.net

Відділ маркетингу (продажів)
+ 38(044) 403-83-55
+ 38(044) 407-04-57
+ 38(044) 403-83-56

Лабораторія зварювання
+ 38(044) 407-00-91
+ 38(097) 019-64-37

Відділ комп'ютерного навчання
+ 38(044) 403-84-27
+ 38(095) 807-47-21

Вимірювальна електротехнічна лабораторія
+ 38 (044) 407-10-17
+ 38 (067) 767-51-65

Випробувальна механічна лабораторія
+ 38 (044) 592-53-01
+ 38 (099) 257-00-79

Лабораторія з атестації робочих місць
+ 38(044) 466-91-62

Інтернет-магазин
індивідуальних страхувальних засобів (ІСЗ) для висотників і верхолазів
www.vysotnyk.com.ua

Філіал у м. Харків
+ 38(067) 504-30-74
+ 38(050) 409-54-05
novator_sv@ukr.net

Філіал у м. Донецьк
+ 38(067) 504-28-85
+ 38(050) 409-55-75
novator_donetsk@ukr.net

Офіційний дистриб'ютор
Засоби індивідуального захисту

ТОВ "СП Капрі", тел./факс (044) 274-14-45
E-mail: siz@kapri.com.ua www.kapri.com.ua

НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР ТОВ «ДОБРОТВІР» Проводить підготовку РОБІТНИКІВ за професіями:

- ♦ зварник пластмас (зварник поліетиленових газопроводів);
- ♦ оператор котельні;
- ♦ стропальник;
- ♦ водій навантажувача;
- ♦ водій автомобіля з ГБУ.

А також навчання та перевірку знань КЕРІВНИКІВ та СПЕЦІАЛІСТІВ на знання НПАОП:

- ♦ законодавства з охорони праці;
- ♦ Правил будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів, котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари;
- ♦ Правил безпеки систем газопостачання України (в тому числі керівників монтажних робіт з поліетиленовими газопроводами);
- ♦ Правил подачі та використання природного газу в народному господарстві;
- ♦ Правил ТЕ і ПТБ електроустановок споживачів.

08294, Київська обл., м. Буча, вул. Склозаводська, 3
Тел./факс (045) 97-90-502, тел. (044) 223-80-53,
(067) 503-81-40 (моб.), (067) 250-41-82 (моб.)
E-mail: dobrotvir@i.ua

Ліцензія Міністерства освіти України № 582292 від 25.10.2011р.

ЕКІПАЖ
ТЕХНОЛОГІЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ПОКАЖЧИКИ НАПРУГИ

без вбудованого джерела живлення
контактного типу
світлозвукова індикація
на всі класи напруги

ЗАЗЕМЛЕННЯ ПЕРЕНОСНІ

надійні фазні затискачі
зносостійкі провідники
ізолюючі штанги легкі та міцні
на всі класи напруги

можливе виготовлення заземлень
за вимогами ЗАМОВНИКА

Тел./факс: (057) 778-0161; 752-0158; 293-3147
e-mail: ekipage@kharkov.com

Довіртесь

професіоналам!

УЧБОВИЙ ЦЕНТР ПАТ «КИЇВЕНЕРГО»

проводить освітню діяльність за напрямками:

- ✓ охорона праці, нормативно-правові акти з охорони праці для посадових осіб та інших працівників, членів комісії з перевірки знань
- ✓ технічна та безпечна експлуатація теплових установок і мереж для працівників підприємств, установ та організацій-споживачів теплової енергії
- ✓ технічна та безпечна експлуатація електроустановок для працівників підприємств, установ та організацій з присвоєнням групи з електробезпеки споживачів електричної енергії
- ✓ спеціальне навчання з питань пожежної безпеки

професійно-технічне навчання за професіями:

- ✓ машиніст котлів
- ✓ стропальник

- ✓ електромонтер з монтажу та ремонту кабельних ліній
- ✓ інші

УЧБОВИЙ ЦЕНТР ПАТ «КИЇВЕНЕРГО»

Місцезнаходження: вул. Кудряшова, 15, м. Київ,
тел. (044) 248-11-51, 234-83-06, 201-58-68, тел./факс 248-11-51
E-mail: kovalenko@kievenergo.com.ua
Поштова адреса: 01001, м. Київ, вул. Жилинська, 83/53

ВИСОКА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ – ЗА ПОМІРНІ ЦІНИ!

Ліцензії Міністерства освіти і науки України АЕ №285464 від 08.11.2013 р.,
АЕ № 527065 від 08.09.2014 р., декларація відповідності від 03.06.2013р. № 87-32-к.
Свідомство Держгірпромнагляду № 80.1-16-074.10 від 01.04.2010

ВІРБНИЧО-КОМЕРЦІЙНА ФІРМА «КОМПЛЕКТ»
www.komplekt.ua КОМПЛЕКСНЕ ПОСТАЧАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

24 РОКИ
СТАБІЛЬНО
НА РИНКУ!

СПЕЦОДЯГ
СПЕЦВЗУТТЯ
ЗАСОБИ ЗАХИСТУ
РУКАВИЧКИ
ПРОТИПОЖЕЖНЕ
ОБЛАДНАННЯ

**НАДІЙНО!
ОПЕРАТИВНО!
ВІД ВИРОБНИКА!**

WWW.KOMPLEKT.UA

(0482) 345-345, (048) 785-02-70
для підприємств для дилерів

Навчальний центр
МПП «БУДКВАЛІФКАДРИ»

Запрошує підприємства, установи і організації до співпраці з питань навчання і перевірки знань керівників, ІТП і спеціалістів на знання нормативних актів Держгірпромнагляду

- 3 питань охорони праці
- Правил будови і безпечної експлуатації (вантажопідіймальних кранів, підйомників, котлів, ліфтів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів)
- Правил безпеки систем газопостачання України
- Правил ТЕ і ПБЕ електроустановок споживачів (2—5 група з електробезпеки)
- Правил пожежної безпеки

Навчальний центр проводить також навчання робітників з професій: стропальник, водії навантажувача, ліфтер, оператор ПЦ-84, АЗС, пожежно-технічного мінімуму та інші.

Вартість навчання від 120 грн.

03056, Київ, провулок Ковальський, 13 (вихід з вул. Виборзької, 12).
Тел./факс 277-47-59, тел.: 277-47-60, 277-35-55
www.bqk.kiev.ua info@bqk.kiev.ua

Довіла компанії Держгірпромнагляду № 34.06.3080.42.0 від 27.07.2009р.
Ліцензія Мінсоцполітики України №552.474 від 19.08.2010р.

НВФ «Л.Т.В.» Охорона праці пожежних і добровольців, забезпечення пожежної безпеки

- Вогнегасники усіх типів та видів, технічне обслуговування, перезарядка.
- Спеціальний одяг, обмундирування, взуття.
- Пожежне та спеціальне устаткування, інвентар.
- Пожежно-охоронна сигналізація, автоматичні системи пожехогасіння (проекування, монтаж, обслуговування).
- Противопожежні покриття, фарби, обмазки.
- Двері противопожежні, протиударні та броньовані.

Ліцензія ДД ПБ МНС України № 595362 від 15.07.2011 р.
Тел./факс (044) 464-22-07, тел. 389-84-95.
E-mail: ltv@i.kiev.ua

**ПРОПОНУЄМО ШИРОКИЙ ВИБІР
МАНЕКЕНІВ-ТРЕНАЖЕРІВ ДЛЯ:**

- відпрацювання прийомів надання першої допомоги, порятунку;
 - транспортування потерпілих у надзвичайних ситуаціях;
 - формування навичок при витяганні потерпілих із завалів, зруйнованих будівель, задимлених приміщень;
 - забезпечення прохідності дихальних шляхів, проведення серцево-легеневої реанімації; базової підтримки життя.
- А також муляжі ран і травм для навчання в учбових центрах і рятувальних службах.

«ОНІКО»
04070, Україна, м. Київ
вул. Волоська, 55/57
тел./факс: (044) 502-20-96,
502-24-45
models@oniko.ua
www.oniko.ua

ПРОФІТЕХ® ПРОПОЗИЦІЯ СПІВПРАЦІ

Компанія «Профітех» проводить навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників
Пропонуємо:

- ✓ Навчання та перевірка знань фахівців і робітників з питань охорони праці, промислової безпеки;
- ✓ Навчання спеціалістів на допуск до безпечного виконання робіт та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;
- ✓ Навчання з електробезпеки (II-V група допуску), пожежної безпеки;
- ✓ Професійно-технічне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітників;
- ✓ Консалтинг з питань охорони праці та промислової безпеки, допомога в отриманні дозволу Держгірпромнагляду на виконання робіт та експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки.

Наші викладачі мають спеціальну освіту і досвід практичної роботи для підготовки та перевірки знань.

Ми використовуємо зручні обладнані класи, навчально-виробничі майстерні та лабораторії, комп'ютерні класи, сучасні навчальні програми. Можливий виїзд викладачів на підприємство, індивідуальний графік навчання.

Подати заявку на навчання:

- на нашому сайті www.profitteh.kiev.ua
- електронною поштою office@profitteh.ua
- зателефонувати (044) 453-59-09, (067) 44-77-009, (095) 247-16-64
- завітати до нас в офіс за адресою м. Київ, вул. Вавілових, 9, оф. 2

ЕКІПАЖ
ТЕХНОЛОГІЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ДРАБИНКИ ТА ПІДМОСТКИ ІЗОЛЮЮЧІ СКЛОПЛАСТИКОВІ

Драбинки та підмости виконані цілком з профільного електроізоляційного склопластику за безметалевою технологією та мають такі властивості:

- високу механічну міцність (витримують до 1 т на сходинку);
- стійкі до дії агресивних середовищ;
- не створюють іскру, незаймисті;
- мають пристосування, які не дозволяють титавим довільно розсунатися під час роботи;
- стійке абразивне покриття сходинок запобігає зісковзуванню підошви взуття працюючого;
- підмости для підприємств зв'язку мають робочі поверхні з вологостійкої фанери, вкритої шаром лаку, стійкого до зносу.

м. Харків, вул. Єнакіївська, 4
Тел./факс: (057) 778-01-61 (0572) 93-31-47
e-mail: ekipage@ukrpost.ua

ANCON
T R A D E

Захист професіонала

Комплексний підбір та поставка спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту

- Засоби захисту голови та обличчя
- Засоби захисту органів зору
- Засоби захисту органів слуху
- Засоби захисту органів дихання
- Засоби захисту рук
- Засоби захисту зварника
- Засоби гігієни шкіри
- Засоби захисту від падіння з висоти
- Корпоративний та захисний одяг
- Робоче та спеціальне взуття

Ansell

uvex

SPERIAN

MSA

Stoko

COFRA

ТОВ АНКОН ТРЕЙД

03057, м. Київ, вул. О.Довженка, 10, офіс 26

Тел./факс: (044) 501-13-27(28) (29)

E-mail: info@ancon.com.ua

www.ancon.com.ua

НАУКОВО-ВІСНИКІЙ ЖУРНАЛ
ОХОРОНА ПРАЦІ

ЗАПРОШУЄМО ДО УЧАСТІ!

19-20 травня 2015 року

у Києві відбудеться III Національна науково-практична конференція

«УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМАХ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ»

Конференція проводиться державним підприємством «Редакція журналу «Охорона праці» за підтримки Державної служби України з питань праці, Інституту медицини праці НАМН України

Обговорюватимуться актуальні питання, що стосуються економічних аспектів охорони праці та управління ризиками на виробництві, визначення пріоритетних завдань і шляхів впровадження європейських підходів у системах управління охороною праці

У заході візьмуть участь спеціалісти з охорони праці провідних підприємств та сертифікаційних установ

РЕЄСТРАЦІЙНИЙ ВНОСОК 2800 ГРН* БЕЗ ОПЛАТИ ПРОЇЗДУ ТА ПРОЖИВАННЯ

***АКЦІЯ!**
Реєстраційний
вносок
до 30 квітня 2015 р.
2400 грн

РЕЄСТРАЦІЯ УЧАСНИКІВ:

ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
Україна, 02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1
Тел./факс: (044) 559-19-51, 558-74-27
E-mail: mail@ohoronapraci.kiev.ua

Детальніше з програмою конференції
можна ознайомитися
на сайті журналу «Охорона праці»
www.ohoronapraci.kiev.ua

Р/р 26004060840234
Печерська філія ПАТ «ПРИВАТБАНК», м. Київ
МФО 300711, ЄДРПОУ 21601181
Св. платника ПДВ №35603339
ІПН 216011826532

OZON®

СПЕЦОДЯГ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Безпека — понад усе!

Комплексний підбір та поставка засобів індивідуального захисту!

Респиратор
3M™ 9101 VFlex

Доступний
протиаерозольний захист

Напівмаска
3M™ 6000

Найпопулярніше рішення для
захисту від парів та газів

Протишумові
вставки 3M™ 1271

Комфортний захист слуху,
футляр в комплекті

Навушники
3M™ Peltor Optime I

Безкомпромісний захист слуху

ТОВ «Укртекстиль», OZON®
03151, м. Київ, вул. Волинська, 53
Тел.: (044) 495 1298, 209 0340

www.ozon.com.ua

Офіційний дистриб'ютор
засобів індивідуального захисту

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СПЕЦОДЯГ

044 592 7400
044 592 7300

ТОВ «Бел-Протексьон»
www.bel.ua

23 РОКИ
РАЗОМ
З ВАМИ

**КАБІНЕТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ,
ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ**

СТЕНДИ, ПЛАКАТИ

**ЗНАКИ БЕЗПЕКИ
ТА ДОРОЖНІ ЗНАКИ**

(057) 714-09-08

(044) 229-09-84

www.fort.kharkiv.com

fortsales@ukrpost.ua

fort@kv.ukrtel.net

ЗАХИСНІ КЕЙСИ

герметичні транспортні контейнери

Зброя

Прилади

Обладнання

Документи

Збереження

*Лідери продажів
у світі!*

**EXPLORER
CASES**

Україна Італія

Об'єм
від 2 до 260
літрів

Ударостійкі

Герметичні

Надміцні

Захист від
бруду та пилу

Вирівнювання
тиску

-33°C/+90°C

Кислото-
стійкі

100% захист
ІТ обладнання

WWW.SATURN-DATA.COM

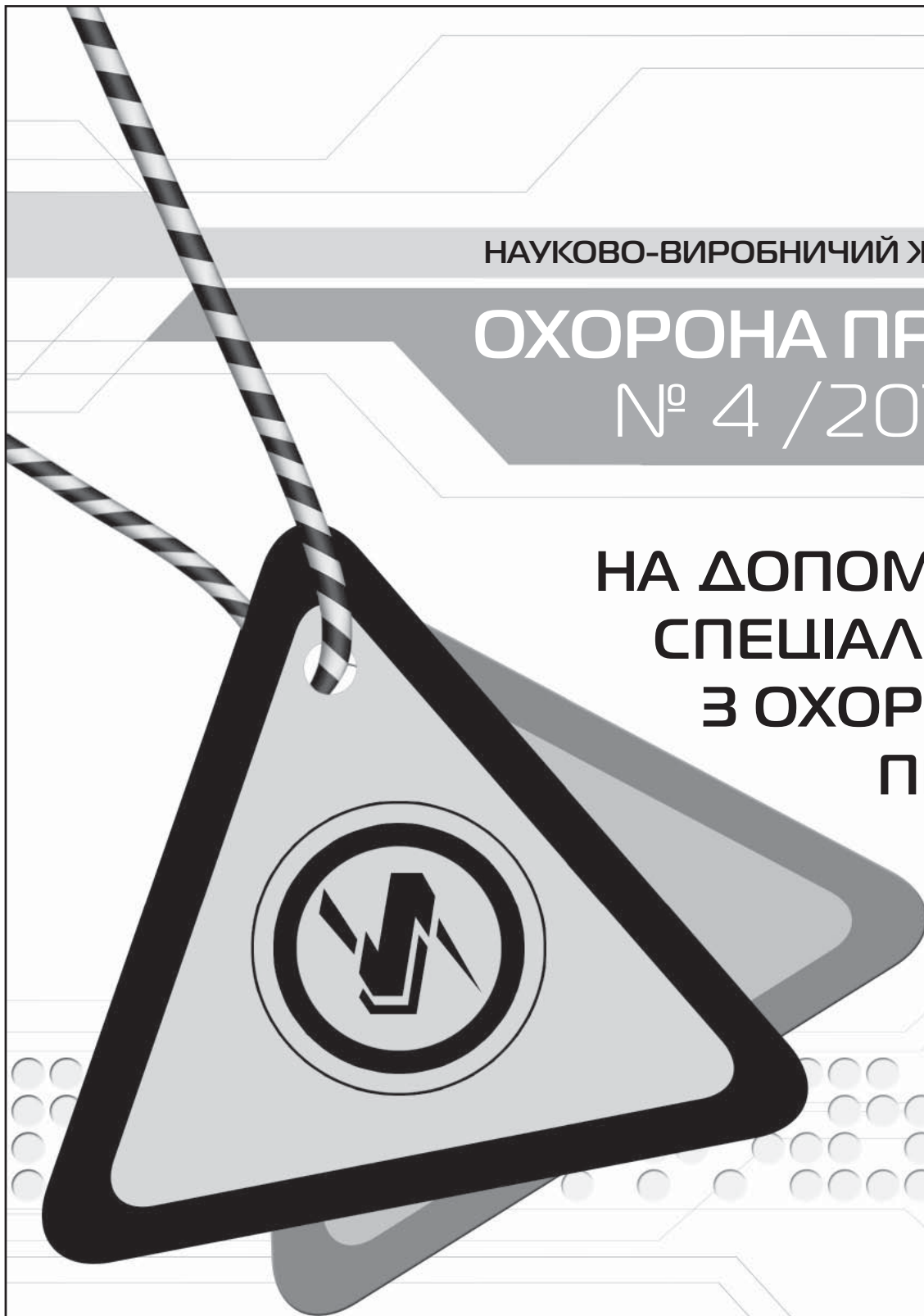
+380 (44) 457-55-55, CASES@SATURN-DATA.COM

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

№ 4 / 2015

НА ДОПОМОГУ
СПЕЦІАЛІСТУ
З ОХОРОНИ
ПРАЦІ

*Положення про Державну службу
України з питань праці*

*Правила охорони праці під час
вантажно-розвантажувальних робіт*

ЗМІСТ

Тетяна Бреус Новини законодавства	3
Положення про Державну службу України з питань праці	6
Правила охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт	13
Безопасный труд в мире – Международные информационные листки опасностей по профессиям. Автомеханик	46
Микола Федоренко Інструкція з охорони праці слюсаря з ремонту автомобілів	48
Примірна інструкція з охорони праці під час виконання робіт у колодязях	54
Запитували – відповідаємо	59

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ
ОХОРОНА ПРАЦІ

НА ДОПОМОГУ СПЕЦІАЛІСТУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ
№ 4 /2015

Адреса редакції
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1
Тел./факс (044) 558-74-11
E-mail: mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

© ОХОРОНА ПРАЦІ

Головний редактор
Дмитро МАТВІЙЧУК
Тел. 558-74-11

Комп'ютерна верстка
Олександр Антоненко

Реклама
Тел.: 296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу
Тел.: 559-19-51, 558-74-27

Поліграфічні послуги
Тел. 559-62-79

Друкується мовою оригіналу

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів.
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен,
географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій.
Рукописи не рецензуються.

За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець

Надруковано в друкарні ДП «Редакція журналу «Охорона праці».
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Закон України «Про внесення змін до статті 23 Закону України «Про міліцію» щодо виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або каліцтва працівника міліції» від 13 лютого 2015 р. № 208-VIII.

Закон України «Про внесення змін до статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 10 лютого 2015 р. № 175-VIII.

Закон України «Про військово-цивільні адміністрації» від 03 лютого 2015 р. № 141-VIII.

Цей Закон визначає організацію, повноваження і порядок діяльності військово-цивільних адміністрацій для забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі проведення антитерористичної операції.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Постанова від 28 лютого 2015 р. № 106 «Про удосконалення порядку надання житлових субсидій».

Постанова набере чинності 01.05.2015 р.

Розпорядження від 25 лютого 2015 р. № 132-р «Про схвалення розроблених Державною службою з надзвичайних ситуацій планів імплементації деяких актів законодавства ЄС».

До переліку актів законодавства ЄС, імплементація яких здійснюється згідно із схваленими планами включено, наприклад, Директиву 2012/18/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 р. про контроль значних аварій, пов'язаних з небезпечними речовинами, що вносить зміни та скасовує Директиву Ради 96/82/ЄС (Офіційний вісник ЄС, L 197, 24 липня 2012 р., с. 1–37).

Розпорядження від 18 лютого 2015 р. № 110-р «Про схвалення розроблених Державною інспекцією ядерного регулювання планів імплементації деяких актів законодавства ЄС».

До переліку актів законодавства ЄС, імплементація яких здійснюється згідно із схваленими планами включено, наприклад, Директиву Ради 2013/59/Євратом від 5 грудня 2013 р., що встановлює основні норми безпеки для захисту від небезпеки, яка виникає від іонізуючої радіації, та припиняє дію Директив 89/618/Євратом, 90/641/Євратом, 96/29/Євратом, 97/43/Євратом та 2003/122/Євратом (Офіційний вісник ЄС, L 13, 17 січня 2014 р., с. 1–73).

Постанова від 18 лютого 2015 р. № 56 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань призначення пенсій».

Постанова від 11 лютого 2015 р. № 96 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці».

Згідно з положенням, затвердженим цією постановою, Державна служба України з питань праці (Держпраці) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики, і який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, на випадок безробіття в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання

Відповідно до постанови від 11.02.2015 № 100 після реорганізації шляхом злиття територіальні органи Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки та Державної інспекції з питань праці правонаступник буде мати назву, наприклад, у м. Києві та Київській області – Головне управління Держпраці у Київській області

соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

Постанова від 11 лютого 2015 р. № 100 «Про утворення територіальних органів Державної служби з питань праці та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України».

Цією постановою утворено як юридичні особи публічного права територіальні органи Державної служби з питань праці за переліком згідно з додатком, реорганізувавши шляхом злиття територіальні органи Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки і Державної інспекції з питань праці.

Розпорядження від 11 лютого 2015 р. № 92-р «Про зміну складу представників сторони органів виконавчої влади у Національній тристоронній соціально-економічній раді».

Цим розпорядженням введено до складу представників сторони органів виконавчої влади у Національній тристоронній соціально-економічній раді, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 р. № 537, як співголову Національної тристоронньої соціально-економічної ради від сторони органів виконавчої влади Розенка Павла Валерійовича — Міністра соціальної політики, та виведено з її складу Денісову Людмилу Леонтіївну.

Постанова від 09 лютого 2015 р. № 85-р «Про надання дозволу на проведення перевірок Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг».

Цим розпорядженням затверджено перелік суб'єктів господарювання, перевірка яких проводиться протягом лютого — червня 2015 р. НКРЕКП.

Розпорядження від 26 січня 2015 р. № 47-р «Про встановлення режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації».

Розпорядження від 26 січня 2015 р. № 48-р «Про надання дозволу на проведення перевірок щодо дотримання вимог законодавства у сфері цивільного захисту».

Згідно з розпорядженням з метою підвищення готовності органів управління та сил цивільного захисту до реагування на надзвичайні ситуації в мирний час та особливий період, запобігання їх виникненню Державній службі з надзвичайних ситуацій та її територіальним органам разом з місцевими органами виконавчої влади надано дозвіл на проведення протягом лютого — березня 2015 р. перевірок стану готовності пунктів управління, захисних споруд та наявності планів цивільного захисту на особливий період і планів реагування на надзвичайні ситуації.

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Наказ від 20 січня 2015 р. № 41 «Про затвердження Положення про державну службу зайнятості», зареєстрований у Мін'юсті 12.02.2015 за № 141/26586.

Державна служба зайнятості (далі — Служба) є централізованою системою державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики України.

Відповідно до п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 05 березня 2014 р. № 90 «Деякі питання державного управління у сфері зайнятості населення» до внесення змін до Законів України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та «Про зайнятість населення» Служба продовжує виконувати завдання і функції у сфері зайнятості населення, трудової міграції та соціального захисту від безробіття, а також функції виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, визначені Законами України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про зайнятість населення».

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Наказ від 19 січня 2015 р. № 18 «Про затвердження Правил охорони праці для працівників музеїв», зареєстрований у Мін'юсті 03.02.2015 за № 125/26570.

З набранням чинності цих Правил вважатимуться такими, що не застосовуються на території України, Правила техніки безпеки в музеях, затверджені Міністерством культури СРСР 08 травня 1974 р. Замість НПАОП 92.52-1.02-74.

Наказ від 19 січня 2015 р. № 19 «Про затвердження Правил охорони праці під час виробництва алюмінію», зареєстрований у Мін'юсті 03.02.2015 за № 126/26571.

З набранням чинності цих Правил вважатимуться такими, що не застосовуються на території України, Правила безпеки при виробництві алюмінію, затверджені Міністерством кольорової металургії СРСР 20 січня 1976 р. та Державним комітетом з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничого нагляду при Раді Міністрів СРСР (Держгіртехнагляд СРСР) 25 травня 1976 р. (НПАОП 27.4-1.04-76).

Наказ від 19 січня 2015 р. № 20 «Про затвердження Правил охорони праці під час експлуатації хвостових і шламових господарств гірничорудних і нерудних підприємств», зареєстрований у Мін'юсті 03.02.2015 за № 127/26572.

З набранням чинності цих Правил вважатимуться такими, що не застосовуються на території України, Правила безпеки при експлуатації хвостових і шламових господарств гірничорудних і нерудних підприємств, затверджені Державним комітетом СРСР з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і з гірничого нагляду 22 грудня 1987 р. Замість НПАОП 0.00-1.53-87.

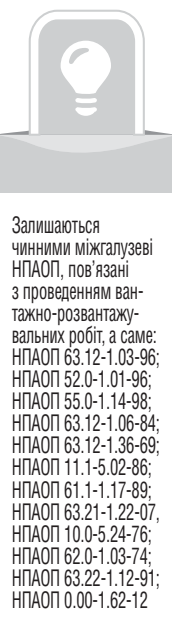
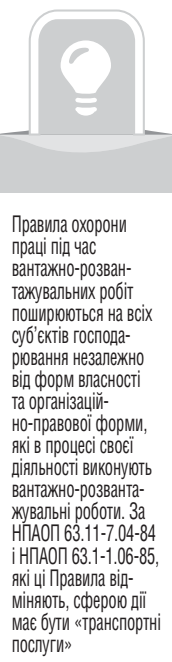
Наказ від 19 січня 2015 р. № 21 «Про затвердження Правил охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт», зареєстрований у Мін'юсті 03.02.2015 за № 124/26569.

З набранням чинності цих Правил вважатимуться такими, що не застосовуються на території України, Вантажно-розвантажувальні, складські та транспортні роботи. Вимоги безпеки, затверджені Державним комітетом УРСР у справах видавництва, поліграфії і книжкової торгівлі у 1984 р. (НПАОП 63.11-7.04-84), Правила техніки безпеки при проведенні вантажно-розвантажувальних робіт на транспортно-складських роботах, затверджені Державним комітетом з матеріального резерву СРСР у 1985 р. (НПАОП 63.1-1.06-85).

Наказ від 27 січня 2015 р. № 36 «Про затвердження Правил охорони праці під час застосування та зберігання дихлоретану», зареєстрований у Мін'юсті 12.02.2015 за № 144/26589.

З набранням чинності цих Правил вважатимуться такими, що не застосовуються на території України, Правила безпеки при застосуванні та зберіганні дихлоретану в установах, організаціях і на підприємствах АН СРСР, затверджені Президією Академії наук СРСР 21 квітня 1981 р. (НПАОП 24.1-1.03-81).

Підготувала **Тетяна Бреус**,
юрисконсульт ДП «Редакція журналу «Охорона праці»

ВІДЗНАЧАЄМО У ТРАВНІ

- 1 і 2 травня** — День міжнародної солідарності трудящих
- 5 травня** — Міжнародний день боротьби за права інвалідів
- 8 травня** — День Червоного Хреста і Червоного Півмісяця
- 9 травня** — День Перемоги
- 10 травня** — День матері
- 15 травня** — Міжнародний день сім'ї
- 16 травня** — День Європи
День науки
- 17 травня** — День пам'яті жертв політичних репресій
- 18 травня** — День боротьби за права кримськотатарського народу
День скорботи і пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу
- 21 травня** — Вознесіння Господнє
- 28 травня** — День прикордонника
- 29 травня** — Міжнародний день миротворців Організації Об'єднаних Націй
- 30 травня** — День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження
- 31 травня** — День Святої Трійці
День хіміка
Всесвітній день без тютюну

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Затвердити Положення про Державну службу України з питань праці, що додається.

Прем'єр-міністр України

А. ЯЦЕНЮК

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

Затверджено постановою Кабінету Міністрів України
від 11 лютого 2015 року № 96

1. Державна служба України з питань праці (Держпраці) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики і який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, на випадок безробіття (далі — загальнообов'язкове державне соціальне страхування) в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

2. Держпраці у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

3. Основними завданнями Держпраці є:

1) реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

2) здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на державному рівні;

3) здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

4) організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

4. Держпраці відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерства та в установленому порядку подає їх Міністрові соціальної політики;

2) готує та подає в установленому порядку пропозиції щодо формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності;

3) координує відповідно до законодавства роботу міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування,

підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

4) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування;

5) розробляє за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування України, всеукраїнських організацій роботодавців та профспілок загальнодержавну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

6) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю;

7) здійснює контроль за правильністю застосування роботодавцями списків на пільгове пенсійне забезпечення, готує пропозиції щодо вдосконалення таких списків;

8) здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці;

9) здійснює державний контроль за дотриманням вимог законодавства про працю, зайнятість населення в частині дотримання прав громадян під час прийому на роботу та працівників під час звільнення з роботи; використання праці іноземців та осіб без громадянства; наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця; дотримання прав і гарантій стосовно працевлаштування громадян, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню; провадження діяльності з надання послуг з посередництва та працевлаштування;

10) здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства про рекламу щодо реклами про вакансії (прийм на роботу);

11) здійснює державний контроль за дотриманням підприємствами, установами та організаціями, у тому числі підприємствами, організаціями громадських організацій інвалідів, фізичними особами, які використовують найману працю, законодавства про зайнятість та працевлаштування інвалідів у частині:

- реєстрації у Фонді соціального захисту інвалідів;
- подання звітів про зайнятість та працевлаштування інвалідів;
- виконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів;

12) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

13) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

14) здійснює в установленому законодавством порядку державний нагляд (контроль) за діяльністю Фонду соціального страхування України;

15) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці, у тому числі нагляд (контроль) за:

- факторами виробничого середовища та виробничих операцій, наявність яких може шкодити здоров'ю працівників;
- виконанням заходів щодо запобігання виникненню професійних захворювань;
- дотриманням вимог санітарних норм та правил;
- своєчасним здійсненням профілактичних заходів, спрямованих на попередження шкідливої дії факторів виробничого середовища і трудового процесу, збереження здоров'я працівників;
- наявністю обов'язкових медичних оглядів працівників;

16) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства у сфері охорони праці в частині безпечного ведення робіт, гігієни праці, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, у тому числі з питань:

- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;
- монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва і машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами, проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;
- виробництва, зберігання, використання отруйних речовин у виробничих процесах, у тому числі продуктів біотехнологій та інших біологічних агентів;
- організації проведення навчання (в тому числі спеціального) і перевірки знань з питань охорони праці; навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами та перевірки їх знань;

17) здійснює державний гірничий нагляд з питань:

- правильності розробки родовищ корисних копалин у частині їх безпечної експлуатації;
- дотримання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час дослідно-промислової

розробки та експлуатації родовищ корисних копалин;

- додержання правил та технологій переробки мінеральної сировини;

- правильності та своєчасності проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

18) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гірничих відносин на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловості, під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств;

19) здійснює нагляд (контроль) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

20) здійснює державний нагляд (контроль) у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, з питань проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

21) здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

22) здійснює нагляд (контроль) на ринку за об'єктами технічних регламентів та бере участь у розробленні правил і процедури ринкового нагляду за об'єктами технічних регламентів та інших нормативно-правових актів у відповідній сфері;

23) здійснює дозиметричний контроль робочих місць та доз опромінення працівників;

24) здійснює контроль за відповідністю визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні внаслідок наявності газу, можливості раптових викидів та гірських ударів, до відповідних категорій;

25) забезпечує складення санітарно-гігієнічних умов праці для подальшого визначення зв'язку захворювання з умовами праці;

26) організовує проведення:

- експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

- державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;

- державної експертизи умов праці із залученням Держсанепідслужби;

- випробування устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки, охорони та гігієни праці;

- експертизи проектної та іншої документації на виготовлення і впровадження технологій і засобів ви-

робництва, засобів колективного та індивідуального захисту, реєстрації, огляду, випробування виробничих об'єктів, інженерних інфраструктур об'єктів соціально-культурного призначення;

- експертної оцінки стану безпеки охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, об'єктів підвищеної небезпеки, а також експертного обстеження (технічного діагностування) устаткування машин, механізмів підвищеної небезпеки;

27) проводить:

- розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

- технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, а також видає за результатами таких розслідувань обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами рішення;

- розслідування обставин та причин виникнення го-стрих і хронічних професійних захворювань та отруєнь;

- моніторинг стану умов праці та здоров'я працівників, що є складовою державного соціально-гігієнічного моніторингу;

28) готує та подає пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності;

29) погоджує:

- ліквідацію та консервацію гірничих об'єктів або їх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку;

- проекти стандартів, технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки та охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо їх безпечного ведення, а також норм відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

- типові навчальні плани і програми навчальних дисциплін «Охорона праці», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі» та інших навчальних дисциплін, пов'язаних із зазначеною сферою;

- типові навчальні плани та програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці;

- проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також проекти захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки таких об'єктів гірничими роботами;

30) видає у передбачених законодавством випадках:

- ліцензії на виробництво вибухових матеріалів промислового призначення та контролює дотримання ліцензійних умов;

- дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

- свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- дозволи на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, контролює дотримання умов дії таких дозволів;

- свідоцтва про державну реєстрацію об'єкта (об'єктів) підвищеної небезпеки;

- гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

31) здійснює у передбачених законодавством випадках реєстрацію:

- великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, веде їх облік та визначає порядок проведення державного технічного огляду таких засобів;

- декларацій безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

- гірничих відводів на розробку родовищ місцевого значення;

32) веде облік підймальних споруд (вантажопідіймальних кранів та машин, ліфтів, ескалаторів, канатних доріг, підйомників, фунікулерів тощо), парових та водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари та гарячої води, атракціонів, об'єктів нафтогазового комплексу та інших об'єктів;

33) визначає уповноважені організації у сфері проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

34) бере участь:

- у проведенні державної експертизи (перевірки) технологічної, конструкторської, технічної документації на впровадження нових технологій, виготовлення засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту щодо відповідності їх нормативним актам з охорони праці;

- у прийнятті закінчених будівництвом об'єктів промислового та виробничого призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- у проведенні державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

- у роботі комісій з розслідування нещасних випадків на виробництві;

- у розслідуванні обставин і причин аварій, розкращання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення;

- у роботі з удосконалення системи ведення обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до компетенції Держпраці;

- у професійній атестації експертів, які проводять експертизу проектної та містобудівної документації щодо дотримання нормативів з питань охорони праці;

35) веде державний реєстр нормативно-правових актів з питань праці, охорони праці, зайнятості населення та гігієни праці, державний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки;

36) сприяє формуванню реєстру підприємств та організацій відповідно до груп ризику для здоров'я працівників та Державного реєстру професійних захворювань;

37) організовує формування та ведення інформаційної бази для прогнозування та проведення аналізу тенденцій забезпечення прав людини відповідно до компетенції Держпраці;

38) здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Держпраці, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

39) формує державне замовлення на науково-дослідні роботи з питань охорони праці, гігієни праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки, контролює виконання державного замовлення;

40) формує та фінансує державне замовлення на підготовку кадрів з питань гігієни праці;

41) виконує функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

42) забезпечує оприлюднення інформації про стан дотримання законодавства з питань, що належать до її компетенції, про свою діяльність, бере участь у проведенні соціального діалогу та взаємодії із всеукраїнськими професійними спілками і організаціями роботодавців з питань, що належать до її компетенції;

43) проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції, у тому числі з питань недопущення дискримінації на робочих місцях ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД;

44) вживає заходів до створення та розвитку інформаційних систем і ресурсів Держпраці;

45) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, залучення громадян до участі в управлінні державними справами, ефективну взаємодію з інститутами громадянського суспільства, сприяє здійсненню громадського контролю за діяльністю Держпраці;

46) забезпечує роботодавців і працівників інформацією та роз'ясненнями щодо ефективних засобів дотримання законодавства та запобігання можливим його порушенням;

47) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Держпраці, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

48) забезпечує здійснення в апараті і територіальних органах соціального діалогу з питань реалізації державної політики у сфері трудових відносин, оплати праці, охорони праці, гігієни праці та соціального захисту, укладення колективних договорів (угод), створення умов

для трудової діяльності працівників та роботи профспілкових організацій відповідно до законодавства;

49) організовує інформаційну та видавничу діяльність з питань, що належать до її компетенції;

50) видає в установленому порядку роботодавцям, суб'єктам господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні в Україні або за кордоном, здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця, а також фондам загальнообов'язкового державного страхування обов'язкові до виконання приписи щодо усунення порушень законодавства з питань, які належать до компетенції Держпраці, та вносить пропозиції щодо накладення дисциплінарних стягнень на посадових осіб, винних у порушенні законодавства;

51) складає у випадках, передбачених законом, протоколи про адміністративні правопорушення, розглядає справи про такі правопорушення і накладає адміністративні стягнення;

52) зупиняє, припиняє, обмежує експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі відповідного розпорядчого документа у передбачених законодавством випадках, а також анулює видані дозволи і ліцензії до усунення порушень, які створюють загрозу життю працівників;

53) здійснює фіксацію процесу проведення перевірок з використанням засобів аудіо-, фото- та відеотехніки;

54) накладає у випадках, передбачених законом, штрафи за порушення законодавства, невиконання розпоряджень посадових осіб Держпраці;

55) здійснює інші повноваження, визначені законом.

5. Держпраці з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті Держпраці, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює добір кадрів в апарат Держпраці та на керівні посади в її територіальні органи, на підприємства, в установи та організації, що належать до сфери її управління, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і працівників апарату Держпраці та її територіальних органів;

3) забезпечує у межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

4) організовує планово-фінансову роботу в апараті Держпраці, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує органі-

зацію та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку;

5) організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів в апараті Держпраці відповідно до встановлених правил;

6) контролює та координує діяльність територіальних органів Держпраці.

6. Держпраці для виконання покладених на неї завдань має право:

1) залучати спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, вчених, представників організацій роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства, а також підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Держпраці;

2) отримувати безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на неї завдань інформацію, документи і матеріали, зокрема від органів статистики — статистичні дані;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку, іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

5) безперешкодно проводити відповідно до вимог закону без попереднього повідомлення в будь-яку робочу годину доби перевірки виробничих, службових, адміністративних приміщень та об'єктів виробництва фізичних та юридичних осіб, які використовують найману працю та працю фізичних осіб, експлуатують машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки, та у разі виявлення фіксувати факти порушення законодавства, здійснення нагляду та контролю за дотриманням якого віднесено до повноважень Держпраці;

6) проводити безперешкодно перевірки в адміністративних приміщеннях робочих органів виконавчих дирекцій Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі — фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування) з питань призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення, передбачених загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, ознайомлюватися під час проведення перевірок з відповідними інформацією, документами і матеріалами та отримувати від фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування необхідні для виконання повноважень Держпраці копії або витяги з документів;

7) одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки про результати проведення експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан виконання профілактичної роботи, причини

порушень законодавства та про вжиття заходів для їх усунення;

8) надавати роботодавцю обов'язкові для розгляду рекомендації щодо внесення у відповідний строк до споруд, технологічних чи організаційних процесів змін, що необхідні для приведення таких процесів у відповідність із положеннями законодавства з питань охорони праці та гігієни праці і підвищення рівня захищеності працівників;

9) залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю) у сфері, що належить до компетенції Держпраці;

10) заслуховувати звіти посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції Держпраці;

11) використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою Держпраці.

7. Держпраці здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи.

На утворені територіальні органи Держпраці може покладати виконання завдань за міжрегіональним принципом.

8. Держпраці під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями.

9. Держпраці у межах повноважень, передбачених законом, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Мінсоцполітики видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує і контролює їх виконання.

10. Держпраці очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра соціальної політики.

Голова Держпраці за посадою є Головним державним інспектором України з питань праці.

11. Голова Держпраці:

1) очолює Держпраці, здійснює керівництво її діяльністю, представляє Держпраці у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами;

2) вносить на розгляд Міністра соціальної політики пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сферах дотримання законодавства про

працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, охорону праці, гігієну праці, здійснення державного гірничого нагляду та промислової безпеки і розроблені Держпраці проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, а також визначає позицію щодо проектів, розробниками яких є інші міністерства;

3) вносить на розгляд Міністра соціальної політики проекти нормативно-правових актів Мінсоцполітики з питань, що належать до компетенції Держпраці;

4) забезпечує виконання Держпраці та її територіальними органами Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, що належать до компетенції Держпраці;

5) подає на затвердження Міністрові соціальної політики плани роботи Держпраці;

6) звітує перед Міністром соціальної політики про виконання планів роботи Держпраці та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності Держпраці, її територіальних органів, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

7) забезпечує виконання Держпраці та її територіальними органами наказів Мінсоцполітики та доручень Міністра соціальної політики з питань, що належать до компетенції Держпраці;

8) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату Держпраці;

9) призначає на посаду та звільняє з посади за погодженням з Міністром соціальної політики керівників і заступників керівників самостійних структурних підрозділів апарату Держпраці, призначає на посаду та звільняє з посади інших державних службовців і працівників апарату Держпраці;

10) призначає на посаду за погодженням з Міністром соціальної політики та головами відповідних місцевих держадміністрацій та звільняє з посади керівників територіальних органів Держпраці;

11) призначає на посаду за погодженням з Міністром соціальної політики заступників керівників територіальних органів Держпраці та звільняє їх з посади;

12) утворює, ліквідовує, реорганізовує підприємства, установи та організації, затверджує їх положення (статuti), укладає контракти з керівниками підприємств, установ та організацій, які належать до сфери управління Держпраці;

13) затверджує штатний розпис та кошторис територіальних органів;

14) затверджує за погодженням із Міністром соціальної політики структуру територіальних органів;

15) розподіляє обов'язки між своїми заступниками;

16) забезпечує взаємодію Держпраці з відповідальним за взаємодію структурним підрозділом Мінсоцполітики, визначеним Міністром соціальної політики;

17) забезпечує дотримання встановленого Міністром соціальної політики порядку обміну інформацією між Мінсоцполітики і Держпраці та своєчасність її подання;

18) скасовує повністю або в окремій частині акти територіальних органів Держпраці;

19) скликає та проводить наради з питань, що належать до компетенції Держпраці;

20) підписує накази Держпраці;

21) вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців та працівників апарату Держпраці, керівників територіальних органів Держпраці, присвоює їм ранги державних службовців (якщо інше не передбачено законом);

22) вносить в установленому порядку подання щодо представлення державних службовців та працівників апарату Держпраці, його територіальних органів до відзначення державними нагородами;

23) дає у межах повноважень обов'язкові до виконання державними службовцями і працівниками апарату Держпраці, її територіальними органами доручення;

24) забезпечує у межах повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, здійснює контроль за її збереженням в апараті Держпраці, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

25) здійснює інші повноваження, визначені законом.

11. Голова Держпраці має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданнями Прем'єр-міністра України, внесеними на підставі пропозицій Міністра соціальної політики. Перший заступник та заступник Голови Держпраці

є відповідно першим заступником та заступником Головного державного інспектора України з питань праці.

12. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держпраці, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у Держпраці може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Держпраці.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Держпраці можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів приймає Голова Держпраці, який затверджує кількісний та персональний склад таких органів, а також положення про них.

13. Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпраці затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структура апарату Держпраці затверджується її Головою за погодженням з Міністром соціальної політики.

Штатний розпис і кошторис апарату Держпраці затверджуються Головою Держпраці за погодженням із Мінфіном.

14. Держпраці є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Казначейства.

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРАВИЛ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНИХ РОБІТ

Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

від 19 січня 2015 р. № 21

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2015 р. за № 124/26569

Відповідно до статті 28 Закону України «Про охорону праці»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, що додаються.

2. Вважати такими, що не застосовуються на території України, Вантажно-розвантажувальні, складські та транспортні роботи. Вимоги безпеки, затверджені Державним комітетом УРСР у справах видавництв, поліграфії і книжкової торгівлі у 1984 році (НПАОП 63.11-7.04-84), Правила техніки безпеки при проведенні вантажно-розвантажувальних робіт на транспортно-складських роботах, затверджені Державним комітетом з матеріального резерву СРСР у 1985 році (НПАОП 63.1-1.06-85).

3. Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України у встановленому порядку:

1) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

2) внести наказ до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

В. Демчишин

ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНИХ РОБІТ

Затверджено наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України
від 19 січня 2015 р. № 21

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2015 р. за № 124/26569

НПАОП 0.00-1.75-15

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Ці Правила поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, які в процесі своєї діяльності виконують вантажно-розвантажувальні роботи, навантаження (розвантаження) або вивантаження (далі — вантажно-розвантажувальні роботи).

2. Ці Правила є обов'язковими для роботодавців та працівників, що виконують вантажно-розвантажувальні роботи.

3. У цих Правилах терміни вживаються в таких значеннях:

автоелектрокар — безрейковий самохідний візок з двигуном внутрішнього згоряння або електричним приводом, що застосовується для перевезення вантажів на промислових підприємствах і залізничних станціях;

автомобілерозвантажувач — пристрій, який призначений для вивантаження зерна та сипучих вантажів зернової групи, кут природного укосу яких не більше 40°, із бортових автомобілів та тягачів із напівпричепами через відкритий задній борт на площадці поздовжнього перекидання, а також автомобільних і тракторних поїздів з причепами без розчеплення через боковий борт на площадці бокового перекидання;

вантажно-розвантажувальна рампа — пересувний міст між підлогою та транспортом для вантажно-розвантажувальних робіт, який дозволяє виконувати загрузку за допомогою навантажувачів; складається з рами, гідравлічної системи підйому, ходових коліс, буксирного пристрою та системи безпеки;

вантажно-розвантажувальний майданчик — горизонтальна поверхня, що призначена для обслуговування транспортних робіт з навантаження або розвантаження вантажів, яка оснащена відповідними вантажопідіймальними кранами і машинами, або навантажувачами періодичної дії, або навантажувачами безперервної дії (стрічкові, скребкові, роторні, шнекові навантажувачі);

вантажно-розвантажувальні роботи — це комплекс заходів, спрямованих на підняття різноманітних вантажів з метою їх завантаження чи розвантаження; такі роботи застосовуються для навантаження (розвантаження) або вивантаження вантажів вручну або за допомогою спеціалізованої техніки (вантажопідіймальних кранів і машин, навантажувачів, автоелектрокарів);

навантажувач — машина циклічної дії, що належить до безрейкового долішнього транспорту (технологічних транспортних засобів), обладнана підймальним механізмом (вантажопідіймачем) і вилами (платформою) або одним із змінних вантажозахоплювальних пристроїв для забезпечення підймання, транспортування, навантаження та розвантаження, штабелювання та укладання вантажів;

підйально-транспортне устаткування — транспортуючі машини, призначені для переміщення масових вантажів безупинним способом та засобами періодично діючого транспорту за допомогою підвісних доріг, рейковим і безрейковим транспортом, а також вантажопідіймальні пристрої циклічної дії зі зворотньо-поступальним рухом вантажозахоплювального органу в просторі;

технологічна схема — сукупність основних і допоміжних виробничих процесів у поєднанні з необхідними для їх виконання засобами механізації та автоматизації, що забезпечує безпечну і ефективну організацію робіт;

транспортно-технологічна схема — схема, в якій відображаються організація транспортного потоку, способи проведення вантажно-розвантажувальних робіт, послідовність виконання технологічних операцій і номенклатура підйально-транспортного устаткування при навантаженні, транспортуванні та розвантаженні.

4. У цих Правилах інші терміни вживаються у значеннях, що визначені Законом України «Про охорону праці», ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».

II. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1. Організація безпечного виконання вантажно-розвантажувальних робіт

1. Роботодавець повинен створити службу охорони праці відповідно до вимог Типового положення про службу охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15 листопада 2004 року № 255, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01 грудня 2004 року за № 1526/10125 (із змінами) (НПАОП 0.00-4.21-04).

2. Роботодавець повинен організувати опрацювання і затвердити нормативні акти про охорону праці, що діють на підприємстві, відповідно до вимог Порядку опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві, затвердженого наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 21 грудня 1993 року № 132, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 лютого 1994 року за № 20/229 (НПАОП 0.00-6.03-93).

3. Роботодавець розробляє та затверджує інструкції з охорони праці відповідно до вимог Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29 січня 1998 року № 9, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 квітня 1998 року за № 226/2666 (далі — НПАОП 0.00-4.15-98).

4. Роботодавець забезпечує проведення попереднього (під час прийняття на роботу) та періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників відповідно до вимог Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 року № 246, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 23 липня 2007 року за № 846/14113 (із змінами).

5. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб та працівників повинні проводитися відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511 (із змінами) (НПАОП 0.00-4.12-05).

6. Роботодавець повинен розробити і затвердити перелік робіт з підвищеною небезпекою відповідно до Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 232/10512 (із змінами), для проведення яких працівникам необхідно пройти спеціальне навчання і щорічну перевірку знань з питань охорони праці.

7. Роботодавець повинен організовувати проведення атестації робочих місць за умовами праці відпо-

відно до Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1992 року № 442.

8. Роботодавець повинен одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки відповідно до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107.

9. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві здійснюються відповідно до вимог Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1232.

10. Забороняється залучення жінок до робіт, визначених у Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 року № 256, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 30 березня 1994 року за № 51/260.

Підіймання та переміщення важких речей жінками необхідно здійснювати з дотриманням Граничних норм підіймання і переміщення важких речей жінками, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 1993 року № 241, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 22 грудня 1993 року за № 194.

11. Забороняється залучення неповнолітніх до робіт, визначених у Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 року № 46, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 28 липня 1994 року за № 176/385.

Підіймання та переміщення важких речей неповнолітніми необхідно здійснювати з дотриманням Граничних норм підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 березня 1996 року № 59, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 16 квітня 1996 року за № 183/1208.

12. Роботодавець повинен забезпечити працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до вимог Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженого наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 24 березня 2008 року № 53, зареєстрованого в Мі-

ністерстві юстиції України 21 травня 2008 року за № 446/15137 (із змінами) (НПАОП 0.00-4.01-08).

13. Засоби індивідуального захисту працівників повинні відповідати вимогам Технічного регламенту засобів індивідуального захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2008 року № 761.

14. Працівники повинні бути забезпечені спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам загальних професій різних галузей промисловості, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 16 квітня 2009 року № 62, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 травня 2009 року за № 424/16440 (далі — НПАОП 0.00-3.07-09).

Не допускаються до роботи працівники без відповідних засобів індивідуального захисту.

15. Вантажно-розвантажувальні роботи необхідно виконувати з дотриманням таких вимог:

— Правил будови і безпечної експлуатації навантажувачів, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 31 грудня 2008 року № 308, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 03 лютого 2009 року за № 103/16119 (НПАОП 0.00-1.22-08);

— Правил будови і безпечної експлуатації підйомників, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 08 грудня 2003 року № 232, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 30 грудня 2003 року за № 1262/8583 (із змінами) (НПАОП 0.00-1.36-03);

— Правил охорони праці на автомобільному транспорті, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 09 липня 2012 року № 964, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 01 серпня 2012 року за № 1299/21611 (НПАОП 0.00-1.62-12);

— Правил техніки безпеки і виробничої санітарії на підприємствах по зберіганню та переробці зерна Міністерства хлібопродуктів СРСР, затверджених наказом Міністерства хлібопродуктів СРСР від 18 квітня 1988 року № 99 (НПАОП 15.0-1.01-88);

— Типової інструкції з безпечного ведення робіт для кранівників (машиністів) стрілових самохідних (автомобільних, гусеничних, залізничних, пневмоколісних) кранів, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 25 вересня 1995 року № 135, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 10 жовтня 1995 року за № 371/907 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.03-95);

— Типової інструкції з безпечного ведення робіт для стропальників (зачіплювачів), які обслуговують

вантажопідіймальні крани, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 25 вересня 1995 року № 135, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 10 жовтня 1995 року за № 372/908 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.04-95);

— Типової інструкції з безпечного ведення робіт для кранівників (машиністів) баштових кранів, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 14 листопада 1995 року № 175, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27 листопада 1995 року за № 425/961 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.05-95);

— Типової інструкції для осіб, відповідальних за безпечне проведення робіт з переміщенням вантажів кранами, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 20 жовтня 1994 року № 107, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 13 березня 1995 року за № 60/596 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.06-94);

— Типової інструкції для осіб, відповідальних за утримання вантажопідіймальних кранів у справному стані, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 20 жовтня 1994 року № 107, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 13 березня 1995 року за № 59/595 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.07-94);

— Типової інструкції з безпечного ведення робіт для кранівників (машиністів) кранів мостового типу (мостових, козових, напівкозових), затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 20 березня 1996 року № 45, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 березня 1996 року за № 143/1168 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.18-96);

— Типової інструкції з безпечного ведення робіт для кранівників (машиністів) порталних кранів, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 29 січня 1996 року № 13, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 12 лютого 1996 року за № 63/1088 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.19-96);

— Типової інструкції для інженерно-технічних працівників, які здійснюють нагляд за утриманням та безпечною експлуатацією вантажопідіймальних кранів, затвердженої наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 20 жовтня 1994 року № 107, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 13 березня 1995 року за № 58/594 (із змінами) (НПАОП 0.00-5.20-94);

— ГОСТ 12.3.020—80 «ССБТ. Процессы перемещения грузов на предприятиях. Общие требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.3.020—80).

16. Експлуатація будівель, споруд та інженерних мереж підприємства здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства.

17. Будова, виготовлення, установлення, монтаж, демонтаж, налагодження, експлуатація, ремонт, реконструкція та модернізація вантажопідіймальних кранів і машин, їх складових частин, а також ванта-

жозахоплювальних органів, пристроїв, тари та ко- лисок повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кра- нів, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18 червня 2007 року № 132, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 09 липня 2007 року за № 784/14051 (далі — НПАОП 0.00-1.01-07).

2. Вимоги щодо створення безпечних умов праці

1. Роботодавець повинен забезпечити санітар- но-гігієнічний стан виробничих приміщень відпо- відно до вимог Державних санітарних норм і правил при роботі з джерелами електромагнітних полів, затверджених наказом Міністерства охорони здо- ров'я України від 18 грудня 2002 року № 476, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 березня 2003 року за № 203/7524 (далі — ДСН 3.3.6.096-2002), Вимог до роботодавців щодо захи- сту працівників від шкідливого впливу електромаг- нітних полів, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 05 лютого 2014 року № 99, зареєстрованих у Мі- ністерстві юстиції України 25 лютого 2014 року за № 335/25112 (НПАОП 0.00-7.13-14), Санітарних норм виробничого шуму, ультразвуку та інфразву- ку ДСН 3.3.6.037-99, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 37 (далі — ДСН 3.3.6.037-99), Державних санітарних норм виробничої загальної та локальної вібрації ДСН 3.3.6.039-99, затверджених постановою Головного державного санітарного лі- каря України від 01 грудня 1999 року № 39 (далі — ДСН 3.3.6.039-99), міждержавних стандартів ГОСТ 12.1.001—89 «ССБТ. Ультразвук. Общие требования безопасности», ДСТУ ГОСТ 12.1.012:2008 «ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования», ГОСТ 12.1.003—83 «ССБТ. Шум. Общие требования безопасности».

2. Під час організації та ведення технологіч- них процесів, пов'язаних із застосуванням шкідли- вих речовин, необхідно дотримуватися вимог ГОСТ 12.1.007—76 «ССБТ. Вредные вещества. Классифи- кация и общие требования безопасности».

3. Мікроклімат у виробничих приміщеннях по- винен відповідати вимогам Санітарних норм мікро- клімату виробничих приміщень ДСН 3.3.6.042-99, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 42, та ГОСТ 12.1.005—88 «ССБТ. Общие сани- тарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны» (далі — ГОСТ 12.1.005—88).

4. Природне та штучне освітлення на робочих міс- цях повинно відповідати вимогам законодавства.

5. До експлуатації допускаються справне устат- кування, механізми або пристрої, що відповідають

вимогам ГОСТ 12.2.003—91 «ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.2.003—91).

6. Роботи по очищенню цистерн повинні викону- вати не менше ніж три працівники, один із яких пе- ребуває в цистерні, а двоє працівників, що спосте- рігають за виконанням роботи (спостерігачі), повинні перебувати поза цистерною. Між спостерігачами і працівником у цистерні повинен бути встановле- ний переговорний зв'язок або визначені сигнали, які передаються за допомогою страхувального каната (мотузки), що забезпечує підйом працівника нагору на його вимогу.

7. Навантаження (розвантаження) балонів з го- рючими газами, а також легкозаймистих рідин, речовин і матеріалів забороняється виконувати в спецодязі, виготовленому із синтетичних матеріа- лів та матеріалів, здатних накопичувати на своїй по- верхні заряди статичної електрики, та в спецвзутті, підбитому металевими (крім латунних) цвяхами або підковами.

3. Вимоги до місць проведення вантажно-розвантажувальних робіт, території підприємства, виробничих будівель і споруд

1. Позначення небезпечних зон та відповідного устаткування повинно відповідати вимогам Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я праців- ників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року № 1262 (далі — Технічний регламент знаків безпеки і захисту здоров'я працівників), ГОСТ 12.2.058—81 «ССБТ. Краны грузо- подъемные. Требования к цветовому обозначению частей крана, опасных при эксплуатации» та ГОСТ 12.4.026—76 «ССБТ. Цвета сигнальные и знаки без- опасности» (далі — ГОСТ 12.4.026—76).

2. Місця проведення вантажно-розвантажуваль- них робіт повинні бути рівні, мати тверде, рівне по- криття та ухил не більше 5°.

3. Для проходу (підйому) працівників на робоче місце для безпечного пересування повинні бути пе- редбачені тротуари, сходи, містки, трапи, які повинні бути справні, розраховані на робоче навантаження і застосовуватися відповідно до свого призначення.

4. На місцях проведення вантажно-розвантажувальних робіт повинна забезпечуватися можливість руху транспортних засобів, засобів механізації і праців- ників без зустрічей і перетинань технологічних потоків.

5. Місця проведення вантажно-розвантажуваль- них робіт, у тому числі проходи та проїзди, повинні мати природне і штучне освітлення відповідно до ви- мог законодавства, при немеханізованому наванта- женні (розвантаженні) вантажів — 2 лк, за допомогою вантажопідіймальних машин — 10 лк.

Освітленість повинна бути рівномірною, без слі- пучої дії світильників на працівників. Типи світильни- ків необхідно вибирати залежно від умов навколиш- нього середовища і властивостей вантажу.

6. Ширина проїздів на площадках для укладання вантажів повинна забезпечувати безпеку руху транспортних засобів і підйомально-транспортного устаткування.

Взимку площадки повинні бути очищені від снігу та льоду, а у випадку заledenіння — посипані піском, шлаками.

7. Площа вантажно-розвантажувальних майданчиків повинна забезпечувати відстань між габаритами транспортних засобів не менше ніж 1 м. При проведенні навантаження і розвантаження поблизу будинку відстань між будинком і транспортним засобом з вантажем повинна бути не менше ніж 0,8 м.

8. Для правильного розміщення транспортних засобів під час навантаження сипучих вантажів необхідно визначити місце зупинки транспортних засобів та нанести розмежувальні лінії.

9. Вантажно-розвантажувальні роботи з легкозаймистими рідинами, речовинами і матеріалами, із застосуванням відкритого вогню повинні виконуватися з оформленням наряду-допуску, оформленого згідно з вимогами Інструкції з організації безпечного ведення вогневих робіт на вибухопожежонебезпечних та вибухонебезпечних об'єктах, затвердженої наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 05 червня 2001 року № 255, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 23 червня 2001 року за № 541/5732 (НПАОП 0.00-5.12-01).

10. У місцях постійного навантаження (розвантаження) їдких і корозійних речовин повинен бути встановлений аварійний душ (ванни з водою). Крім того, ці місця повинні бути забезпечені нейтралізуючими речовинами (розчинами крейди, вапна, соди).

11. Під'їзні колії до площадок повинні мати тверде покриття й утримуватися в справному стані: спуски і підйоми в зимовий час повинні бути очищені від льоду і снігу та посипані піском. Ширина під'їзних колій повинна бути не менше ніж 6,2 м при однобічному русі з відповідним розширенням на закругленнях доріг.

12. Відкриті складські площадки, що прилягають до залізничних колій, повинні перебувати від них на відстані не менше ніж 2,5 м.

Розміщення вантажів поблизу залізничних та підкранових колій повинно відповідати вимогам ГОСТ 12.3.009—76 «ССБТ. Работы погрузочно-разгрузочные. Общие требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.3.009—76).

13. Територія відкритих складських площадок повинна утримуватися в чистоті.

Відходи пакувального матеріалу, сміття необхідно збирати в сміттєві баки, розташовані за межами складської площадки, і вчасно вивозити.

14. Відкриті площадки, на яких розміщені склади паливних та легкозаймистих рідин, повинні бути огорожені та мати по периметру обвалування відповідно до вимог нормативно-правових актів з пожежної безпеки.

15. Заглиблені резервуари, колодязі, люки повинні бути закриті міцними кришками врівень з прилягаючою територією.

Під час проведення ремонтних робіт на території заглиблення, які не можуть бути закриті (котловани, траншеї, ями), повинні мати огороження висотою 1 м із суцільним зашиттям по низу 0,15 м; колодязі, які необхідно тимчасово відкрити, повинні бути огорожені або закриті щитами з установкою попереджувальних (заборонних) переносних знаків безпеки і освітлюватися в темний час доби.

16. Склади для зберігання лакофарбових і полімерних матеріалів, кислот і лугів, цементу та сипучих матеріалів, які забруднюють атмосферне повітря, необхідно розташовувати відносно інших складів з підвітряного боку.

17. Пішохідні доріжки повинні бути максимального короткими з мінімальною кількістю перетинань зі шляхами вантажопотоків.

Небезпечні зони можливого виходу працівників на проїзну частину повинні мати огорожу висотою 1 м. Встановлення огорож на діючих підприємствах здійснюється в плановому порядку при проведенні капітальних ремонтів, технічного переоснащення та реконструкції підприємства.

За наявності зелених насаджень (зеленої зони) між пішохідною доріжкою та проїзною частиною огорожі можуть не встановлюватися.

Ширина доріжок тротуару повинна бути не менше ніж 1,5 м. При інтенсивності пішохідного руху менше ніж 100 осіб/год допускається облаштування тротуарів шириною 1 м. Ширина пішохідних містків через канави і траншеї повинна бути не менше ніж 0,8 м з огороженням поруччям висотою не менше ніж 1 м. Підходи до містків повинні бути вільними і в темний час доби освітлюватися.

18. Вантажні рампи повинні бути влаштовані з боку залізничної колії, а також з боку під'їзду автомобілів і мати не менше двох розосереджених пандусів і сходів.

Відстань від осі залізничних колій до вантажних платформ повинна відповідати вимогам законодавства.

19. Ширина рампи має враховувати вантажообіг і можливість проїзду вантажопідйомального транспорту у двох напрямках при установці (у складі продовольчих товарів) ваг, але не менше ніж 6 м.

Поперечний ухил підлоги рампи повинен бути рівним 1 %.

20. При розміщенні складу на стиснутих площадках допускається пристрій пилкоподібних зубців по краю автомобільної рампи. У цьому випадку глибина прямокутного вирізу рампи від її краю повинна бути не більше ніж 2,5 м, а кут нахилу до краю рампи повинен бути в межах 30 %.

21. Уздовж передньої крайки автомобільної і залізничної рамп необхідно встановлювати знімні відбійні бруси перерізом 150 x 150 мм для попередження завалу коліс вантажопідйомального транспорту за край рампи.

22. Для приймання універсальних контейнерів масою брутто 2,5 — 5 т, які надходять автотранспортом, необхідно передбачати місцеве розширення автомобільної рампи — контейнерний майданчик, обладнаний кран-балкою вантажопідйомністю 5 т.

23. Ширина пандусів для проїзду наземного транспорту повинна бути на 0,6 м більшою максимальною шириною навантаженого транспортного засобу. Ухил пандусів визначається залежно від типу транспортних засобів, але не більше ніж 16% при розміщенні їх у закритих приміщеннях і не більше ніж 10% при розміщенні зовні будинків.

24. Вантажно-розвантажувальні рампи повинні забезпечувати захист вантажів і вантажно-розвантажувальних механізмів від атмосферних опадів.

Навіс над залізничними вантажно-розвантажувальними рампами повинен перекривати залізничну колію не менше ніж на 0,5 м, а над автомобільними рампами — перекривати автомобільний проїзд не менше ніж на 1,5 м від краю рампи. При використанні конструкції навісу з опорою на колони крок колон при розташуванні їх по зовнішньому краю рампи необхідно брати не менше ніж 12 м.

25. Забороняється замикати двері складських приміщень за присутності в них працівників.

26. У складських приміщеннях повинні бути вивішені таблички із зазначенням максимально допустимого навантаження на одиницю площі підлоги, стелажа і максимальної вантажопідймальності підіймально-транспортних засобів, що застосовуються.

27. Отвори виробничого призначення в підлогах повинні бути обгороджені.

28. Дільниці складських приміщень, перебування на яких пов'язане з небезпекою для працівників, необхідно фарбувати в сигнальні кольори та встановлювати на них знаки безпеки відповідно до вимог ГОСТ 12.4.026—76.

29. Склади для зберігання балонів, наповнених стислими, скрапленими і розчиненими газами, повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів з пожежної безпеки.

30. Складські приміщення, які віднесені до вибухо- і пожежонебезпечних, необхідно облаштовувати в однопверхових будинках із відповідним ступенем вогнестійкості із зовнішніми легкоскладними конструкціями, які розташовуються окремо від інших будівель та які забезпечені комплексом інженерно-технічних та організаційних протипожежних і противибухових заходів.

31. Складські приміщення, призначені для зберігання горючих вантажів або негорючих у горючому упакуванні, необхідно відокремлювати від інших приміщень протипожежними перегородками або стінами відповідно до вимог законодавства.

32. Складські приміщення, що призначені для зберігання горючих вантажів або негорючих у горючому упакуванні та які обладнані стелажима висотою від 5,5 м і вище, повинні бути забезпечені автоматичними установками пожежогасіння відповідно до вимог законодавства.

33. Складські приміщення, що призначені для вантажів, у процесі зберігання яких можливе виділення шкідливих речовин, повинні бути обладнані припливно-витяжною вентиляцією, яка забезпечує вміст шкідливих речовин у повітрі робочої зони не вище

граничнодопустимих концентрацій і мікрокліматичні умови відповідно до вимог ГОСТ 12.1.005—88.

34. Складські приміщення повинні мати не менше двох дверних прорізів.

35. Двері складських приміщень повинні відкриватися назовні або розсовуватися. При дистанційному та автоматичному відкриванні дверей повинна бути забезпечена також можливість відкривання їх у всіх випадках вручну. Встановлення розсувних дверей на шляхах евакуації забороняється.

36. Дверні прорізи для вантажних потоків повинні перевищувати розміри габаритів використовуваних навантажених безрейкових транспортних засобів не менше ніж на 0,2 м по висоті і 0,6 м по ширині в кожену сторону. Мінімальні дверні прорізи для вантажних потоків повинні бути шириною не менше ніж 2,4 м і висотою не менше ніж 2,5 м.

37. Перепади рівнів підлоги і порогів у загальноварних складах і транспортних коридорах не допускаються.

38. Підлога в складах повинна бути рівною і відповідати вимогам стандартів по вологостійкості, вогнестійкості та стійкості до механічних впливів. Підлога складських приміщень для зберігання кислот і лугів повинна бути виготовлена із матеріалів, стійких до впливу кислот і лугів (кислототривкі плити, вініпласт).

39. Стіни та металеві конструкції приміщень із агресивним середовищем необхідно виконувати з антикорозійних матеріалів.

40. Кількість проїздів і проходів та їх розташування визначаються загальним технологічним плануванням складів.

Проїзди й проходи підрозділяються на: головні або транспортні проїзди, робочі проїзди і проходи, оглядові проходи, евакуаційні проходи.

41. Колони і обрамлення прорізів у складських будинках у місцях руху підіймально-транспортного устаткування повинні бути захищені від механічних ушкоджень неметалічними матеріалами і пофарбовані відповідно до вимог ГОСТ 12.4.026—76.

42. У складах конторські та побутові приміщення повинні бути виділені протипожежними перегородками I типу і перекриттями III типу (без отворів) відповідно до законодавства та облаштовані самостійним виходом назовні.

Дозволяється розмішувати в складських приміщеннях робочі місця завідувачів складами, комірників, обліковців, бракерів, товарознавців з огороженням їх перегородками з негорючих матеріалів висотою 1,8 м, які не повинні заважати вантажопереробці, евакуації працівників і матеріальних цінностей.

Робоче місце на одну особу повинно займати площу 3—4 м².

43. У складських приміщеннях забороняється:

— зберігання продукції навалом та впритул до приладів і труб опалення;

— експлуатація газових плит, печей, побутових електронагрівальних приладів, монтування з цією метою штепсельних розеток;

— зберігання рослинних масел разом з іншими горючими матеріалами;

— зберігання аерозольних упакувань в одному приміщенні з окислювачами, горючими газами, легкозаймистими рідинами, горючими рідинами;

— зберігання в одному приміщенні балонів з киснем і горючими газами.

44. Рух транспорту на підприємстві повинен бути організований відповідно до вимог Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306 (далі — Правила дорожнього руху), за схемою руху транспортних засобів із вказівкою на ній поворотів, зупинок, виїздів, переходів. Схема руху транспортних засобів повинна бути вивішена в місцях стоянки транспорту, перед в'їздами на територію та в необхідних місцях, визначених роботодавцем.

45. Вимоги до експлуатаційного стану автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів повинні відповідати вимогам ДСТУ 3587-97 «Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги, вулиці і залізничні переїзди. Вимоги до експлуатаційного стану».

46. Територія підприємства повинна бути обладнана дорожніми знаками, покажчиками швидкості руху транспорту згідно з ДСТУ 4100-2002 «Знаки дорожні. Загальні технічні умови. Правила застосування» і знаками безпеки за ГОСТ 12.4.026-76.

47. Ширина проїжджої частини автомобільних доріг до загальнотоварних складів і експедиції повинна бути не менше ніж 7 м, з одностороннім рухом — 4,5 м.

48. Місця стоянки автомобілів і транспортних засобів біля вантажно-розвантажувальних фронтів, прохідних необхідно передбачати за межами проїжджої частини доріг у вигляді спеціальних площадок або смуг.

49. Ширина вантажного двору від рампи до бортового каменя повинна бути не меншою ніж 24 м.

Якщо автомобільні рампи двох складських корпусів розташовуються по обидві сторони вантажного двору, одна проти одної, ширина двору між ними повинна бути не меншою ніж 32 м.

50. Залізничні виїзди і переїзди на території підприємства мають бути облаштовані шлагбаумами, світловими сигналами або пристроями, що дозволяють регулювати рух транспорту.

51. На кожен залізничний під'їзну колію складається масштабний план з нанесенням на нього розташування вантажних фронтів і механізмів, а також технічний паспорт, повздовжній профіль і креслення споруд відповідно до вимог Статуту залізниць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 квітня 1998 року № 457.

52. У місцях, де залізничні колії проходять поблизу будівель і споруд із дверними прорізами, зверненими у бік залізничних колій, повинен бути обов'язковий пристрій двосторонньої (усередині й поза будинком) світлової та звукової сигналізації, що попереджає про наближення потягу.

53. Швидкість руху залізничного й автомобільного транспорту по території підприємства повинна бути зазначена для кожного виду транспорту на встановлених дорожніх знаках.

Швидкість руху залізничного транспорту не повинна перевищувати таких величин: поїзд з локомотивом попереду — 15 км/год; поїзд з локомотивом позаду вагонів — 10 км/год; при русі в утруднених умовах, при переїзді, в'їзді або виїзді з території, при причепленні вагонів — 5 км/год; при пересуванні вагонів лебідкою (вручну) — 2 км/год.

Швидкість руху автомобільного транспорту не повинна перевищувати таких величин: при проїздах на території підприємства — 10 км/год; при перетинанні переїздів підприємства, при виїздах і в'їздах — 5 км/год; при подачі автомобіля заднім ходом — 3 км/год; для авто- і електронавантажувачів, електрокарів — 3 км/год.

54. Зелені насадження не повинні погіршувати видимість технічних засобів організації дорожнього руху, а також спеціальних знаків, що застосовуються для водіїв електротранспорту.

Зелені насадження на вулицях і дорогах населених пунктів не повинні перешкоджати руху транспортних засобів, пішоходів і прибиральних машин, а також забезпеченню видимості.

55. Місця проведення ремонтних робіт на транспортних шляхах, включаючи траншеї і ями, повинні бути обгороджені й позначені дорожніми знаками, а в темний час доби — світловою сигналізацією.

56. Рух автомобілів на вантажно-розвантажувальних площадках (пунктах) і на під'їзних коліях до них повинен бути організований за транспортно-технологічною схемою з установкою відповідних дорожніх знаків. Проїзд транспорту через вантажно-розвантажувальну площадку повинен бути наскрізним. Якщо наскрізний проїзд організувати неможливо, транспортні засоби повинні подаватися під навантаження (розвантаження) заднім ходом з таким розрахунком, щоб їх виїзд з території площадки відбувався вільно, без маневрування.

57. На підприємстві у місцях перетинання залізниць в одному рівні зі шляхами безрейкового транспорту переїзди повинні бути облаштовані шлагбаумами та (або) попереджувальною звуковою і світловою сигналізаціями.

58. Технологічні процеси навантаження і розвантаження розробляються з урахуванням таких вимог:

— навантаження (розміщення) і закріплення вантажів на рухомому складі повинні забезпечувати можливість їх подальшого безпечного розвантаження;

— розвантажені або підготовлені до навантаження біля шляху вантажі укладаються і закріплюються так, щоб не порушувався габарит наближення споруд.

59. Забороняється виконувати навантажувальні роботи під час маневрів.

60. Допускається переміщення вручну одного завантаженого або двох порожніх зчеплених між собою вагонів на горизонтальній ділянці шляху під керівництвом

твом відповідальної особи, визначеної згідно з наказом по підприємству.

Забороняється під час переміщення вагонів вручну:

- переміщувати вагони зі швидкістю більше ніж 3 км/год, причому вагони повинні бути обов'язково зчеплені;

- викочувати їх за граничний стовпчик у напрямку головного і прийомовідправочних шляхів;

- починати переміщення, не маючи гальмівних башмаків;

- підмошувати для гальмування під колеса шпали, камені, ломи і будь-які інші предмети;

- переміщувати вагони з працівниками, вагони з вантажами негабаритів, вантажами завдовжки більше 18 м і небезпечними вантажами всіх класів небезпеки.

61. При здійсненні переміщення вагонів кабестанами та електрошпилями необхідно дотримуватись вимог безпеки, що визначені в інструкціях з охорони праці, розроблених на підприємстві та затверджених роботодавцем відповідно до вимог НПАОП 0.00-4.15-98.

62. У місцях проведення навантажувально-розвантажувальних робіт із застосуванням вантажопідіймальних кранів і машин згідно з наказом по підприємству розробляються, затверджуються роботодавцем та вивішуються схеми стропування вантажів і перелік вантажів, які завантажуються або розвантажуються, з вказівкою їх маси.

63. Під час підймання маса вантажу не повинна перевищувати вантажопідймальність крана.

64. У виробничих приміщеннях максимальна швидкість руху підйально-транспортних засобів під час переміщення вантажу не повинна перевищувати 5 км/год.

65. У виробничих і складських приміщеннях забороняється виконувати роботи автотранспортними засобами, не обладнаними фільтрами (нейтралізаторами вихлопних газів).

66. Допуск працівників на кранові колії і прохідні галереї для проведення ремонтних або інших робіт проводиться за нарядом-допуском відповідно до вимог НПАОП 0.00-1.01-07. Машиністи кранів суміжних прольотів, машиністи кранів всіх змін прольоту та цеху повинні бути повідомлені про виконання цих робіт.

67. Експлуатація електроустаткування здійснюється відповідно до вимог Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533 (далі — НПАОП 40.1-1.21-98).

68. Під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт вантажопідіймальними кранами, зокрема кранами на залізничному ходу, поблизу електрифікованої лінії, яка знаходиться під напругою, необхідно дотримуватись вимог Правил безпеки для працівників залізничного транспорту на електрифікованих лініях,

затверджених наказом Міністерства праці і соціальної політики України від 31 травня 2000 року № 120, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 08 червня 2000 року за № 340/4561 (НПАОП 60.1-1.48-00), і Правил охорони електричних мереж, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 1997 року № 209.

69. Залізничні колії на території підприємства обладнуються сигналами, сигнальними показниками і знаками відповідно до вимог діючих нормативно-технічних документів.

70. Висота штабелів вантажів (окрім баласту, який розвантажуються для колійних робіт) не повинна перевищувати 1,2 м під час розміщення їх на відстані від крайньої рейки не ближче ніж 2 м, і заввишки більше 1,2 м під час розміщення їх на відстані від крайньої рейки не ближче ніж 2,5 м.

71. У місцях перетинів шляхів для транспортних засобів і службових проходів із залізничними коліями мають бути тверде покриття або обладнані переносні настили на рівні головки рейок шириною не менше ніж 3 м для руху транспортних засобів і не менше ніж 1,5 м для проходу працівників, а також штучне освітлення.

72. Постійні склади на станціях для вантаження і розвантаження хімічних вантажів, а також вантажів, що порошують, розміщуються не ближче 300 м від службових і житлових будівель.

73. У місцях проведення навантажувально-розвантажувальних робіт у разі потреби наносять розмітку з позначенням проходів, майданчиків складування і їх спеціалізації за видами вантажів.

74. Підвісні шляхи необхідно оснащувати комплексом пристроїв і механізмів для зачистки, відкриття і закриття люків піввагонів і спускнення вантажів.

75. Дахи складів і платформ обладнуються водостічними трубами водовідведень і підтримуються у справному стані, у зимовий час вони очищаються від снігу і льоду.

76. Водостічні колодязі на території підприємства повинні бути закриті кришками.

77. Канави, водостічні труби, траншеї для транспортерів у приміщеннях складів закриваються на рівні з підлогою суцільними або ґратчастими знімними щитами.

4. Вимоги до застосування і розміщення підйально-транспортного устаткування, механізмів, пристосувань та огорожень, організації робочих місць

1. Підйально-транспортне устаткування (далі — устаткування), що застосовується при проведенні вантажно-розвантажувальних робіт, повинне відповідати вимогам ГОСТ 12.2.003—91, а також вимогам безпеки, викладеним у стандартах і технічних умовах на устаткування конкретного виду. Устаткування і його частини, які є джерелом небезпеки, повинні бути пофарбовані в сигнальні кольори і мати знаки безпеки

відповідно до ГОСТ 12.4.026—76 та Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників.

Робоче місце водія та взаємне розташування його елементів мають відповідати характеру роботи, забезпечувати зручне положення водія, його безпечність, можливість виконання робочих маніпуляцій.

При переміщенні вантажу устаткуванням необхідно використовувати марковані, справні, відповідні вантажопідймальності змінні вантажозахоплювальні органи і знімні вантажозахоплювальні пристрої, які пройшли технічний огляд і випробування, відповідно до вимог НПАОП 0.00-1.01-07.

2. Технічний стан всіх видів підйнятно-транспортного устаткування, механізмів і тари повинен забезпечувати безпечну роботу з ними і відповідати умовам експлуатації, зазначеним у технічному паспорті підприємства-виробника.

3. Не допускаються роботи на вантажопідймальній машині (кран, перевантажувач кранового типу) при швидкості вітру, що перевищує значення, зазначене в паспорті машини, а також в снігопад, туман, дощ, які знижують видимість у межах робочої зони.

Не допускаються роботи на вантажопідймальній машині, якщо температура навколишнього повітря нижче значень, зазначених у паспорті машини.

4. Знімні вантажозахоплювальні пристрої (стропи, траверси) до пуску в роботу повинні бути піддані повному технічному огляду відповідно до вимог НПАОП 0.00-1.01-07 та повинні мати бирки, на яких зазначені дата огляду, інвентарний номер пристрою та його максимальна вантажопідймальність.

5. Огороджувальні пристрої та запобіжні пристосування підйнятно-транспортного устаткування повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.062—81 «ССБТ. Оборудование производственное. Ограждения защитные».

У прийомних бункерах, які завантажуються із автомобільного та залізничного транспорту, повинні встановлюватися запобіжні ґрати і колони (якщо це передбачено технічною документацією заводу-виробника).

Естакади, з яких розвантажуються автомобілі-самоскиди, повинні бути міцно огорожені з боків й обладнані відбійними брусами.

Вантажно-розвантажувальна площадка для великотоннажних контейнерів повинна мати напрямні для напівпричепів, бути рівною, бетонованою або асфальтованою з максимальним ухилом не більше 15°.

Граничнодопустима висота завантаження складів зерном насипом повинна вказуватися на стінах різко позначеною лінією з попереджувальними написами.

Верхні прохідні конвеєрні галереї, люки гвинтових і лоткових спусків необхідно огороджувати поруччям висотою не менше ніж 1 м. Поруччя люків повинні мати додаткові огороження на висоті 0,50 — 0,60 м від настилу площадки. Настил площадок огорожується бортами висотою не менше ніж 0,15 м.

При кутах нахилу спусків більше 24° необхідно встановлювати гальмові пристрої для вантажів, які упаковані у мішки або іншу тару.

Спуски повинні мати борти такої висоти, яка б виключала можливість випадання тарних вантажів, що спускаються.

6. Електроустаткування транспортних засобів із приводом від акумуляторних батарей повинне забезпечувати безвідмовну роботу приладів освітлення, сигналізації та електричних контрольних приладів, а також виключати можливість іскроутворення в проводах і затискачах. Проводи електроустаткування повинні мати неушкоджену ізоляцію.

Акумуляторна батарея повинна бути надійно закріплена і закрита кришкою. Не допускається витікання електроліту з моноблоку батареї.

7. На підйнятно-транспортному устаткуванні та механізмах повинні бути позначені їх гранична вантажопідймальність, інвентарний або реєстраційний номер, дати наступних часткового і повного технічних оглядів. Маса переміщуваного вантажу повинна включати масу вантажозахоплювальних і знімних пристосувань і тари.

8. Підйнятно-транспортне устаткування з двигунами внутрішнього згоряння в закритих складських приміщеннях, вагонах і контейнерах у разі відсутності природної або примусової вентиляції повинне бути оснащено вихлопними трубами для відводу газів назовні. По всій довжині вихлопні труби необхідно укладати в металевий кожух з отворами для обміну повітря або ізолювати негорючим матеріалом.

9. Експлуатація ліфтів повинна відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації ліфтів, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 01 вересня 2008 року № 190, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 07 жовтня 2008 року за № 937/15628 (НПАОП 0.00-1.02-08).

10. Експлуатація конвеєрів (транспортерів) повинна відповідати вимогам ГОСТ 12.2.022—80 «ССБТ. Конвейеры. Общие требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.2.022—80).

11. Під час роботи на вантажопідймальних кранах необхідно дотримуватись вимог НПАОП 0.00-1.01-07.

Вантажопідймальні крани всіх типів, ручні і електричні талі при експлуатації повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.058—81, ГОСТ 28609—90 «Краны грузоподъемные. Основные положения расчета», ГОСТ 12.2.071—90 «ССБТ. Краны грузоподъемные. Краны контейнерные. Требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.2.071—90), ГОСТ 12.2.087—83 «ССБТ. Тали электрические. Паспорт», ГОСТ 22584—96 «Тали электрические канатные. Общие технические условия», ГОСТ 25032—81 «Средства грузозахватные. Классификация и общетехнические требования».

Стелажні крани-штабелери повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.053-91 «ССБТ. Краны-штабелеры. Требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.2.053—91), ГОСТ 16553—88 «Краны-штабелеры. Типы».

12. Пульт керування крана-штабелера, керованого з кабіни, повинен мати пристрій, який замикає ін-

дивідуальним ключем електричний ланцюг керування краном.

Мостові крани-штабелери повинні бути обладнані пристроями і приладами безпеки відповідно до вимог ГОСТ 28434–90 «Краны-штабелеры мостовые. Общие технические условия».

Стелажні крани-штабелери повинні бути обладнані пристроями і приладами безпеки відповідно до вимог ГОСТ 28433–90 «Краны-штабелеры стелажные. Общие технические условия».

Конструкція кранів-штабелерів, керування якими виконується з кабіни, повинна передбачати можливість аварійного спуску кабіни при припиненні подачі електроенергії.

13. Стелажі для зберігання тарно-штучних вантажів повинні забезпечуватися табличкою із зазначенням номера стелажа і вантажопідймальності осередку.

Стелажі для зберігання металу повинні забезпечуватися табличкою із зазначенням номера стелажа і його вантажопідймальності.

Стелажі для зберігання матеріалів для умов видавничих і книжкових торговельних організацій повинні відповідати вимогам ГОСТ 23508–79 «Мебель книготорговая для складских помещений. Общие технические условия».

14. Стелажі для зберігання вантажів повинні оглядатися за графіком, затвердженим наказом роботодавця, працівником, відповідальним за їхній справний стан.

15. До експлуатації допускається тара, що відповідає вимогам ГОСТ 14861–91 «Тара производственная. Типы», ГОСТ 12.3.010–82 «ССБТ. Тара производственная. Требования безопасности при эксплуатации» (далі — ГОСТ 12.3.010-82), ГОСТ 19822–88 «Тара производственная. Технические условия», ГОСТ 19434–74 «Грузовые единицы, транспортные средства и склады. Основные присоединительные размеры», ГОСТ 9078–84 «Поддоны плоские. Общие технические условия», ГОСТ 9557–87 «Поддон плоский деревянный размером 800 x 1200 мм. Технические условия», ГОСТ 9570–84 «Поддоны ящичные и стоечные. Общие технические условия».

16. Тару і робочі ємності необхідно очищати і мити в спеціально оснащених місцях, в яких є місцева витяжна примусова вентиляція та очисні пристрої стічних вод.

17. Тару з-під лакофарбових матеріалів, розчинників, розріджувачів, смол, оліф, горючих відходів виробництва необхідно зберігати в приміщеннях, обладнаних витяжною вентиляцією, або на площадках, розташованих на безпечній відстані від виробничих приміщень.

18. Проходи між стелажми та штабелями повинні бути від 0,8 м до 1,2 м залежно від операцій, які виконуються. Проходи між стіною і штабелем повинні бути не менше ніж 1 м.

19. Робочі місця, розташовані від підлоги на рівні 0,6 м і вище, повинні мати огороження.

20. При висоті штабеля, стелажа більше 1,3 м необхідно передбачати пристрої або пристосування,

що дозволяють стропальникові безпечно підніматися до верхньої зони штабеля, стелажа та виконувати стропальні роботи, не перебуваючи безпосередньо на штабелі, стелажі, контейнері або вантажі.

21. Вимоги до робочого місця при виконанні робіт сидячи повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.032–78 «ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования» (далі — ГОСТ 12.2.032–78).

22. Вимоги до робочого місця при виконанні робіт стоячи повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.033–78 «Рабочее место при выполнении работ стоя. Общие эргономические требования» (далі — ГОСТ 12.2.033–78).

5. Вимоги безпеки до транспортування вантажів, до внутрішньозаводського й цехового транспорту

1. Переміщення вантажів на підприємствах повинно виконуватися відповідно до вимог ГОСТ 12.3.002–75 «ССБТ. Процессы производственные. Общие требования безопасности» (далі — ГОСТ 12.3.002–75) та ГОСТ 12.3.020–80. Транспортування вантажів за допомогою конвеєрів необхідно проводити відповідно до вимог ГОСТ 12.2.022–80.

2. Для переміщення вантажів на підприємствах повинні бути розроблені та затверджені роботодавцем транспортно-технологічні схеми відповідно до вимог ГОСТ 12.3.020–80.

3. На підприємстві, що виконує вантажопідймальні роботи кранами, мають бути розроблені та затверджені у встановленому порядку проект виконання робіт, технологічні карти складування вантажів, навантаження і розвантаження рухомого складу відповідно до НПАОП 0.00-5.03-95.

У технологічних картах зазначаються місця розміщення стропальників під час переміщення вантажів і передбачається можливість їх виходу на естакади або навісні площадки.

4. Стоянку електрокарів та авто- і електронавантажувачів необхідно влаштовувати в гаражах або на критих площадках.

Електрокари та авто- і електронавантажувачі встановлюють так, щоб не захарашувати проходи, проїзди, виходи.

5. Відкриті площадки для розміщення автомобілів повинні мати розмітку, яка виконується незмивною фарбою або іншими способами і визначає місце для установки автомобілів та проїздів.

Уздовж стін, біля яких встановлюють автомобілі, повинен бути передбачений відбійний брус висотою: для автомобілів I категорії — 0,12 м; II і III категорій — 0,3 м; IV категорії — 0,4 м.

6. Обладнання і експлуатація машин наземного, безрейкового електрифікованого транспорту, авто- і електронавантажувачів, вантажних візків повинні відповідати вимогам ГОСТ 18962–97 «Машины напольного безрельсового электрифицированного

транспорта. Общие технические условия», ГОСТ 16215–80 «Автопогрузчики вилочные общего назначения. Общие технические условия», ГОСТ 13188–67 «Тележки грузовые. Типы, основные параметры и размеры», ГОСТ 24366–80 «Авто-и электропогрузчики вилочные общего назначения. Грузозахватные приспособления. Общие технические условия».

7. Причепні візки до транспортних засобів повинні мати чітке позначення номінальної вантажопідймальності і граничнодопустимої швидкості руху.

8. Під час перевезення довгомірних вантажів на автомобілі із причепом необхідно застосовувати поворотні кола із пристосуванням, яке закріплює коло при русі автомашини без вантажу.

9. Легкозаймісті рідини і балони з газом необхідно транспортувати на транспортних засобах, обладнаних іскрогасниками на вихлопних трубах.

10. Легкозаймісті рідини та отруйні речовини допускається транспортувати з використанням тягача електротранспорту, при цьому він повинен бути обладнаний засобами пожежогасіння.

11. Транспортування вантажів, які порошать, на бортових транспортних засобах повинно проводитися в ущільнених кузовах, накритих брезентом.

12. Навалювальні та сипкі вантажі (вапно, доломіт, феросплави) необхідно перевозити в контейнерах або саморозвантажних вагонах, а вогнетриві — у контейнерах або на спеціальних піддонах з механізованою вантажопереробкою.

13. Вантажі з температурою вище 70 °С необхідно транспортувати на транспортних засобах, обладнаних металевими кузовами.

14. Перевозити працівників на автомобілі, моторолері, електрокарі без спеціально обладнаних для них місць забороняється.

15. Під час експлуатації електронавантажувачів забороняється:

- транспортувати вантажі на металевих листах;
- піднімати й транспортувати вантаж, що перевищує вантажопідймальність машини та величину припустимих навантажень на вила електронавантажувача;

- піднімати, опускати і перевозити працівників на вилочному захваті електронавантажувача;

- укладати вантаж вище захисного пристрою, що охороняє робоче місце водія від падіння вантажу на нього.

16. Під час роботи на автосамоскіді необхідно дотримуватися таких вимог:

- не підходити до кузова в момент звалювання вантажу;

- під час стоянки не залишати кузов у положенні скидання вантажу;

- не виконувати роботи в піднятому кузові;

- очищати підняті кузови автомобілів-самоскидів треба шкребками або лопатами з подовженою рукояткою, при цьому працівники, які роблять очищення, повинні перебувати на землі;

— при завантаженні екскаватором або краном водієві необхідно вийти з кабіни та відійти на безпечну відстань.

6. Вимоги до транспортування вантажів колісними та гусеничними тракторами

1. Перед початком експлуатації тракторист повинен перевірити технічний стан трактора і причепа шляхом візуального огляду основних вузлів та агрегатів транспортного засобу.

2. Перед початком руху необхідно переконатися у відсутності працівників перед трактором, а також між трактором та причепом.

3. Під'їжджати на тракторі до причепа необхідно на мінімальній швидкості, уникаючи ривків.

4. Під час роботи на схилах необхідно враховувати форму ділянки, кут схилу, вибирати знаряддя, що дозволяє трактору легко розвертатись. Працювати поперек схилу необхідно на мінімальній швидкості.

5. Перед переміщенням начіпного знаряддя або поворотом трактора необхідно переконатися у відсутності працівників або перешкод у межах роботи транспортного засобу.

6. Під час перевезення довгомірних вантажів їх необхідно надійно кріпити до причепа.

При одночасному перевезенні довгомірних вантажів різної довжини коротші вантажі необхідно розташовувати зверху.

7. Вимоги до транспортування вантажів авто- і електронавантажувачами

1. Рух авто- і електронавантажувача необхідно робити при відхиленні назад рамі навантажувача.

2. Транспортувати необв'язаний вантаж та такий, що не має фіксуєчих елементів, допускається в один ярус.

3. Тару з фіксуєчими елементами допускається транспортувати у два яруси.

4. Транспортувати вантаж допускається при установці його впритул до вертикальної частини вилочного захвату і відхиленої вщерть назад рами навантажувача; при рівномірному розподілі вантажу на вилочному захваті.

5. Розташування вантажу на захваті навантажувача повинно забезпечувати мінімальний перекидний момент.

6. Під'їжджати до місця виконання вантажно-розвантажувальних робіт і від'їжджати від нього необхідно на мінімально можливій для певного транспортного засобу швидкості.

7. Транспортувати вантаж необхідно плавно, без різкого гальмування та крутих поворотів навантажувача.

8. Довгомірний або нестійкий вантаж при транспортуванні необхідно обв'язати так, щоб виключити можливість його розвалу чи падіння.

9. Під час транспортування вантажу необхідно витримувати відстань між габаритом навантажувача або вантажу, що транспортується, і устаткуванням, штабелями не менше ніж 0,5 м.

10. Транспортувати дрібноштучні вантажі необхідно в спеціальній тарі, яка заповнюється не вище краю її бортів або відмітки її заповнення.

11. Не допускається транспортувати навантажувачем вибухонебезпечні матеріали і газові балони.

12. Не допускається рух навантажувача з вантажем поздовжнім спуском, ухил якого перевищує найбільший кут нахилу рами вантажопідіймальника навантажувача назад мінус 3° .

13. Не допускається рух електронавантажувача на ухил або підйом, кут якого більше 10° .

14. При русі по горизонтальній площадці між навантажувачами необхідно витримувати інтервал не менше ніж 10 м.

15. Підйом вантажу перед транспортуванням необхідно робити на висоту не більше ніж 250 мм для навантажувачів на пневматичних шинах і не більше ніж 500 мм для навантажувачів, що мають колеса з масивними гумовими шинами.

16. Під час руху навантажувача необхідно спостерігати за верхніми перешкодами (проводами, трубами, арками, фермами, огороженнями, шинопроводами).

17. При наявності на шляху руху переносних пристосувань і пристроїв, на яких перебувають працівники, необхідно їх об'їжджати на відстані не менше ніж 1 м.

18. Для роботи у вибухонебезпечних приміщеннях необхідно застосовувати електронавантажувачі у вибухозахисному виконанні.

19. Похилі доріжки (пандуси) для в'їзду електронавантажувача в склад з прилеглими до нього площадками або автопроїзду (і у зворотному напрямку) необхідно виконувати з ухилом до горизонту не крутіше 1:10 (не більше 6°).

20. Для в'їзду електронавантажувачів у криті залізничні вагони та виїзду з них у склад (або рампу) необхідно застосовувати містки у вигляді сталевого рифленого листа шириною не менше 1200 мм, товщиною 7–8 мм. Знизу до листа приварюють два зачепи для закріплення містка за дверну рейку вагона. З боку автопроїзду необхідно передбачити збудовані вирівнювальні містки довжиною 2–3 м для в'їзду електронавантажувача в кузов автомобіля (причепи) і виїзду з них.

21. Для забезпечення безпеки під час навантаження вантажів електронавантажувачами на автомобілі, причепи, у тому числі й відчеплені від автомобілів, і розвантаження з них необхідно, щоб вони були надійно зафіксовані упорними башмаками.

22. Під'їжджати вилами під тару або вантаж треба на малій швидкості: вила необхідно підводити так, щоб вантаж розташовувався відносно них рівномірно. Підйом і опускання вантажу необхідно робити при фіксованих колесах.

23. Якщо під час роботи каретка піднімального механізму перестає рухатися по напрямних і вилочному захвату, не опускається або не піднімається, або водієм помічені ще які-небудь несправності, необхідно припинити роботу.

24. Абразивні круги необхідно перевозити в передбачених для перевезення стендах. Не допускається їх перевезення навалом та з укладкою один на один.

8. Вимоги до транспортування вантажів підлоговими рейковими передатними електровізками

1. На електровізку повинно бути позначено цеховий реєстраційний номер, вантажопідіймальність і дату наступного випробування.

2. Шляхи для пересування електровізків необхідно прокладати виключно горизонтально, ухил шляху не повинен перевищувати $0,002^{\circ}$.

3. Зазори в рейкових стиках шляхів пересування електровізків не повинні перевищувати 5 мм. Уступи в стиках не більше ніж 1 мм.

4. Настили над каналами, де покладені тролеї, від яких живляться електровізки, повинні бути міцними, з рифленою поверхнею.

5. При живленні електровізка через кабель, який під час руху змотується на барабан і розмотується з нього під час руху у зворотному напрямку, повинні бути передбачені пристрої, що виключають пошкодження кабелю.

6. Платформи електровізків необхідно обладнати пристроями, які б виключали падіння та скочування вантажів.

7. Електровізок необхідно завантажувати не більше його вантажопідіймальності, вантаж повинен мати стійке положення.

8. Розташування вантажу на платформі повинно забезпечити рівномірний розподіл навантаження.

9. При транспортуванні вантажів складної та нестійкої конфігурації їх частини необхідно кріпити до платформи електровізка.

10. Зона руху електровізка повинна бути вільною не менше ніж на 800 мм по обидві сторони від краю його платформи.

11. Перед початком руху електровізка необхідно переконатися у відсутності працівників у зоні його руху.

12. Керувати електровізком необхідно, перебуваючи за межами зони його руху або з візка, якщо конструкція візка передбачає місце для працівника.

13. При роботі на електровізку забороняється:
— включати механізм пересування електровізка до повного звільнення вантажу від пристосувань для зачалування;

— пересувати електровізок до його зіткнення з упорами;

— робити пересування під вантажами, що транспортують вантажопідіймальними механізмами.

14. Електровізок має бути обладнаний звуковим сигналом, що автоматично включається під час руху.

15. Інтервал руху електровізків, що перебувають на одному шляху, повинен бути не меншим ніж 5 м.

16. Дуги пересування електровізка не повинні мати перетинань із залізничними коліями.

17. При експлуатації електровізків повинна застосовуватися марочна система, при якій керування електро-

візком дозволяється працівникові, що одержав у встановленому на підприємстві порядку марку або ключ, що замикає електричний ланцюг керування електровізком.

9. Транспортування матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції на підприємствах, в організаціях поліграфічної промисловості і книжкової торгівлі

1. Подавати легкозаймисті рідини до робочих місць за відсутності трубопроводів потрібно в ємностях, виготовлених з металу, який не іскрить у разі удару.

2. Транспортувати до робочих місць ємності з кислотами, лугами в скляній тарі необхідно на носилках, візках і пристосуваннях, обладнаних гніздами по розміру тари; стінки гнізд повинні бути оббиті м'яким матеріалом (рогожею, повстю). Застосовувати для перенесення сірчаної і азотної кислоти у скляній тарі дерев'яні ящики, плетені кошики і стружки допускається за умови їх обробки вогнезахисними матеріалами.

3. Завантажувати порошкоподібні матеріали вручну необхідно при включеному місцевому відсмоктувачеві та з використанням засобів індивідуального захисту, виданих відповідно до вимог НПАОП 0.00-3.07-09.

4. Формні пластини необхідно транспортувати на візках, у касетах підлоговим (наземним) або підвісним транспортом. Візки повинні бути обладнані пристосуваннями для фіксації пластин і закривання їх крайок.

5. Формні циліндри необхідно перевозити на спеціальних візках, які обладнані засувками для надійного кріплення циліндра, або за допомогою підіймально-транспортних пристроїв (тельферів, кран-балок).

6. При транспортуванні книжкових блоків, палітурок їх необхідно укладати рівними рядами, поміщаючи між рядами тверді прокладки.

7. При транспортуванні запечатаного та незапечатаного листового паперу, палітурної тканини їх необхідно укладати на піддони в штабелі висотою не більше ніж 1,6 м. Палітурні матеріали в рулонах укладають на торець.

8. При транспортуванні запресованих і обв'язаних пачок зошитів їх необхідно укладати на піддони в штабелі висотою не більше ніж 1,6 м.

9. Валики друкувальних машин необхідно транспортувати на візках, які мають гнізда із замками для запобігання випаданню валиків.

10. Акумуляторні батареї необхідно перевозити на візках, які мають гнізда за розміром батарей.

11. Упакування періодичної преси має відповідати вимогам законодавства.

12. Упаковувати поліграфічну фольгу й шрифтоливарну продукцію треба у фанерні, картонні і дерев'яні ящики згідно з вимогами ГОСТ 24634–81 «Ящики деревянные для продукции, поставляемой для экспорта. Общие технические условия» і ГОСТ 21140–88 «Тара. Система размеров», картонно-навивні барабани — за ГОСТ 9338–80 «Барабаны фанерные. Технические условия» з дотриманням вимог, які викладе-

ні в технічних умовах на кожний вид фольги, шрифту, пробільного матеріалу.

Якщо шрифтоливарна продукція з типографського сплаву відвантажується в паперовому упакуванні без ящиків, то висота стосу пачок не повинна перевищувати 1 м.

13. Упакування і транспортування продукції підприємств, що виготовляють поліграфічні фарби і допоміжні матеріали, повинні відповідати вимогам ГОСТ 9980.3–86 «Материалы лакокрасочные. Упаковка».

14. Транспортувати готову продукцію фарбових заводів, яка виготовлена на основі легкозаймистих і горючих рідин, необхідно в спеціальних автоцистернах, обладнаних заземлюючими пристроями. Усі автоцистерни повинні бути оснащені двома вуглекислотними або порошковими вогнегасниками, а в зимовий час — ящиками із сухим піском відповідно до вимог Норм оснащення вогнегасниками колісних транспортних засобів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08 жовтня 1997 року № 1128 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03 вересня 2009 року № 934).

15. Пакетування і транспортування готової продукції необхідно виконувати з дотриманням вимог ГОСТ 21100–93 «Пакеты транспортные из деталей деревянной тары. Формирование, маркировка, транспортирование и хранение», ГОСТ 24597–81 «Пакеты тарно-штучных грузов. Основные параметры и размеры», ГОСТ 21650–76 «Средства скрепления тарно-штучных грузов в транспортных пакетах. Общие требования».

III. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОНАННІ ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНИХ РОБІТ

1. Вимоги безпеки до процесів проведення вантажно-розвантажувальних робіт

1. Вантажно-розвантажувальні роботи повинні проводитися під керівництвом посадової особи або працівника, відповідального за безпечне проведення цих робіт.

2. Посадова особа або працівник, відповідальний за безпечне проведення вантажно-розвантажувальних робіт, повинен:

- визначити спосіб навантаження і розвантаження;
- зробити розміщення робочої сили;
- перевірити справність пристосувань і засобів індивідуального захисту;
- встановити порядок обміну умовними сигналами між стропальником, що подає сигнали, і машиністом підіймально-транспортного устаткування при провадженні робіт механічним способом;
- провести інструктаж працівникам перед початком робіт.

3. Оформлення технологічної документації проводиться згідно з вимогами ГОСТ 3.1102–81 «ЕСТД. Стадии разработки и виды документов», а саме: маршрутних карт, карт технологічних процесів, карт типо-

вих технологічних процесів, карт на процеси проведення вантажно-розвантажувальних робіт і переміщення вантажів. Відображення вимог безпеки в технологічній документації здійснюється відповідно до вимог ГОСТ 3.1120–83 «ЕСТД. Общие правила отражения и оформления требований безопасности труда в технологической документации».

4. Перед підйомом і переміщенням вантажів повинні бути перевірені:

- справність вантажозахоплювальних пристроїв;
- наявність на них клейм, етикеток з позначенням дати випробування і вантажопідймальності;
- стійкість вантажу і правильність його стропування;
- відсутність предметів, які перешкоджають переміщенню вантажів.

Місця стропування, положення центра ваги та величина маси вантажу повинні бути позначені підприємством-виготовлювачем продукції або відправником вантажу.

Стропування великогабаритних вантажів (металевих, залізобетонних конструкцій) необхідно проводити за спеціальні пристрої, стропувальні вузли або позначені місця залежно від положення центра ваги і маси вантажу.

Стропування довгомірних вантажів проводити спеціальною траверсою.

5. При переміщенні вантажу підйнятно-транспортним устаткуванням перебування працівників на вантажі та під вантажем, а також у зоні його можливого падіння забороняється.

Переміщення вантажу над приміщеннями і транспортними засобами, де перебувають працівники, забороняється.

6. У місцях провадження вантажно-розвантажувальних робіт та у зоні дії вантажопідймальних механізмів забороняється перебування осіб, не пов'язаних з виконанням цих робіт.

7. Після закінчення та у перерві між роботами вантаж, вантажозахоплювальні пристрої та механізми не повинні залишатися в піднятому положенні.

8. Спосіб укладання і кріплення вантажів повинен забезпечувати їх стійкість при транспортуванні і складуванні, розвантаженні транспортних засобів і розбиранні штабелів, а також можливість механізованого навантаження-розвантаження. Маневрування транспортних засобів з вантажами після зняття кріплення з вантажів забороняється.

9. Не допускається виконувати вантажно-розвантажувальні роботи з небезпечними вантажами при виявленні несправності тари, а також за відсутності на ній маркування і попереджувальних написів.

10. Після закінчення робіт з небезпечними вантажами зона дії вантажопідймальних механізмів, підйнятно-транспортне устаткування, вантажозахоплювальні пристрої і засоби індивідуального захисту, які використовувались працівниками під час проведення цих робіт, мають пройти відповідну санітарну обробку (деактивацію, дегазацію, дезінфекцію).

11. При виникненні небезпечних і шкідливих виробничих факторів внаслідок впливу метеорологічних умов на фізико-хімічні властивості вантажу вантажно-розвантажувальні роботи повинні бути припинені.

12. При проведенні вантажно-розвантажувальних робіт забороняється кантувати, волочити, захоплювати залізними гаками і скидати вантаж з висоти.

2. Навантаження (розвантаження) небезпечних вантажів

1. Вантажні операції з небезпечними вантажами необхідно здійснювати в місцях, відведених для навантаження (розвантаження) небезпечних вантажів.

2. У місцях загального користування дозволяється здійснювати вантажні операції з вантажами, які перевозяться дрібними або контейнерними відправками, а також розвантаження небезпечних вантажів повагонними відправками відповідно до спеціалізації станцій.

3. Операції з небезпечними вантажами в місцях загального користування здійснюються прямим варіантом «вагон—автомобіль», «автомобіль—вагон» під безпосереднім керівництвом працівника станції і працівника, відповідального за відправку (одержання) вантажу.

4. Вантажні операції можуть здійснюватися також з небезпечними вантажами, визначеними в Законі України «Про перевезення небезпечних вантажів», не вказаними в нормативно-технічних документах, проте подібними до них за своїми хімічними властивостями і характером небезпеки, про що працівник, відповідальний за відправлення вантажу, зазначає в перевізних документах.

5. Забороняється виконувати навантажувально-розвантажувальні роботи з небезпечними вантажами у разі невідповідності тари і упаковки вимогам стандартів і технічних умов на дану продукцію, у разі несправності тари, а також у разі відсутності маркування і знаків безпеки.

6. Під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт з небезпечними вантажами визначається ступінь небезпеки вантажу відповідно до вимог ГОСТ 19433–88 «Грузы опасные. Классификация и маркировка» (далі — ГОСТ 19433–88) та вживаються заходи безпеки відповідно до класу небезпеки конкретного вантажу.

7. Перед розвантаженням небезпечних вантажів вагони провітрюються механічною або природною вентиляцією через відкриті двері і люки.

8. У разі природної вентиляції вагони провітрюються протягом не менше 30 хвилин.

9. Працівники, що працюють з цими вантажами, під час природного провітрювання повинні перебувати з навітряного боку вагона.

10. Час провітрювання вагонів механічною вентиляцією залежить від продуктивності вентиляційного устаткування і визначається так, щоб забезпечити не менше триразового обміну повітря у вагоні.

11. У місцях загального користування після вантаження вагонів (контейнерів) небезпечним вантажем перевіряється правильність його розміщення і кріплення, криті вагони і контейнери опломбовуються.

12. Під час внутрішнього огляду вагонів, завантажених небезпечними вантажами, або безпосередньо після розвантаження вантажів дозволяється користуватися ліхтарями у вибухобезпечному виконанні, вмикати ці ліхтарі треба перед входом у вагон, а вимикати — після виходу з вагона.

13. Навантаження (розвантаження) вибухонебезпечних вантажів виконується підймальними пристосуваннями, виготовленими з матеріалів або покритими матеріалами, що не утворюють іскри при ударі.

14. Під час навантаження і розвантаження небезпечні вантажі не повинні піддаватися поштовхам, ударам і трясінню.

15. Небезпечні вантажі переміщують вручну відповідно до ступеня небезпеки кожного виду вантажу згідно з вимогами ГОСТ 19433–88.

16. У темний час доби навантажувально-розвантажувальні роботи з небезпечними вантажами дозволяється виконувати за умови освітленості місць виконання робіт світильниками у вибухобезпечному виконанні.

17. Під час роботи із стислими, зрідженими і тими, що під тиском, газами, а також з отруйними речовинами працівники забезпечуються засобами захисту органів дихання відповідно до вимог Правил вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 28 грудня 2007 року № 331, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04 квітня 2008 року за № 285/14976 (НПАОП 0.00-1.04-07).

18. Навантаження і розвантаження балонів з газами виконуються відповідно до вимог Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» та інших нормативно-правових актів.

19. Балони з легкозаймистими газами і легкозаймистими отруйними газами під час навантаження укладаються так, щоб унеможливити зіткнення балонів один з одним і з металевими частинами вагона.

20. Для кріплення балонів застосовуються дошки, просочені вогнезахисними речовинами.

21. Забороняється вантажити балони з кисневими і окислювальними газами у вагони зі слідами мінеральних змащувальних масел.

22. Небезпечні вантажі, які перевозяться в тарі, навантажуються і розвантажуються в складах, підлога яких знаходиться на одному рівні з підлогою вагона. У разі відсутності такого складу роботи по навантаженню-розвантаженню проводяться відповідно до вимог інструкції з охорони праці, розробленої на підприємстві відповідно до вимог НПАОП 0.00-4.15-98.

23. Небезпечні вантажі в склотарі необхідно перевозити на візках або переносити на носилках, які мають спеціальні гнізда.

Переміщення таких вантажів на носилках дозволяється на відстань не більше ніж 50 м і лише по горизонтальній поверхні.

24. Бочки, ємності і ящики з небезпечними вантажами дозволяється переміщати на візках.

25. Місця навантаження і розвантаження небезпечних вантажів освітлюються електричними світильниками у вибухозахищеному виконанні з лампами напругою не більше ніж 12 В.

26. Роботодавець забезпечує контроль концентрації шкідливих речовин у повітрі робочих зон та вжиття заходів щодо захисту працівників від шкідливого впливу хімічних речовин відповідно до Вимог до роботодавців щодо захисту працівників від шкідливого впливу хімічних речовин, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 22 березня 2012 року № 627, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 квітня 2012 року за № 521/20834 (НПАОП 0.00-8.11-12).

3. Навантаження (розвантаження) балонів зі стислими, зрідженими і розчиненими під тиском газами

1. Балони з газами в контейнерах необхідно вантажити за допомогою підймально-транспортного устаткування.

2. Конструкція контейнера повинна забезпечувати стійке положення балонів — для кожного балона повинен бути окремий осередок (гніздо).

3. Контейнер повинен мати захвати (петлі, скоби, цапфи, вушка).

На кожному контейнері повинні бути зазначені підприємство-виготовлювач, товарний знак, місяць і рік виготовлення, а також маса брутто, власна маса контейнера і його об'єм.

4. Під час навантаження (розвантаження) контейнерів з балонами необхідно піднімати їх за всі захвати і ставити в один ярус.

5. Під час навантаження балонів без контейнерів необхідно передбачити прокладки між балонами.

6. Навантаження (розвантаження) балонів необхідно робити вантажозахоплювачами.

7. Забороняється вантажити балони без запобіжних ковпаків, а також вантажити на балони будь-який вантаж.

8. Балони з горючими газами (водень, ацетилен, пропан, етилен) необхідно вантажити окремо від балонів з киснем, стисненим повітрям, хлором, фтором та газами з властивостями окислювачів. Балони, у яких виявлений витік газу, необхідно видалити.

9. Навантаження (розвантаження) балонів з киснем і газами з властивостями окислювачів необхідно робити, не допускаючи попадання на них жирів, мінеральних масел і горючих речовин, а також кислот і лугів.

10. Вручну балони необхідно переміщати на спеціально обладнаних (гніздами, башмаками) візках або за допомогою гідравлічних захватних пристроїв, лан-

цюгових конвеєрів. Балони з горючими газами необхідно переміщати на візках, які мають гумові шини або гнізда, які обшиті гумою.

11. Навантажувати (розвантажувати) балони масою більше 30 кг вручну повинні два працівники.

Забороняється піднімати і перекичувати балони, тримаючись за запобіжний ковпак або вентиль, а також переносити їх на плечах і спині. Не допускається проводити ці роботи в промаслених рукавицях і забрудненими маслом руками.

12. Перевезення наповнених газами балонів має здійснюватися на ресорному транспорті або на автокарах в горизонтальному положенні обов'язково з прокладками між балонами. Як прокладки можуть використовуватися дерев'яні бруски з вирізаними гніздами для балонів, а також мотузні або резинові кільця товщиною не менше ніж 25 мм (по два кільця на балон) або прокладки, що запобігають ударам балонів один об одного. Балони під час перевезення повинні вкладатися вентиліями в одну сторону.

4. Навантаження (розвантаження) легкозаймистих рідин, речовин і матеріалів, речовин з окислювальними властивостями та органічних перекисів

1. Навантаження (розвантаження) легкозаймистих рідин та легкозаймистих речовин і матеріалів необхідно здійснювати механізованим способом.

2. Конструкція устаткування, вантажозахоплювальних пристроїв, тари та інструменту, а також матеріали, що використовуються для їх виготовлення, повинні виключати можливість іскроутворення.

3. Навантаження (розвантаження) легкозаймистих рідин та легкозаймистих речовин і матеріалів під час грози забороняється.

4. Навантаження (розвантаження) цистерн із легкозаймистими рідинами необхідно робити на зливно-наливних пунктах відправника або одержувача за допомогою насосів по трубопроводах або передавлюванням.

5. Для місцевого освітлення під час зливно-наливних операцій необхідно застосовувати переносні світильники напругою не вище 12 В.

6. Під час навантаження (розвантаження) легкозаймистих рідин та легкозаймистих речовин і матеріалів, які здатні при взаємодії з водою виділяти горючі гази, необхідно уникати попадання на них вологи.

7. Під час навантаження (розвантаження) легкозаймистих рідин та легкозаймистих речовин і матеріалів необхідно уникати попадання їх на дерев'яну тирсу або стружку, вугілля та матеріали, які здатні самозайматися.

8. Навантаження (розвантаження) металевих бочок і барабанів із легкозаймистими рідинами та легкозаймистими речовинами і матеріалами проводять по встановлених під нахилом трапах, настилах або містках. Ставити бочки пробками вниз забороняється.

9. Навантаження (розвантаження) бутилів із легкозаймистими рідинами необхідно проводити в міцних кошиках (решетуваннях) або використовувати для цих цілей візки та носилки, які повинні бути обладнані гніздами і бортами.

Переносити на короткі відстані кошик із бутілями повинні два працівники після попередньої перевірки міцності ручок і дна кошика.

Переносити бутілі із легкозаймистими рідинами на спині, плечах і перед собою забороняється.

10. У разі виявлення протікання в бочках або бутілях із легкозаймистими рідинами їх видаляють, а місце розливу засипають піском. Пісок збирають дерев'яною лопатою в ящик і видаляють.

Місце розливу знешкоджують і ретельно промивають водою або іншою миючою речовиною залежно від властивостей вантажу.

11. Виявлені при навантаженні (розвантаженні) ушкоджені бочки, барабани з карбідом кальцію та речовинами, які здатні при взаємодії з водою виділяти тепло і горючі гази, необхідно накрити брезентом і перенести в безпечне місце.

12. Навантаження (розвантаження) білого (жовтого) фосфору в бочках необхідно робити лише у світлий час доби. Порушувати герметичність тари забороняється.

13. Навантаження (розвантаження) речовин з окислювальними властивостями та органічних перекисів необхідно проводити, дотримуючись вимог безпеки, що й при навантаженні (розвантаженні) легкозаймистих рідин і легкозаймистих речовин і матеріалів.

5. Навантаження (розвантаження) їдких і корозійних речовин

1. Навантаження (розвантаження) бутилів з кислотами, лугами та їдкими рідинами необхідно робити в міцних кошиках (решетуваннях), які усередині вкладені азбестом, кислотостійкою стружкою, пінополістирольними порофторопластовими вкладишами або стійкими до кислот і лугів матеріалами, або використовуючи для цих цілей візки та носилки, які повинні бути обладнані гніздами і бортами.

2. Розвантажувати їдкі і корозійні речовини з вагона треба з рамп, настил яких знаходиться на одному рівні з підлогою вагона.

3. Бочки, барабани і ящики з їдкими речовинами необхідно переміщувати на візках або електронавантажувачах.

4. Проліті кислоти і луги або розсипані їдкі речовини необхідно засипати піском і разом з піском видалити.

Місце розсипу (розливу) — нейтралізувати і промити великою кількістю води.

5. При попаданні кислоти на шкіряні покриви необхідно змити її рясним струменем води протягом 10 — 15 хвилин.

При хімічних опіках очей кислотою або лугом необхідно перед зверненням до медичного пункту обов'яз-

ково промити потерпілому очі великою кількістю води, використовуючи для цього питні фонтанчики.

6. Навантаження (розвантаження) навальних і сипких вантажів

1. Навантаження (розвантаження) навальних і сипких вантажів необхідно здійснювати механізованим способом за допомогою конвеєрів, пневмотранспорту і вантажно-розвантажувальних машин.

2. Навантаження (розвантаження) навальних і сипких вантажів із залізничного транспорту необхідно проводити відповідно до вимог Правил охорони праці під час виконання навантажувально-розвантажувальних робіт на залізничному транспорті, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18 грудня 2007 року № 311, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 28 грудня 2007 року за № 1419/14686 (НПАОП 63.21-1.22-07).

3. Під час розвантаження сипучих вантажів з автомобілів-самоскидів, які знаходяться на насипах, а також при засипанні котлованів і траншей ґрунтом автомобілі-самоскиди необхідно встановлювати на відстані не менше ніж 1 м від брівки природного укосу, а для гірських робіт — по всій довжині брівки необхідно мати породний насип висотою не менше ніж 0,7 м і шириною не менше ніж 1,5 м.

4. Основу штабеля, який розвантажуються з вагона із сипучим вантажем, необхідно розташовувати на відстані не менше ніж 2 м від зовнішньої грані головки крайньої рейки залізничної або підкранової колії, а при висоті штабеля більше ніж 1,2 м — не менше ніж 2,5 м.

7. Навантаження (розвантаження) тарно-штучних вантажів

1. Навантаження (розвантаження) тарно-штучних вантажів необхідно здійснювати за допомогою навантажувачів, конвеєрів, штабелеукладачів.

2. Для навантаження (розвантаження) тарно-штучних вантажів повинні бути передбачені спеціальні площадки (платформи, естакади, рампи) на висоті підлоги кузова транспортного засобу. Рампи з боку під'їзду транспортних засобів повинні бути шириною не менше ніж 1,5 м з ухилом не більше 5°.

3. При проведенні вантажно-розвантажувальних робіт з тарно-штучними вантажами необхідно використовувати контейнери (універсальні та спеціалізовані), засоби пакування, а також спеціальні вантажозахоплювальні пристрої, що виключають випадання вантажів.

4. Навантаження (розвантаження) контейнерів необхідно проводити за допомогою спеціалізованого підйимально-транспортного устаткування (контейнерні крани, причальні контейнерні перевантажувачі, контейнерні наземні вантажно-розвантажувальні засоби, засоби для виконання вантажно-розвантажувальних робіт усередині контейнерів, контейнерні захвати).

5. Основні параметри і технічні характеристики електро- і автотрантажувачів, які використовуються для роботи в критих залізничних вагонах і контейнерах, повинні відповідати вимогам ГОСТ 27270—87 «Машины напольного транспорта. Электро- и автопогрузчики для работы в контейнерах и крытых железнодорожных вагонах. Основные параметры и технические требования».

6. Під час виконання навантажувально-розвантажувальних робіт із застосуванням навантажувачів необхідно дотримуватись таких вимог:

- майданчик між штабелем і вагоном повинен забезпечувати вільний розворот навантажувача на 180°;
- для в'їзду навантажувача у вагон між рампою складу і дверним прорізом вагона встановлюються спеціальні настили (містки);
- швидкість руху навантажувача на рампі складу не повинна перевищувати 3 км/год;
- рух навантажувача з вантажем допускається на майданчику з ухилом відповідно до вимог технічної документації навантажувача;
- ширина проїзду для навантажувача повинна бути не менше ніж 3 м;
- під час переміщення вантажу на вилах навантажувача вантаж не повинен виходити за межі вил більше ніж на 1/3;
- під час пересування навантажувача висота вантажу від підлоги не повинна перевищувати 0,3 м;
- рама навантажувача під час переміщення вантажу повинна бути паралельною опорній поверхні або відхиленою назад;
- не дозволяється відкривати і закривати двері вагонів за допомогою навантажувачів.

7. Під час виконання навантажувально-розвантажувальних робіт із застосуванням електронавантажувачів з живленням від гнучкого кабелю необхідно дотримуватись таких вимог:

- електронавантажувач не повинен виїжджати за межі ділянки, обмежені довжиною кабелю;
- у разі потреби виконання навантажувально-розвантажувальних робіт на інших ділянках необхідно влаштовувати штепсельні з'єднувачі на відстані 30—35 м один від одного по довжині складу;
- забороняється продовжувати живильний кабель;
- забороняється прогинати гнучкий трос, на який підвішується живильний кабель;
- під час роботи електронавантажувача необхідно застосовувати пристосування, які запобігають перекручуванню живильного кабелю.

8. Для переміщення тарно-штучних вантажів застосовуються конвеєри із захищеною стрічкою.

9. Забороняється перебувати проти дверей вагона з тарно-штучним вантажем під час їх відкриття.

10. Вантажі в ящиках, купах, тюках укладаються штабелями.

11. Висота штабелів у складських приміщеннях під час складування їх вручну не повинна бути більше ніж 3 м.

12. Навантажувачами укладають вантажі пакетами на піддонах в 2—4 яруси залежно від міцності тари, ком-

пактності пакетів і відповідно до максимального навантаження, яке допускається на нижній піддон (пакет).

13. Вантажі в мішках, лантухах і стосах укладаються в стійкі штабелі:

- вручну — на висоту не більше 2 м;
- за допомогою механізмів — до 6 м.

Матеріали в мішках допускається укладати вручну в штабелі у вигляді усіченої піраміди висотою не більше шести рядів із шириною відступу кожного ряду не більше 0,5 м. Піднімати вантажі в мішках вище шостого ряду треба по східних ширині не менше 1 м і з набитими на них поперечними планками. Підйом вантажів одним працівником (ручне навантаження) допускається на висоту не більше дев'ятого ряду.

14. Мішки необхідно укладати по ширині і довжині «вперев'язкою» для утворення стійких стінок штабелів.

15. Забороняється укладати в штабелі вантажі в упаковці, які мають неправильну форму і не забезпечують стійкість штабеля.

16. Вантажі, які не піддаються штабелюванню, укладають на стелажі.

17. Між штабелями створюються проходи шириною не менше ніж 1 м.

18. При укладанні вантажів у бочках, барабанах на торець другий і третій яруси необхідно розділяти прокладками з дощок.

При укладанні в накат крайні бочки або барабани нижнього ряду необхідно закріплювати клинами по обидва боки кожного вантажного місця.

19. Вантажі в бочках, барабанах і у вигляді рулонів розвантажують вручну шляхом перекочування, якщо склад перебуває на одному рівні з підлогою вагона або кузова автомашини. При цьому працівник, що виконує вантажні роботи (вантажник), повинен перебувати за переміщенням вантажем, штовхаючи його від себе. Не допускається утримувати руки на торцях вантажу при його перекочуванні.

Якщо склад розташований нижче рівня підлоги, то вантаж допускається розвантажувати двом вантажникам шляхом скочування його бічною поверхнею по слегам або покатам. При цьому вантажники не повинні перебувати перед барабанами, бочками та рулонами, які скочуються по слегам.

20. Під час розвантаження і переміщення рулонів паперу механізованим способом необхідно застосовувати вантажопідіймальні механізми, що обладнані захватами, які пристосовані для рулонів.

Рулони переміщують по одному. Переміщувати два рулони необхідно за наявності захватів для двох рулонів.

21. Листовий папір, який надійшов у стосах або пачках, необхідно зберігати на стелажах або в штабелях на піддоні. Листовий папір, що упакований у щитки, допускається зберігати в штабелях на підлозі.

Припустима висота штабелів паперу і картону при укладанні вручну — 1,6 м, при механізованому укладанні — 2,5 м.

22. Рулонний папір необхідно зберігати в штабелях з установкою рулонів вертикально на торець. Гранична висота складування рулонного паперу на торець — 7 м.

Рулонний папір складують в накат на висоту не більше трьох рулонів з розклинням кожного рулону нижнього ряду.

23. При безстелажному зберіганні матеріали і напівфабрикати, що упаковані в пачки, ящики та коробки, необхідно укладати в стійкі штабелі на піддонах. Припустима висота штабеля: 2,5 м — при використанні засобів механізації, 1,6 м — при укладанні вручну.

24. При навантаженні (розвантаженні) і складуванні поліграфічної продукції необхідно дотримуватися таких вимог:

- перед навантаженням готова продукція повинна бути покладена і упакована в тару;

- тара та упакування повинні відповідати кожному виду продукції і бути в справному стані;

- розвантаження (навантаження) готової продукції необхідно здійснювати на піддоні, що забезпечують використання транспортних засобів без додаткових операцій по перевантаженню. Піддони повинні бути виготовлені відповідно до вимог ГОСТ 9078—84 «Поддоны плоские. Общие технические условия»;

- пачки або ящики необхідно укладати по всій площині піддона рівними і щільними рядами однакової висоти;

- при навантаженні в контейнери або автофургони продукції без піддонів пачки необхідно укладати щільними рядами однакової висоти по всій площині;

- забороняється вантажити слабко зв'язані пачки або нещільно впаковані ящики, залишати порожнечі в середині або біля стін автотранспортних засобів (контейнерів);

- під час підймання, опускання і переміщення контейнера краном, автонавантажувачем або іншими машинами працівники не повинні перебувати на контейнері, всередині нього, а також на поруч розташованих контейнерах;

- пачки, ящики необхідно укладати щільно, без проміжків, щоб уникнути їх переміщення при русі. При наявності проміжків між вантажами необхідно розміщати міцні дерев'яні прокладки та розпірки;

- пачки, ящики, які покладені вище бортів, необхідно ув'язувати мотузками, канатами прядив'яними або зі штучного волокна;

- при навантаженні (розвантаженні) готової продукції на транспортний засіб не допускається кидати її та брати пачки і ящики за обв'язувальні матеріали;

- складування і зберігання готової поліграфічної продукції необхідно здійснювати в пачках або ящиках шляхом укладання їх у штабелі або стелажі на піддонах;

- гранична висота штабеля при укладанні пачок із друкованою продукцією вручну на піддоні повинна бути 1,6 м;

- банки з фарбою необхідно складувати на висоту не більше ніж 1,6 м;

- стелажі для зберігання банок з фарбами повинні бути металевими або дерев'яними та оброблені вогнезахисною сполукою.

25. Забороняється штабелювання:
- тари різного типу;
 - тари з різними розмірами в плані;
 - при хиткому положенні тари в штабелі;
 - стоячої тари без бортів;
 - на відстані менше ніж 0,5 м від краю рампи за наявності відбійного бруса;
 - на відстані менше ніж 1,5 м від краю рампи за відсутності відбійного бруса;
 - при несиметричному завантаженні тари.
26. Дештабелювання вантажів необхідно проводити зверху вниз.

8. Навантаження (розвантаження) негабаритів, великовагових і довгомірних вантажів

1. Негабаритами вважаються вантажі, які перевищують встановлений габарит вантаження.
2. До великовагових належать вантажі, які мають масу більше 500 кг.
3. До довгомірних належать вантажі, які мають довжину більше 6 м.
4. Негабарити, великовагові і довгомірні вантажі під час навантаження і розвантаження переміщуються за допомогою вантажопідіймальних кранів.
5. Вантажно-розвантажувальні роботи з негабаритами, великоваговими й довгомірними вантажами (устаткування, металеві і залізобетонні конструкції, лісоматеріали, труби, рейки) необхідно проводити механізованим способом за допомогою підйально-транспортного устаткування (кранів, лебідок, блоків, тельферів, талів).
6. Роботи з переміщення великовагового устаткування та машин дозволяються за наявності проекту вантажно-розвантажувальних робіт або технологічних карт складання вантажу.
7. Навантаження (розвантаження) великовагових і довгомірних вантажів за допомогою вантажозахоплювальних пристроїв необхідно робити за відсутності працівників у кабіні і в кузові транспортного засобу, який знаходиться під завантаженням (розвантаженням).
8. Забороняється перебування працівників у місцях переміщення вантажу або його можливого перевертання.
9. Кантувати великовагові вантажі дозволяється на майданчиках, які мають огорожу.
10. Через кожні 100 м довжини фронту розвантаження важковагових вантажів передбачаються протипожежні розриви шириною не менше 5 м.
11. При підйманні вантажів необхідно стежити за правильністю намотування канатів вантажопідіймальних пристроїв на барабани лебідок.
12. Стропування великогабаритних вантажів повинно проводитися знімними вантажозахоплювальними пристроями за спеціальні засоби (стропувальні вузли, петлі) або позначені місця, залежно від положення центра ваги і маси вантажу.
13. Вантажі, які складені в пакети, повинні стропуватися таким чином, щоб при підйманні була виключена можливість їх падіння.

14. При механізованому навантаженні (розвантаженні) довгомірні вантажі повинні бути зв'язані двома стропами із застосуванням траверси.

Перед підйманням і переміщенням вантажу повинні бути перевірені стійкість вантажу та правильність його стропування.

15. Вантаж попередньо піднімають на висоту не більше ніж 0,2–0,3 м для перевірки правильності стропування і надійності дії гальма і після цього продовжують підймання.

16. Переміщення вантажів необхідно проводити плавно, без ривків і ударів. Залишати у висячому положенні піднятий вантаж, а також перебування працівників у зоні підймання (опускання) вантажу забороняється.

17. Не допускається підтримувати, розвертати та направляти вантаж, що перебуває у висячому положенні, безпосередньо руками. Виконання цих робіт необхідно здійснювати за допомогою відвідного гака або мотузки, яка прикріплена до вантажу.

18. Під час укладання довгомірних вантажів необхідно застосовувати захвати (кліщі). Для запобігання мимовільному скочуванню довгомірних вантажів зі штабелів необхідно встановлювати стійки, прокладки, упори, підпірки та кріплення по обидва боки штабеля.

19. Висота штабеля і стелажа при механізованому укладанні металопрокату та довгомірного вантажу повинна визначатися залежно від роду матеріалу, допустимого навантаження на одиницю площі підлоги і схеми укладання вантажу, розробленої на підприємстві та затвердженої роботодавцем.

20. Під час укладання вантажу в штабелі і стелажі необхідно між пачками і в'язками укласти дерев'яні або металеві прокладки прямокутного перетину товщиною не менше ніж 40 мм для можливості звільнення строп. Кінці прокладок не повинні виступати за межі штабеля і стелажа більше ніж на 100 мм.

Укласти металопрокат в пачках, в'язках без прокладок при штабелюванні способом «в клітину» необхідно з обов'язковим закріпленням крайніх пачок (в'язок).

21. При складуванні прокату круглого перетину необхідно встановлювати упори, підпірки або кріплення, що виключають можливість падіння або скочування прокату зі штабеля або стелажа.

22. Труби повинні укладатися в такий спосіб:

- діаметром до 0,3 м — у штабель висотою до 3 м на підкладках і прокладках з кінцевими упорами;
- діаметром більше 0,3 м — у штабель висотою до 3 м в «сідло» без прокладок. Нижній ряд труб при цьому повинен бути покладений на прокладки та укріплений інвентарними металевими башмаками або кінцевими упорами.

Укладання труб вздовж рейок підкранових та залізничних колій забороняється.

23. Забороняється заповнення секції стелажів вище стійок, бортів, упорів, які обмежують падіння вантажу.

24. Складування довгомірного вантажу в штабель необхідно проводити на попередньо покладені

на підлозі підкладки. Як підкладки необхідно використовувати залізобетонні башмаки, бруси або шпали.

Укладання довгомірного вантажу безпосередньо на підлогу складу або на ґрунт площадки забороняється.

Перед формуванням штабеля взимку площадку відкритого складу необхідно очистити від снігу та льоду.

25. Кожна пачка, призначена для транспортування, повинна бути зв'язана не менше ніж у двох місцях дротом у дві нитки з повним закрученням.

26. При підйманні пачок (пакетів) не допускається зачалувати за обв'язку пачок (пакетів), яка не призначена для цієї мети.

27. Упакування сортового і фасонного металопрокату, листової і смугової сталі повинно здійснюватися відповідно до вимог ГОСТ 7566–94 «Металлопродукция. Приемка, маркировка, упаковка, транспортирование и хранение».

28. Навантаження і розвантаження листового металу здійснюються електромагнітними або вакуумними захопленнями або із застосуванням спеціальних підкладок для запобігання облому або розрізанню стропів гострими краями металу.

29. Листовий метал та інший металевий вантаж навантажуються і розвантажуються електромагнітними і вакуумними захопленнями без скидання.

30. Не дозволяється відключати електромагнітні вакуумні захоплення, якщо вантаж знаходиться на висоті більше ніж 0,5 м від підлоги вагона або поверхні складування.

31. Зона підймання і переміщення вантажів електромагнітами і грейферами повинна бути обгородженою і мати сигналізацію, що попереджає про небезпеку перебування в цій зоні. Обгородження повинні бути пофарбовані в сигнальні кольори відповідно до вимог ГОСТ 12.4.026–76.

За наявності на захватах страхуючих лап зону підймання і переміщення вантажів дозволяється не обгороджувати.

32. При навантаженні (розвантаженні) барабанів з кабелем, дротом або тросом скидати їх не дозволяється. Барабани, які розвантажують вручну, необхідно утримувати відтягненнями за допомогою лебідок або пристосувань, що встановлені з протилежної від працівників сторони.

33. Залізобетонні вироби під час розвантаження укладаються на підкладки і прокладки:

- фундаментні блоки і блоки стін і підвалів — у штабель заввишки не більше 2,6 м;
- стінні блоки — у штабель у два яруси;
- плити перекриттів — у штабель заввишки не більше ніж 2,5 м;
- ригелі і колони — у штабель заввишки не більше ніж 2 м.

34. Зачіпка залізобетонних виробів дозволяється за передбачені конструкцією монтажні петлі.

35. Для навантаження і розвантаження автотракторної техніки застосовуються траверси.

36. Масове навантаження і розвантаження автотракторної техніки своїм ходом здійснюється з торцевих платформ, які мають похилі спуски.

У разі відсутності високих платформ споруджуються похилі майданчики.

37. При переміщенні великогазових вантажів вручну необхідно дотримуватися таких вимог:

- при м'якому ґрунті і нерівній поверхні на шляху переміщення вантажу повинні укладатися дошки, бруси або шпали;
- котки, які застосовуються для переміщення вантажів, повинні бути міцними, рівними і достатньої довжини, їх кінці не повинні виступати з-під переміщуваного вантажу більше ніж на 0,3–0,4 м;
- для підведення котків під вантаж необхідно користуватися ломом або рейковими домкратами;
- забороняється поправляти котки під вантажем руками або ногами;
- забороняється брати коток для перекидання його вперед раніше, ніж він повністю звільниться з-під вантажу;
- під час пересування вантажу необхідно стежити, щоб котки не поверталися під кутом стосовно напрямку руху вантажу;
- при переміщенні вантажу вниз по похилій площині необхідно застосовувати затримуючі пристосування, щоб вантаж не котився під дією власної ваги.

9. Навантаження (розвантаження) мінераловозів, полімеровозів, апатитовозів і содовозів

1. Перед початком навантаження (розвантаження) вагонів (цистерн) мінераловозів, полімеровозів, апатитовозів і содовозів (далі — мінераловози) необхідно:

- перемкнути світлофор із зеленого кольору на червоний, перевести стрілку на інший шлях і закрити на замок;
- загальмувати цистерну стоянковим гальмом або встановити башмаки під колеса;
- перевірити наявність і справність заземлюючого пристрою;
- опустити (за наявності) перехідний місток із площадки обслуговування на мінераловоз;
- переконаватися за показниками манометрів у відсутності тиску в цистерні;
- пристебнути працюючий карабін запобіжного пояса до страхувального троса (за відсутності стаціонарного огороження на пунктах завантаження-розвантаження);
- відкривати (закривати) розвантажувальні люки пневмоприводом;
- користуватися інструментом, що не іскрить;
- подавати попереджувальний сигнал працівникам складу перед кожним відкриванням і закриванням кришок люків.

2. При навантаженні (розвантаженні) мінераловозів забороняється:

- працювати без запобіжного пояса;

- установлювати башмаки під колеса при русі вагона;
- знаходитися між вагонами, які переміщуються, або під вагоном і у траншеї;

- доторкатися до важільної передачі і гальмових колодок при випробуванні гальм;

- проводити навантаження (розвантаження) мінераловозів при поганому освітленні і зледенінні площадок обслуговування;

- проводити навантаження мінераловозів з несправними механізмами розвантаження;

- залишати відкритими завантажувальні і розвантажувальні люки.

3. Перед переміщенням (підтягуванням) мінераловозів під завантаження (розвантаження) лебідкою (маневровим пристроєм) необхідно перевірити:

- стан троса;

- наявність ізолюючих килимів, ізолюючих накопичувачів на рукоятках важелів лебідки;

- на відкаточних лебідках — справність блокувань по пуску.

4. Перед пуском у роботу лебідки і початком підтягування вагонів має бути поданий звуковий сигнал.

5. Заходити на дах мінераловозів для відкриття і закриття кришок люків необхідно через спеціальні виходи (двері) люкових площадок складу і при повній зупинці вагона.

6. Для внутрішнього огляду мінераловозів при підготовці їх до завантаження, а також під час завантаження (розвантаження) необхідно застосовувати переносні світильники напругою не вище 12 В.

10. Навантаження (розвантаження) контейнерів

1. Під час навантаження і розвантаження контейнерів працівники повинні дотримуватись таких вимог:

- контейнери піднімаються із захопленням за чотири фітинги, рима (кільця);

- завантажені і порожні контейнери встановлюються в один ярус на вільне, очищене від чужорідних тіл місце;

- багатотоннажні контейнери дозволяється встановлювати в два яруси за допомогою автостропів (спредерів);

- завантажені і порожні контейнери розміщуються окремо;

- контейнер повинен спиратися на всі нижні кутові фітинги.

2. Забороняється піднімати одночасно два і більше контейнери.

3. Забороняється перебувати стропальникам на контейнерах під час здійснення вантажних робіт.

4. Стропальники піднімаються на дахи контейнерів із майданчиків на козлових кранах або за допомогою приставних драбин.

5. Через кожні 100 м довжини фронту розташування контейнерів встановлюються протипожежні розриви шириною не менше ніж 5 м.

6. Через кожний спарений ряд контейнерів вста-

новлюється розрив шириною не менше ніж 2 м по всій довжині майданчика.

11. Навантаження (розвантаження) зерна і продуктів його переробки

1. Інтервали при розміщенні автомобілів на площадках розвантаження і навантаження повинні бути такими: між автомобілями, що стоять один за одним у глибину, — не менше ніж 1 м, між автомобілями, що стоять поруч по фронту, — не менше ніж 1,5 м.

2. Рух уперед на проїзних платформах автомобіле-розвантажувачів здійснюється до проходу задніми колесами автомобіля колісних упорів платформ автомобіле-розвантажувача при розвантаженні через задній борт, після чого автомобіль здає назад до торкання з упорами.

На платформах з бічним розвантаженням автомобілів — до входження транспортного засобу в її габарит.

У тупиковому варіанті платформи транспортний засіб рухається до торкання з колісними упорами.

3. Вантажопідіймальність автомобіле-розвантажувача повинна відповідати вантажопідіймальності автомобіля (автопоїзда і масі самого автомобіля). Довжина платформи автомобіле-розвантажувача повинна забезпечувати вільну установку на ній колісної бази автомобіля (автопоїзда).

4. Автомобіле-розвантажувач з боковим нахилом платформи повинен мати площадку обслуговування для безпечного відкривання борту автомобіля. Площадка обслуговування повинна мати ширину не менше ніж 0,7 м і бути оснащеною поручнями висотою 1 м.

Відкритий борт автомобіля повинен опиратися на бортовідбійник (якщо це передбачено конструкцією автомобіле-розвантажувача та при умові що вісь борту автомобіля знаходиться знизу борту автомобіля).

5. Автомобілі, що перебувають на платформах автомобіле-розвантажувача, повинні бути поставлені на ручне гальмо.

Важіль перемикання передач установлюється на задній хід для запобігання мимовільному скочуванню автомобіля при опусканні платформи.

Забороняється розвантаження автомобілів зі спущеними або ослабленими шинами.

Перебування водія в кабіні автомобіля при підйомі або нахилі платформи забороняється.

6. Автомобіль на платформах з розвантаженням через задній борт повинен займати середнє по ширині платформи положення для рівномірного навантаження на гідроциліндри.

7. Підпружнювальні упори платформи повинні надійно запобігати мимовільному скочуванню автомобілів. У разі розвантаження автомобіля через задній борт водій обов'язково встановлює страхувальні ланцюги або троси. Тросове страхувальне пристосування виконується за допомогою троса, який має відповідати діючому стандарту, що має свідчення про випробування за ГОСТ 3241—91 «Канаты стальные. Технические условия», з діаметром не менше 25 мм

(по середині робочої ділянки). У місцях стропування трос повинен бути зрощеним не менше ніж трьома затискачами з відстанню між ними і вільним кінцем троса не менше шести його діаметрів. Застосування кілець, виконаних куванням, замість затискачів не допускається.

8. При автоматичному обслуговуванні автомобілерозвантажувачів водій має право в'їжджати на автомобілерозвантажувачі при включеному сигнальному табло «В'їзд дозволений».

У випадку аварійної ситуації натиском кнопки «Аварія» зупиняється платформа; подальше керування автомобілерозвантажувачем може проводитися з пульта ручного керування.

9. Для безпечного розвантаження і прискорення установки автопоїзда типу КамАЗ на платформі автомобілерозвантажувача НПБ-2СМ1 необхідно фарбою намітити місцезнаходження переднього колеса автомобіля.

Кабіна автомобіля КамАЗ під час розвантаження з платформи повинна перебувати поза зоною дії бортовідкривача.

10. Забороняється перебування працівників за автомобілем, що розвантажуються через задній борт, при піднятій платформі.

Під час розвантаження автомобілів-самоскидів перебувати поблизу кузова з боку розвантаження заборонено.

11. При неповному спорожнюванні кузова його очищення необхідно проводити довгими шкребками. При цьому працівникові заборонено перебувати в кузові автомобіля.

12. Ремонтні роботи під піднятою платформою автомобілерозвантажувача допускається проводити за умови надійної її підпори за допомогою стійок або колод діаметром 200–300 мм з металевими бандажними кільцями та з дотриманням вимог інструкції з охорони праці, розробленої відповідно до вимог НПАОП 0.00-4.15-98 та затвердженої роботодавцем.

13. Колодязь зі сходами для доступу до опор гідропідійомників повинен бути закритий знімною кришкою. Під час роботи автопідійомника відкривати кришку забороняється.

14. Для безпечного обслуговування автомобілерозвантажувачів необхідно:

- стежити, щоб платформа автомобілерозвантажувача в крайньому нижньому положенні рівномірно лягала на опорні коробки і трамплін;
- щозмінно перевіряти надійність упорів коліс і ланцюгового або тросового страхувального пристрою, роботу гальма, нагрівання редуктора і електродвигуна (на дотик);
- щозмінно перевіряти міцність кріплення тягового троса до барабанів лебідки (при механічному приводі);
- щомісяця змащувати солідолом шестірні, валики кареток, вісі блоків, тяговий трос (при механічному приводі).

15. Завантажувати вантажі навалом допускається не вище бортів кузова (основного або нарощеного).

Штучні вантажі, покладені вище рівня бортів, необхідно зв'язувати міцними прядив'яними канатами; застосування сталевих тросів або дроту не допускається.

При навантаженні та розвантаженні тарно-штучних вантажів необхідно застосовувати їх пакетування з використанням піддонів, строп і пакетувальних засобів. У пакетах вантажі повинні бути скріплені. У кузові автомобіля пакети повинні бути розкріплені.

16. Під час супроводу вантажу на автомобілі працівники повинні перебувати в кузові на обладнаних для сидіння місцях. Забороняється сідати на борт кузова, стояти в кузові, сідати і висаджуватися під час руху автомобіля, а також перебувати на підніжжі, пересувати вантаж з місця на місце, пересаджуватися, курити і приймати їжу.

17. Переміщення і установка вагонів під навантаження та розвантаження повинні проводитися під спостереженням посадової особи або відповідального працівника, який керує роботою.

18. Швидкість руху локомотивів і маневрових потягів по під'їзних залізничних коліях має відповідати діючим технічним умовам на маневрові роботи:

- при русі локомотивом уперед по вільних шляхах (поза межами території підприємства) — 35 км/год;
- при русі вагонами вперед по вільних шляхах (поза межами території підприємства) — 25 км/год;
- при русі локомотивом уперед по вільних шляхах на території підприємства — 15 км/год;
- при русі вагонами вперед по вільних шляхах на території підприємства — 10 км/год;
- при русі в скрутних умовах (криві малих радіусів, погана видимість), на переїздах, переходах, на вагових шляхах, при в'їзді (виїзді) поїзда у ворота підприємства, при підході локомотива до складу для причеплення й розчеплення вагонів — 3 км/год;
- при пересуванні вагонів за допомогою маневрових лебідок — 2 км/год.

Застосування маневрових лебідок при ухилі залізничних колій і при переміщенні вагонів з одного шляху на інший не допускається.

19. Пересування вагонів уздовж фронту навантаження і розвантаження має здійснюватися маневровими локомотивами (група вагонів) або маневровими лебідками.

При пересуванні вагона за допомогою маневрової лебідки працівники повинні перебувати осторонь від натягнутої вітки троса.

Пересувати вагони за допомогою автонавантажувачів необхідно автонавантажувачами з відповідною вантажопідймальністю, обладнаними автозчіпкою.

Пересування одиночних вагонів вручну забороняється.

20. Під час проведення маневрових робіт забороняється:

- одночасно пересувати в одному напрямку кілька вагонів у розчепленому стані по одному шляху;
- пересувати вагони і зрушувати їх з місця шляхом наштотування одного вагона на інший.

21. Фіксація вагона має здійснюватися локомотивом або гальмовими башмаками; використання сторонніх предметів (камені, дошки) забороняється.

22. Відкривання дверей кузовних вагонів або люків спеціалізованих вагонів має здійснюватися при повній їх зупинці, встановленні гальмових башмаків і підготовці прийомних пристроїв.

Двері вагона необхідно відкривати за допомогою металевих поручнів і спеціальних пристосувань (лебідок). Застосування ломів забороняється.

Люки спеціалізованих вагонів-зерновозів і цементовозів мають відкриватися за допомогою штурвалів і системи важелів.

Щоб уникнути травмування під час відкривання дверей працівник повинен, тримаючись за поручень, відходити у бік руху дверей, що відкриваються, і перебувати за простором дверного прорізу.

При відкриванні дверей упиратися у дверну стійку або дверний брус забороняється.

Відкривання бортів платформ необхідно починати із середніх запорів. При цьому працівники повинні перебувати на безпечній відстані від бортів платформ (1 м).

23. Люк у хлібному щиті необхідно відкривати люковідкривачем; віджимання хлібного щита має здійснюватися щитовідтискувачем.

24. Транспортування хлібних щитів до місця їх складування повинне здійснюватися механізованим способом.

25. Забороняється проводити змащення, очищення і ремонт механізмів при роботі вагонорозвантажувальників, а також проводити огляд і ремонт електроустаткування при включеному головному рубильнику.

26. Щити механічної лопати повинні бути масою не більше ніж 5 кг.

27. Для переміщення щитів механічної лопати необхідно використовувати сталевий канат ТК 6Х378,7-Н-150-1.

Щоб уникнути утворення петель при перенесенні лопати канат повинен бути з м'яким сердечником. Кінці каната в щиті лопати повинні зашпаровуватися.

При утворенні петель або вузлів на канаті роботу необхідно зупинити.

Канати не повинні дотикатися і тертися об стійки дверного прорізу. Канат механічної лопати повинен мати довжину, що забезпечує два-три запасних витки на барабані лебідки, за умови знаходження щита лопати в дальньому куті вагона. Підносити канат вручну слідом за лопатою забороняється.

28. Частини приводного механізму лопати, які рухаються та які врівноважують вантажі, а також горизонтальні і вертикальні вітки робочого каната, що проходять поза вагоном, повинні бути огороженими.

29. Запірний механізм лебідки механічної лопати повинен легко включати муфту; всі механізми — вільно провертатися, лебідка — легко обертатися при холостому і робочому ході лопати.

Механізм лопати повинен забезпечувати автоматичне включення барабана для намотування троса,

коли кільця ланцюга будуть перебувати від поворотного ролика на відстані не менше ніж 150—200 мм.

30. Перебувати спереду щита механічної лопати під час робочого ходу забороняється.

Під час виконання вантажних робіт за допомогою механічної лопати перебування працівників у зоні натягнутих канатів та усередині кутів, утворених натягнутими канатами, забороняється.

31. Перед пуском механічної лопати необхідно перевірити справність робочого каната, щита і правильність установки виносних блоків, а також справність заземлення електроустаткування, пускових апаратів і кабелю, що підводить електричний струм.

32. Під час експлуатації вагонорозвантажувальників типу ИРМ, ЦНИИМПС, ВРГ вагон повинен бути надійно закріплений на платформі машини. Перебування працівників у вагонах та під платформою вагонорозвантажувальника забороняється.

33. Перед включенням дебалансового приводу інерційного вагонорозвантажувальника необхідно подавати звуковий сигнал.

34. По обидві сторони інерційної машини повинні бути світлофори. Експлуатація машини без світлофорів не допускається. Установлювати вагон на платформу вагонорозвантажувальника допускається при зеленому світлофорі за сигналом оператора (бригадира).

35. Забороняється пересування вагона по платформі інерційного вагонорозвантажувальника зі швидкістю більше ніж 3 км/год.

36. Опускання упорів (розгальмовування вагона) має проводитися після виходу з вагона механізму, який його розвантажує.

37. При розвантаженні важкосипучої мінеральної сировини для комбікормової промисловості необхідно використовувати спеціальні машини, які призначені для розвантаження такої сировини.

38. Зачищення вагона має здійснюватися при повній зупинці механізму, який його розвантажує.

39. При проведенні вантажно-розвантажувальних робіт забороняється перебування працівників:

- у вагоні, які не причетні до процесу;
- під піднятим вантажем та їх переміщення разом з вантажем;
- між стінкою вагона, пакетами і навантажувачем, що робить маневрування;
- усередині вагона під час навантаження насипних вантажів.

Забороняється пересуватися по борту піввагона, сидіти, стояти на його бортах.

Підніматися працівникам на піввагон, спускатися усередину піввагона необхідно за допомогою приставної драбини. Застосування вагонних скоб-трапів при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт забороняється.

40. Під час вантажно-розвантажувальних робіт з тарними вантажами з метою попередження ушкодження підлоги вагона під вагою навантажувачів застосовують металеві листи товщиною 4—5 мм, які в міру навантаження-розвантаження повинні переміщатися у вагоні.

41. Штабель усередині вагона необхідно розбирати зверху вниз послідовними горизонтальними рядами. Висмикувати мішки із середини або залишати на штабелі звисаючі мішки не допускається.

42. Під час розвантаження вагона-зерновоза необхідно відкрити два завантажувальні люки, щоб уникнути утворення у вагоні вакууму.

Продукт, який завис у вагоні, необхідно видаляти за допомогою вібраторів (типу ИВ-19, 20, 98) або лопат з подовженою ручкою.

43. Доступ працівників усередину вагонів-зерновозів за наявності в них вантажу забороняється.

44. Під час навантаження і розвантаження вантажів на електрифікованих залізничних коліях роботи на дахах вагонів, на навантажених платформах, на цистернах необхідно виконувати після відключення контактної мережі.

45. Під час завантаження вагона через люки в даху переходити з допоміжної площадки на дах залізничного вагона і назад необхідно по справному відкидному містку з поруччям. У зимовий час відкидний місток повинен бути очищений від снігу і льоду.

46. Проводити роботи на даху вагона без наявності обгороджувального поруччя або кріплення монтажного пояса працівника до тросової підвіски забороняється.

47. Переходити з даху одного вагона на інший забороняється. По даху вагона пересування має здійснюватися по трапу.

48. При навантаженні вагона-зерновоза кришки люків необхідно відкривати обережно, щоб не поранити руки.

Телескопічні труби необхідно опускати без співударення із поверхнею люків.

При завантаженні вагона через один завантажувальний люк необхідно відкрити кришку другого люка з метою виходу з вагона надлишку повітря.

Для накладення закручення повинен використовуватися дріт діаметром 5–6 мм.

49. Під час підймання телескопічних труб перебування на даху вагона забороняється.

50. Навантаження і розвантаження сипучих вантажів із суден і барж повинні здійснюватися механізованим або пневматичним способом.

51. Судно або баржа при проведенні вантажно-розвантажувальних робіт мають бути надійно пришвартовані біля вантажного причалу, щоб уникнути переміщення від вітру, течії та хвилювання води.

Екіпаж судна має слідкувати за положенням швартовних канатів (своєчасно підбирати або відпускати).

52. Перед початком роботи необхідно відкрити кришки люків з метою провітрювання для видалення газів, що накопичилися.

Перед спуском у трюм після провітрювання необхідно провести аналіз повітря в трюмі на наявність шкідливих речовин, кисню.

53. Спуск працівників у трюм судна або баржі повинен проводитися по трапу або безпечних сходнях.

Трапи необхідно встановлювати у всю ширину прольоту та надійно закріплювати.

54. Робота усередині судна або баржі при їх розвантаженні і завантаженні допускається при достатньому освітленні електричними лампами у вибухобезпечному виконанні при напрузі струму не більше ніж 42 В.

55. Перед пуском пневматичної установки в роботу необхідно перевірити справність підвісних зернопроводів, лебідок і стріл, які призначені для переміщення зернопроводів у горизонтальному та вертикальному положенні, їхніх підвісок і кріплень.

Зернопроводи збирають і опускають у трюм підймальними пристосуваннями. Підймання і опускання стріли з підвишеним зернопроводом необхідно робити так, щоб одна стріла не торкалася іншої.

Перед пуском лебідки і підйомом стріли необхідно переконаватися, що стріла, а також підвишений зернопровід висять вільно, не торкаються виступаючими частинами борту люка судна (баржі).

56. Пневматичні установки і циклони необхідно обслуговувати з безпечних площадок, обгороджених поруччям висотою не менше ніж 1 м.

57. Під час проведення вантажно-розвантажувальних робіт забороняється:

- подавати вантаж або вантажозахоплюючі пристрої у трюм без попередження;
- перебувати під піднятим вантажем;
- залишати вантаж у підвишеному стані або незакріпленим, якщо він може переміститися при крені судна (баржі).

58. Під час навантаження зернометальником воронку останнього необхідно кріпити трьома прядив'яними канатами до конструкції судна (баржі), щоб уникнути мимовільного обертання на підвіску.

59. Для безпечного проходу працівників по зерновому насипу необхідно укласти на нього трапи або настили.

12. Навантаження (розвантаження) круглого лісу і пиломатеріалів

1. Навантаження і розвантаження колод, кряжів, стовпів, пиломатеріалів і шпал здійснюються механізованим способом із застосуванням кранів, навантажувачів, машин і механізмів, оснащених вантажозахоплювальними пристроями.

2. Розвантаження лісоматеріалів з піввагона і навантаження в автомобілі кранами, оснащеними гнучкими стропами, виконуються бригадою у складі машиніста крана (кранівника) і чотирьох стропальників.

3. Навантаження і розвантаження лісоматеріалів вручну (крім просочених шпал) необхідно проводити під спостереженням посадової особи або працівника, відповідального за безпечне проведення вантажно-розвантажувальних робіт.

4. Перед розвантаженням круглого лісу працівник, відповідальний за безпечне виконання робіт вантажопідймальними кранами, зобов'язаний оглянути стан кожного штабеля, правильність розміщення і кріплення вантажу (круглого лісу, пиломатеріалів),

який розташований вище за верхній пояс кузова піввагона (далі — «шапки»).

5. Для зачеплення вантажів у піввагоні стропальники піднімаються у вагон за допомогою переносної драбини з крюками, якими вона закріплюється за борт піввагона, або по скобах-поручнях.

6. Зачеплення круглого лісу здійснюється не ближче ніж 0,5 м від кінців колод.

7. У піввагоні запобіжні стійки встановлюються в зазори між бортом і штабелем на глибину не менше ніж 0,75 м впритул до основних стійок і закріплюються дерев'яним клином.

8. На платформах запобіжні стійки закріплюються стягуваннями, які запобігають розвалу вантажу.

9. Дозволяється розвантажувати «шапку» в один прийом, якщо її маса не перевищує вантажопідймальності крана.

10. Під час розвантаження «шапки» зачеплення здійснюється за скоби напівжорсткого стропа або під «шапку» підводяться з двох торців чалочні стропи, дротяне обв'язування в цьому випадку розрізається після розвантаження на землю.

11. Під час розвантаження «шапки» в декілька прийомів (якщо маса «шапки» перевищує вантажопідймальність крана) дротяне обв'язування знімається безпосередньо на піввагоні, але заздалегідь з кожної сторони штабеля встановлюються по три запобіжні стійки висотою на 0,3 м вище за верхній рівень «шапки».

12. Перед розвантаженням або навантаженням лісоматеріалів, що змерзлися, пачки вантажу по всьому периметру в місцях зачеплення очищаються від льоду.

13. Забороняється перебування працівників у зоні можливого падіння вантажу під час відкриття бортів платформи, зрізання зв'язуючого дроту, зняття стійок.

14. Під час установки вантажу працівники повинні перебувати на відстані не менше ніж 3 м від вантажу.

15. Забороняється переміщати пакети краном, якщо окремі шпали, бруси, стовпи зачеплені одним стропом або стропами нерівномірно натягнуті.

16. Розвантаження круглого лісу і пиломатеріалів здійснюється на площадки, розміщені перпендикулярно до осі шляху і захищені з кожного боку двома стовпами, або він укладається в стелажі шириною 3 м і висотою штабеля не більше ніж 3 м.

17. Розміщення вантажу має забезпечувати стійке положення штабеля.

18. Лісоматеріали укладаються на підкладки з розділенням кожної пачки по висоті прокладками через 1 м.

19. Під час складування шпал висота штабелів не повинна перевищувати:

- 6 м — у разі застосування стріловидних кранів на залізничному ходу;
- 8 м — у разі застосування козлових кранів;
- 12 м — у разі застосування баштових і порталних кранів.

20. Між сусідніми штабелями лісоматеріалів обладнуються подовжні і поперечні проходи шириною не менше ніж 1 м, для штабелів шпал — не менше ніж

5 м, а між групами штабелів (4–6 штабелів) — пожежні проїзди шириною не менше ніж 10 м.

21. Площа групи штабелів не повинна перевищувати 1200 м².

13. Вимоги безпеки під час роботи на вантажопідіймальних машинах і устаткуванні

1. Під час піднімання і переміщення вантажів вантажопідіймальними машинами і устаткуванням необхідно дотримуватись таких вимог:

- на вантажопідіймальні машини і устаткування, а також на місце проведення робіт з переміщення вантажів не допускаються працівники, що не мають прямого відношення до проведення робіт;

- для стропування вантажу мають застосовуватися стропи, які відповідають масі вантажу, який піднімається, з урахуванням кількості віття і кута його нахилу;

- стропи загального призначення необхідно підбирати так, щоб кут між їх віттям не перевищував 90°;

- обв'язку і зачіпку вантажів необхідно здійснювати згідно з графічним зображенням способів стропування вантажів;

- при накладанні ланцюга, каната на вантаж необхідно стежити, щоб вони не перекручувалися і на них не утворювалися вузли;

- забороняється піднімати вантаж до обмежника підйому, призначеного для аварійного відключення;

- забороняється перебування працівників під піднятим вантажем;

- забороняється врівноважувати вантаж при підйомі та під час транспортування масою власного тіла, поправляти стропування ударами різних інструментів або предметів, у таких випадках необхідно опустити вантаж на підлогу;

- при переміщенні довгомірних і громіздких вантажів необхідно використовувати відтягнення зі сталевих або прядив'яного каната;

- переміщення довгомірних та громіздких вантажів без відтягнення забороняється;

- на місце укладання вантажу необхідно попередньо укласти підкладки, щоб можна було легко і без ушкоджень витягнути стропа з-під вантажу;

- перш ніж знімати стропа, ланцюги та вантажозахоплювальні пристрої з вантажу, необхідно переконатися в надійності установки його на робоче місце;

- не допускається при перервах у роботі і по закінченні її залишати вантаж у підвішеному стані;

- під час підйому або опускання вантажу поблизу стіни, колони, штабеля, залізничного вагона або устаткування забороняється перебування працівників (стропальників) між вантажем, що піднімається або опускається, і зазначеними частинами будинку або устаткування;

- під час підйому або опускання вантажу, якщо вантаж перебуває на висоті більше ніж 1 м від рівня площадки, перебування поблизу стропальника забороняється;

- при переміщенні вантажу в горизонтальному напрямку його необхідно попередньо підняти на 0,5 м вище предметів, які зустрічаються на шляху, та перемішувати на відстані не менше ніж 1 м від них;

- при переміщенні стрілового крана з вантажем положення стріли і навантаження на кран повинні встановлюватися відповідно до технологічної інструкції заводу-виготовлювача;

- забороняється опускати стрілу з вантажем до вильоту, при якому вантажопідіймальність крана буде меншою за масу вантажу, що піднімається;

- укладати вантаж на електричні кабелі і трубопроводи, а також на краю укосу або траншеї забороняється;

- піднімати балони зі стислим і скрапленим газом, не покладені в спеціальні контейнери, забороняється.

2. Під час роботи вантажопідіймальної машини забороняється:

- вхід на вантажопідіймальну машину під час її руху;

- перебування сторонніх працівників у зоні виконання вантажно-розвантажувальних робіт;

- підйом вантажу, що перебуває в хиткому положенні або підвішеного за один ріг дворогого гака;

- підйом і переміщення вантажу з працівниками, що перебувають на ньому;

- підтягування вантажу по землі, підлозі або рейках гаком крана при похилому положенні вантажних канатів;

- підйом вантажів, що засипані землею або примерзлих до землі, а також таких, котрі закладені іншими вантажами;

- робота при несправних приладах безпеки і гальмах.

3. Забороняється приступати до роботи на вантажопідіймальній машині за наявності таких несправностей:

- наявність тріщин або деформацій у металоконструкції;

- вантажний канат має поверхневе зношування, яке перевищує встановлену норму, обірване пасмо або місцеві uszkodження;

- механізм підйому вантажу має дефекти;

- uszkodження деталей гальма механізму підйому вантажу;

- несправний пристрій, що замикає зів гака;

- порушене кріплення гака в обоймі;

- блок гака не обертається навколо своєї вісі, вісь не закріплена запірними планками або іншими запірними пристроями;

- несправні або відсутні обмежники висоти підйому гака вантажопідіймальності;

- відсутнє огороження механізмів або неізолюваних струмоведучих частин електроустаткування;

- відсутнє або uszkodжене заземлення;

- відсутні шпильки в сполученнях муфт або гайки на шпильках;

- відсутні або зношені пружні кільця;

- редуктори гальма, гальмові шківи, електродвигун або інше устаткування машини не укріплені і зміщуються при роботі механізмів;

- uszkodжена ізоляція електропроводки;

- гнучкі тролі сильно провисають.

4. Після огляду вантажопідіймальної машини перед пуском її в роботу необхідно випробувати вхлосту її механізми та перевірити справність:

- гальм, механізмів і електричної апаратури;

- приладів і пристроїв безпеки, установлених на вантажопідіймальній машині;

- обмежника вантажопідіймальності машини, який перевіряється за допомогою контрольного вантажу в порядку, передбаченому технічною документацією вантажопідіймальної машини.

5. При експлуатації кранів, що керуються з кабіни, повинна застосовуватися марочна система, при якій керування краном здійснюється працівником, який одержав у встановленому порядку ключ-марку, що замикає електричний ланцюг керування краном.

6. Для кожного складу, дільниці, де працює мостовий кран, які не обладнані прохідними галереями, уздовж кранового шляху має бути забезпечений безпечний спуск кранівника з кабіни при вимушеній зупинці крана згідно з інструкцією підприємства, затвердженою роботодавцем.

7. При вимушеній зупинці мостового крана поза посадковою площадкою та за відсутності вздовж підкранової колії прохідної галереї евакуація кранівника із крана повинна бути організована відповідно до вимог НПАОП 0.00-5.18-96.

8. У випадку раптового припинення живлення крана струмом кранівник повинен поставити в нульове положення штурвал і рукоятку контролерів і відключити рубильник у кабіні.

9. Вхід і вихід із крана мостового типу має проводитися через посадкову площадку або прохідну галерею.

10. Пересувати міст крана при перебуванні на його галереї працівників забороняється, за винятком випадків технічного огляду крана.

11. Підїжджати до тупикових упорів кранівник повинен на зниженій швидкості.

12. Щоб уникнути зіткнення декількох кранів при знаходженні їх на одній підкрановій колії, кранівники обох кранів повинні стежити за справністю обмежників взаємних переміщень, але не використовувати обмежники як робочий орган, для чого не допускається зближення кранів менше ніж на 1 м.

13. У випадку аварії крана або нещасного випадку під час вантажно-розвантажувальних робіт кранівник зобов'язаний зупинити кран і припинити роботу.

14. Перед початком пересування крана по рейкових шляхах кранівник повинен дати попереджувальний звуковий сигнал.

15. При сигналі «Стоп» кранівник зобов'язаний зупинити кран незалежно від того, хто подав сигнал.

16. Кранівник зобов'язаний забезпечити підняття і опускання вантажу, а також пересування крана і вантажного візка плавно, без ривків і поштовхів. Не допускається переводити механізми із прямого ходу на зворотний без затримки в нульовому положенні до повної зупинки механізмів.

17. Кранівникові забороняється:

- працювати при заклиненому лінійному контакторі захисної панелі;
- розкривати контролери, захисну панель та апаратуру при включеному рубильнику;
- замикати на ключ ввідний ящик (автомат) на опорі крана під час роботи крана;

— залишати кабінку крана, якщо не поставлені контролери в нульове положення та не включені аварійний вимикач і рубильник (при тимчасовому відході з крана ключ-марка повинен бути вийнятий із замка захисної панелі, а кабіна замкнена на замок).

18. При необхідності переміщення вантажів у зоні, де перебувають працівники, кранівник повинен приступити до роботи після одержання письмового розпорядження роботодавця і виконувати роботи під безпосереднім керівництвом працівника, відповідального за безпечне провадження робіт по переміщенню вантажів кранами.

19. Кранівник повинен дотримуватися таких вимог:

- при підйомі вантажу, маса якого близька до граничної вантажопідймальності крана, необхідно попередньо підняти вантаж на висоту не більше 0,2–0,3 м, щоб переконатися в стійкості крана і справності дії гальм, а також правильності стропування, після чого здійснювати його підйом на необхідну висоту;
- при переміщенні крана необхідно стежити за тим, щоб відстань між тупиковими упорами і торцями візків у крайніх положеннях крана була не менше ніж 0,5 м;
- вантажна підвіска не повинна доходити до верхнього положення, при якому спрацьовує кінцевий вимикач обмеження висоти, а вантажний візок — до крайніх граничних положень ближче 0,25 м;
- при переміщенні вантажу виступаючі його частини не повинні наближатися до елементів конструкції крана ближче 0,3 м.

20. Кранівник повинен припинити роботу крана у випадку:

- поломки механізмів або металоконструкцій крана;
- закручування канатів вантажного поліспасти;
- виявлених несправностей підкранових колій;
- недостатньої освітленості зони роботи крана, сильного туману, снігопаду, а також якщо погано розрізняються сигнали стропальника;
- при температурі повітря нижче допустимої, зазначеної в паспорті крана;
- наближення грози, сильного вітру, швидкість якого перевищує допустиму при роботі даного крана, що зазначена в його паспорті, при цьому кранівник повинен виконувати вимоги інструкції заводу-виробника на запобігання уgonу крана вітром;
- якщо перебувають під напругою гак або металеві конструкції крана, захисний кожух механізмів і електроустаткування, контролери;
- часткового спрацьовування електричного, теплового захисту.

21. У випадку виникнення на крані пожежі кранівник повинен знеструмити кран, приступити до гасіння пожежі наявними на крані протипожежними засобами та одночасно викликати пожежну охорону.

22. При вантажопереробці автомобілів, сільськогосподарських машин, механізмів і устаткування козловим краном кранівник повинен дотримуватися таких вимог:

- знати масу машин і устаткування, що підлягають переміщенню краном;
- користуватися справними зачалювальними пристосуваннями;
- проводити вантажно-розвантажувальні роботи при достатньому освітленні;
- припинити підйом або переміщення вантажу краном у випадку появи в зоні роботи крана сторонніх працівників;
- підйом машини (устаткування) робити в тому випадку, якщо стропування її зроблене за всі місця або пристрої, що призначені для стропування;
- при навантаженні сільськогосподарських машин і великих агрегатів, що не мають позначених місць стропування, на автотранспорт або їх розвантаженні на відкриті площадки необхідно спочатку підняти вантаж на невелику висоту, щоб правильно визначити вибір місць приєднання стропів і розташування центра ваги;
- виконувати підйом, опускання або переміщення машин після подачі сигналу помічником;
- після установа машини на площадку переконатися у звільненні гака від зачалювальних пристосувань і після цього підняти гак.

23. Перед навантаженням (розвантаженням) і транспортуванням певного виду вантажу краном-штабелером необхідно встановити ширину вил відповідно до габаритів цього вантажу. Вила повинні бути розташовані симетрично щодо вертикальної рами, а нижні кінці їх — перебувати в одній площині.

24. Забороняється піднімати, перевозити вантаж, центр ваги якого розташований на більшій відстані від передніх стінок вил, ніж це вказано в технічній документації на кран-штабелер, а також масою, що перевищує номінальну вантажопідймальність крана-штабелера.

25. При захваті вантажу піднімальною вилкою повинні виконуватися такі вимоги:

- забороняється виконувати підйом вантажу при відсутності під ним просвіту, необхідного для вільного проходження вилки;
- забороняється укласти вантаж на захватний пристрій крана-штабелера навантажувачем і краном;
- укладання вантажу на вилочні захвати крана-штабелера повинно виконуватися без допомоги працівників. Перебування біля вантажу або крана-штабелера в цей час забороняється.

26. Забороняється сходити з крана-штабелера при піднятому вантажі.

27. Під час завантаження і розвантаження кранів-штабелерів наземними електронавантажувачами зони роботи крана-штабелера та електронавантажувача повинні бути розділені огороженнями, що включають можливість їх взаємного наїзду.

28. У зоні роботи крана-штабелера забороняється присутність сторонніх працівників. Піднімати

і переміщати працівників краном-штабелером забороняється.

29. Під час транспортування вантажу краном-штабелером необхідно дотримуватися таких вимог:

- пуск і зупинку механізмів крана-штабелера необхідно робити плавно, щоб уникнути розгойдування вантажу;

- забороняється переводити механізми із прямого ходу на зворотний до повної їх зупинки;

- забороняється піднімати вантаж, маса якого невідома або перевищує вантажопідймальність крана-штабелера;

- піднімати вантаж у будь-якій тарі забороняється, крім тари, що призначена для цієї мети, або на пронумерованих і маркованих піддонах;

- піддони необхідно встановлювати у відповідну комірку стелажа так, щоб виключити їх звисання.

30. При несправностях крана-штабелера забороняється залишати підняту нагору кабінку. У цьому випадку необхідно викликати працівників для проведення ремонту шляхом подачі звукового сигналу.

31. Упори стикових замків, що встановлюються на передавальному візку і на рейковому шляху стелажного крана-штабелера, повинні автоматично прибиратися після здійснення стикування передавального візка і рейкових шляхів кранів-штабелерів і автоматично повертатися у вихідне положення після розстикування замків. У випадку несправності упорів стикування замків необхідно негайно повідомити особу, яка є відповідальною за утримання вантажопідіймальних машин у справному стані.

32. Переклад стелажного крана-штабелера на передавальний візок здійснюється в тому випадку, коли візок і рейковий шлях стелажного крана-штабелера з'єднані між собою стиковим замком.

33. Встановлювати стріловий кран необхідно на всі наявні в крана опори, під які повинні підкладатися міцні і стійкі прокладки.

При установці крана необхідно витримувати відстань між поворотною частиною крана при будь-якому його положенні та будовами, штабелями вантажів і будь-якими предметами не менше ніж 1 м.

34. Встановлення і робота стрілового крана на відстані ближче ніж 40 м від крайнього дроту лінії електропередачі або повітряної електричної мережі напругою понад 42 В повинні проводитися за нарядом-допуском, оформленим відповідно до вимог НПАОП 40.1-1.21-98.

Стрілові самохідні крани мають бути обладнані пристроєм захисту від небезпечної напруги під час їх роботи поблизу повітряних ліній електропередачі. Як пристрій такого захисту, а також у разі роботи в обмеженому просторі дозволяється застосовувати обмежники робочих рухів і координатний захист.

35. Робота стрілового крана під невідключеними контактними проводами міського транспорту може проводитися при дотриманні відстані між стрілою крана і контактних проводів не менше ніж 1 м при встановленому обмежнику, що запобігає зменшенню зазначеної відстані при підйомі стріли.

36. Забороняється встановлювати крани для роботи на свіжонасипаному неутрамбованому ґрунті, а також на площадці з ухилом більшим, ніж це зазначено в паспорті крана.

37. Під час роботи стрілового крана необхідно:

- починати вантажні операції, переконавшись у безпеці навколишніх працівників;

- знати заздалегідь вид вантажу, що переробляється;
- стежити за кріпленням вантажу під час підготовки його до підйому, не допускати підйому неправильно закріплених вантажів;

- підняти вантаж на висоту не більше 200–300 мм і переконавшись в надійності дії гальма, чи добре підвішений вантаж, чи стійкий кран, потім продовжити підйом.

38. Кранівник зобов'язаний спустити вантаж і припинити роботу крана:

- при недостатній освітленості місця роботи крана, сильному снігопаді або тумані, коли він погано розрізняє сигнали стропальника;

- при наближенні грози, сильному вітрі, швидкість якого перевищує припустиму для роботи даного крана і зазначену в його паспорті, при цьому кранівник зобов'язаний виконати заходи щодо запобігання повороту крана вітром;

- при температурі повітря нижче припустимої, що зазначена заводом-виробником в паспорті крана.

39. Забороняється працювати на технічно несправному електротранспорті.

Вихід навантажувачів з гаража без перевірки технічного стану не допускається.

40. Забороняється застосування нестандартних запобіжників, а також стандартних запобіжників з номінальним струмом, що є більшим, ніж зазначено в технічній документації на машину.

41. Гальмова система вантажопідіймального транспорту повинна забезпечувати повну зупинку його на шляху:

- 1 м — при номінальному навантаженні;

- 0,5 м — без навантаження.

Стоянкове гальмо повинно забезпечувати фіксацію машин на ухилі 5°.

42. Маса вантажу, що транспортується, не повинна перевищувати номінальної вантажопідймальності машини.

43. Якщо вага і розташування центра ваги вантажу невідомі, необхідно зробити контрольний підйом вантажу.

44. При уведенні вил у піддони необхідно пересуватися на мінімальній швидкості.

45. При транспортуванні вантажів з нестійкими опорами необхідно застосовувати підкладки.

46. Пакети з вантажами необхідно розташовувати на площині піддона рівномірно і симетрично, відстань від центра ваги вантажу до спинок вил не повинна перевищувати значень, які зазначені у графіку вантажопідймальності машини. Не допускається звисання вантажу понад 1/3 довжини вил.

47. При пересуванні навантажувачів вила вантажопідіймальника повинні бути на висоті 0,2–0,3 м від

підлоги (для штабелерів — не менше 0,4 м), раму вантажопідіймальника при цьому нахилити назад у крайнє положення.

48. Переміщення вантажів більших розмірів, що закривають дорогу, водій навантажувача повинен проводити у присутності працівника, який супроводжує навантажувач, вказує дорогу і подає сигнали.

Якщо вантаж має великий обсяг і зменшує видимість на передньому ході, необхідно рухатися заднім ходом.

49. З великою обережністю треба виконувати нахил вил з вантажем уперед, особливо при піднятому вантажі. Щоб уникнути перекидання навантажувача або штабелера нахил вил з піднятим вантажем уперед виконувати за наявності опори під вилами.

Не допускати різкого переміщення важеля управління циліндра нахилу і різкого гальмування. Різке гальмування при нахилі рами вантажопідіймальника може призвести до перекидання навантажувача або випадання вантажу.

50. З'їзд із ухилу з вантажем навантажувачем і електроштабелером слід виконувати заднім ходом, в'їзд на ухил — переднім.

51. Рух транспорту в складах, на відкритих площадках і рампі здійснюється в межах транспортних смуг, відповідно до схеми руху, з дотриманням відстаней до стін, колон, устаткування, стелажів і штабелів (не менше ніж 0,8 м).

52. При захваті вантажу навантажувачем з виловним захватом забороняється:

- піднімати вантаж при відсутності під ним просвіту, необхідного для вільного проходу вил;
- відривати примерзлий або затиснутий вантаж;
- ставити в штабель одночасно більше одного ящика.

53. Підйом вантажу необхідно здійснювати плавно, без ривків, рівномірним пересуванням важеля золотникового розподільника.

54. Водій навантажувача зобов'язаний подавати сигнал у місцях скупчення працівників, у проходах, при проїзді повз двері і через ворота, при поворотах, руху з місця і руху заднім ходом.

55. Водій навантажувача повинен здійснювати транспортування вантажу тоді, коли він поставлений впритул до вертикальної рами вантажопідіймальника і рівномірно розташований відносно вил.

56. Під'їжджати до місця навантаження (розвантаження) водій повинен на нижчій передачі. Забороняється різке гальмування навантажувача при ожеледі, мокрій і слизькій дорозі.

57. Під час переробки тарно-штучних вантажів необхідно дотримуватися таких вимог:

- переробці повинні підлягати тарно-штучні вантажі, які покладені на піддони, що дають можливість вільно підводити вила під вантаж;
- переробка дрібного штучного вантажу повинна здійснюватися в спеціальній тарі (стоїчних типових і великогабаритних піддонах), що охороняє його від падіння під час транспортування;

— переробка великогабаритних вантажів, маса яких не перевищує вантажопідіймальність навантажувача, повинна здійснюватися виловними навантажувачами із застосуванням спеціальних подовжувачів, які надягають на стандартні вила навантажувача;

— для звільнення вил від штучного вантажу шляхом зіштовхування його при укладанні в штабель без піддона або прокладок, виправлення вантажу, що укладається, і його ущільнення в штабелі необхідно застосовувати спеціальний пристрій — зіштовхувач;

— при переробці вантажів циліндричної форми (рулонів паперу, бочок, барабанів) як вантажозахоплювальне пристосування необхідно застосовувати універсальний захоплювач — кантувач;

— переробка вантажів з наскрізним отвором (рулонів, бухт дроту, барабанів, шин) повинна здійснюватися навантажувачами зі штировими захватами;

— для переробки вантажів у мішках, стандартних бочках, рулонах, які покладені горизонтально, а також легких вантажів, що мають отвори для введення штирів, необхідно застосовувати навантажувачі з багатоштировими захватами.

58. При різниці рівнів підлоги вагона і рампі необхідно застосовувати перехідні містки з ухилом не більше зазначеного в паспорті навантажувача.

59. Укладання вантажів, що транспортують навантажувачем, повинно проводитися в штабелі встановленої для даного товару висоти з дотриманням стійкості штабелів і безпеки провадження робіт.

60. При виявленні погнутих стійок стелажів необхідно повідомити відповідальну посадову особу або працівника, відповідального за вантажно-розвантажувальні роботи.

61. Піднімати вантаж можна на рівній горизонтальній поверхні, навантажувач або штабелеукладач при цьому не повинен рухатися.

62. Під час бічної роботи електроштабелера (ЕШ-188) необхідно дотримуватися таких вимог:

— забороняється зміщення вантажу в сторони без випущених аутригерів;

— забороняється розвертати вантажопідіймальник при висунутій каретці;

— забороняється висувати каретку вперед при розгорнутому у фронт вантажопідіймальнику;

— забороняється пересування при випущених аутригерах;

— перед зсувом вантажу убік при бічному положенні вил необхідно висунути каретку вперед не менше ніж на 150 мм;

— розворот вантажопідіймальника здійснювати при його центральному (щодо лонжеронів) положенні;

— при переміщенні каретки «на себе» вила повинні знаходитися на висоті не менше ніж 400 мм.

63. Під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт із застосуванням конвеєрів має забезпечуватися рівномірне завантаження робочого органу машини і стійке положення вантажу. Зняття та подача вантажу здійснюються за допомогою приймалень та пристроїв для подачі.

64. Приймати штучні вантажі безпосередньо зі стрічки вручну забороняється. Щоб уникнути падіння мішків зі стрічкових конвеєрів і спусків останні повинні бути обладнані бортами висотою 200 мм, а також гальмовими пристроями; для приймання мішків з конвеєра має бути встановлений прийомний стіл.

65. У пожежо- і вибухонебезпечних цехах на конвеєрах мають застосовуватися конвеєрні гумово-тканинні негорючі стрічки відповідно до вимог ГОСТ 20–85 «Ленты конвейерные резинотканевые. Технические условия» і стрічки конвеєрні важкозаймисті на основі полівінілхлориду.

66. Під час роботи стрічкового конвеєра необхідно контролювати:

- встановлення натяжного барабана;
- правильність завантаження стрічки матеріалом;
- натяг стрічки, стан її стиків;
- положення і роботу обертових щіток і шкребків, що очищають барабан і стрічку.

Щітки і гумові смужки шкребків повинні щільно прилягати до поверхні, що очищається.

67. Перед початком роботи і після ремонту конвеєрів і пневмотранспортних пристроїв необхідно:

- перевірити наявність і справність ізоляції струмоведучих частин і захисного заземлення;
- перевірити наявність передбачених огорожень частин устаткування, які обертаються, і надійність їх закріплення;
- закрити прийомні і розвантажувальні пристрої пневмотранспорту, а також люки, що призначені для внутрішнього його огляду і чищення;
- закрити кришки ланцюгових, стрічкових конвеєрів (при знеструмленому конвеєрі);
- включити попереджувальну передпускову звукову або світлову сигналізацію (якщо обладнання включається в роботу в ручному режимі).

68. Переміщення пересувних конвеєрів необхідно здійснювати під безпосереднім спостереженням працівника, що відповідає за безпечне проведення робіт по переміщенню конвеєра. При цьому від конвеєра повинні бути відключені проводи живлення і вжиті заходи, що забезпечують безпеку працівників, які зайняті пересуванням конвеєра.

При переміщенні пересувних конвеєрів працівники повинні перебувати на їх краях або спереду по шляху проходження конвеєра.

69. Стумопідвід пересувних конвеєрів має здійснюватися відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів. Живильний кабель повинен бути захищений від механічних ушкоджень, рама конвеєра – заземленою.

Приводні, натяжні станції і поворотні барабани конвеєрів необхідно огорожувати відповідно до вимог ГОСТ 12.2.022–80.

70. У випадку використання пересувних стрічкових конвеєрів для створення конвеєрної лінії встановлення їх засобів безпеки при обслуговуванні лінії визначається інструкцією з охорони праці, розробленою та затвердженою роботодавцем.

71. Під час роботи конвеєра з піднімальною рамою, що має піднімальний пристрій для зміни кута нахилу, перебувати працівникам під піднятою рамою забороняється.

Забороняється переміщення конвеєра у робочому положенні. Перед пересуванням і після закінчення роботи необхідно опустити конвеєр у крайнє нижнє положення.

72. Привід похилих конвеєрів штучних вантажів повинен бути обладнаний пристроєм, що не допускає самовільний рух стрічки, ланцюга або будь-якої тягової деталі.

73. Конвеєри повинні бути негайно зупинені у таких випадках:

- при значному бічному зрушенні стрічки, шкребків, ковшів, що викликає стирання їх крайок об нерухомі деталі станини;
- при надривах або порізах стрічки;
- при несправності заземлюючих пристроїв, кінцевих вимикачів, системи електричного захисту, сигнальних і освітлювальних приладів.

74. Для аварійної зупинки конвеєра повинні бути встановлені поблизу робочих місць і на конвеєрі кнопки «Стоп» з інтервалом не більше ніж 10 м.

75. Під час роботи конвеєрів і пневмотранспортних пристроїв забороняється:

- робити чищення, змащення і ремонт;
- переставляти відсікач (мінати напрямок потоку мішків);
- залишати вантаж на прийомному столі ковзала;
- переміщувати пересувний конвеєр.

76. Перед початком ремонту, чищення, змащення, усунення несправності конвеєр має бути відключений від електромережі, запобіжники зняті і пусковий пристрій закритий на замок. На пусковому пристрої має бути вивішений плакат «Не вмикати — працюють люди!». Ключ від замка має знаходитись у відповідальній особи, що здійснює ремонт конвеєра.

77. Під час роботи мостового штабелеукладача забороняється:

- продовжувати роботу при падінні вантажу зі штабелеукладача і конвеєра;
- усувати затори вантажу;
- перебувати під штабелеукладачем працівникам (крім вантажника-укладальника);
- залишати вантаж і сторонні предмети на стрічці конвеєра.

78. Не дозволяється ходити по конвеєрах вантажних машин і штабелеукладачів.

79. При експлуатації лебідки необхідно дотримуватись таких вимог:

- напрямні ролики, відбійний брус і трос мають бути в справному стані;
- перед включенням магнітного пускача необхідно подати встановлений звуковий сигнал;
- забороняється направляти рукою або будь-яким предметом канат, що намотується на барабан лебідки;
- забороняється закріплювати канат при барабані, що працює;

— забороняється працювати зі зношеними ребрами барабанів.

14. Вимоги безпеки при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт немеханізованим способом

1. Вантажно-розвантажувальні роботи, що виконуються вручну, повинні проводитися з дотриманням норм, які обмежують підйом і перенесення важких речей відповідно до вимог нормативно-правових актів:

- підйом і переміщення вантажів із чергуванням з іншою роботою (до 2-х разів на годину) жінкам — 10 кг;
- переміщення вантажів постійно протягом робочого дня жінкам — 7 кг; чоловікам — до 30 кг;
- сумарна маса вантажу, що переміщується протягом кожної години робочого дня, не повинна перевищувати для жінок: з робочої поверхні — 350 кг, з підлоги — 175 кг.

У масу переміщуваного вантажу включається маса тари і упакування.

При переміщенні вантажу на візках або в контейнерах зусилля, що прикладається, не повинно перевищувати 10 кг.

2. Підйом вантажу масою більше 50 кг необхідно виконувати не менше ніж двома працівниками.

3. Підйом вантажу з укладанням у штабель вручну не повинен перевищувати 2 м для чоловіків і 1,5 м для жінок.

Висота штабелів або стелажів при ручному укладанні металопрокату не повинна перевищувати 1,5 м.

4. При одночасному перенесенні вантажів працівники повинні перебувати на відстані не менше ніж 3 м один від одного.

5. Перенесення вантажу на носилках по горизонтальному шляху необхідно здійснювати на відстань не більше ніж 50 м, перекидати і опускати носилки необхідно по команді працівника, що йде позаду. Не дозволяється переносити вантажі на носилках по сходах.

6. Для перенесення довгомірних матеріалів необхідно застосовувати захвати.

Перенесення довгомірних вантажів на плечах повинне здійснюватися не менше ніж двома працівниками, при цьому вантаж повинен розташовуватися на однойменних плечах.

При перенесенні довгомірних вантажів на плечах необхідно надягати наплечники.

Знімати з плечей довгомірні вантажі треба одночасно по команді працівника, що йде позаду.

7. На навантаження (розвантаження) довгомірних вантажів вручну необхідно виділяти не менше двох працівників.

8. Для навантаження і розвантаження бочок, рулонів, котушок кабелю і подібних вантажів необхідно застосовувати спеціальні пристосування — слегі з гачками. Слегі повинні бути довжиною не менше ніж 4 м і діаметром не менше ніж 20 см.

9. Переміщення важких штучних вантажів, устаткування методом кантування проводиться за допомогою роликових ломів або пристосувань.

Забороняється перекочувати і кантувати вантаж на себе.

10. При ручному перенесенні запасних частин і вантажів, зібраних у невеликі зв'язування, необхідно спочатку переконатися в міцності зв'язування.

11. Переносити і навантажувати антисептовані лісоматеріали необхідно з використанням засобів індивідуального захисту (брзентові куртки, штани, гумові чоботи, рукавиці).

12. Виконувати вантажно-розвантажувальні роботи з пестицидами забороняється вагітним і жінкам, що годують, а також працівникам, що мають медичні протипоказання. Усі види робіт, пов'язаних з пестицидами, виконуються працівниками, які мають допуск (посвідчення) на право роботи відповідно до вимог Порядку одержання допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 1995 року № 746 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 січня 2009 року № 9).

13. При перекочуванні бочок, коліс працівник має пересуватися слідом за вантажем і контролювати швидкість його переміщення.

14. Не дозволяється піднімати, перехоплювати балони, тримаючись за запобіжний ковпак або вентиль. Не допускається піднімати балони в промаслених рукавицях і забрудненими маслом руками.

15. Роботи вантажно-розвантажувальні з авіаційними контейнерами і піддонами

1. Вантажно-розвантажувальні роботи з авіаційними контейнерами і піддонами необхідно виконувати відповідно до вимог інструкції з охорони праці, розробленої на підприємстві відповідно до вимог НПАОП 0.00-4.15-98 та затвердженої роботодавцем.

2. Укладання вантажів у вантажний контейнер має починатися з важчих вантажів від передньої панелі в напрямку дверей.

3. Вантаж у вантажному контейнері має закріплюватися швартовими ремнями відповідно до трафарету на контейнері.

4. Вантаж і багаж повинні розміщатися рівномірно по всій площі контейнера (піддона). Розміри кожного місця багажу не повинні перевищувати розмірів багажного контейнера. Висота піддона з вантажем повинна бути для ПАВ-2,5 — не більше 1,90 м, для ПАВ-5,6 — не більше 2,44 м, для ПАВ-3,0 — не більше 1,73 м.

5. Вантажі повинні укладатися в контейнер таким чином, щоб двері контейнера могли вільно закриватися.

6. Перед навантаженням необхідно перевірити, чи надійно замкнені двері контейнера.

7. Вантаж повинен бути розташований на піддоні таким чином, щоб не були закриті скоби швартових вузлів.

8. Вантаж на піддоні повинен бути закріплений сіткою, що виключає його зсув при транспортуванні і проведенні вантажно-розвантажувальних робіт.

9. Кожне місце вантажу в контейнері (на піддоні) повинне мати транспортне маркування, за винятком випадків доставки вантажу контейнером (піддоном) «від дверей до дверей». Транспортне маркування, що містить маніпуляційні знаки, основні, додаткові та інформаційні написи відповідно до вимог ГОСТ 14192–96 «Маркировка грузов», позначається підприємством-виготовлювачем або відправником вантажу.

10. Відхилення центра ваги вантажу від центра ваги контейнера (піддона) у горизонтальній площині не повинне складати більше 10% внутрішньої ширини контейнера (ширини піддона) і 5% внутрішньої довжини контейнера (довжини піддона). У вертикальній площині зсув центра ваги забороняється.

11. Завантаження авіаційних контейнерів (піддонів) не повинно перевищувати вантажопідймальності, яка встановлена ГОСТ 20917–87 «Контейнеры авиационные. Типы, основные параметры и размеры» і ГОСТ 21005–75 «Поддоны авиационные. Типы. Основные параметры и размеры».

12. Стропувальні роботи повинні виконуватися відповідно до інструкції по стропуванню данного контейнера, яка кріпиться до дверей контейнера.

13. При стропувальних роботах забороняється:

- користуватися несправними або зношеними зачалювальними пристосуваннями, а також пристосуваннями, строк випробувань яких минув;
- направляти (посувати) ударами кувалди, лома віття стропів;
- утримувати руками або кліщами стропи, що зісковзують при підйомі вантажу;
- урівноважувати контейнер (піддон) вагою власного тіла або підтримувати частину, що переважається, контейнера (піддона) при його переміщенні.

14. Контейнер (піддон) повинен підвішуватися з урахуванням центра ваги так, щоб при підйомі він одночасно всією площиною, що опирається, відривався від опори.

15. При підйомі, розвороті і опусканні контейнера (піддона) направляти його дозволяється за допомогою відтягнення (розчалювання) сталевим або прядив'яним канатом необхідної довжини або легкими міцними баграми. Направляти контейнер (піддон) руками забороняється.

16. Перед підйомом контейнера (піддона) краном усі працівники мають бути віддалені на безпечну відстань. Працівник, відповідальний за стропування, повинен перебувати осторонь від вантажу і подавати кранівникові сигнали про його переміщення. Після підйому контейнера (піддона) на висоту 0,5 м працівник, відповідальний за стропування, зобов'язаний перевірити справність кріплення і центрування.

17. При несправності кріплення контейнер (піддон) повинен бути негайно опущений у вихідне положення. Подальший підйом повинен проводитися після усунення неполадок.

18. Контейнер (піддон) повинен опускатися так, щоб стропи ним не защемлялися і легко з нього знімалися. Знімати стропи дозволяється після установки вантажу на опору.

19. Перед опусканням контейнера (піддона) працівник, відповідальний за стропування, зобов'язаний перевірити місце його встановлення і переконатися, що контейнер (піддон), що опускається, не впаде, не перекинеться і не сповзе убік.

20. Забороняється підштовхування контейнера (піддона) по землі, підлозі, платформі засобами механізації при похилому положенні стропів.

21. Маса контейнера (піддона), що піднімається, не повинна перевищувати граничних навантажень стропів, зазначених на бирці, і навантажень засобів механізації.

22. При виконанні вантажно-розвантажувальних робіт з авіаційними контейнерами і піддонами забороняється:

- починати роботу до повної зупинки засобу механізації;
- під'їжджати і проводити вантажно-розвантажувальні роботи при працюючих двигунах повітряного судна;
- піднімати платформу засобу механізації і виконувати вантажно-розвантажувальні роботи при швидкості вітру більше 10 м/с і ухилах твердого покриття понад 3%;
- піднімати контейнер (піддон) будь-яким підймальним пристроєм, якщо він засипаний землею, піском, закладений іншими вантажами або примерз до землі, залитий затверділим бетоном, смолою;
- піднімати контейнер (піддон), що перебуває в хиткому положенні або підвішений за один риг дворого гака;
- піднімати і переміщувати контейнер (піддон) з працівниками, що перебувають на ньому;
- перебувати під піднятою платформою засобу механізації;
- під час руху піднімати, опускати, вантажити, розвантажувати і пересувати по роликів доріжках контейнери (піддони);
- сидіти на дах кабіни, стояти на підніжці, курити і приймати їжу.

23. При вантажно-розвантажувальних роботах підйом вантажу повинен виконуватися обережно, без ривків.

24. Після закінчення роботи (під час перерви в роботі) контейнер (піддон) не повинен залишатися піднятим над землею.

25. Перед транспортуванням контейнер (піддон) повинен бути закріплений на транспортному засобі.

У випадку виявлення зсуву контейнера (піддона) або ослаблення фіксаторів необхідно негайно зупинити засіб механізації і усунути несправність.

26. Швидкість руху засобів механізації з вантажем по перону має бути не більше ніж 20 км/год.

27. Водій зобов'язаний зупинити засіб механізації, не доїжджаючи до повітряного судна на 10 м, після чого здійснити під'їзд до повітряного судна з дозволу посадової особи (працівника служби перевезень), що має право керувати під'їздом.

28. При під'їзді до повітряного судна, що обслуговується, швидкість руху засобу механізації має бути не більше ніж 5 км/год.

29. При проведенні вантажно-розвантажувальних робіт засіб механізації повинен встановлюватися на відстані не менше ніж 0,3 м від вантажного люка повітряного судна, за винятком окремо обумовлених випадків.

30. Під'їзд та установка засобу механізації в робоче положення біля повітряного судна, що обслуговується, мають проводитися відповідно до вимог Правил безпеки праці під час обслуговування спецтранспорту та засобів механізації в аеропортах цивільної авіації, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 16 вересня 2008 року № 202, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2008 року за № 1011/15702 (НПАОП 63.23-1.02-08).

31. Під час транспортування контейнерів (піддонів) необхідно дотримуватися запобіжних заходів: різко не гальмувати, знижувати швидкість на поворотах.

32. При установці засобу механізації біля повітряного судна під задні ведучі колеса повинні бути представлені стопорні колодки для попередження їхнього руху в обох напрямках. Висота стопорних колодок має бути не менше ніж 1/3 діаметра колеса.

Після закінчення роботи біля повітряного судна спочатку прибирається передня колодка, а після від'їзду засобу механізації не менше ніж на 5 м прибирається колодка, що перешкоджає його рухові до повітряного судна.

33. При будь-якій зупинці засобу механізації він має бути поставлений на ручне гальмо.

34. При виконанні вантажно-розвантажувальних робіт засіб механізації повинен бути встановлений на виносні опори.

35. Дозволяється включати привод переміщення контейнерів (піддонів) засобом механізації при сполученні рівнів платформ у вертикальному і горизонтальному положеннях.

36. В умовах поганої видимості на пероні (уночі, під час туману, снігопаду) і у випадках аварійної обстановки необхідно користуватися звуковими сигналами.

IV. ВИМОГИ ДО ПРАЦІВНИКІВ, ЗАЙНЯТИХ ВИКОНАННЯМ ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНИХ, ТРАНСПОРТНИХ І СКЛАДСЬКИХ РОБІТ

1. Для керування та обслуговування стрілових самохідних кранів роботодавець повинен призначити кранівників, які мають посвідчення на право керування краном даного типу.

Керування автомобільним краном може бути доручено шоферу після його навчання та атестації в кваліфікаційній комісії.

Навчання та атестація зазначених працівників проводиться в порядку, встановленому вимогами НПАОП 0.00-5.03-95.

2. На кожній ділянці робіт вантажопідіймальних кранів для обв'язування, зачіплювання або підвішування вантажів роботодавець повинен призначити стропальників із числа працівників, які досягли 18 років та пройшли навчання в установленому порядку відповідно до вимог НПАОП 0.00-5.04-95.

Директор Департаменту фізичного захисту, промислової безпеки та охорони праці **О.М. Онищенко**

АВТОМЕХАНИК*

СТРАНИЦА 1

КТО ТАКОЙ АВТОМЕХАНИК?

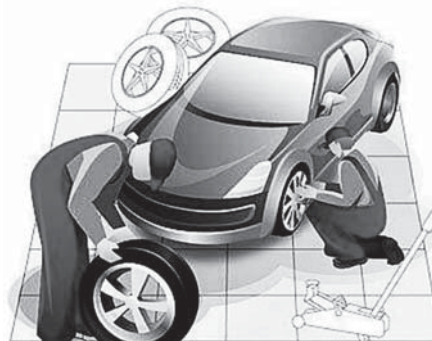
Это работник, который ремонтирует и осматривает машины и другие средства авто- и мототранспорта или их системы и детали, производит необходимый ремонт, замену, наладку и представляет отремонтированное транспортное средство своему начальнику или клиенту.

ЧТО ОПАСНОГО В ЭТОЙ РАБОТЕ?

- Автомеханики обычно работают в служебных гаражах, где могут падать с лестниц, приподнятых платформ, в смотровые ямы, поскользнуться и падать на мокром, скользком или жирном полу.
- Автомеханики могут получить серьезные травмы от неисправного оборудования (домкратов, подъемников и т. д.), движущихся транспортных средств, тяжелых

деталей, падающих им на ноги, лопающихся шин и т. д.

- Автомеханики часто передвигают тяжелые детали автомобилей и работают в неудобных позах, которые могут привести к травмам (например, разрыв диска или грыжа), болям в спине, мешающим двигаться.
- Рабочие места автомехаников содержат много других возможных источников несчастных случаев, например, ожогов, порезов, ударов током и т. д.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ ОПАСНОСТИ

СТРАНИЦА 2

Несчастные случаи и травмы: 	Падения с лестниц, приподнятых платформ, в смотровые ямы и т. д.	1
	Падения на ровном, особенно на мокром, скользком или жирном полу в гараже	2
	Травмы из-за падения домкратов и подъемного оборудования, а также падающих с них транспортных средств	
	Раздавливание пальцев при падении на ноги тяжелых предметов	
	Травмы глаз от мелких частиц и летящих предметов во время шлифования, обработки и т. д.; при работе на оборудовании со сжатым воздухом для чистки и других подобных операций	
	Травмы из-за застревания внутри или между стационарными и движущимися объектами	
	Травмы от вращающихся частей машин	
	Острые травмы (разрыв межпозвоночного диска, грыжа и т.д.) из-за перенапряжения при подъеме тяжелых деталей и т. п., вследствие неудобных рабочих поз (под автомобилем и т. д.)	
	Ожоги из-за контакта с горячими поверхностями, выхлопными трубами или быстроплавающими химикатами; внезапного выделения горячей воды или пара из паровых труб, труб отопления и охлаждения; пайки, сварки и т. д.	
	Электрошок в результате коротких замыканий или неправильного использования электромеханического оборудования, или контакта с проводами под напряжением, например, электрошок от переносных электроинструментов	
	Отравление работников в смотровых ямах монооксидом углерода	
	Пожары и взрывы пролитых или протекающих горючих/взрывчатых веществ, возгорание водорода, выпускаемого батареями, при сварке и резке огнем	
	Повышенный уровень дорожных происшествий во время тестовой езды	
Химический риск: 	Порезы от острых краев инструментов, автодеталей и листовых материалов	
	Взрывы линий или контейнеров со сжатым воздухом	
	Разрывы шин	
	Несчастные случаи из-за неправильно установленных и обслуживаемых очистных устройств пара/давления воды	
	Контакт с широким спектром промышленных химикатов (см. Примечание), включая тяжелые металлы, содержащиеся в тормозных жидкостях, жидкостях для снятия жира, для очистки металла, дезинфицирующих средствах, смазках, красках, горючем, растворителях и т. д., вызывающий различные формы хронического отравления	
	Болезни и состояния кожи (различные типы дерматита, повышенная чувствительность кожи, экзема, раздражение от масла и т. д.), вызванные различными химикатами, например: клеями, асбестом, антифризом, тормозными жидкостями, эпоксидными смолами, бензином, маслами, никелем, колофоном и т. д.	
	Раздражение глаз, головокружение, тошнота, проблемы с дыханием, головные боли и т. д., вызванные контактом с раздражающими химикатами, их пылями и дымами, например: противодетонационных веществ (например, метилпентадиенил трикарбонилмарганца), кетоновые растворители (например, метил изобутил кетон) и т. д.	
	Асбестоз и мезотелиома, вызванные асбестовой пылью от операций очистки и обработки тормозных барабанов	
	Хроническое отравление из-за контакта со свинцом, его пылью и дымами (особенно при ремонте радиаторов, работе с батареями, сварке, использовании красок и смазки и т. д.)	
	Гематологические изменения в результате контакта с растворителями, например, бензолом и его производными, толуолом, ксилолом и т. д.	
Биологический риск: 	Повышенный риск заболевания раком из-за вдыхания выхлопных газов дизеля или контакта с некоторыми тяжелыми металлами и их соединениями, асбестом, бензолом и т. д.	
	Повышенный риск органических повреждений мозга из-за вдыхания выхлопных газов дизеля	
	Острое раздражение глаз и слизистой оболочки, головные боли, дыхательные проблемы, сдвливание в груди из-за вдыхания NO ₂ и вдыхаемых частиц	
	Желудочно-кишечные расстройства из-за случайного или постоянного вдыхания клея	
	Раздражение из-за запахов при работе с некоторыми клеями, основанными на растворителях	
	Выплески коррозионных и реактивных химикатов, которые могут вызвать травмы глаз, кожи и т. д.	
	Инфекции в результате зарождения и роста микроорганизмов в некоторых клеях	

Физический риск: 	Контакт с прямым и отраженным ультрафиолетовым и инфракрасным излучением (особенно при сварке)	
	Контакт с микроволновой и радиочастотной радиацией (особенно при заваривании панелей и обивки, сушки краев основных панелей и т. д.)	
	Вибрация рук от электроинструментов, вызывающая синдром белого пальца	
	Контакт с излишним шумом (более 90 дБ), особенно при кузовных работах и испытаниях мотора	6
	Воздействие высоких и низких температур, особенно в открытых гаражах и во время дорожных работ (использование импровизированного отопления может вызвать пожар и отравление угарным газом)	
Эргономические, психосоциальные и организационные факторы: 	Острые травмы (разрывы межпозвоночных дисков, разрывы связок, грыжа и т. д.), вызванные физическим перенапряжением и неправильным сочетанием веса и позы при подъеме и передвижении тяжелых грузов	
	Накапливающиеся травматические расстройства, включая синдром канала запястья, вызванный длительной повторяющейся работой	
	Опасность нападения (в т. ч. недовольных клиентов) на открытых для публики рабочих местах	8
	Психологический стресс при работе под давлением времени	

МЕРЫ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ ОПАСНОСТЕЙ

СТРАНИЦА 3

1	Устанавливайте вокруг неиспользуемых смотровых ям перила или другое ограждение
2	Носите специальную обувь с нескользящими подошвами
3	Носите соответствующую защиту для глаз; консультируйтесь со специалистом по технике безопасности или поставщиком
4	Изучите и используйте безопасную технику подъема и передвижения тяжелых и неудобных грузов; используйте при подъеме механические вспомогательные средства
5	При сварочных работах носите сварочный шлем со стеклом для защиты от ультрафиолетового излучения
6	Носите средства для защиты слуха, соответствующие уровню и типу шума – обратитесь к поставщику или эксперту
7	Защищайте руки химикатоустойчивыми перчатками; если это непрактично, пользуйтесь защитным кремом
8	Обучайте работников распознавать и реагировать на угрозы насилия; обеспечьте сигнал тревоги или другие средства для вызова помощи или, при необходимости, сопровождение

СТРАНИЦА 4

Синонимы	Механик гаража, механик мотосредств				
Определение и/или описание	Ремонтирует и осматривает автомобили и другие автотранспортные средства; обсуждает с клиентом природу и размеры повреждения или поломки. Планирует работу, используя чертежи, технические руководства и опыт. Поднимает автомобиль, используя домкрат или подъемник, чтобы добраться до агрегатов. Снимает агрегаты, например мотор, используя гаечные ключи и подъемник. Разбирает агрегат и осматривает детали на предмет износа, используя измерительные инструменты. Ремонтирует или заменяет такие детали, как поршни, стержни и т. д., используя ручные инструменты. Осматривает или заменяет карбюраторы, распределители зажигания, насосы и т. д. Восстанавливает детали, используя станки и сварочное оборудование. Меняет электропроводку. Переустанавливает и монтирует провода, выравнивает передний край, ремонтирует или заменяет амортизаторы, устраняет течь радиатора. Восстанавливает поврежденный кузов и крылья. Заменяет и регулирует фары, устанавливает и ремонтирует вспомогательные приспособления, например, радиоприемники, обогреватели, сигнализацию и т. д. Заменяет расходные материалы и детали (масла, фильтры и т. д.). В соответствии со специальностью может называться автомеханик по моторам (автомобильные службы), механик по ремонту дифференциалов (автомобильные службы), механик по ремонту автобусных моторов (автомобильные службы) и т. п.				
Родственные и более узкие профессии	Автобусный механик, дизельный механик, механик по грузовым автомобилям, механик по моторам, механик по компрессорам, ремонтник двигателей и автобусов, механик по починке дифференциалов, тормозов и т. д., механик станции обслуживания автомобилей, контролер гаража, ученик автомеханика, автоэлектрик, кладовщик гаража и т. п.				
Выполняемые операции	Шлифовать Налаживать Спрямлять Собирать и разбирать Скреплять болтами Связывать Сверлить Бронзировать Обжигать Калибровать Цементировать Обтесывать Чистить Резать Диагностировать	Окунать Демонтировать Вести машину Осматривать Изготавливать Закреплять Подпиливать Наполнять Отделывать Подгонять Резать горелкой Ковать Точить Приклеивать Приколачивать	Нагревать Вставлять Устанавливать Прокатывать Поднимать Смазывать Обрабатывать на станках Измерять (инструментами) Плавить Чинить Фрезеровать Красить Протыкать Планировать Расставлять	Давить Тянуть Накачивать Толкать Приподнимать Пересверливать Отстраивать Вставлять втулки Перезаряжать Перенастраивать Заново выстилать Убирать Ремонтировать Заменять Клепать	Менять проводку Шлифовать песком Отскребать Обслуживать Устанавливать Паять Опрыскивать Скреплять Нарезать внутреннюю резьбу Испытывать Нарезать Затягивать Настраивать Сваривать
Используемые инструменты и оборудование	Кронциркуль Электронное измерительное, испытательное и диагностическое оборудование	Измерительные приборы Молотки Подъемник Домкрат Токарный и др. станки	Микрометры Масленки Отвертки и другие подобные инструменты (ручные,	пневматические или электрические) Опрыскиватели Паяльное оборудование	Транспортный лифт Сварочное оборудование
Отрасли, где распространена данная профессия	Гаражи, станции техобслуживания, транспортные компании и учреждения				

Примечания: Основные вредные вещества, с которыми могут контактировать автомеханики: Абразивные пыли Акролеин Алкалоиды Антиокислители и ускорители	резины Антифризные жидкости Асбест Белый спирт Бензен Бензин и производные Бисфенол А	Бутанол Бутил ацетат Гидравлические жидкости Гидрокинон Графит Диэтиловый спирт Диоксан	Литература: 	Энциклопедия охраны труда, 4 издание МОТ, Женева, т. 3, стр. 102.26-102.32 Комитет по охране труда, Соединенное Королевство: Здоровье и безопасность на участках по укреплению шин и выхлопных труб. HS (G) 62, книги HSE, 1991 Комитет по охране труда, Соединенное Королевство: Здоровье и безопасность при ремонте автомобилей. HS (G) 67, книги HSE, 1991
--	--	--	------------------------	--

*Международные информационные листы опасностей по профессиям. Начало в № 1, 3, 2015 г.

(повне найменування підприємства із зазначенням підпорядкованості)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ _____

(посада роботодавця і найменування підприємства)

№ _____

(число, місяць, рік)

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № _____ СЛЮСАРЯ З РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція з охорони праці слюсаря з ремонту автомобілів (далі — Інструкція) є інструкцією за професією (код 7231.2 за Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій») та встановлює вимоги безпеки під час проведення робіт, пов'язаних з ремонтом механічної частини автомобілів, під яким розуміють колісний транспортний засіб, який приводиться в рух джерелом енергії, має не менше чотирьох коліс, призначений для руху безрейковими дорогами і використовується для перевезення людей та (чи) вантажів, буксирування транспортних засобів, виконання спеціальних робіт.

1.2. Інструкцію розроблено на основі Порядку опрацювання і затвердження власником нормативних актів з охорони праці, що діють на підприємстві, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 № 132; Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9; Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15, та з урахуванням вимог Правил з охорони праці на автомобільному транспорті, затверджених наказом МНС України від 09.07.2012 № 964; Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, випуск 1, розділ 2 «Професії робітників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності», затвердженого наказом Мінпраці України від 29.12.2004 № 336; п. 23 підрозділу 2.1 «Експлуатація, обслуговування та ремонт автотранспорту» розділу II Типових норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам автомобільного транспорту, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 20.10.1998 № 207.

1.3. Слюсар з ремонту автомобілів (далі — слюсар) під час роботи може використовувати немеханізований та механізований ручний інструмент, вантажопідіймальні механізми та пристрої. Робота слюсара належить до робіт з підвищеною небезпекою.

1.4. Основні небезпечні та шкідливі виробничі чинники, що діють на працівника:

дія частин інструментів, обладнання та механізмів, що рухаються та обертаються, рухомих транспортних засобів;

• дія підвищеної температури поверхні конструктивних елементів автомобіля (радіатора системи охолодження, вихлопного колектора, глушника, опалювального агрегату тощо);

• електричний струм;

• підвищена концентрація шкідливих речовин у повітрі (загазованість);

• дія пожежонебезпечних та шкідливих речовин (пально-мастильні матеріали, антифриз тощо);

• недостатня освітленість робочої зони;

• захащеність робочої зони;

• підвищене фізичне навантаження, протяги;

• дія метеорологічних умов: низьких температур взимку та високих влітку (у разі проведення робіт за межами приміщення).

1.5. До виконання обов'язків слюсара може залучатися особа віком не молодше 18 років, яка не має протипоказань та пройшла медичний огляд для визначення відповідності її фізичного стану вимогам, що висуваються до цієї професії. Слюсар проходить періодичний медичний огляд в установленому на підприємстві порядку.

1.6. Під час улаштування на роботу слюсар проходить вступний інструктаж з питань охорони праці.

1.7. За даною інструкцією слюсар інструктується перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні 3 місяці (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться в Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці (на робочому місці); в журналі після проходження інструктажу повинен бути підпис того, хто інструктує, та слюсара.

1.8. Слюсар проходить навчання та щорічну перевірку знань з питань охорони праці. Перевірка знань у водіїв проводиться в обсязі технологічної документації з технічного обслуговування та ре-

монтажу автомобілів; інструкцій з експлуатації засобів виробництва, які використовуються; інструкцій з охорони праці, пожежної безпеки, електробезпеки та надання домедичної допомоги.

1.9. Перед допуском до самостійної роботи та відсутності достатнього досвіду слюсар проходить стажування (дублювання) в установленому на підприємстві порядку.

1.10. Роботодавець повинен застрахувати слюсаря, в тому числі від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання. У разі ушкодження здоров'я слюсар має право на відшкодування заподіяної йому шкоди.

1.11. Слюсар забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, перелік та строки носіння яких встановлюється трудовим (колективним) договором, а саме:

- при виконанні робіт з обслуговування і ремонту автомобілів: костюм віскозно-лавсановий — 12 місяців; черевики шкіряні — 12 місяців; берет — 12 місяців; рукавиці комбіновані — 2 місяці; окуляри захисні — до зносу.

- при виконанні робіт з технічного обслуговування та ремонту в оглядових канавах, на підіймачах, естакадах додатково: каска будівельника з підшоломником — чергова;

- при виконанні робіт з розбирання двигунів, транспортування, перенесення та промивання деталей двигунів та під час роботи з етилованим бензином: костюм віскозно-лавсановий — 12 місяців; фартух прогумований — 6 місяців; чоботи гумові — 12 місяців; рукавиці гумові — 6 місяців; рукавиці комбіновані — 2 місяці; окуляри захисні — до зносу;

- при виконанні зовнішніх робіт узимку, а також у приміщеннях при температурі в них нижче за допустиму додатково: куртка бавовняна на утеплювальній прокладці — 36 місяців; штани бавовняні на утеплювальній прокладці — 36 місяців.

Спецодяг та спецвзуття повинні бути відповідного розміру та зросту.

1.12. Слюсар забезпечується необхідними для технічного обслуговування та ремонту автомобілів підймальним механізмом (наприклад, автопідймачем), робочим слюсарним інструментом відповідної номенклатури (набір гайкових ключів та викруток, пасатиж тощо), технологічними пристроями (запобіжною вилкою для проведення шиномонтажних робіт, стропувальними пристроями, упорними колодками, спеціальними підставками (козелками) тощо), переносними освітлювальними пристроями з безпечною напругою (напруга не повинна перевищувати 12 В) та лежачком (підстилкою) для роботи під автомобілем (за відсутності оглядової канави або підймальних механізмів). Трудомісткі вантажно-розвантажувальні роботи мають бути механізовані. Слюсар повинен мати місце (наприклад, особисту шафу) для зберігання робочого інструменту та технологічних пристроїв.

1.13. Для особистої гігієни слюсар забезпечується миючими засобами та обтиральним матеріалом (ганчір'ям). Слюсар, який під час виконання робіт має контакт із шкідливими речовинами (мастилами, лакофарбовими матеріалами), забезпечується дерматологічними засобами (засобами захисту шкіри).

1.14. Слюсар повинен:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства; дотримуватися завдань відповідальних осіб підприємства, графіка роботи та маршруту слідування, не перебувати на робочому місці у нетверезому стані, стані наркотичного та токсичного сп'яніння;

- виконувати лише ту роботу, яка доручена керівником робіт та за якою отримав інструктаж, дотримуватися встановленого режиму роботи;

- не займатися сторонніми справами, не відволікати увагу інших працівників;

- не вмикати та не зупиняти (окрім аварійних випадків) засоби виробництва, робота на яких не передбачена;

- не допускати до проведення робіт з автомобілем, який ремонтується, сторонніх осіб;

- дбайливо ставитись до майна, що є у виробничих та побутових приміщеннях;

- ходити територією підприємства встановленими для переміщення людей місцями (тротуарами), у темний час доби ходити тільки по добре освітленій місцевості, за необхідності користуватися переносними засобами освітлення; бути обережним і уважним під час пересування.

1.15. Слюсар повинен пройти інструктаж за інструкцією з охорони праці під час виконання шиномонтажних робіт; інструкцією з пожежної безпеки, інструкцією з електробезпеки та інструкцією з надання домедичної допомоги.

1.16. Слюсар повинен пройти інструктаж за інструкцією з охорони праці під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт вручну, а у разі використання вантажопідйального механізму (наприклад, кран-балки, тельфера) — інструкцією з охорони праці під час використання вантажопідйального механізму, що керується з підлоги. Проведення робіт з підйманням вантажів вручну повинно бути механізовано.

1.17. Допуск слюсаря до робіт з використанням засобів виробництва з підвищеною небезпекою здійснюється після проведення інструктажу за відповідною інструкцією з охорони праці. Наприклад, у разі використання ручного електроінструмента слюсар проходить інструктаж за інструкцією з охорони праці під час роботи з ручним електроінструментом; свердильного верстата — інструкцією з охорони праці під час роботи на свердильному верстаті, заточувального верстата — інструкцією з охорони праці під час роботи на заточувальному верстаті.

1.18. Перед залученням до робіт з використанням етилованого бензину слюсар проходить інструктаж за інструкцією з охорони праці під час роботи з етилованим бензином.

1.19. До виконання робіт з технічного обслуговування акумуляторних батарей допускається особа за професією акумуляторник або електромонтажник акумуляторних батарей.

1.20. Функціональні обов'язки слюсаря не передбачають проведення робіт на висоті та на проїзній частині доріг.

1.21. Слюсар несе відповідальність за порушення вимог, викладених у даній інструкції, згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Отримати від керівника завдання на виконання робіт.

2.2. Привести в порядок робочий одяг: застебнути вилоги рукавів; заправити одяг так, щоб не було звисаючих кінців; прибрати волосся під берет. Не працювати у легкому взутті (тапочках, сандалях, босоніжках), а також без спецодягу (шортах, футболці тощо).

2.3. Ручний інструмент та технологічні пристрої мають бути у сухому та чистому стані. Перевірити наявність (справність) ручного інструменту та технологічних пристроїв, а саме:

- гайкові ключі повинні відповідати розмірам гайок і головок болтів, не мати тріщин і забоїн, губки ключів повинні бути паралельними та не загорнені;
- розсувні ключі не повинні бути ослабленими в рухомих частинах;
- кувалди та молотки повинні мати бойки з гладкою злегка опуклою поверхнею, не косою, не збитою, без відколів, вибоїв і тріщин, задирок; рукоятки молотків і кувалд повинні бути виконані з деревини твердих і в'язких порід (дуба, бука тощо), мати гладку поверхню, робоча частина повинна бути надійно закріплена;
- ручна пилка-ножівка повинна мати справну рукоятку, ножівкове полотно без надломів і тріщин;
- ударні інструменти (зубила, крейцмейсели, борідки, кернери тощо) не повинні мати тріщин, задирок і наклепу; зубила повинні мати довжину не менше 150 мм;
- робоча частина викрутки повинна мати товщину, необхідну для входження її без зазору в проріз головки гвинта чи шурупа.

2.4. Перевірити освітленість робочої зони, за необхідності увімкнути освітлення в приміщенні. Переконавшись в тому, що робоче місце достатньо освітлене та світло не сліпить очі. Якщо виникає потреба користуватися переносним освітлювальним пристроєм, перевірити наявність на ньому захисного кожуха та справність кабелю електроживлення.

2.5. Привести в належний стан робоче місце; прибрати сторонні предмети, що заважають проведенню робіт. Переконавшись у відсутності витоків пально-мастильних матеріалів або інших технологічних рідин з автомобіля та за наявності усунути цей витік. Перед ремонтом паливної системи двигуна автомобіля переконавшись, що бензобаки та бензопроводи звільнені від залишків бензину.

2.6. Підготувати підймальний механізм (наприклад, автомобільний підймач) або лежак для роботи під автомобілем.

2.7. Перед проведенням робіт в оглядовій канаві:

- встановити колеса автомобіля паралельно направляючим канави;
- поставити автомобіль на гальма або підкласти під колеса не менше ніж дві упорні підкладки;
- переконавшись у безпечному доступі, наявності освітлення та захисної решітки у канаву.

2.8. Автомобіль встановити у необхідному місці та зафіксувати стоянковим ручним гальмом.

2.9. Для підготовки робочого місця та засобів виробництва на початку зміни має бути надано необхідний час.

2.10. Про всі виявлені несправності інформувати керівника робіт та не приступати до роботи, поки їх не буде усунено.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. На території виробничої бази роботи з технічного обслуговування та ремонту автомобілів проводити у спеціальних виробничих приміщеннях (цехах, майстернях, постах тощо). Не заходити до приміщення та проходи до них сторонніми матеріалами. Не ставити автомобіль на шляхах евакуації.

3.2. Після постановки автомобіля на ремонт вивісити на кермо табличку «Двигун не запускати — працюють люди!». Під час проведення робіт з використанням автомобільного підймача на пульт його керування вивісити табличку «Не включати — працюють люди!».

3.3. Вжити заходів, що забезпечують безпеку роботи: загальмувати автомобіль, включити найнижчу (першу) передачу, підкласти надійні упорні підкладки під колеса, ключ від замка запалювання прибрати, закрити кабінку.

3.4. Заборонено перебувати під піднятим кузовом автомобіля без установки спеціальних упорних страхувальних підставок (упорів), а також перебувати під автомобілем при працюючому двигуні. Усі роботи при піднятому кузові вантажного автомобіля-самоскида проводити за наявності під піднятим

кузовом додаткового упора. Не працювати під автомобілем, що перебуває на похилій площині. Під час проведення робіт під автомобілем використовувати захисні окуляри.

3.5. Під час монтажу та демонтажу агрегатів (задній та передній мости, ресори, колеса тощо) встановити раму автомобіля на спеціальні металеві підставки (козелки). Забороняється підкладати цеглини, обрізки дерева та інші випадкові предмети під раму автомобіля або під спеціальні підставки (користуватися тільки спеціальними дерев'яними підкладками).

3.6. Для підймання, переміщення, монтажу та демонтажу важких вузлів автомобіля (наприклад, двигуна) використовувати підймальні механізми та відповідні стропувальні пристрої. Під час роботи з підймальним механізмом, що керується з підлоги, дотримуватися вимог відповідної інструкції.

3.7. Використовувати робочий інструмент за призначенням, не відкручувати гайки, болти за допомогою зубила та молотка. Гайки і болти, що погано відкручуються, перед відкручування змастити мастилом. Перевірку співпадання отворів здійснювати за допомогою конусної оправки (не пальцями). Не використовувати підкладки між губками ключів і головкою болта, не допускається подовжувати рукоятки ключів за допомогою труб і болтів або інших предметів. Не залишати робочий інструмент і деталі на конструктивних елементах як всередині, так і на корпусі автомобіля.

3.8. Під час проведення робіт з використанням ударного інструменту (рубання, карбування тощо) використовувати захисні окуляри. Для захисту людей, що перебувають поруч, від частинок матеріалу, що розлітаються, використовувати запобіжні щити (ширми).

3.9. Під час монтажу та демонтажу агрегатів і окремих деталей, які вимагають значних фізичних зусиль, використовувати спеціальні пристрої (знімачі). Під час розбирання та складання автомобільних ресор використовувати спеціальні затискні пристрої. Заміну ресор автомобіля проводити після зняття з них навантаження.

3.10. Накачування шин стисненим повітрям проводити на спеціальних постах в огороженій клітці з дотриманням вимог безпеки за інструкцією з охорони праці під час виконання шиномонтажних робіт.

3.11. Під час роботи з використанням механізованого інструмента (наприклад, електричного або пневматичного), а також у разі обслуговування двигуна, що працює на етилованому бензині, дотримуватися вимог відповідних інструкцій з охорони праці.

3.12. Під час пробного пуску (обкатки на стенді) двигуна не усувати несправності та не торкатися частин двигуна, що обертаються, а також частин електрообладнання, що перебуває під напругою. Під час проведення робіт поблизу крильчатки вентилятора автомобіля для уникнення травмування попередньо зняти з вентилятора привідний ремінь. Заборонено проводити усунення несправностей автомобіля під час його руху.

3.13. Задля уникнення небезпечної загазованості повітря не допускати тривалу (більше 5 хв) роботу двигуна автомобіля у закритому приміщенні без примусової вентиляції.

3.14. Усі регульовальні роботи на двигуні, за винятком регулювання карбюратора та кута випередження запалювання, підтягування ремня вентилятора та сальників, перевірку кріплення водяного насоса проводити при непрацюючому двигуні автомобіля.

3.15. Не допускати перебування сторонніх осіб у робочій зоні. Переміщення автомобіля на стоянку та перевірка гальм на ходу повинні проводитися водієм автомобіля. Під час проведення робіт кількома робітниками узгоджувати свої дії.

3.16. Під час роботи з пально-мастильними матеріалами та шкідливими технологічними речовинами (антифриз, гальмівна рідина тощо) дотримуватися таких вимог:

- технологічні рідини, що заправляються в автомобіль, повинні використовуватися за призначенням;
- заправлення автомобіля паливом проводити при непрацюючому двигуні, під час заправлення не палити та не користуватися відкритим вогнем, не допускати перелив і розлив пального;
- перед заправленням системи охолодження антифризом перевірити відсутність пошкоджень у системі охолодження (в з'єднувальних шлангах, радіаторі, сальниках водяного насоса тощо), а за їх наявності — усунути несправності, після чого промити систему охолодження чистою гарячою водою;
- антифриз заливати у систему охолодження (за відсутності розширювального бачка) на 10% менше об'єму системи охолодження, оскільки під час роботи двигуна (при нагріванні) антифриз розширюється, що може призвести до його витікання;
- антифриз та гальмівні рідини зберігати (перевозити) в інвентарних герметично-закритих ємкостях з відповідним написом та знаком, передбаченим для отруйних речовин. Під час роботи з цими рідинами вживають заходів, що виключають попадання в них пально-мастильних матеріалів. Ємкість з антифризом та гальмівною рідиною зберігати у сухому неопалюваному приміщенні;
- зливання пально-мастильних матеріалів та рідини системи охолодження (антифриз, вода) з агрегатів автомобіля проводити у спеціальну тару, злиті технологічні рідини зберігати у спеціально відведеному місці (вимоги до зберігання відпрацьованого антифризу такі самі, як і для нового);
- пролиті на підлогу пально-мастильні матеріали засипати тирсою або сухим піском, а потім прибрати у спеціально відведене місце.

3.17. Заборонено:

- переливати антифриз і гальмівну рідину шлангом шляхом засмокування ротом;
- застосовувати тару з-під антифризу і гальмівної рідини для перевезення та зберігання харчових продуктів;

- використовувати для технологічних рідин ємкість за наявності у ній осаду, нальоту, іржі тощо;
- палити та користуватися відкритим вогнем;
- залишати відкритими горловини паливних баків автомобілів;
- зберігати технологічні рідини в салоні автомобіля, а також разом з харчовими продуктами.

3.18. Використаний обтиральний матеріал збирати в спеціально встановлені металеві ящики з кришкою. Якщо руки або спецодяг змочені бензином, не підходити до відкритого вогню, не користуватися вогнем (не палити).

3.19. У разі проведення полуменевих (наприклад, зварювальних) робіт на корпусі автомобіля поруч з бензобаком, останній закрити азбестовим чохлам.

3.20. Дозволяється використовувати пускову рукоятку для запуску автомобіля у виняткових випадках (наприклад, після довгої стоянки або капітального ремонту, непрогрітого двигуна), при цьому дотримуватися таких вимог:

- встановити упорні колодки з обох сторін колеса;
- включаючи запалювання двигуна, переконавшись, що важіль перемикання коробки передач перебуває у нейтральному положенні;
- пускову рукоятку прокручувати знизу доторки;
- не брати рукоятку в обхват;
- не використовувати додаткові важелі та підсилювачі, що діють на пускову рукоятку або храповик колінчастого вала.

3.21. Для запобігання опіків пробку радіатора системи охолодження на гарячому двигуні відкривати у рукавицях або накривши ганчіркою. Пробку відкривати обережно, не допускаючи інтенсивного виходу пари у свою сторону або в сторону інших людей. Для перевірки наявності пального в паливних баках використовувати спеціальну лінійку, що виключає іскроутворення.

3.22. Під час проведення робіт з ручним домкратом дотримуватися таких вимог:

- для підняття автомобіля за допомогою домкрата вимкнути двигун, ввімкнути першу передачу, загальмувати автомобіль стоянковим гальмом, зачинити двері, підкласти під колеса упорні колодки; вирівняти місце установки домкрата, підкласти дерев'яні викладки-підкладки (бруски, дошки товщиною від 40 до 50 мм тощо) більшої площі, ніж площа основи корпусу домкрата;
- контролювати стійкість домкрата, не допускаючи його перекосу; головка домкрата повинна упиратися всією площиною в конструктивний елемент автомобіля, передбачений експлуатаційною документацією автомобіля для підняття його домкратом;
- не встановлювати домкрат на випадкові предмети або підкладати їх під головку домкрата; не використовувати несправний домкрат та не перевищувати допустиму вантажопідймальність домкрата;

- звільняти домкрат з-під піднятого автомобіля після надійного закріплення автомобіля в піднятому положенні або укладанні його на стійкі опори (як опори можуть використовуватися спеціальні підставки, наприклад, козелки), а у разі використання гідравлічних домкратів використовувати стопорні сталеві підкладки у вигляді півкільць, що вставляються між циліндром поршня та автомобілем.

3.23. Під час ремонту автомобіля за межами приміщення з технічного обслуговування та ремонту автомобіля залазити під і вилазити з-під автомобіля тільки з того боку, де відсутній рух транспортних засобів, та дотримуватися вимог безпеки, передбачених відповідними інструкціями з охорони праці. Перед демонтажем шин повітря з камери повністю випустити ніпелем. Під час накачування шин використовувати запобіжну вилку відповідної довжини та міцності, при цьому колесо покласти замком кільцем униз.

3.24. Для запобігання випадкам обморожування під час усунення несправностей автомобіля зимою за межами приміщення (при мінусових температурах) роботи виконувати у рукавицях. При мінусовій температурі не торкатися руками без рукавиць металевих частин.

3.25. Під час проведення робіт дотримуватися вимог санітарних норм і правил особистої гігієни. Приймати їжу дозволяється у спеціально відведених місцях.

3.26. Про всі виявлені під час роботи несправності інформувати керівника робіт.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Вжити заходів щодо самовільного руху автомобіля: вимкнути запалювання, встановити важіль перемикання коробки передач у нейтральне положення, загальмувати стоянковим гальмом та встановити упорні колодки.

4.2. Якщо під час ремонту на виробничій базі автомобіль залишається на підставках (козелках), перевірити надійність встановлення автомобіля. Не залишати піднятим підймальним механізмом автомобіль.

4.3. Використані робочий інструмент та технологічні пристрої покласти у спеціально відведене місце (шафу).

4.4. Зняти робочий одяг (за наявності), вимити руки та обличчя миючим засобом. Не мити руки мастилом або бензином; не витирати їх брудним ганчір'ям.

4.5. Вимкнути засоби, які використовувалися у приміщенні (освітлення, компресор тощо). Перед виходом закрити двері приміщення на запірний пристрій.

4.6. Для прибирання робочого місця та засобів виробництва повинен надаватися в кінці зміни необхідний час.

4.7. Повідомити керівника робіт про всі несправності та дефекти, помічені під час роботи.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. Причинами аварійної ситуації, що може призвести до нещасних випадків, є: травмування під час проведення технічного обслуговування та ремонту автомобіля (дія частин обладнання та механізмів, що рухаються та обертаються, рухомих транспортних засобів; дія електричного струму (за наявності незахищених струмопровідних частин електрообладнання); несправність робочого інвентарю, що використовується під час роботи (гострі краї, задирки та шорсткість на поверхнях робочих інструментів); дія рухомих транспортних засобів; загоряння (пожежа) пально-мастильних матеріалів.

У разі настання нещасного випадку зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та обладнання у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю, здоров'ю людей та не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів щодо недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася. Інформувати керівника робіт або інших посадових осіб підприємства та в подальшому керуватися їх вказівками.

5.2. У разі погіршення самопочуття та за будь-яких інших причин, що вимагають припинення роботи, інформувати телефоном керівника робіт та діяти за його вказівками.

5.3. Основні причини загоряння (пожежі) автомобіля:

- порушення герметичності мереж, несправності паливної системи, загоряння палива і електропроводки при стиканні з поверхнями, що мають високі робочі температури (вихлопним колектором, глушником, опалювальним агрегатом);

- спалахування палива від потрапляння іскри розряду статичної електрики (наприклад, при заправленні автомобіля);

- спалахування горючих конструкційних матеріалів і палива через несправність електрообладнання (наприклад, короткого замикання, іскріння контактів тощо).

5.4. Якщо виникла пожежа (ознаки горіння), вжити заходів щодо гасіння (локалізації) пожежі наявними засобами первинного пожежогасіння та збереження майна у приміщеннях, дотримуючись порядку дій згідно з інструкцією з пожежної безпеки. Якщо неможливо усунути пожежу власними силами, викликати представників пожежної охорони за телефоном (101).

5.5. Про кожний нещасний випадок інформувати керівника робіт або іншу посадову особу та вжити заходів щодо збереження до прибуття уповноважених представників організації, де проводиться прибирання, обстановки у такому стані, в якому вона була на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків), недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася.

5.6. При нещасному випадку надати домедичну допомогу, дотримуючись порядку дій згідно з Інструкцією з надання домедичної допомоги. За потреби викликати машину швидкої медичної допомоги.

(посада керівника підрозділу (організації-розробника)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник (спеціаліст)

служби охорони праці підприємства

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Юрисконсульт

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Підготував **М. Федоренко**

ПОГОДЖЕНО
Держнаглядохоронпраці України
Лист від 26.07. 04
№ 07-01-05/4718

ЗАТВЕРДЖЕНО
ДК «Газ України»
НАК «Нафтогаз України»
Наказ від 30.07.04 № 180

ПОГОДЖЕНО
Національний науково-дослідний
інститут охорони праці
Лист від 19.07.04. № 420

ПОГОДЖЕНО
НАК «Нафтогаз України»
Лист від 27.07. 04
№ 15/3-361

ПІ 1.1. 23-313-2004

ПРИМІРНА ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ У КОЛОДЯЗЯХ

ПРИМІРНА ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ У КОЛОДЯЗЯХ*

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ БЕЗПЕКИ

1.1. Роботи в колодязях, що пов'язані з експлуатацією і техобслуговуванням діючих газопроводів, супроводжуються наявністю в цих спорудах накопичених вибухонебезпечних та отруйних газів, витісненням повітря важчими газами, що створює задущливі умови для працюючих, виконанням робіт в обмеженому просторі.

1.2. Крім того, під час виконання цих робіт можуть виникати травмуючі фактори:

- виконання робіт на проїзній частині вулиці, дороги з інтенсивним дорожнім рухом автотранспорту і пішоходів;

- зняття дорожнього покриття та роз-

копування котлованів, траншей для ремонту діючих підземних газопроводів у місцях, насичених іншими підземними комунікаціями (електрокабелями, телефонними кабелями, теплотрасами, каналізацією), пошкодження яких може призвести до електротравм, отруєння та іншого травмування;

- виконання ремонтних робіт із застосуванням підйомних механізмів поблизу електроліній.

1.3. Роботи в колодязях належать до газонебезпечних робіт і мають виконуватись за нарядом-допуском під керівництвом інженерно-технічних працівників, а із застосуванням в комплексі вогневих робіт ці роботи виконуються за спеціально розробленими планами робіт, які затверджуються головним інженером управління з експлуатації газового господарства.

1.4. До виконання робіт в колодязях, що пов'язані з експлуатацією і техобслуговуванням діючих газопроводів і споруд на них, допускаються працівники не молодші 18 років, що пройшли медогляд і за станом здоров'я можуть виконувати ці роботи, пройшли спеціальне навчання і практичне напруцювання навичок безпечного виконання робіт.

Повторну перевірку знань безпечного виконання робіт слюсарі з ремонту і експлуатації підземних газопроводів та споруд на них повинні проходити не рідше одного разу на 12 місяців. Крім того, вони проходять інструктажі:

- вступний — під час прийому на роботу;
- первинний — на робочому місці — під час допуску до роботи;
- повторний — один раз на три місяці;
- позаплановий — у разі зміни технології і умов праці.

1.5. Усі працівники, що пов'язані з експлуатацією і технічним обслуговуванням діючих газопроводів і споруд на них, яким доручається виконання робіт в колодязях, повинні щоквартально проходити тренувальні заняття на навчально-тренувальних майданчиках з практичним відпрацюванням навичок безпечного виконання цих робіт, умілого користування засобами індивідуального і колективного захисту та надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку.

1.6. Працівники, що залучаються до виконання робіт в колодязях, камерах, котлованах, траншеях, забезпечуються спецодягом і засобами індивідуального і колективного захисту згідно з типовими нормами та колективним договором.

1.7. Слюсар з ремонту та експлуатації підземних газопроводів і споруд на них, що виконує роботи в колодязях, траншеях, повинен знати і виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку в управлінні газового господарства та інструкції з охорони праці як за своєю основною професією (роботою), так і з виконання суміжних робіт.

*Дивись також статтю О. Малихіна, О. Сліпачука «Травмування в колодязях», опубліковану у цьому номері журналу

1.8. Засоби індивідуального захисту (шлангові протигази і рятувальні пояси з канатами), що використовуються для виконання робіт у колодязях, камерах, котлованах, траншеях, мають бути справними і випробувані відповідно до вимог чинних нормативних документів.

1.9. Слюсар з ремонту та експлуатації підземних газопроводів, що виконує роботи в колодязях, камерах, котлованах, підвалах, траншеях, повинен дбайливо ставитись до приладів, інструменту, засобів індивідуального і колективного захисту під час користування ними, щоб не допустити їх пошкодження, розрегулювання та травмування внаслідок цього людей.

1.10. Під час виконання робіт працівник зобов'язаний виконувати вимоги санітарних норм та правил особистої гігієни:

1.10.1. Для запобігання простудним захворюванням необхідно слідкувати, щоб одяг і взуття не були мокрими, уникати протягів, не допускати переохолодження та перегрівання тіла.

1.10.2. Утримувати у чистоті і порядку робоче місце.

1.10.3. Перед кожним прийманням їжі мити руки з милом.

1.10.4. Після користування мастильними матеріалами та іншими небезпечними речовинами обов'язково мити руки з милом або миючим засобом.

1.10.5. Утримувати спецодяг і спецвзуття у справному стані і чистому вигляді.

1.10.6. Дотримуватись режиму праці і відпочинку.

1.11. У разі погіршення стану здоров'я слід припинити роботу, попередити керівника робіт і звернутися до медичного закладу.

1.12. Особи, що порушують правила внутрішнього розпорядку, інструкції з охорони праці та технологічні, притягуються до дисциплінарної та матеріальної відповідальності, якщо їхні дії не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ ВИКОНАННЯ РОБОТИ

2.1. Перед початком робіт в колодязях, камерах, котлованах, траншеях керівник бригади повинен при собі мати:

- наряд-допуск на проведення цих робіт;
- планшет плану траси існуючої ділянки газопроводу та споруд на ньому з нанесеними трасами інших інженерних комунікацій.

2.2. Одержавши документи, вказані в п. 2.1 даної інструкції, керівник бригади залежно від виду роботи зобов'язаний:

- ознайомити бригаду з планом проведення робіт;
- забезпечити бригаду необхідним для виконання робіт інструментом, приладами, засобами пожежогашіння, індивідуального захисту, попередньо перевіривши їх справність.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. З прибуттям бригади на місце проведення робіт керівник зобов'язаний:

3.1.1. Провести інструктаж робітникам, який має включати розбір порядку проведення виданих завдань робіт, конкретне виконання роботи кожним членом бригади, розгляд плану ліквідації можливих аварій під час виконання робіт з урахуванням вимог Правил безпеки систем газопостачання України.

3.1.2. Пересвідчитись у правильності і достатності передбачених нарядом-допуском заходів щодо безпечного виконання робіт, а у разі необхідності — провести додатковий інструктаж робітників.

3.1.3. Залежно від місця проведення та характеру передбачених робіт укомплектувати бригаду справними засобами індивідуального і колективного захисту, інструментом, приладами, знаками і плакатами безпеки, засобами пожежогашіння.

3.1.4. Обгородити небезпечну зону місця проведення робіт, виставити попереджувальні і забороняючі знаки і плакати.

У разі виконання робіт на проїзній частині дороги, вулиці необхідно додатково встановити попереджувальні дорожні знаки: «Дорожні роботи», «Інша небезпека» на відстані не менше 10 м від місця робіт і за необхідності знаки об'їзду місця робіт або заборони проїзду. В темний час доби до огорожі додатково прикріпити ліхтарі червоного кольору на висоті 1,5 м. Усі робітники повинні працювати в спецодязі з одягненими сигнальними жилетами.

3.2. Роботи в колодязях, камерах виконуються бригадою робітників у кількості не менш трьох осіб, яким необхідно дотримуватись таких вимог безпеки:

3.2.1. Очистити від бруду, снігу, льоду кришки люків колодязя і навколо нього на відстані 1 м.

3.2.2. Перевірити наявність загазованості в повітрі колодязя, камери. Об'ємна частка газу в повітрі не має перевищувати 1/5 нижньої межі вибуховості (НВМ); наявність сірководню не допускається.

3.2.3. Забір проб повітря для перевірки загазованості колодязів, камер за допомогою газоаналізатора необхідно здійснювати через отвори в кришках люків з поверхні землі.

3.2.4. У разі відсутності отворів у кришках люків їх необхідно трохи відкрити, не зсовуючи з горловини, за допомогою спеціального гачка, змащеного мастилом (солідолом) та дерев'яного клина-підставки. При цьому забороняється нахилитись над люком, а роботу цю виконувати з відхиленням корпусом і голови від люка, щоб запобігти травмуванню при можливому виникненні вибуху газоповітряної суміші в колодязі і викиді кришки люка.

3.2.5. Під час закладання клина-підставки, а також шланга для відбору проб повітря з колодязя не можна вставляти пальці рук за край горловини причиненого люка.

3.2.6. Таких же заходів безпечного виконання роботи (пп. 3.2.4, 3.2.5) необхідно дотримуватись під час установки кришки люка на місце після відбору проб повітря для аналізу на його загазованість.

3.2.7. У разі виявлення газу в повітрі колодязя необхідно видалити або природним провітрюванням протягом 15–20 хв, або нагнітанням повітря вентиляційною установкою.

Для цього необхідно повністю зняти кришки люків колодязя чи камери і виставити їх по ходу руху транспорту на відстані 1 м від люка колодязя.

Зняття кришок люків слід здійснювати без зсовування їх по горловині люка і покриттю дороги для запобігання утворенню іскри.

Не дозволяється ліквідовувати загазованість колодязів, камер методом випалювання чи видуванням за допомогою кисню з кисневого балона.

3.2.8. Після ліквідації загазованості необхідно повторно перевірити відсутність газу в повітрі колодязя за допомогою газоаналізатора. Впевнившись у відсутності небезпечної концентрації газів, можна приступати до виконання робіт.

3.2.9. Пересвідчитись у цілісності і надійності кріплення скоб спуску в колодязь. У разі відсутності скоб опустити в колодязь (камеру) і надійно закріпити переносну драбину.

3.2.10. Спуск робітників у колодязь, камеру дозволяється тільки за командою і в присутності керівника робіт з надягнутими шланговими протигазами типу ПШ-1; ПШ-2 та рятувальними поясами зі страхувальними канатами незалежно від результатів перевірки загазованості колодязя, камери.

3.2.11. Довжина страхувального каната має бути не менше 6 м, але довше на 2 м від глибини колодязя (камери).

Довжина гофрованого шланга протигаза ПШ-1 має бути на 2 м довша від глибини колодязя (камери), але не більша 10 м. Шланг не повинен мати різких перегинів і чим-небудь зацімлюватись. Кінець шланга має бути закріпленим на штирі висотою 0,5 м над рівнем землі з підвітряної сторони по відношенню до колодязя.

3.2.12. Для одночасної роботи в колодязях (камерах) залежно від їх розмірів можна спускати не більше двох робітників. Під час виконання робіт на кожного працюючого в колодязі на поверхні землі з підвітряної сторони повинні знаходитись не менше двох осіб: один тримає кінець від рятувального пояса робітника, який знаходиться в колодязі, та веде за ним безперервний нагляд і за повітрозабірним патрубком шлангового протигаза. Другий спостерігає за охоронною зоною, щоб ніхто із сторонніх не зайшов за огорожу і не вніс відкритого вогню, не наїхав, не наступив на шланг протигаза або не скинув його на землю, а також подає працюючому в колодязі необхідні матеріали, інструмент, а за необхідності — надає допомогу у разі рятування працюючого в колодязі.

3.2.13. Під час спуску в колодязь, камеру і виходу з них робітники не повинні нічого тримати в руках і нічого не мати в кишенях одягу. Вони повинні бути взуті у взуття без сталевих підків та цвяхів або надягнути калоші.

3.2.14. Під час виконання робіт в колодязі слід користуватись тільки інструментом, що не висікає іскри (обмідненим або добре змащеними мастилом робочими частинами).

3.2.15. Тривалість роботи в протигазі без перерви не має перевищувати 30 хв. Час відпочинку без протигаза має бути не менше 15–20 хв.

3.2.16. Необхідні для роботи в колодязях, камерах інструменти, пристрої, матеріали розміщувати не ближче 1 м від люка колодязя, камери і подавати їх працюючим у колодязі, камері в сумках, ящиках або із рук в руки, щоб унеможливити їх падіння.

3.2.17. Спуск у колодязь обладнання і матеріалів масою понад 50 кг здійснювати тільки за допомогою вантажопідіймальних механізмів за сигналами працюючого в колодязі, камері. Якщо розміри колодязя, камери не дають змоги цього зробити, то працюючий у колодязі, камері повинен на час підйому або спуску вантажу піднятися з колодязя на поверхню. Подачу в траншею, котлован матеріалів, обладнання масою понад 50 кг здійснювати за допомогою вантажопідіймальних механізмів за відсутності людей у траншеї чи котловані.

Під час спуску в колодязь гарячих речовин (розплавлений бітум, свинець, окуп тощо) перебувати робітникам у колодязі не дозволяється.

3.2.18. Фарбування арматури, газопроводу в колодязі необхідно здійснювати ручним пензлем олійними фарбами (пневматичне розпилювання фарби не допускається). Не дозволяється застосовувати фарби, виготовлені з використанням легковипаровуваних розчинників. У колодязь слід подавати невелику кількість фарби. Під час фарбування необхідно безперервно провітрювати колодязь за допомогою вентилятора. Фарбу необхідно зберігати в герметично закритій тарі.

3.2.19. Під час виконання робіт в колодязі не дозволяється:

- палити та користуватись відкритим вогнем як працюючому у колодязі, так і всім членам бригади, що виконують дані роботи;
- відволікатись іншими роботами, справами і випускати з рук страхувальний канат робітників, що веде нагляд за працюючим у колодязі;
- користуватись освітлювальними ліхтарями напругою більше 12 В або акумуляторними ліхтарями у вибухонебезпечному виконанні;
- спускатися в колодязь, не встановивши огороження і не перевіривши його загазованості;
- залишати без нагляду відкритий колодязь.

3.2.20. У процесі виконання робіт в колодязі, камері необхідно періодично (кожні 15 хв), а також у разі можливої появи газу в колодязі, проводити перевірку загазованості повітря газоаналізатором.

3.3. Під час виконання робіт у котлованах і траншеях бригаді робітників необхідно дотримуватись таких вимог безпеки:

3.3.1. Перевірити наявність і достатність огороження котлована і траншеї.

3.3.2. Пересвідчитись в надійності кріплення стін котлована, траншеї з глибиною їх більше 1,3 м.

3.3.3. Спускатись у котлован, траншею слід надійно закріпленими драбинами-приступками або спеціально розкопаними не крутими (менше 30°) місцями сходу в котловани, траншеї; нічого не тримати в руках.

3.3.4. Переходити через траншеї необхідно встановленими перехідними містками шириною не менше 0,8 м з поручнями висотою 1 м і бортовою дошкою заввишки 15 см.

3.3.5. Не стояти на краю траншеї, котлована і не перебувати між траншеєю і новозмонтованою ниткою трубопроводу.

3.3.6. Не ставати предмети на відкриті кабелі, шланги, проводи.

3.3.7. Не підходити ближче ніж 5 м до небезпечної зони роботи землерийних механізмів та підіймальних кранів, трубоукладачів, що описується довжиною стріли робочого механізму.

3.3.8. Необхідні для роботи в траншеях, котлованах матеріали та інструмент укласти не ближче 1 м від краю траншеї, котлована і подавати їх працюючим у котловані, траншеї в сумках, ящиках, або із рук в руки, щоб виключити можливість їх падіння.

3.4. Роботи в підвалах в основному пов'язані з перевіркою їх загазованості, а також з реконструкцією (ліквідацією) раніше змонтованих внутрішніх газопроводів для газифікації будинку, які не відповідають вимогам чинних нормативних документів.

3.5. Виконуючи роботи з перевірки загазованості підвалів, слід дотримуватись вимог безпеки, які передбачає Інструкція з охорони праці для слюсаря, що виконує обхід підземних і надземних газопроводів.

3.6. Для огляду підвальних приміщень користуватись тільки ліхтарями у вибухобезпечному виконанні, вмикати їх до входу в підвал і вимикати після виходу із підвалу.

3.7. Роботи з реконструкції (демонтажу) існуючих газопроводів з підвальних приміщень необхідно виконувати за спеціально розробленими планами робіт, у яких слід передбачити заходи безпечного їх проведення залежно від конкретних умов і обсягів їх виконання.

Ці плани мають бути затверджені головним інженером управління з експлуатації газового господарства.

3.8. Під час виконання робіт у колодязях, камерах, траншеях і котлованах в темний час доби, місце робіт слід добре освітлювати з-поза меж місця робіт прожекторними ліхтарями, автомобільними фарами, переносними ліхтарями.

3.9. Усі інші керівники УЕГГ, присутні під час виконання робіт у колодязях, камерах, траншеях, котлованах і підвалах, можуть віддавати вказівки щодо виконання робіт тільки через безпосереднього керівника робіт і не мають втручатись в оперативне керівництво роботами.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Покласти привезені на базу прилади, засоби індивідуального захисту, інструмент в шафи, на стелажі для зберігання.

4.2. Помити лице і руки теплою водою з милом або прийняти душ.

4.3. Оформити результати виконаної роботи в наряді-допуску і здати їх керівникові робіт.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. У разі виявлення ознак отруєння працюючого робітника у колодязі газами робітник, що перебуває на поверхні і веде нагляд за працюючим у колодязі, повинен негайно за допомогою страховального каната допомогти потерпілому вибратись з колодязя, а при втраті ним свідомості витягнути його і приступити до надання потерпілому домедичної допомоги згідно з вимогами Інструкції з надання домедичної допомоги потерпілому від електроструму та інших нещасних випадків. Викликати швидку медичну допомогу.

5.2. У разі появи газу в колодязі, камері, котловані, підвалі роботи слід негайно припинити. Робітники, що працювали в колодязі, камері, котловані, повинні піднятися на поверхню. Керівник повинен виявити причину загазування і ліквідувати її згідно з п. 3.2.7 даної інструкції.

Відновлення робіт дозволяється тільки за командою керівника робіт після повної ліквідації небезпеки.

5.3. Про всі виявлені несправності в роботі обладнання, арматури самих газопроводів робітники повинні негайно повідомляти керівникові робіт і в подальшому діяти тільки за його вказівками.

5.4. Діяти згідно з Планом локалізації та ліквідації аварійних ситуацій.

5.5. Про всі випадки аварійних ситуацій, порушень технологічних процесів, що можуть призвести до небезпечних наслідків, випадки травмувань чи захворювань негайно інформувати безпосередньо керівника робіт та адміністрацію.

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА**ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ**

- ☐ українська
☐ російська

місяць

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Передплатна ціна:

один місяць - 50 грн

ДРУКОВАНОЇ ВЕРСІЇ

- ☐ на півріччя
☐ на рік
☐ кількість примірників на місяць
☐ українська
☐ російська

Передплатна ціна:

один місяць - 106 грн 40 коп.

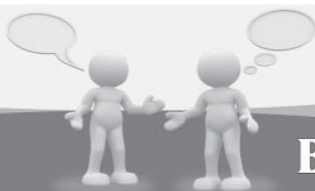

**Заповніть та надішліть факсом (044)559-19-51
або електронною поштою peredplata.op@gmail.com**

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	

ЗАПИТУВАЛИ

ВІДПОВІДАЄМО

У разі якщо працівник перебуває на території, де можливо проводяться бойові дії, чи має право працівник вважати це загрозою для його життя та відмовитися від виконання дорученої роботи, як це передбачається згідно зі ст. 6 Закону України «Про охорону праці»?

За зверненнями читачів журналу

**Лист Держгірпромнагляду України
від 29.01.2015 № 500/0/8-02/6/15**

Стаття 43 Конституції України гарантує кожному право на належні, безпечні і здорові умови праці.

Відповідно до ст. 153 Кодексу законів про працю (далі — КЗпП), умови праці на робочому місці, безпеки технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам нормативних актів з охорони праці.

Власник або уповноважений ним орган не вправі вимагати від працівника виконання роботи, поєднаної з явною небезпекою для життя, а також в умовах, що не відповідають законодавству про охорону праці.

Працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або людей, які його оточують, і навколишнє середовище.

Частина друга ст. 6 Закону України «Про охорону праці» також гарантує працівникові право на відмову від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля.

Джерелами (носіями) небезпеки можуть бути як природні процеси та явища, елементи техногенного середовища, так і людські дії, що криють у собі загрозу небезпеки.

Факт наявності такої ситуації за необхідності підтверджується спеціалістами з охорони праці підприємства за участю представника профспілки, членом якої він є, або уповноваженої працівниками особи з питань охорони праці (якщо професійна спілка на підприємстві не створювалася), а також страхового експерта з охорони праці (частина 2 ст. 6 Закону України «Про охорону праці»).

Конвенція № 155 про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище (далі — Конвенція), яка застосовується до всіх працівників охоплених галузей економічної діяльності, відповідно до ст. 13 гарантує працівнику, який залишив робочу ситуацію, яку він мав достатні підстави вважати такою, що становить безпосередню й серйозну небезпеку для його життя або здоров'я, захист від неправомірних наслідків згідно з національними умовами та практикою.

Згідно з пунктом f ст. 19 Конвенції працівник без зволікання повідомляє своєму безпосередньому начальнику про будь-яку ситуацію, яку він має достатні підстави вважати такою, що становить безпосередню й серйозну небезпеку для його життя або здоров'я, доти, доки роботодавець не вжив заходів для її усунення, якщо необхідно, роботодавець не може вимагати, щоб працівники повернулися до робочої ситуації у випадках, коли зберігається пряма й серйозна небезпека для життя чи здоров'я.

Факт невиходу працівника на роботу без дозволу роботодавця оформлюється як прогул, згідно з вимогами п. 4 ст. 40 КЗпП, у разі прогулу (в тому числі й за відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин трудовий договір із працівником може бути розірвано.

Законодавство не визначає переліку небезпечних для життя та здоров'я виробничих обставин, наявність яких надає працівнику право відмовитись від дорученої роботи, що в подальшому не призведе до застосування роботодавцем вимог п. 4 ст. 40 КЗпП.

Разом з тим судова практика визнає поважними причинами відсутності працівника на робочому місці внаслідок ведення бойових дій у зоні проведення антитерористичної операції

ОХОРОНА ПРАЦІ

ГОСТ 12.0.003-74
«Опасные и вредные
производственные
факторы. Класси-
фикация» не містить
такого небезпечного
та шкідливого чинни-
ка, як бойові дії

Розпорядженням
Кабінету Міністрів від
07.11.2014 № 1085-р
(у редакції постанови
від 18.02.2015
№ 128-р) затвердже-
но Перелік населених
пунктів, на території
яких органи держав-
ної влади тимчасово
не здійснюють або
здійснюють не
в повному обсязі свої
повноваження (у тому
числі припиняється
розслідування нещас-
них випадків)

(ухвала апеляційного суду Запорізької області від 16 грудня 2014 р., рішення Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 16 грудня 2014 р.).

У своєму листі від 08.07.2014 № 7302/3/14-14/13 Міністерство соціальної політики України зазначило про неможливість звільнення працівників за п. 4 частини першої ст. 40 Кодексу законів про працю України на підставі «прогул», у разі невиходу на роботу працівника у зв'язку з переміщенням із районів антитерористичної операції, або ті, які залишаються у таких районах під час проведення антитерористичної операції і не мають змоги виходити на роботу у зв'язку з небезпекою для життя та здоров'я.

Зазначене, відповідно до листа, обумовлено необхідністю збереження життя і здоров'я таких працівників та їх сімей вважається як відсутність на роботі з поважних причин.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Просимо надати роз'яснення стосовно поширення дії Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232, на потерпілих спеціалістів груп матеріального забезпечення батальйонів патрульної служби міліції органів Міністерства внутрішніх справ України.

За зверненням виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України

**Лист Держгірпромнагляду України
від 16.01.2015 № 255/0/5.2-09/6/15**

Пунктом 2 Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 (далі — Порядок № 1232), визначено, що його дія поширюється на:

власників підприємств або уповноважені ними органи (далі — роботодавці) та працівників, у тому числі іноземців і осіб без громадянства, які відповідно до законодавства уклали з роботодавцем трудовий договір (контракт) тощо;

а також на осіб, які відповідно до законодавства про працю працюють за трудовим договором (контрактом) у військових частинах (підрозділах) або на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління Міноборони, МВС, Держспецтрансслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, ДПТс, ДСНС, Держспецзв'язку.

Категорії осіб, на яких не поширюється його дія, визначено п. 3 Порядку № 1232, до яких також належать військовослужбовці та особи рядового і начальницького складу органів, підрозділів, навчальних закладів і науково-дослідних установ Міноборони, МВС, Держспецтрансслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, ДПТс, ДСНС, Держспецзв'язку.

З метою врегулювання питань щодо порядку розслідування нещасних випадків, поранень, професійних захворювань, які трапляються з особами рядового та начальницького складу, курсантами і слухачами, військовослужбовцями та іншими категоріями працюючих у системі Міністерства внутрішніх справ України, наказом МВС України від 27.12.2002 № 1346 затверджено Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, що сталися в органах і підрозділах системи МВС України, який 31.01.2003 зареєстровано в Міністерстві юстиції України за № 83/7404 (далі — Порядок МВС).

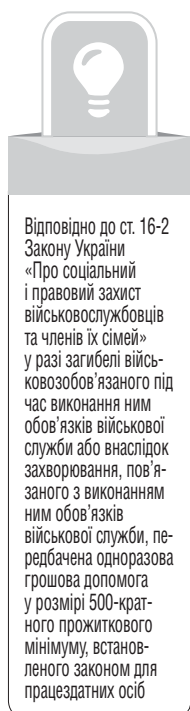
Згідно з пп. 1.2 та 1.3 Порядку МВС розслідування нещасних випадків (у тому числі поранень), що сталися з особами рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, військовослужбовцями внутрішніх військ і курсантами (слухачами) навчальних закладів системи МВС України, проводиться з урахуванням цього Порядку, і його дія поширюється на з'єднання та військові частини внутрішніх військ, органи і підрозділи внутрішніх справ, навчальні заклади системи МВС України.

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про міліцію» від 20.12.1990 № 565-XII зазначена категорія осіб — це працівники, що проходять державну службу в підрозділах міліції, яким відповідно до чинного законодавства присвоєно спеціальні звання міліції (далі — особи, яким присвоєно спеціальні звання міліції).

Соціальний захист осіб, яким присвоєно спеціальні звання міліції, на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності з незалежних від них обста-

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про міліцію» у разі загибелі працівника міліції під час виконання службових обов'язків передбачена виплата одноразової грошової допомоги в розмірі 10-річного грошового забезпечення загиблого за останньою посадою

Відповідно до ст. 16-2 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у разі загибелі військовослужбовця або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, передбачена одноразова грошова допомога у розмірі 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб

вин, регулюється Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 № 2011-ХІІ, що визначено ст. 1 цього Закону.

Підсумовуючи зазначене, нещасні випадки, що сталися зі спеціалістами груп матеріально-забезпечення батальйонів патрульної служби міліції органів МВС України, які виконували трудові обов'язки на підставі трудового договору (контракту) і яким не присвоєно спеціальні звання міліції, підлягають розслідуванню згідно з вимогами Порядку № 1232, а яким присвоєно спеціальні звання міліції — розслідуються відповідно до вимог Порядку МВС.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Що необхідно зробити, якщо роботодавець всупереч умовам колективного договору не забезпечує вчасно і в повному обсязі працюючих засобами індивідуального захисту?

За зверненнями читачів журналу

**Лист Держгірпромнагляду України
від 11.02.2015 № 764/0/11-06/6/15**

Статтею 8 Закону України «Про охорону праці» передбачено, що на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також на роботах, пов'язаних із забрудненням або несприятливими метеорологічними умовами, працівникам видаються безоплатно за встановленими нормами спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту.

Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту встановлюють для роботодавця обов'язковий мінімум безплатної видачі ЗІЗ.

Згідно з колективним договором роботодавець може додатково, понад встановлені норми, видавати працівникові певні ЗІЗ, якщо фактичні умови праці цього працівника потребують їх застосування.

Законом України «Про колективні договори і угоди» (далі — Закон) чітко визначено відповідальність осіб щодо невиконання умов колективного договору, а саме: у ст. 18 Закону зазначено, що «На осіб, які представляють роботодавця чи профспілки або інші уповноважені трудовим колективом органи і з вини яких порушено чи не виконано зобов'язання щодо колективного договору, угоди, накладається штраф до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян, і вони також несуть дисциплінарну відповідальність аж до звільнення з посади».

На вимогу профспілок, іншого уповноваженого трудовим колективом органу роботодавець зобов'язаний вжити заходів, передбачених законодавством, до керівника, з вини якого порушуються чи не виконуються зобов'язання щодо колективного договору, угоди».

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

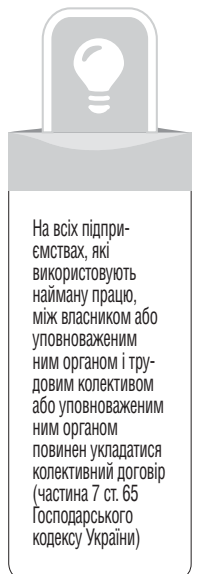
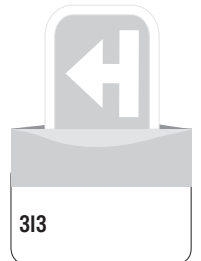
Останній раз атестація робочих місць за умовами праці на підприємстві проводилася у 2006 р., а чергова атестація — у грудні 2014 р. Чи можна зарахувати працівникам, які працюють у шкідливих умовах праці, весь період роботи між атестаціями, якщо є документ, який підтверджує, що за цей період умови праці не змінювалися?

За зверненнями читачів журналу

**Лист Мінсоцполітики України
від 29.01.2015 № 30/13/116-15**

Згідно з п. 4 Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 № 442, атестація проводиться атестаційною комісією, склад і повноваження якої визначається наказом по підприємству, організації в строки, передбачені колективним договором, але не рідше одного разу на 5 років.

Результати атестації (як вперше проведеної, так і чергової) застосовуються при обчисленні стажу, який дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, впродовж 5 років після затвердження її результатів, за умови, якщо впродовж цього часу на даному підприємстві не змінювалися докорінно умови і характер праці (виробництво, робота, робоче місце), що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах (п. 4.2 Порядку застосування Списків № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні

стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затверджений наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 18.11.2005 № 383).

Тобто дата і термін проведення чергової атестації визначається з урахуванням того, що вона має бути завершена до закінчення терміну дії попередньої атестації.

Отже, у разі порушення терміну проведення чергової атестації для зарахування періодів роботи працівників, що перевищують 5-річний період, немає підстав.

О. Товстенко, директор Департаменту заробітної плати та умов праці

Як на підприємстві провести атестацію робочих місць за умовами праці?

За зверненнями читачів журналу

Атестація робочих місць за умовами праці (надалі — АРМУП) проводиться на підприємстві відповідно до вимог таких нормативних актів:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1992 р. № 442 «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» (далі — Постанова № 442-92).

2. Накази Міністерства праці та соціальної політики України:

а) від 01 вересня 1992 р. № 41 «Про затвердження методичних рекомендацій для проведення атестації робочих місць за умовами праці» (далі — Методичні рекомендації з проведення АРМУП);

б) від 27 листопада 1992 р. № 06-41-48 «Про затвердження Інструкції щодо заповнення Карти умов праці при проведенні атестації робочих місць» (далі — Інструкція).

Зокрема, у Постанові № 442-92 визначено мету проведення АРМУП, частоту її проведення, відповідальність роботодавця за порушення термінів і методики проведення АРМУП.

У Методичних рекомендаціях з проведення АРМУП деталізуються етапи її проведення, заходи роботодавця, формування комісії, яка аналізує виробничі процеси, складає перелік робочих місць та визначає наявність на них шкідливих і небезпечних виробничих факторів та організовує проведення санітарно-гігієнічних досліджень цих факторів для встановлення класу умов праці, проводить хронометраж робочого часу зайнятості працівника під впливом цих факторів.

За результатами атестації відповідно до вимог Інструкції заповнюється Карта умов праці, з якою повинні бути ознайомлені працівники, на робочих місцях яких проведено АРМУП, а також комісією визначаються згідно з вимогами ст. 7 Закону України «Про охорону праці» види і розміри пільг і компенсацій, які встановлюються працівникові залежно від класу умов праці та ступеня дії шкідливих факторів.

Виписка з наказу по підприємству про підбиття підсумків АРМУП повинна бути внесена у трудову книжку працівника.

А. Стовбун, головний спеціаліст – довірений лікар відділу охорони здоров'я департаменту охорони праці ФПУ, канд. мед. наук

Просимо роз'яснити, якими регламентуючими документами слід користуватися під час роботи транспорту у кар'єрі.

В. Дождіков, начальник відділу охорони праці ПАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат»

Лист Держгірпромнагляду України від 24.12.2014 № 9272/0/3.2-06/6/14

У зв'язку з тим, що завантаження гірничої маси в залізничних кар'єрах здійснюється екскаваторами в засоби залізничного транспорту або (і) у великовантажний автомобільний транспорт за різними технологічними операціями, Правилами охорони праці під час розробки родовищ корисних копалин відкритим способом, затвердженими наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18.03.2010 № 61, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 03.06.2010 за № 356/17651 (далі — Правила), щодо подачі машиністами екскаваторів відповідних сигналів передбачено наступні вимоги:

п. 2.4 глави VII Правил:

— під час навантаження екскаваторами в засоби залізничного транспорту та розвантаження їх на екскаваторних відвалах і складах машиністи екскаваторів повинні подавати сигнали відповідно до інструкції руху поїздів, що діє на гірничому підприємстві;

п. 2.15 глави VIII Правил:

— під час навантаження автомобілів (автопоїздів) екскаваторами необхідно дотримуватись таких умов:

— завантаженням автомобілем (автопоїздом) дозволяється рухатись до пункту розвантаження тільки після відповідного сигналу машиніста екскаватора.

Види сигналів та порядок їх подачі машиністом екскаватора визначаються:

— у разі навантаження гірничої маси екскаватором у залізничний транспорт — згідно з вимогами Інструкції з сигналізації на залізничному транспорті промислових підприємств, затвердженої наказом Міністерства промислової політики України від 13.08.2010 № 407;

— під час навантаження гірничої маси екскаватором у великовантажний автомобільний транспорт — згідно з вимогами Правил охорони праці під час експлуатації великовантажних автомобілів та інших технологічних транспортних засобів під час розробки родовищ корисних копалин відкритим способом, затверджених наказом Міністерства енергетики і вугільної промисловості України від 13.02.2014 № 149 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 15.04.2014 за № 421/25198.

У разі виникнення виробничих ситуацій, при яких неможливе виконання вимог чинних нормативних актів, підприємству необхідно розробити додаткові заходи, що дадуть змогу забезпечити безпеку праці під час тимчасового припинення дії вимог відповідних пунктів нормативно-правових актів з охорони праці, та згідно із ст. 29 Закону України «Про охорону праці» звернутися до відповідного органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду щодо тимчасового припинення чинності пунктів цих нормативно-правових актів.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Якими законодавчими актами з питань пожежної безпеки слід керуватися сьогодні?

Які є чинні нормативно-правові та інші нормативні акти (документи) з питань пожежної безпеки, що поширюються на вищі навчальні заклади України?

За зверненнями читачів журналу

**Лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій
від 19.02.2015 № 03-2564/261**

Відповідно до Статуту Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України, затвердженого наказом ДСНС України від 03.07.2014 № 359, одним із напрямів його діяльності є ведення реєстру нормативно-правових актів з питань пожежної та техногенної безпеки, який розміщено на сайті: <http://www.undicz.mns.gov.ua>

У вищевказаному реєстрі зазначено усі чинні нормативно-правові акти з питань пожежної безпеки, у тому числі Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України, затверджені спільним наказом Міністерства освіти України та Міністерства внутрішніх справ України від 30.09.1998 № 348/70, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 17.09.1998 за № 800/3240.

В. Стоєцький, заступник Голови Державної служби з надзвичайних ситуацій

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Просимо надсилати запитання до редакції у зручний для вас спосіб за вказаною нижче адресою. Ваші запитання будуть розглянуті компетентними фахівцями, а їхні відповіді опубліковані на сторінках додатка.

Адреса для письмової кореспонденції:
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»,
вул. Попудренка, 10/1, м. Київ, 02100.
Електронна пошта: dnopop@gmail.com

Існує Інструкція з техніки безпеки і безпеки переміщення на промислових підприємствах шахт (розрізів підприємств, пов'язаних з навантаженням та розвантаженням залізничних вагонів) (НІАОП 10.0-5.24-76)

**ПОЖЕЖНА
БЕЗПЕКА**

Ст. 40 Кодексу цивільного захисту України передбачає проведення інструктажів та навчання з питань пожежної безпеки, хоча втратив чинність нормативний документ, який безпосередньо визначає ці вимоги, — Типове положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України (НАПБ Б.02.005-2003)

Редакція журналу «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Ціни від виробника!

Знаки безпеки, що відповідають Технічному регламенту, стандартні і на замовлення

Передплачуйте єдиний в Україні державний науково-виробничий журнал «Охорона праці»

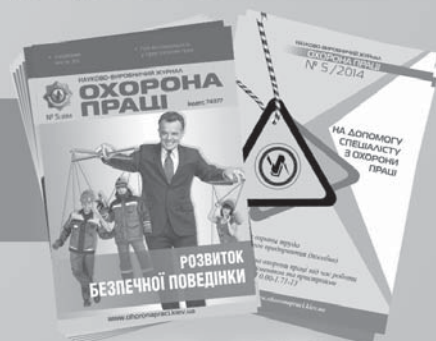
Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

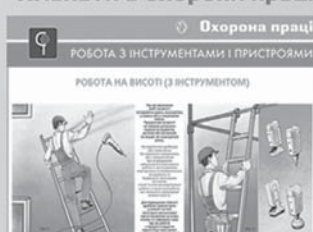
Поліграфічні послуги:

знаки безпеки, брошури, буклети, календарі, грамоти, листівки (044) 559-62-79

64 стор. + 64 стор.
КОРИСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Плакати з охорони праці

Надаємо рекламні послуги на сторінках журналу та додатка
тел.: (044) 296-05-65,
296-82-56

mail@ohoronapraci.kiev.ua
www.ohoronapraci.kiev.ua

02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1,
тел./факс (044) 559-19-51, тел. 558-74-27

ЛІТЕРАТУРА: НОРМАТИВНА, ТЕХНІЧНА, НАВЧАЛЬНА, ДОВІДКОВА

- ОХОРОНА ПРАЦІ
- БУДІВНИЦТВО
- ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА
- ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА
- БЕЗПЕКА ГАЗОВИХ РОБІТ
- РОБОТИ НА ВИСОТІ
- РОБОТИ З ІНСТРУМЕНТАМИ
- ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА
- БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ
- ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ РОБОТИ

Зі змінами
в розділах 1, 2, 4, 6
2014 р.

Російською
та українською мовами

ЗНАКИ ДОРОЖНІ, ЗНАКИ БЕЗПЕКИ

- НА ПЛАСТИКУ ТА САМОКЛІЙЦІ
- СТАНДАРТНІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ

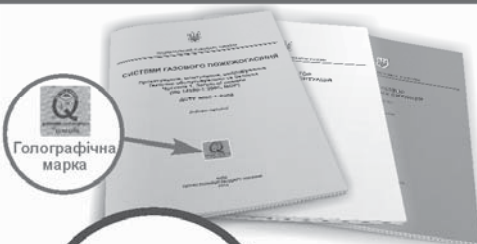

КОЛЬОРОВІ НАОЧНІ ПОСІБНИКИ:
СТЕНДИ, ПЛАКАТИ, ПЛАНШЕТИ

- СТЕНДИ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ
- ОФОРМЛЕННЯ КАБІНЕТІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВСІ ЧИННІ В УКРАЇНІ ДСТУ, ГОСТИ

ЖУРНАЛИ, ПОСВІДЧЕННЯ, ІНСТРУКЦІЇ, БЛАНКИ

Поштова адреса:
61023, м. Харків
а/с 10325
www.fort.kharkiv.com

Центральний офіс у Харкові:
пров. Театральний, 11/13, к. 518
Тел.: (057) 714-09-08, 714-20-57,
715-63-65, 760-17-08, 715-66-77
e-mail: fortsales@ukrpost.ua

Офіс у Києві:
вул. Сакаганського, 110, оф. 5
Тел.: (044) 229-09-84
Факс: (044) 234-64-63
e-mail: fort@kv.ukrtel.net